การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี

ปริญญานิพนธ์

ของ

อรวรรณ น้อยมุข

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

มกราคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จ
371.6
อ๑๑๙

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี

บทคัดย่อ

ของ

อรวรรณ น้อยมุข

- 6 มี.ค. 2544

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
มกราคม 2544

๑๔๗๑๒๐

อรวรรณ น้อยมุข. (2544). *การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีขันหมาก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร.

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับการสอนตามคู่มือครู

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 77 อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สุ่มห้องเพื่อจัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีนักเรียนในแต่ละกลุ่ม จำนวน 30 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามคู่มือครู

แบบแผนการวิจัยเป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design) ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 60 คาบ คาบละ 20 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ บทอ่านหรือบทความที่ใช้เป็นสื่อในการสอนอ่าน แผนการสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนภาษาไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติทดสอบที แบบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Independent Samples) ในรูปผลต่างของคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีพัฒนาการความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีพัฒนาการความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF PRATHOMSUKSA V STUDENT'S READING COMPREHENSION AND WRITING ABILITY BY USING A R C APPROACH

AN ABSTRACT

BY

ORAWAN NOYMUK

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Elementary Education
at Srinakharinwirot University
January 2001

Orawan Noymuk. (2001). *A Study of Prathomsuksa v Student's Reading Comprehension and Writing Ability by Using A R C Approach.* Master thesis, M.Ed. (Elementary Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Sanan Meekhanmark, Asst. Prof. Luddawan Kasamnat.

The purpose of this study was to compare between reading comprehension and writing ability through A R C teaching of reading method and teachers' manual of teaching of reading method.

The sample of this study were two classes of the fifth grade students at Thairath Wittaya 77, Tha Sae District, Chumporn Province who are studying during the first semester of 2000 academic year. Purposive Sampling method was used to classified experimental group and control group. 30 students were classified into each group. A R C teaching of reading method was applied to experimental group. Teachers' manual of teaching of reading method was applied to control group.

The Randomized Control-group Pretest-Posttest Design was used in this Study. Both group was taught by the researcher for 60 periods, 20 minutes each.

Articles or some readings were used as tools of this study. A reading comprehension test and a writing ability test were used in this study. A t-test for independent samples was administered. The different score between experimental and control group was reveald.

The finding results were as follows :

1. Students who completed the A R C teaching of reading method had gained their reading comprehension score higher than students who completed teachers manual of teaching of reading with statistically significant at .01 level.

2. Students who completed the A R C teaching of reading method had gained their writing ability score higher than students who completed teachers manual of teaching of reading with statistically significant at .01 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี

ของ

นางสาวอรวรรณ น้อยมุข

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีขันหมาก)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาติกานนท์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา พร้อมทั้งให้แนวคิดและข้อเสนอแนะอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีขันหมาก ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาติกานนท์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการรับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ และให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และมีค่ายิ่งต่อการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนอนุบาลสวี ผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนบ้านคู ผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนอนุบาลท่าแซะ ผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนชุมชนประชานิคม ผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 77 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ของทุกโรงเรียนที่กล่าวมาที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณสุริยา – คุณวิเชียร เหล่าตระกูล พี่ซึ่งเมตตาห่วงใย เอื้ออาทรและช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และเป็นกำลังใจในการวิจัยเสมอมา

ที่สำคัญที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่ง คือ คุณพ่อบุญยุทธ – คุณแม่ล้วน น้อยมุข ที่ได้สนับสนุนและให้ทุนทรัพย์ในการวิจัย พร้อมทั้งให้กำลังใจจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณอันยิ่งใหญ่ของ บิดา มารดา ผู้ที่ให้ทั้งชีวิต สติปัญญา ความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย ทำให้ผู้วิจัยมีจิตใจที่มั่นคง มีความมานะบากบั่น เข้มแข็ง อดทน และมีกำลังใจในการเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้ง ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัยจนกระทั่งประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

อรวรรณ น้อยมุข

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
	สมมติฐานในการวิจัย	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการเขียน	9
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน	52
	ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวกับแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี	54
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี	70
3	วิธีดำเนินการวิจัย	75
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	75
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
	การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	76
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	96
	แบบแผนการทดลอง	96
	วิธีดำเนินการทดลอง	97
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	98

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	102
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	102
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	102
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	104
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย	104
	สรุปผลการวิจัย	106
	อภิปรายผล	106
	ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม		111
ภาคผนวก		121
	ภาคผนวก ก	122
	ภาคผนวก ข	125
	ภาคผนวก ค	294
	ภาคผนวก ง	310
	ภาคผนวก จ	320
ประวัติย่อผู้วิจัย		323

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์	90
2	แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเรื่องแบบบรรยายเชิงจินตนาการ	92
3	แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเรื่องแบบแสดงวิธีการ	94
4	แบบแผนการทดลอง	97
5	กำหนดตารางทดลองสอน	97
6	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการความเข้าใจในการอ่านระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	103
7	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการความสามารถในการเขียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	103
8	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน	311
9	แสดงค่าความเชื่อมั่นการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนฉบับที่ 1	312
10	แสดงค่าความเชื่อมั่นการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนฉบับที่ 2	314
11	แสดงคะแนนความเข้าใจในการอ่านระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	316
12	แสดงคะแนนความสามารถในการเขียนระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	318

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2	แผนภูมิแสดงมโนทัศน์ของการอ่านเพื่อความเข้าใจตามแนวทางทฤษฎีพื้นความรู้เดิม	57
3	รูปแบบการเรียนการสอนที่ 1	78
4	รูปแบบการเรียนการสอนที่ 2	79
5	รูปแบบการเรียนการสอนที่ 3	79
6	รูปแบบการเรียนการสอนที่ 4	79
7	รูปแบบการเรียนการสอนที่ 5	79
8	รูปแบบการเรียนการสอนที่ 6	80
9	รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 1	81
10	รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 2	82
11	รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 3	83
12	รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 4	84
13	รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 5	85
14	รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 6	86

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาเป็นสื่อกลางระหว่างมวลมนุษยชาติ ประเทศไทยมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่คนไทยทุกคนควรภาคภูมิใจและพยายามเรียนรู้ฝึกฝน จนใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องสมกับที่เป็นคนไทยที่เรามีภาษาของเราใช้เองและรักษาไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานไว้ ณ ที่ประชุมของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2509 ว่า "...ภาษาไทยเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศไทยมีภาษาของเราซึ่งต้องหวงแหน เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองมาแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้..." (กรมวิชาการ. 2539 : 7)

แนวทางที่จะสนองกระแสพระราชดำรัสดังกล่าวให้บังเกิดผลสำเร็จนั้น อยู่ที่การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้วิชาภาษาไทยอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนภาษาไทย มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษาสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 7) ฉะนั้นผู้สอนจึงต้องสอนให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนให้สัมพันธ์กัน สามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำหรับการติดต่อสื่อสาร และเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัจฉรา ชีวพันธ์. 2531 : 1) เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

การฝึกทักษะทางภาษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ทักษะความเข้าใจทางภาษาประกอบด้วยการฟังและการอ่าน ส่วนทักษะการใช้ภาษาได้แก่การพูดและการเขียน เนื่องจากทักษะดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนจนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิด ความเข้าใจ ความรู้ และความมีเหตุผลเพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง การสื่อความคิดที่ทำได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และเกินกว่าพื้นฐานประสบการณ์เดิมของเด็ก คือ การอ่านและการเขียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้กว้างขวางยิ่งขึ้น การอ่านและการเขียนจึงเป็นทักษะที่ช่วยเพิ่มพูนสมรรถภาพในการสื่อความหมาย และในเชิงการใช้สัญลักษณ์ที่สำคัญยิ่ง นอกจากการฟังและการพูด (บันลือ พฤกษะวัน. 2536 : 27) และเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งของการศึกษาเล่าเรียนในระดับประถมศึกษา นักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาต่าง ๆ มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถจับใจความ

ในเรื่องที่อ่าน และสามารถเขียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากเรื่องที่อ่าน เขียนบรรยายสิ่งที่อ่านได้ เขียนประยุกต์โดยใช้ความสำคัญจากสิ่งที่เคยอ่านรวมกับความรู้สึกนึกคิดของตน นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่าน คือ อ่านข้อความต่าง ๆ ได้ถูกต้องและเมื่ออ่านแล้วสามารถตีความ จับใจความได้จะประสบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ ทุกวิชาดีกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านน้อย และนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านดังกล่าวก็จะประสบผลสำเร็จในด้านการเขียนเป็นอย่างมาก จะมีจินตนาการในการใช้ภาษาดี เพราะเขาได้เรียนรู้แนวทางการใช้คำต่าง ๆ จากสำนวนภาษาในหนังสือที่เขาอ่านพบ และยังเป็นเด็กที่มีนิสัยรักการอ่านด้วย (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2534 : 1) ส่วนทักษะการฟังและการพูดเป็นทักษะที่ทุกคนได้ฝึกโดยธรรมชาติมาแล้วตั้งแต่เริ่มเรียนรู้ภาษา (นฤมล กังวาลไกล. 2534 : 1) ดังนั้นการอ่านและการเขียนจึงเป็นทักษะที่ครูจะต้องให้ความสำคัญและหาวิธีการฝึกทักษะดังกล่าวอย่างเป็นขั้นตอน และถูกต้อง เพราะผู้ที่จะเขียนได้ดีก็ต้องอาศัยการอ่านมาก ๆ และผู้ที่จะอ่านเป็นก็ต้องเข้าใจวิธีเขียนจึงจะจับจุดสำคัญได้ (ผอบ โปษกฤษณะ. 2538 : 115)

การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ควรพัฒนาทักษะการอ่านควบคู่ไปกับทักษะอื่น ๆ ด้วยโดยเฉพาะทักษะการเขียน ทั้งนี้เพราะทักษะทั้งสองส่งเสริมพัฒนาการซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กันสูง (ทัศพร เกตุถนอม. 2540 : 3) ดังที่นักวิจัยชาวต่างประเทศ คือ แครชแชน (Krashen. 1984 : 2 – 4) กล่าวว่าการอ่านและการเขียนเป็นทักษะคู่กัน ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านดีก็จะมีความสามารถในการเขียนดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ ฮัลเลท์ (Hullet. 1986 : 847 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน โดยรวบรวมงานเขียนของนักเรียนระดับ 3 ที่ใกล้จะสิ้นปีการศึกษา จำนวนกว่า 100 ชิ้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เขียนงานได้ดีนั้น เป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านดีด้วย

การสอนอ่านและเขียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาเท่าที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีการใช้กลวิธีต่าง ๆ หลายวิธี แต่ก็มีผลสะท้อนให้เห็นว่าสภาพการอ่านและการเขียนยังประสบปัญหาอยู่ โดยเฉพาะความเข้าใจในการอ่านซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการอ่านทุกชนิด ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ปีการศึกษา 2541 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 59.083 ซึ่งสมรรถภาพด้านการจับใจความสำคัญของเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจได้คะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 56.750 และ 57.604 ตามลำดับ ส่วนด้านการเขียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60.891 (กรมวิชาการ. 2542 : ไม่มีเลขหน้า) ซึ่งจากผลการประเมินดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยยังได้คะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากนักเรียนขาดความสามารถในการอ่าน และเมื่อทักษะการอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน จึงส่งผลไปยังความสามารถด้านการเขียนด้วย

อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่เป็นปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทย คือ วิธีสอนของครู เพราะมีครูจำนวนไม่น้อยมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ๆ คือ ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งวิธีสอนที่ปฏิบัติกันมาก คือ วิธีบอก อธิบายหรือบรรยาย (กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. 2538 : 92) โดยจะเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ไม่ใช้สื่อประกอบการสอน ไม่ใช้กระบวนการกลุ่ม ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและเป็นผู้ทำกิจกรรม นักเรียนมีหน้าที่เพียงฟังครูบรรยายเท่านั้น และนักเรียนไม่ค่อยได้ฝึกฝนการใช้ภาษา จึงทำให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียนวิชาภาษาไทย (ไทยรัฐ. 11 พฤศจิกายน 2542 : 12) ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิธีสอนอ่านแบบต่าง ๆ พบว่า แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) เป็นแนวการสอนที่น่าสนใจ เพราะเป็นการนำความรู้เดิมเข้ามาเป็นพื้นฐานในการอ่าน ฝึกการคาดเดาและสร้างความหมาย พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ที่ปรากฏในบทอ่าน ซึ่งในกระบวนการอ่านนี้ผู้อ่านจะมีความเข้าใจในการอ่านและสามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน วูแกน และแอสท์ (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 33 ; อ้างอิงจาก Vaughan and Estes. 1986. *Reading and Reasoning Beyond the Primary Grades.* p. 85 - 187)

และจากการศึกษาหลักการของการสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) แล้วพบว่า วิธีการนี้มีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ ผู้สอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมที่มีอยู่หลากหลายมาใช้ในแต่ละขั้นตอนการสอน โดยพิจารณาตามความสอดคล้องกับเป้าหมายในการสอน ลักษณะบทอ่านที่เลือกมาใช้และระดับพื้นความรู้ของผู้เรียน กิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นบรรยากาศการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทรับผิดชอบต่อการพัฒนาทักษะการอ่าน และการสร้างความเข้าใจในสิ่งที่อ่านด้วยตนเองมากขึ้น (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 9) และได้มีผู้นำแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มาศึกษาวิจัย อาทิเช่น

รัตนา ตันวิเชียร (2537) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการ ARC สอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม และได้เสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยไว้ คือ ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการอ่านของนักเรียน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมตามวิธี ARC กลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมตามวิธี ARC ควบคู่กับการฝึกทักษะย่อย ๆ บางทักษะ และกลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านโดยวิธีปกติหรือวิธีที่ปรากฏตามคู่มือครู

ปิยลักษณ์ พฤกษะวัน (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้แนวการสอนอ่าน เอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียน

หลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยไว้ คือ ควรศึกษาเปรียบเทียบว่าแนวการสอนอ่าน เอ อาร์ ซี (ARC) มีผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยที่แตกต่างกันว่าเป็นอย่างไร

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวตลอดทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดและความสนใจที่จะศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ว่าจะส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถในการเขียนของนักเรียนแตกต่างจากการสอนตามคู่มือครูหรือไม่ เพื่อจะสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการสอนอ่านและเขียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับการสอนตามคู่มือครู

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับการสอนตามคู่มือครู

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบผลของการสอนอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้สื่อที่เหมาะสมในการสอนอ่านภาษาไทยอีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนท่าแซะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 318 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 77 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน ที่มีการจัดนักเรียนในแต่ละห้องแบบคละความสามารถ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน

กลุ่มทดลอง สอนโดยแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี

กลุ่มควบคุม สอนโดยวิธีสอนอ่านตามคู่มือครู

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 60 คาบ คาบละ 20 นาที สอนวันละ 3 คาบ สัปดาห์ละ 4 วัน เป็นเวลา 5 สัปดาห์

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่นำมาใช้ในกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยคัดเลือกมาจากนิทาน เรื่องสั้นสำหรับเด็ก สารคดีเชิงความรู้ความบันเทิง และบทความ จากสารานุกรมสำหรับเด็ก นิตยสาร และวารสาร โดยพิจารณาถึงความยากง่าย สำนวนและโครงสร้างทางไวยากรณ์อยู่ในระดับเดียวกับหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

เนื้อหาที่นำมาใช้ในกลุ่มควบคุม เป็นหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 4- 5 ได้แก่

บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข

บทที่ 5 บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอนอ่าน 2 ลักษณะ คือ
   1.1 วิธีสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี
   1.2 วิธีสอนอ่านตามคู่มือครู
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
   2.1 ความเข้าใจในการอ่าน
   2.2 ความสามารถในการเขียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง ความสามารถในการอ่านภาษาไทยด้านการแปลความ ตีความ ขยายความ จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ เพื่อหารายละเอียดของเรื่องจากข้อความของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีความเข้าใจในการอ่านมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

2. ความสามารถในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการเรียบเรียงคำเป็นประโยคและลำดับเป็นเรื่องได้ สื่อความหมายได้ เป็นที่เข้าใจถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา รวมทั้งการสะกดคำตามอักขรวิธี โดยเน้นการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ การเขียนเรื่องแบบบรรยายเชิงจินตนาการ และการเขียนเรื่องแบบแสดงวิธีการ ตามหัวข้อที่กำหนดให้ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีความสามารถในการเขียนมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

3. การสอนอ่านตามแนวการสอนแบบ เอ อาร์ ซี หมายถึง การจัดการสอนอ่านตามแนวทางการสอนอ่าน ซึ่ง วูแกน และแอสท์ (Vaughan and Estes. 1986 : 85 – 187) ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านบทอ่านที่เป็นข้อเขียนประเภทให้ความรู้ (Expository Text) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันก็พัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยทั่ว ๆ ไปด้วย ซึ่งประกอบด้วยวิธีการสอนตามขั้นตอนดังนี้

ขั้น A ย่อมาจาก Anticipation หมายถึง การคาดคะเนล่วงหน้าถึงสิ่งที่จะได้พบจากเรื่องที่อ่าน ประกอบด้วยวิธีการสอน 4 วิธี คือ การวางแผนก่อนการอ่าน (PReP : Pre – Reading Plan) การแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) การสร้างจินตนาการ (Imagination) การสร้างแผนภาพเครือข่ายความคิด (Clustering) เป็นกิจกรรมที่ช่วยผู้อ่านเกิดความสนใจในสิ่งที่อ่าน รวบรวมความรู้เดิมออกมาจัดเป็นระบบ พร้อมที่จะนำมาใช้เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ และกระตุ้นให้เกิดการคาดเดาเรื่องที่จะอ่าน

ขั้น R ย่อมาจาก Realization หมายถึง การตระหนักในความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์หรือข้อความที่ปรากฏในบทอ่าน ประกอบด้วย วิธีการสอน การกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) เพื่อเป็นการประเมินความเข้าใจของตนเองต่อความหมายที่ปรากฏในบทอ่าน

ขั้น C ย่อมาจาก Contemplation หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรองถึงความรู้ที่ได้จากการอ่านของผู้อ่าน ประกอบด้วยวิธีการสอน 3 วิธี คือ การสร้างโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) การเขียนสรุปเรื่อง (REAP : Read Encode, Annotate and Ponder) การเลือกประโยคที่ชอบ (Save the Last Word for Me) ขั้นกิจกรรมหลังการอ่านเป็นกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนความเข้าใจ สรุปรวบรวมความรู้ที่ได้อย่างเป็นระบบ

4. การสอนตามคู่มือครู หมายถึง การจัดการสอนโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวในคู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งแบ่งกิจกรรมการเรียนเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 อ่านในใจ

1.1 การเตรียมอ่าน

1.2 อ่านในใจ

1.3 การทำแผนภาพโครงเรื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจในการอ่าน และนำไปสู่การพูด การฟัง และการเขียน

ขั้นที่ 2 ศึกษาความรู้ทางภาษา

2.1 หลักภาษา

2.2 การใช้ภาษา

ขั้นที่ 3 การเขียนตามรูปแบบ เช่น การเขียนนิทาน

ขั้นที่ 4 การอ่านออกเสียง

ขั้นที่ 5 กิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา เช่น การฝึกอภิปรายซักถามจากบทเรียน การเขียนลำดับเรื่อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียน โดยใช้วิธีสอนอ่าน 2 ลักษณะ คือ วิธีสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี และวิธีสอนอ่านตามคู่มือครู

สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถสรุปได้ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

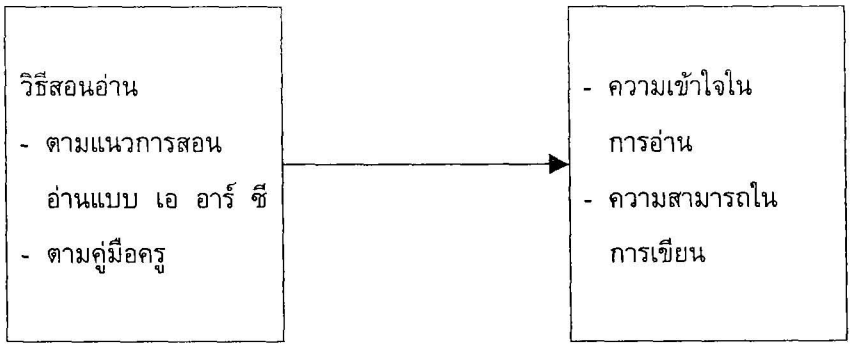

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการเขียน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน
3. ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวกับแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC)

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการเขียน

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการอ่าน ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

ลาโด (Lado. 1964 : 14) กล่าวถึงการอ่านว่า เป็นทักษะในการถอดความ การวิเคราะห์คำความหมายของคำ ความเข้าใจในเนื้อเรื่องตามที่ปรากฏ การตีความและการให้ข้อคิดเห็น

บุช และฮิบเนอร์ (Bush and Huebner. 1970 : 4) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า เป็นกระบวนการคิด หัวใจสำคัญของการอ่าน คือ การที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ทั้งนี้ ผู้อ่านได้ความหมายจากสัญลักษณ์ที่อ่านไปสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งทำให้เกิดมโนภาพขึ้นในใจของผู้อ่าน

ก่อ สวัสดิพาณิชย์ (วรรณี โสมประยูร. 2537 : 120 ; อ้างอิงจาก ก่อ สวัสดิพาณิชย์. 2509. *การสอนอ่านในชั้นประถม.*) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตัวอักษรที่ใช้ในการอ่านเป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูด และคำพูดก็เป็นเพียงเสียง ซึ่งใช้เป็นเครื่องหมายแทนความคิดหรือของจริงอีกทีหนึ่ง

รัญจวน อินทรกำแหง และคนอื่น ๆ (2519 : 17) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การแปลสื่อความหมายจากตัวหนังสือหรือภาพ ให้เป็นเรื่องราวที่เป็นแนวความคิด โดยให้มีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและชัดเจน

อัญชลี แจ่มเจริญ (2526 : 82) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดอย่างมีเหตุผลและเข้าใจความหมาย ตลอดจนการพิจารณาเลือกความหมายที่ดีไปใช้ประโยชน์

ประเทิน มหาขันธ์ (2530 : 13) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า เป็นกระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ การอ่านที่แท้จริงผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่าน ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานด้วย

บันลือ พฤกษะวัน (2538 : 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูดโดยการผสมเสียง เพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูด การอ่านแบบนี้มุ่งให้สะกดตัวผสมคำอ่านเป็นคำ ๆ ไม่สามารถใช้สื่อความหมายโดยการฟังได้ทันที เป็นการอ่านเพื่อการอ่านออก มุ่งให้อ่านหนังสือได้แตกฉานเท่านั้น

2. การอ่านเป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสานของตัวอักษร ออกเสียงเป็นคำหรือประโยคทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความโดยการอ่าน หรือฟังผู้อื่นอ่านแล้วรู้เรื่อง เราเรียกว่า อ่านได้ ซึ่งมุ่งให้ผู้อ่านอ่านแล้วรู้เรื่องของสิ่งที่อ่าน

3. การอ่านเป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายโยงความคิด ความรู้จากข้อเขียน (ผู้สื่อ) ถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้เรียกว่า อ่านเป็น ผู้อ่านย่อมเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน โดยอ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านได้

4. การอ่านเป็นการพัฒนาความคิด โดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน เช่น ใช้การสังเกตจำรูปคำ ใช้สติปัญญาและประสบการณ์เดิมในการแปลความ หรือถอดความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดี โดยวิธีอ่านแบบนี้จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง (กระบวนการ) อาจต้องใช้ความหมายของการอ่านจากข้อ 1, 2 และ 3 (หรือไม่จำเป็นต้องครบทั้ง 3 ความหมายก็ได้) แล้วสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน และนำผลของสิ่งที่ได้จากการอ่านมาเป็นแนวคิดแนวปฏิบัติได้ เราเรียกว่า อ่านเป็น

เด่นศิริ สินสืบผล (ม.ป.ป. : 64) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการตีความจากสัญลักษณ์หรืออักษร จนก่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นการรวบรวมความคิด และสร้างความเข้าใจในสาระ ตลอดจนประเมินค่าความคิดเหล่านั้นหรืออาจจะกล่าวได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการค้นหาความหมาย จับใจความ และถอดความจากภาษาเขียนมาเป็นภาษาในความคิด เป็นการรวมทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ได้แก่ ทักษะในการคิด ทักษะทางไวยากรณ์ คือ ด้านเสียง ศัพท์ โครงสร้าง และความหมาย

จากความหมายของการอ่านข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทำปฏิกิริยาระหว่างการมองเห็นสัญลักษณ์ตัวอักษรกับองค์ประกอบในการแปลความหมายแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นถ้อยคำความคิดแล้วนำไปสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิม แล้วรวบรวมเข้าเป็นหน่วยความคิดใหม่เกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงกันระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน แล้วสามารถนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญมากในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เพราะการอ่านจะช่วยพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิด และช่วยให้ผู้อ่านมีความรอบรู้ ทันต่อเหตุการณ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงบรรยายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือ ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2530 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ซึ่งจินตนา ใบกาซูยี (2534 : 58) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การฟัง

2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่มีการจำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนได้

3. หนังสือเก็บได้นานกว่าสื่ออย่างอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยจำกัด

4. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและจินตนาการได้เองในขณะอ่าน

5. การอ่านส่งเสริมให้มีสมองดี มีสมาธินานกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะขณะอ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ

6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดได้ด้วยตนเองจะอ่านคร่าว ๆ อ่านละเอียด อ่านข้ามหรืออ่านทุกตัวอักษรเป็นไปตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือกอ่านเองได้

7. หนังสือมีหลากหลายรูปแบบและราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น จึงทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้าง สร้างแนวคิดและทัศนะได้มากกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใด ๆ โดยเฉพาะ

8. ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง รวมทั้งหนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย เมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี

นอกจากนี้ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเสาะแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอก็จะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย

บันลือ พฤกษะวัน (2538 : 10 – 11) กล่าวว่า การอ่านเป็นหัวใจของการพัฒนาทักษะทางภาษาแล้ว การอ่านยังมีความสำคัญและจำเป็นอีกมากมายดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้

2. เด็กที่อ่านเป็นย่อมได้รับการยอมรับ สามารถอยู่รวมกับบุคคลในสังคมได้อย่างมั่นใจ

3. การอ่านได้ อ่านเป็น เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เด็กสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวาง

4. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพของผู้เรียนในอนาคต

5. การอ่านมีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองดีในการรับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมือง

6. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิเคราะห์ ตัดสินใจในการเลือกตัวแทนในด้านการเมือง การปกครอง

7. การอ่านนับเป็นกิจกรรมสำคัญในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้รับความเพลิดเพลินและการพัฒนาด้านจิตใจอีกด้วย

8. การอ่านช่วยให้ผู้เรียนทราบและสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถพัฒนาตนเอง และอาชีพของตนได้

จะเห็นได้ว่าการอ่านมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของคนเราในหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือ การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อใช้ในการศึกษา การประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน บุคคลที่มีความเข้าใจในการอ่านอย่างแท้จริงย่อมสามารถนำความรู้ ความคิดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง และสังคมได้เป็นอย่างดี

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การอ่านแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป ถ้าผู้อ่านตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านแต่ละครั้งไว้ ก็จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพสูง และได้ทิศทางในการอ่านที่ชัดเจน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ดังนี้

มิลเลอร์ (Miller. 1979 : 15) แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ 6 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ
2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ
3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและจับใจความสำคัญทั่วไป
4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้
5. อ่านเพื่อใช้วิจารณญาณติดตามข้อความที่อ่าน
6. อ่านเพื่อการวิเคราะห์ข้อความหรือแนวความคิดในเรื่องที่อ่าน

เกรลเล็ท (Grelet. 1994 : 4) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 2 ประการ คือ

1. การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
2. การอ่านเพื่อหาความรู้จากข้อมูลต่าง ๆ

เสาวลักษณ์ รัตนวิชช์ (2531 : 86) กล่าวว่า การอ่านโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ 3 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อบันเทิง ได้แก่ เรื่องราวประเภทนิทาน นิยาย
2. อ่านเพื่อรู้วิธีการ (เพื่อทำเป็น) ได้แก่ ตำราอาหาร ฉลากยา คู่มือ การใช้สิ่งต่าง ๆ
3. อ่านเพื่อค้นคว้า ได้แก่ เรื่องราวสารคดีทั่วไป

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531 : 9 – 20) ได้แจกแจงจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ 6 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น
3. อ่านเพื่อต้องการทราบข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง
4. อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า
5. อ่านเพื่อความสนุกสนาน
6. อ่านเพื่อให้ก้าวหน้าในอาชีพ

ส่วน สนิท ตั้งทวี (2538 : 279) ได้ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ทำนองเดียวกับสุขุม เฉลยทรัพย์ ในทุก ๆ ด้าน แต่มีข้อที่แตกต่างกันไป คือ อ่านเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพและอ่านเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม

ขวัญฤดี อัตวาวุฒิชัย และคนอื่น ๆ (2538 : 19 – 20) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อการเขียน
2. อ่านเพื่อหาคำตอบ
3. อ่านเพื่อปฏิบัติตาม
4. อ่านเพื่อสะสมความรู้

นพดล จันทร์เพ็ญ (2539 : 74 – 75) กล่าวว่า การอ่านหนังสือต้องมีจุดมุ่งหมายในการอ่านและจุดมุ่งหมายในการอ่านของแต่ละคน ย่อมแตกต่างกันออกไปซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ
3. อ่านเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ
4. อ่านเพื่อฝึกทักษะในการอ่านออกเสียง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่านมี 3 ประการ คือ อ่านเพื่อความบันเทิง อ่านเพื่อความรู้ และอ่านเพื่อทราบวิธีการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายและความสนใจของผู้อ่านเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ประเภทของการอ่าน

การแบ่งประเภทของการอ่านช่วยให้ครูผู้สอน ตระหนักถึงขอบข่ายการสอนได้เป็นอย่างดี นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ได้แบ่งประเภทของการอ่านไว้ดังนี้

วาสนา เกตุภาค (2521 : 1 – 2) ได้แยกประเภทของการอ่านเป็น 2 ประเภท คือ

1. การอ่านออกเสียง คือ การว่าตามตัวหนังสือเพื่อให้ผู้อื่นฟัง ผู้อ่านจะต้องอ่านได้ชัดเจน ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยม

2. การอ่านในใจ คือ การทำความเข้าใจกับตัวอักษร เป็นการอ่านเพื่อตัวผู้อ่านเอง ซึ่งจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้อ่านแต่ละคน

ในทำนองเดียวกัน วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคนอื่น ๆ (2522 : 135) ก็ได้แบ่งประเภทของการอ่านไว้ 2 ชนิด คือ

1. อ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อขวนขวายหาความรู้ และความเพลิดเพลินให้แก่ตนเอง การอ่านประเภทนี้มุ่งฝึกอัตราเร็วและจับใจความสำคัญ ซึ่งเป็นการอ่านที่นับวันแต่จะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น การอ่านประเภทนี้ไม่เพียงแต่อ่านได้อ่านออกเท่านั้น แต่จะต้องมีความสามารถในการสรุปความ แปลความ ขยายความวิเคราะห์คำหรือวิเคราะห์ความหมาย หรือเนื้อหาและวิจารณ์เรื่องได้

2. การอ่านออกเสียง ได้แก่

2.1 อ่านออกเสียงแบบร้อยแก้ว เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรู้เรื่องและเข้าใจ

2.2 อ่านออกเสียงร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อความไพเราะให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้ง

โดยสรุปแล้ว การอ่านมี 2 ประเภท หรือ 2 ลักษณะ คือ การอ่านในใจและการอ่านออกเสียง แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการอ่านประเภทใดก็ตาม ผู้อ่านจะต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่อ่านจึงจะทำให้การอ่านนั้นเกิดประโยชน์ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

องค์ประกอบสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการสำคัญในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ และเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่นำไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญร่วมกัน 5 ประการ ซึ่ง สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2531 : 12) สมพร มันตะสูตร แพ่งพิพัฒน์ (2534 : 9 – 10) และมาลินี ชาญศิลป์ (2539 : 102 – 103) สรุปไว้ดังนี้

1. ผู้อ่าน เป็นองค์ประกอบแรกของการอ่าน การอ่านจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีผู้อ่าน

2. ตัวอักษร หรือสาร ถ้าผู้อ่านมองเห็นตัวอักษรแล้ว อ่านไม่ออกหรืออ่านได้ แต่ไม่เข้าใจความหมายของตัวอักษรก็นับว่าการอ่านนั้นไม่สัมฤทธิผล

3. ความหมาย ถ้าผู้อ่านมองเห็นตัวอักษรชัดเจน สามารถเข้าใจความหมายของตัวอักษรก็จะถือว่าเป็นการอ่าน แต่ยังไม่สมบูรณ์ เพราะมีเพียงทักษะทางด้านความเข้าใจศัพท์

4. เลือกความหมาย ผู้อ่านจะต้องสามารถเลือกความหมายที่ผู้เขียนต้องการที่จะสื่อสารได้อย่างถูกต้องจะถือว่าเป็นการอ่านที่สมบูรณ์ เพราะมีทักษะด้านความเข้าใจเนื้อเรื่องและความคิดเชิงวิจารณ์เพิ่มขึ้น

5. การนำไปใช้ การอ่านที่มีความสมบูรณ์ที่สุดก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีขบวนการที่ต่อเนื่อง คือ ผู้อ่านมองเห็นตัวอักษร เข้าใจความหมายของตัวอักษร สามารถเลือกหาความหมายที่ดีและถูกต้องที่สุด และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันแก่ตนเองและสังคมต่อไป

จากองค์ประกอบของการอ่านดังกล่าว วิพุธ โสภวงศ์ และคนอื่น ๆ (2539 : 119) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านที่น่าสนใจ และแตกต่างไปจากที่กล่าวมาแล้วดังนี้

การอ่านประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ผู้เขียน เป็นผู้ส่งสารหรือเรื่องราวเผยแพร่ออกไปในรูปของการเขียน พิมพ์หรือวาด เช่น หนังสือ แผ่นปลิว ป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ

2. สื่อ เป็นสิ่งที่ผู้เขียนใช้เป็นเครื่องมือในการนำสารหรือสาระเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่ผู้อ่าน ในที่นี้ ได้แก่ ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ

3. สาร เป็นเรื่องราวหรือสาระที่รับรู้ได้ ในที่นี้จะต้องเป็นถ้อยคำหรือเรื่องราวที่มีการเขียนหรือพิมพ์อย่างชัดเจนออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือต่าง ๆ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณา เป็นต้น

4. ผู้อ่าน เป็นผู้รับสารหรือเรื่องราวที่ผู้เขียนส่งผ่านสื่อต่าง ๆ ด้วยวิธีการอ่าน เมื่ออ่านแล้วต้องทำความเข้าใจความหมายให้ตรงตามที่ผู้เขียนต้องการ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

จะเห็นได้ว่า การอ่านที่มีคุณภาพนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ คือ ผู้เขียน สารหรือตัวอักษร ผู้อ่าน ความหมาย การเลือกความหมาย และการนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการอ่านจะบรรลุจุดมุ่งหมายของการอ่านได้ โดยสามารถอ่านแล้วเข้าใจ รู้เรื่องและเกิดความคิดสร้างสรรค์นั้นจะต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังที่กล่าวข้างต้น

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของการอ่านแล้ว จะพบว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้อ่านเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ริเชก และคนอื่น ๆ (Richek and others. 1996 : 11) ยังได้กล่าวเน้นไปที่ตัวครูว่าเป็นผู้มีบทบาทคอยช่วยเหลือแนะนำในการอ่าน ซึ่งผู้ที่จะอ่านได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญในการอ่านดังนี้

1. ต้องรู้ว่าเรื่องที่อ่านคืออะไร และเกี่ยวข้องอย่างไรกับหนังสือ
2. มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องคำศัพท์อย่างแม่นยำ
3. รู้จักการใช้คำอย่างคล่องแคล่ว
4. มีความเข้าใจและมีความสามารถที่จะเรียนรู้เรื่องที่อ่าน
5. เข้าใจโครงสร้างทางภาษาและรู้ความหมายของคำ
6. สามารถนำผลที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์
7. มีความเพลิดเพลินและซาบซึ้งในเรื่องที่อ่าน

กระบวนการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงกระบวนการอ่านดังนี้

ปรียา หิรัญประดิษฐ์ (2532 : 60 – 61) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการรับสาร นับตั้งแต่รับรู้ข้อความที่อ่านแล้วแปลข้อความนั้นเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษร กระบวนการอ่านมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การรับรู้คำ หมายถึง การรู้จักและจำรูปคำได้ อ่านออกเสียงได้

2. เข้าใจประโยคหรือสารที่อ่าน ซึ่งอาศัยการแปล การตีความหมายประกอบกับประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับคำหรือประโยคนั้น ๆ

3. การตอบสนองต่อสาร เมื่อเข้าใจสารนั้นแล้ว ผู้อ่านจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสารนั้น เช่น ความรู้สึกคัดค้าน ไม่เห็นด้วยหรือความรู้สึกเพลินต่อสิ่งที่ได้อ่าน

4. การบูรณาการความคิด เมื่อผู้อ่านผ่านกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว ในขั้นสุดท้ายผู้อ่านจะสามารถสรุปความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านได้ ซึ่งอาจจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้หรือเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เดิมก็ได้

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธิดา โมสิกรัตน์ และถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (2539 : 5 – 8) ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการอ่านมีระบบและขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักคำ การเข้าใจความหมาย การมีปฏิกิริยาต่อสารและการรวบรวมความคิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การรู้จักคำ เป็นกระบวนการอ่านขั้นแรกที่เกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านรู้จักคำและการรับรู้ความหมายของคำนั้น หากเป็นการอ่านออกเสียงผู้อ่านจะสามารถแปลรหัสตัวอักษรออกมาเป็นเสียงได้ถูกต้อง โดยทั่วไปการอ่านข้อความ คนเราจะอ่านเป็นกลุ่มคำ วลี ประโยค ข้อความหรือเรื่องราว การรู้จักคำเป็นจำนวนมากก็จะทำให้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้มากขึ้นเช่นกัน แม้จะมีบางคำที่ไม่รู้ความหมายมาก่อน คำอื่น ๆ ที่แวดล้อมคำนั้นจะช่วยให้เข้าใจความหมายของคำนั้นได้ เป็นการรู้จักคำโดยอาศัยเนื้อความของคำที่แวดล้อมคำใหม่เรียกว่า การอ่านโดยอาศัยบริบท

ขั้นที่ 2 การเข้าใจความหมายของสาร เป็นกระบวนการรับสารที่มีความหมายอยู่ในถ้อยคำ วลี ประโยค ข้อความหรือเรื่องราว แต่ละคนอาจจะเข้าใจสารไม่ตรงกัน ขึ้นอยู่กับการตีความตลอดจนพื้นฐานความรู้และประสบการณ์การอ่านของแต่ละคน

ขั้นที่ 3 การมีปฏิกิริยาต่อสาร เป็นกระบวนการรับสารที่เกิดขึ้นเมื่ออ่านแล้ว "คิด" คล้อยตามหรือขัดแย้งหรือแยกแยะข้อมูลและเปรียบเทียบความคิดว่าส่วนใดเหมาะสมหรือตรงกับความหมายที่แท้จริงของเรื่องที่อ่าน การคิดในลักษณะเช่นนี้ คือ การมีปฏิกิริยาต่อสาร ซึ่งมีทั้งด้านอารมณ์และความคิดผู้อ่านจะใช้วิจารณญาณตัดสินสารที่รับมาได้โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ทั้งในชีวิตและจากการอ่าน ผู้อ่านที่สามารถอ่านเข้าใจและมีปฏิกิริยาต่อสารได้จะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องนั้น

ขั้นที่ 4 การรวบรวมความคิด เป็นขั้นตอนของการตัดสิน หรือประเมินได้ว่าผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจเพียงใด สามารถจะสรุปรวบรวมความรู้และความคิดจากเรื่องที่อ่าน นำมาประสมประสานกับความรู้ความคิดและประสบการณ์เดิมของผู้อ่านที่ได้สะสมไว้ นอกจากนี้ยังเป็นขั้นตอนการอ่านที่ทำให้ผู้อ่านได้เปรียบเทียบสิ่งใหม่กับสิ่งเก่า แล้วเลือกรับหรือจดจำสิ่งที่ต้องการ ความรู้ความคิดที่ประสมประสานกันนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ ๆ ความรู้ความคิดที่ขัดแย้งได้รับการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มพูนมากขึ้นเป็นความสนใจหรือทัศนคติใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการอ่านขั้นสุดท้าย

นอกจากนี้ กัลยา ยวนมาลัย (2539 : 12) กล่าวถึง กระบวนการที่เป็นขั้นตอนของการอ่านดังนี้

1. การมองเห็นตัวอักษรอย่างชัดเจน
2. การแปลและเข้าใจความหมายของตัวอักษรที่เห็นนั้น
3. การรู้จักตีความหมายที่ถูกต้องตรงกับผู้แต่งตั้งใจไว้
4. การนำประโยชน์ที่ได้จากการอ่านไปใช้

สรุปได้ว่ากระบวนการอ่านจะเป็นไปตามขั้นตอน โดยเริ่มจากการรู้จักตัวอักษร การเข้าใจความหมาย การตีความหมายและยังทำให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดใหม่ ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการผสมผสานความคิดใหม่กับประสบการณ์เดิม อันจะนำไปสู่การนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นการอ่านจะประสบความสำเร็จได้ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการดังกล่าว

วิธีการอ่าน

การอ่านจะได้ผลดีเพียงใดนั้นอยู่กับวิธีการอ่าน ซึ่งมีหลายวิธีที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และประเภทของหนังสือที่อ่าน ถ้าผู้อ่านใช้วิธีการที่เหมาะสมแล้วก็จะเป็นการพัฒนาความสามารถในการอ่านได้ดียิ่งขึ้น ซึ่ง กุสุมา รักษมณี (2541 : 83 – 85) ได้เสนอวิธีการอ่านแบบต่าง ๆ มีดังนี้

1. การอ่านแบบคร่าว ๆ (Skimming) คือ การอ่านเพื่อให้ได้ภาพรวมของเนื้อเรื่องตอนนั้นหรือเพื่อสำรวจเนื้อหาอย่างกว้าง ๆ ของหนังสือเล่มนั้น เพื่อเก็บเนื้อหาไว้เป็นข้อมูลไว้ใช้ต่อไป เป็นวิธีการอ่านอย่างรวดเร็วโดยข้ามข้อความบางตอนบ้าง แต่ต้องสามารถจับใจความสำคัญของเนื้อความตอนนั้น ๆ ได้ครบถ้วน

2. การอ่านแบบกวาดสายตา (Scanning) คือ การอ่านเพื่อค้นหาเรื่องที่ผู้อ่านต้องการในขณะนั้น ใช้วิธีการกวาดสายตาอย่างรวดเร็วทีละ 2 – 3 บรรทัด เพื่อหาสิ่งที่ต้องการโดยไม่สนใจเนื้อหาส่วนอื่น ๆ เลย เป็นการอ่านแบบเจาะจงในสิ่งที่ตนต้องการเท่านั้น

3. การอ่านอย่างละเอียด (Intensive Reading) เป็นการอ่านขั้นสุดท้ายหลังจากที่ผู้อ่านใช้วิธีการอ่านแบบคร่าว ๆ หรือการอ่านแบบกวาดสายตาแล้วเป็นการอ่านอย่างพินิจพิเคราะห์ คืออ่านแล้วต้องตีความเนื้อหาอย่างละเอียดและระมัดระวัง การอ่านงานบางชนิดในขั้นนี้อาจต้องพินิจถึงความงามทางวรรณศิลป์ด้วย

จากวิธีการอ่านที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การอ่านแต่ละวิธีนั้นจะมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้อ่านในการที่จะเลือกใช้วิธีการอ่านที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการอ่านซึ่งผู้อ่านเป็นผู้กำหนดเพื่อให้การอ่านนั้นบรรลุจุดมุ่งหมาย และเป็นการอ่านที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ประสิทธิภาพของการอ่าน

เมื่อผู้อ่านกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่าน และใช้วิธีการอ่านที่เหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้ผู้อ่านบรรลุจุดมุ่งหมายของการอ่าน ซึ่ง วอล์คเกอร์ (Walker. 1992 : 3) กล่าวว่า ความสำเร็จของผู้อ่านขึ้นอยู่กับกลวิธีต่อไปนี้

1. ความสำเร็จของผู้อ่านเกี่ยวข้องกับกระบวนการอ่าน ที่ประกอบด้วยเนื้อหาที่อ่านและความรู้ของผู้อ่านที่จะใช้ทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน และรู้ว่าผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไร

2. ความสำเร็จของผู้อ่านต้องใช้ความรอบคอบ โดยใช้ความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาที่อ่านไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เพื่อให้สามารถตีความจากเรื่องที่อ่านได้

3. ความสำเร็จของผู้อ่าน เป็นการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนโดยการสร้างความรู้สึกผู้อ่านต้องมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน เพื่อตรวจสอบความรู้ เปรียบเทียบและแปลความจากสิ่งที่อ่านได้

4. ความสำเร็จของผู้อ่านต้องใช้ความเชื่อมโยงของสถานการณ์เป็นจุดรวมความเข้าใจจุดรวมหรือมุมมองเป็นการสร้างความสำเร็จในเรื่องที่อ่าน ถ้าผู้อ่านมีมุมมองในเรื่องที่อ่านก็จะสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี

เมื่อผู้อ่านใช้กลวิธีที่ถูกต้องในการอ่าน อันจะนำไปสู่การอ่านที่สัมฤทธิผลนั้น กัลยา ยวนมาลัย (2539 : 20 – 21) ได้กล่าวว่า การอ่านที่มีประสิทธิภาพนั้น จะทำให้เกิดผลดังนี้

1. อ่านแล้วได้เรื่องราว สามารถจับสาระสำคัญได้อย่างถูกต้อง ฉับไว สามารถแยกแยะใจความสำคัญและใจความรองได้

2. อ่านแล้วสามารถแปลความ ตีความ ขยายความ สรุปความ วิเคราะห์ความหมาย เข้าใจอารมณ์ ความประสงค์ และเจตนาของผู้แต่งได้ สามารถสอดแทรกอารมณ์ในน้ำเสียงได้อย่างถูกต้อง

3. อ่านแล้วใช้วิจารณญาณแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล

4. อ่านแล้วได้อรรถรส สามารถแสดงความรู้สึกต่อศิลปะการประพันธ์ วิเคราะห์กลวิธีและแนวการเขียนของผู้เขียนได้

5. อ่านแล้วประเมินสิ่งที่ตนอ่านได้อย่างเที่ยงธรรม

6. อ่านแล้วเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากถ้อยคำเป็นสื่อของความคิดผู้อ่านสามารถอ่านแล้วเกิดจินตภาพ (Image) หรือแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านถือเป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน การอ่านสิ่งใดก็ตามถ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ก็ถือว่าเป็นการอ่านที่ไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถนำความรู้และความคิดจากสิ่งที่ตนอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

คาร์ และคนอื่น ๆ (Car and others. 1983 : 1 – 2) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านคือการตีความหมายจากเรื่องที่อ่าน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่อ่านกับความรู้เดิมของผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะใช้ความรู้เดิมในการตีความ (Interpretation) และตัดสินข้อความนั้นอย่างมีเหตุมีผล และผู้อ่านใช้ความรู้เดิมในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ผู้อ่านคิดว่าจำเป็นจะต้องเข้าใจ และเลือกความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกัน

โลโน (Lono. 1987 : 67) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านว่า เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการอ่าน ความเข้าใจในการอ่านจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้อ่านมีความสามารถในการรับรู้ ข้อเท็จจริง รู้ใจความสำคัญของเรื่อง สามารถตีความหรือประเมินความคิดจากเรื่องที่อ่านได้

ชวาล แพรัตกุล (2520 : 134) ได้กล่าวถึง ความหมายของความเข้าใจในการอ่านว่า ความเข้าใจคือความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพขั้นต้นชนิดแรกของตัวปัญญา เป็นความพยายามของสมองที่จะดัดแปลงปรับปรุงความรู้ใหม่ให้มีรูปลักษณะใหม่ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่แปลกออกไป แต่ยังมีอะไรบางอย่างคล้ายคลึงของเดิมอยู่บ้าง ความเข้าใจสามารถแสดงออกด้วยพฤติกรรม 3 ประการคือ

1. การแปลความ (Traslation) คือ การแปลเรื่องราวหรือข้อความเดิมให้ออกมาเป็นคำใหม่ภาษาใหม่

2. การตีความ (Interpretation) คือ การเก็บความคิดเดิมมาบันทึกใหม่ การจัดเนื้อเรื่องใหม่เป็นการมองในแง่ใหม่ ค้นหาเปรียบเทียบทั้งความสำคัญและความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ ภายในเรื่องราวนั้นย่นย่อจนเป็นข้อสรุปได้

3. การขยายความ (Extrapolation) คือ การขยายความคิดให้กว้างไกลโดยอาศัยความสัมพันธ์กับสถานการณ์เดิมที่ได้รับในตอนต้น

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2527 : 27) ได้กล่าวถึง ความเข้าใจในการอ่านว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นความสามารถทางด้านสมองในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในด้านการแปลความ การตีความ และการขยายความในเรื่องราว และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต

ประเทิน มหาขันธ์ (2530 : 154) กล่าวถึง ความเข้าใจในการอ่านว่า ประกอบด้วยความสามารถในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ของแนวคิด ด้านความสามารถในการกำหนดความมุ่งหมายของการอ่าน และด้านความสามารถที่จะนำความรู้เก่า ๆ มาทำความเข้าใจกับเรื่องที่อ่านได้

สายสุนีย์ เติมสินสุข (2535 : 18) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือความเข้าใจในรูปแบบของการเรียบเรียงเรื่องจากโครงสร้างข้อเขียน รู้ความหมายของคำศัพท์ และประโยค โดยนำมารวบรวมเป็นความคิดเข้าด้วยกัน แล้วเชื่อมโยงความคิดของผู้เขียนเข้ากับความรู้เดิมของผู้อ่าน เพื่อตีสรุปความหมายเกิดเป็นความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน

สุภกานต์ หลายสิบ (2540 : 11) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นหัวใจสำคัญของการอ่านเพราะการอ่านออกเสียงเพียงอย่างเดียวนั้น ย่อมไม่เกิดประโยชน์หากไม่เข้าใจในการอ่านเพียงพอ ซึ่งความเข้าใจในการอ่านนั้นต้องอาศัยความสามารถในด้านต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านประกอบกัน ดังนี้

1. ความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์
2. การเรียงลำดับเหตุการณ์ได้
3. การจับใจความสำคัญของข้อความที่อ่าน
4. การสังเกตความสำคัญของข้อความที่อ่าน
5. การสรุปและการคาดการณ์ล่วงหน้า

จากความหมายของความเข้าใจในการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นกระบวนการทางความคิด ซึ่งผู้อ่านต้องอาศัยความรู้ความสามารถทางภาษาที่มีอยู่ รวมทั้งประสบการณ์ของผู้อ่านเพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ตรงตามที่ผู้เขียนต้องการ และสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ในเรื่องของความเข้าใจในการอ่านนั้น กรมวิชาการ (2525 : 28 – 34) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ในเนื้อหาของหลักสูตรภาษาไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งมีจุดประสงค์การเรียนรู้ดังนี้

1. เข้าใจศัพท์และความหมายของคำได้
2. อ่านจับใจความได้ และเข้าใจถูกต้อง
3. จับใจความจากเรื่องที่อ่านได้
4. ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้
5. วิจารณ์เรื่องที่อ่านได้
6. เกิดอารมณ์คล้อยตามเรื่องที่อ่านได้
7. อ่านและบันทึกสรุปเป็นความรู้ได้
8. ถ่ายทอดสาระสำคัญและความรู้สึกนึกคิดในสิ่งที่อ่านได้

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านไว้อย่างหลากหลายที่สำคัญได้แก่

ดอลล์แมน และคนอื่น ๆ (Dallman and others. 1974 : 166) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง (Factual Level) หมายถึง ความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้

2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ (Interpretation Level) คือ ความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความ ตีความ และแปลความจากเรื่องที่อ่านได้

3. ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า (Evaluation Level) คือ ความสามารถในการประเมินค่า สิ่งที่ผ่านมาโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านพิจารณาตัดสิน

ส่วน ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ (2524 : 75) ได้จัดระดับความเข้าใจในการอ่านซึ่งแตกต่างกันตามจุดประสงค์และความสามารถของผู้อ่านไว้คล้ายคลึงกับของ Dallman and others ไว้เป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกันดังนี้

1. การอ่านเอาเรื่อง (Literal Reading) การอ่านระดับนี้บ่งชัดแล้วว่า อ่านหนังสือออก อ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่องว่าเรื่องอะไร เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับใคร ผู้อ่านจะใช้ความสามารถด้านความจำเป็นส่วนใหญ่

2. การอ่านแปลความ ตีความ ขยายความ (Interpretive Reading) ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือต้องจำเรื่อง ต้องแปลความ ต้องขยายความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงไปกว่าระดับอ่านเอาเรื่อง

3. การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) การอ่านระดับนี้ ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับอ่านเอาเรื่อง การอ่านแปลความเป็นพื้นฐาน ต่อจากนั้นผู้อ่านจะต้องอาศัยประสบการณ์ของตน หรือความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินค่า ช่วยในการตัดสินวินิจฉัยเรื่องและข้อความที่ตนอ่าน

นอกจากนี้ เสาวลักษณ์ รัตนวิชช์ (2531 : 83) ได้จัดอันดับความเข้าใจในการอ่านไว้ 3 ระดับ เช่นกัน คือ

1. ระดับความเข้าใจความหมายของตัวอักษร (Literal Comprehension) หมายถึง ระดับความเข้าใจขั้นต้น เข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนเขียนไว้โดยตรง

2. ระดับความเข้าใจในขั้นตีความ (Interpretation) หมายถึง การที่ผู้อ่านต้องการเข้าใจความหมายที่อ่านได้ละเอียด และลึกซึ้งกว่าในระดับแรก

3. ระดับความเข้าใจในขั้นวิจารณ์หรือการอ่านเชิงวิเคราะห์ (Critical Reading) หมายถึง การที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถใช้ความคิดของตนเองวิเคราะห์สิ่งที่อ่านได้ ซึ่งในระดับนี้ผู้อ่านมีความเข้าใจในระดับต้นและในระดับตีความก่อนแล้วเป็นอย่างดี

ส่วน แม้นมาส ชวลิต (2530 : 263) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. อ่านออก คือ สามารถผสมสระและพยัญชนะได้ รู้ความหมายของคำ

2. อ่านได้ คือ อ่านได้คล่องแคล่ว รู้ความหมายของคำและข้อความนั้น ๆ

3. อ่านเป็น คือ อ่านเข้าใจความ จับความหมายของประโยค ข้อความ และเรียงความทั้งหมดได้ สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ รู้จักประเมิน สังเคราะห์ และนำไปใช้ประโยชน์ได้

ซึ่งสอดคล้องกับ บันลือ พฤกษะวัน (2538 : 66) ที่ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับต่ำ ได้แก่ การอ่านที่มุ่งให้ได้ข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งจะสังเกตจากคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน และเมื่อไร เป็นต้น นับเป็นการฝึกอ่านเพื่อความเข้าใจเบื้องต้นเท่านั้น

2. ระดับที่มีความเข้าใจสูงขึ้น มุ่งให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์หาเหตุผลและสรุปเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งจะสังเกตได้จากการตั้งคำถาม เช่น ทำไม เหตุใด อย่างไร เป็นต้น นับเป็นการฝึกอ่านเพื่อให้สามารถคิดหาเหตุผลจากเรื่องที่อ่าน

3. ระดับที่มีความเข้าใจสูงสุด มุ่งให้ผู้อ่านใช้ความเป็นพหูสูตร ตรวจสอบ พิสูจน์แล้วตัดสินใจว่า สิ่งที่อ่านนั้นควรเชื่อ เป็นประโยชน์น่าปฏิบัติตาม หรือเป็นโทษก็หาวิธีแนวทางป้องกัน นับเป็นการสอนอ่านอย่างพินิจหรืออ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นสูงสุดในการใช้ความเข้าใจจากการอ่านขั้นลึกซึ้ง

ระดับของการอ่านนี้ บันลือ พฤกษะวัน ได้ให้แง่คิดไว้ว่า "การสอนอ่านให้ผู้เรียนมีความเข้าใจระดับใด หรือฝีมือครูผู้สอนอยู่ในระดับใด ย่อมสังเกตได้จากการใช้คำถามของครู" ซึ่งประเทิน มหาขันธ์ (2530 : 156 – 157) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การตั้งคำถามของครูช่วยสร้างทักษะในการทำความเข้าใจในการอ่านของเด็กได้เป็นอย่างดี คำถามของครูนอกจากจะช่วยให้เด็กสามารถนำเอาประสบการณ์เดิมมาใช้ในการทำความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังช่วยให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ของแนวความคิด และการปรับปรุง ความมุ่งหมายของการอ่านให้เหมาะสมกับความต้องการในการอ่านด้วย

นอกจากนี้ เปลื้อง ณ นคร (2538 : 37 – 38) ได้แบ่งระดับของความเข้าใจในการอ่านเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับแรก อ่านออกหรืออ่านแตก นับเป็นพื้นฐานของการอ่าน คือเมื่อเห็นตัวหนังสือก็อ่านออกเสียง หรืออ่านในใจได้

ระดับสอง อ่านตรวจตรา คือ การทำความรู้จักกับหนังสือที่อ่าน เป็นการอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อไม่ต้องเสียเวลาอ่านตลอดเล่ม

ระดับสาม อ่านอย่างมีวิจารณญาณหรือเรียกว่าอ่านเป็น ซึ่งผู้อ่านจะต้องเข้าใจหนังสือที่อ่านได้เป็นอย่างดี เป็นการอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และให้เกิดสติปัญญา

ระดับสี่ อ่านอย่างค้นคว้าเพื่อความรอบรู้ ผู้ที่อ่านถึงระดับนี้นับว่าเป็นผู้คงแก่เรียน อ่านหนังสือได้เร็ว และสามารถพิจารณาข้อเท็จจริงจากหนังสือได้

จะเห็นได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านมีหลายระดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ระดับของความเข้าใจในการอ่านนั้น เริ่มต้นที่ความเข้าใจในระดับพื้นฐานก่อน แล้วจึงพัฒนาขึ้นตามลำดับจนถึงความเข้าใจระดับสูงสุด และการที่จะให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านระดับใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับครูผู้สอนในการที่จะกำหนดแนวทางในการฝึกฝน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านระดับนั้น ๆ อย่างแท้จริง

ซึ่งสมศักดิ์ สินธุรเวชญ์ (2529 : 40 – 41) ได้กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนจะอยู่ในระดับใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน เด็กแต่ละคนจะจับใจความสิ่งที่เขาอ่านแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์เดิมของตน และความคิดอันเป็นจุดมุ่งหมายของการอ่านที่เกิดขึ้นขณะนั้น ซึ่งเด็กจะตั้งจุดมุ่งหมายของการอ่านที่แตกต่างกันออกไปตามความต้องการของตน และการอ่านที่ต่างจุดมุ่งหมายกันอาจอ่านด้วยความเร็วต่างกัน

2. พิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้นมากและถูกต้องเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับพิสัยของหมู่คำที่เด็กแต่ละคนจะสามารถอ่านเข้าใจ และขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาประสบการณ์เดิมและความยากง่ายของข้อความที่เด็กอ่านอีกด้วย

3. ความถูกต้องของความเข้าใจในการอ่าน ช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวที่อ่านมากน้อยต่างกัน แต่ความถูกต้องนี้จะมีมากขึ้นตามลำดับจนถึงขั้นสูงสุดเมื่อเป็นผู้ใหญ่ และความถูกต้องในความเข้าใจของเด็กย่อมแตกต่างกันมากน้อยตามประสบการณ์ และความง่ายหรือความยากง่ายของข้อความนั้น ๆ

4. ระดับความเข้าใจในการอ่าน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน เช่น สติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจคำศัพท์ที่อ่าน และวิธีพิเศษเฉพาะตัวผู้อ่านแต่ละคน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของแต่ละคนด้วย

5. ความเร็วของความเข้าใจในการอ่านต้องอาศัยความเข้าใจในคำศัพท์ ความสามารถในการนึกเห็นภาพสิ่งที่อ่าน ความยากง่ายของข้อความ ชนิดของความถูกต้องและสิ่งอื่น ๆ ที่ครูพิจารณาค้นพบ

จากระดับความเข้าใจในการอ่านที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ระดับความเข้าใจในการอ่านนั้นมีหลายระดับ ผู้อ่านที่มีพื้นฐานความสามารถในการอ่านต่างกันย่อมจะมีระดับความเข้าใจในการอ่านต่างกันและการที่ผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจในการอ่านในระดับไหนนั้น สิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น และมีระดับความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อมในตัวของผู้อ่านเอง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนอ่าน

การศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนอ่าน มีความสำคัญในด้านที่จะนำไปวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติการอ่านของคนเรา แลปป์ และฟลัด (Lapp and Flood. 1983 : 162) ได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการสอนอ่านจากนักจิตวิทยาหลายท่าน พอจะสรุปเป็นทฤษฎีการสอนอ่านได้ 3 ทัศนะ ดังนี้

1. ทัศนะที่ยึดเนื้อหาเป็นหลัก (Text – Base) ถือว่าเนื้อเรื่องเป็นจุดเริ่มต้นในการอ่าน การถอดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการอ่าน การอ่านเป็นกระบวนการวิเคราะห์หน่วยย่อย ๆ ของหน่วยใหญ่ ดังนั้น การอ่านจึงต้องวิเคราะห์สระ และพยัญชนะแต่ละตัวแล้วนำมารวมเป็นคำ ๆ หนึ่ง แล้ววิเคราะห์คำในประโยคว่ามีความหมายอย่างไร ทัศนะนี้มีลักษณะตรงกับทัศนะของกระบวนการล่างขึ้นบน (A Bottom – Up Process View of Reading)

2. ทัศนะที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก (Knowledge – Base) หรือโลกทัศน์ (Schema View) ถือว่าผู้อ่านเป็นแหล่งที่มาของความหมายที่ได้จากการอ่าน เพราะผู้อ่านเป็นผู้มีประสบการณ์ โลกทัศน์ ความรู้ความเชื่อต่าง ๆ โดยนำสิ่งเหล่านี้มาช่วยในการแปลความหมายในกระบวนการอ่านนั้น ๆ ทัศนะนี้มีลักษณะตรงกับทัศนะกระบวนการบนลงล่าง (A Top – Down Wiew of Reading)

3. ทัศนะที่ยึดเนื้อหาและผู้เรียนร่วมกัน ซึ่งถือว่าการตอบสนองตัวอักษรลำดับเหตุการณ์และโครงสร้างประโยคต้องนำมาใช้พร้อมกับความเข้าใจในกลุ่มคำ ซึ่งผู้อ่านต้องนำความรู้ทางภาษาไปสู่การแปลความหมายจากเนื้อเรื่อง ทัศนะนี้เรียกว่า ทัศนะกระบวนการปฏิสัมพันธ์ในการอ่าน (The Interactive Process View of Reading)

สรุป ทฤษฎีในการสอนอ่านมี 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีที่ยึดเนื้อหาเป็นหลักในการอ่าน ทฤษฎีที่ยึดผู้เรียนเป็นหลักในการอ่าน และทฤษฎีที่ยึดเนื้อหาและผู้เรียนร่วมกัน ในการสอนอ่านปัจจุบันใช้ทฤษฎีที่ยึดเนื้อหาและผู้เรียนร่วมกัน โดยผู้เรียนจะต้องนำความรู้ที่มีเกี่ยวกับโครงสร้างของเรื่องมาเป็นความรู้เดิมในการอ่าน

ขั้นตอนการสอนอ่าน

วิลเลียมส์ (William. 1986 : 37 – 41) ได้เสนอแนะลำดับขั้นในการสอนอ่านไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นก่อนการสอนอ่าน (Pre – Reading) จุดประสงค์ของขั้นตอนนี้ คือ
   1.1 เพื่อแนะนำและกระตุ้นความสนใจในหัวข้อเรื่อง
   1.2 เพื่อชักจูงให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนด้วยการให้เหตุผลสำหรับการอ่าน
   1.3 เพื่อเตรียมตัวในด้านภาษาให้แก่ผู้เรียนก่อนจะอ่านเนื้อเรื่อง
2. ขั้นการอ่าน (While – Reading) ขั้นตอนนี้เน้นที่เนื้อเรื่องที่จะอ่านโดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้
   2.1 เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจจุดประสงค์ของการเรียน
   2.2 เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของงานเขียน หรือเนื้อความที่จะอ่าน
   2.3 เพื่อช่วยขยายเนื้อความของเรื่องให้ชัดเจน
3. ขั้นหลังการอ่าน (Post – Reading) ขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถดังนี้

3.1 สามารถถ่ายโอนความรู้ ความคิดในเรื่องที่อ่านไปแล้ว

3.2 สามารถเชื่อมโยงเรื่องที่อ่านเข้ากับความรู้ ความสนใจ หรือความคิดเห็นของผู้เรียนได้

บันลือ พฤกษะวัน (2533 : 117 – 118) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวการสอนที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 กำหนดไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมเด็กที่จะสอนนับตั้งแต่เด็กก้าวย่างเข้าโรงเรียนในวันแรก รวมถึงการปฐมนิเทศเด็ก การพัฒนาความพร้อม และการแก้ไขช่วยเหลือให้เด็กได้เรียน และได้เล่นร่วมกันไปด้วย

1.1 การเตรียมการอ่าน ถือว่าจากการเริ่มงานในขั้นการปรับปูพื้นฐานภาษาพูด กิริยามรรยาท และระเบียบในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้การฟัง การพูด ในการเตรียมตัวเด็ก การสังเกต การเรียกชื่อสิ่งของ สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งในโรงเรียนและทางบ้าน ตลอดจนการเล่าถึงกิจวัตรประจำวัน

1.2 การพัฒนาและตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน เช่น การสังเกต ความเหมือน ความแตกต่าง ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อกับสายตา การฝึกลีลามือ การเล่นเกม การซับร้อง การฝึกวาด ปั้น พับกระดาษ เพื่อนำไปสู่การพูด การฟังได้อย่างกว้างขวาง

1.3 การฝึกอ่าน เริ่มนับตั้งแต่การฝึกอ่านพจนานุกรม (พยัญชนะ) พจนานุกรมเสียง (สระ) การฝึกนึกคำที่เริ่มด้วยพยัญชนะต้นหรือเสียง พร้อมกับการช่วยเหลือแก้ไขอย่างใกล้ชิดจากครูผู้สอนไปด้วย

1.4 ฝึกอ่านบัตรคำประกอบภาพ และบัตรประโยคประกอบภาพเรื่องราวหรือนิทานสั้น ๆ โดยฟังจากครูอ่านหนังสือ และเปิดให้ดูภาพไปด้วย

1.5 ฝึกฟังครูเล่านิทาน นิทานพื้นบ้าน เด็กฝึกพูดหรืออ่านตามครู และฝึกให้เด็กผู้ฟังเล่าเรื่องอย่างย่นย่อได้

1.6 ฝึกท่องจำบทประพันธ์ง่าย ๆ ต่อคำสัมผัสหรือคำคล้องจองเป็นตอน ๆ

2. ขั้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้น ๆ นิทาน กิจวัตรประจำวัน โดยใช้วิธีจำรูปคำ และภาพประกอบ

2.1 ฝึกอ่านคำ และประโยคประกอบภาพ

2.2 ฝึกอ่านประโยค และเรื่องราว โดยอาศัยภาพประกอบช่วย

2.3 ฝึกอ่านนิทานสั้น ๆ หรือเรื่องราวที่ครูและนักเรียนจัดเตรียมขึ้นแต่งขึ้น หรือแผนภูมิประสบการณ์ที่ช่วยขยายประสบการณ์

2.4 ฝึกให้ใช้การเทียบคำ เทียบประโยค เพื่อใช้ประโยคในการอ่าน

3. ขั้นอ่านหนังสือแตกหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ สามารถใช้การอ่านได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถใช้วิธีสะกดตัวผสมคำช่วยในการอ่านคำแปลก ๆ ใหม่ ๆ

3.1 ฝึกอ่านนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์ และกิจวัตรประจำวันที่ใช้คำแปลก ๆ

3.2 ฝึกอ่านนิทานที่ยาวขึ้น และสามารถเล่าเรื่องราวลำดับเหตุการณ์ได้

3.3 ฝึกอ่านบทประพันธ์สั้น ๆ โดยการรู้จักลงจังหวะสัมผัส

3.4 ฝึกอ่านเรื่องราว บทความ และสามารถจำรูปคำ เทียบคำ สะกดตัว ใช้เทคนิคการเดารูปประโยค และเข้าใจความหมายได้

3.5 ฝึกอ่านแบบเก็บอมความ และสามารถประเมินตัวละคร บทความต่าง ๆ ได้ดี จนนำไปใช้แสดงความคิดเห็น รายงานได้

4. ขั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้เร็ว สามารถอ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ หาความเพลิดเพลินจากการอ่านโดยวิธีอ่านคร่าว ๆ

4.1 ฝึกอ่านในใจ และมีความสนใจในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายรสหลายประเภท

4.2 ฝึกอ่านหนังสืออ่านประกอบเพื่อค้นหาสาระสำคัญหรือสิ่งที่สนใจ

4.3 ฝึกอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่สนใจ และเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน ประเมินเรื่องราว และวิจารณ์หนังสือที่อ่านได้

5. ขั้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถเล็งเห็นคุณค่าประโยชน์ของการอ่านเกิดรสนิยมในการอ่านหนังสือประเภทหนึ่ง มีความสนใจในรสวรรณคดีเชิงรมย์ และสารคดี จนสามารถหยิบยกส่วนดีเด่นขึ้นอ้างอิง ชักชวนให้ผู้อื่นสนใจในรสของภาษาได้

หลักสำคัญในการสอนอ่าน

ในการสอนอ่านนั้นผู้สอนควรจะมีหลักยึด เพื่อว่าจะได้ดำเนินการสอนไปอย่างถูกต้องตามความมุ่งหมายในการสอนอ่าน ซึ่งมีผู้เสนอไว้ ดังนี้

สนม ครุฑเมือง (2528 : 175 – 176) ได้เสนอหลักสำคัญในการสอนทักษะการอ่านไว้พอสรุปได้ ดังนี้

1. สร้างความพอใจ นักเรียนแต่ละคนอาจจะมีความสนใจไม่เหมือนกัน ควรส่งเสริมการอ่านหนังสือหลาย ๆ ประเภท ครูควรมีบทบาทที่จะแนะแนวทางให้เกิดความสนใจ เช่น เลือกกิจกรรมการอ่าน ให้ถูกใจนักเรียน

2. ต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการทางสมองในการอ่านไม่เหมือนกัน จึงควรสอนเป็นกลุ่ม ๆ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาในการสอนด้วย

3. ก่อนจะให้นักเรียนอ่านนั้น ครูควรบอกจุดมุ่งหมายในการอ่านเสียก่อน พยายามส่งเสริมนักเรียนให้มีความใฝ่ใจ และปรารถนาที่จะอ่านหนังสือทุกประเภทที่มีประโยชน์

4. ก่อนที่จะสอนการอ่านหนังสือประเภทใด แบบใดก็ตาม ครูจะต้องอ่านเรื่องนั้นมาก่อนจะได้เข้าใจเรื่องราวทั้งหมด เพราะจะได้เน้นในส่วนที่สำคัญ และฝึกกิจกรรมต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

5. การอ่านที่ดีจะต้องเข้าใจความหมาย มิใช่แต่เพียงอ่านได้

6. การอ่านที่ดีต้องมีสมาธิ และตั้งคำถามทบทวนอยู่ในใจเสมอ

7. ต้องฝึกให้นักเรียนอ่านหนังสือดีมีประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ

8. ต้องฝึกอัตราความเร็วในการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านในใจด้วยแล้ว ต้องอ่านหนังสือได้เร็วเข้าใจความหมายได้ทันที

9. ต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมในการอ่านอยู่เสมอ

10. ต้องคำนึงถึงลักษณะการอ่านที่ดี เช่น การอ่านในใจต้องอ่านให้เร็ว จับใจความได้

11. ควรฝึกการใช้สายตาให้เป็นประโยชน์ต่อการอ่าน เพราะจะทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ

12. การอ่านในระดับขั้นสูง ๆ ควรฝึกให้อ่านตารางกราฟชนิดต่าง ๆ รวมทั้งเข้าใจสัญญาณที่ใช้ในชุมชนเป็นอย่างดี

13. ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของนักเรียน เช่น การอ่านข่าวทางวิทยุ โทรทัศน์

14. บุคคลที่จะช่วยส่งเสริมการอ่านให้ได้ผลดี มิใช่จะต้องเป็นครูภาษาไทยเท่านั้น ควรมีหลายฝ่ายช่วยกัน

15. การประเมินผลการอ่านต้องทำอยู่เสมอ ๆ

การสอนอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

กรรณิการ์ พวงเกษม (2535 : 71 – 72) กล่าวถึง การสอนอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 – 6 ไว้ว่า เด็กในระดับชั้นนี้ทักษะต่าง ๆ คล่องแคล่วพอสมควร แต่ครูต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของเด็กมาเกี่ยวโยงเพื่อเพิ่มพูนให้เด็กมีประสบการณ์และทักษะดียิ่งขึ้น เด็กผู้ชายวัยนี้ชอบอ่านหนังสือประเภทผจญภัย เด็กผู้หญิงชอบนิยายเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ เรื่องความรู้เกี่ยวกับผู้หญิง ควรส่งเสริมการอ่านของเด็ก ไม่มีประโยชน์ที่ครูจะฝืนใจเด็กในเรื่องการอ่าน เพราะจะทำให้เด็กเกลียดการอ่าน ถ้าครูให้คำแนะนำที่ดี จะสามารถแนะนำให้เด็กใช้ประโยชน์จากการอ่านเพื่อการเรียนได้มากขึ้น สิ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึงในการสอนเด็กระดับนี้คือ

1. อ่านในใจได้รวดเร็ว เก็บใจความสำคัญได้
2. อ่านเข้าใจข้อความอย่างถูกต้อง ไม่ไขว้เขวหรือสับสน
3. อ่านแล้วจดจำเพื่อหาสาระสำคัญของหนังสือได้
4. รู้จักคุณค่าของสิ่งที่อ่าน
5. อ่านออกเสียงได้ถูกต้องวรรคตอน เข้าใจง่าย
6. อ่านออกเสียงได้เหมือนเสียงพูดธรรมดา
7. อ่านได้น่าสนใจ

องค์ประกอบที่ควรคำนึงถึงในการสอนอ่าน

แฮริส และซิเพย์ (Harris and Sipay. 1979 : 15 – 18) กล่าวถึง องค์ประกอบที่ส่งผลในการอ่านไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognitive Factors) ซึ่งได้แก่ I.Q. ของผู้เรียน การอ่านนั้นสัมพันธ์กับ I.Q. ตั้งแต่ .40 - .50 จนถึง .70 ในเด็กระดับเกรด 4 ส่วนที่เหลือเป็นเรื่องของเจตคติ (Attitude) คุณภาพของบทเรียน (Quality of Educational Program) และอื่น ๆ

2. องค์ประกอบทางกาย และทางสรีระ (Physical and Physiological Factors) แฮริส และซิเพย์ กล่าวว่า ถึงแม้ว่าความบกพร่องทางกายจะไม่ใช่อุปสรรคสำคัญต่อการอ่านโดยตรงก็ตาม แต่ก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาการอ่านของเด็กได้เช่นกัน เช่น หากเด็กไม่สามารถฟังแยกเสียงออกจากกันได้ จะมีผลต่อการพัฒนาการอ่านของเด็กด้วย

3. องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Factors) ความก้าวหน้าทางการอ่านของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับบ้าน เพื่อนบ้าน สิ่งแวดล้อมที่บ้าน ไม่แพ้กับที่ได้รับจากทางโรงเรียนเลย หากพ่อแม่ทุกคนของเด็กมีการศึกษาดี ชอบอ่านหนังสือหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟัง มีหนังสือหลากชนิดภายในบ้าน พาเขาไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ เล่าเรื่องต่าง ๆ ให้เด็กฟัง ให้ดูรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ต่อการศึกษา สิ่งเหล่านี้เป็นตัวสนับสนุนให้เด็กนั้นเป็นนักอ่านที่ดีได้ เพราะการทำอย่างนั้นเท่ากับเสริมสร้างพัฒนาทักษะทางภาษาและสร้างนิสัยรักการอ่าน

4. ความพร้อมของผู้เรียน ในด้านตัวเด็กเอง ผู้สอนควรดูวุฒิภาวะของผู้เรียนอยู่ในระดับใด ก็หาทางช่วยเหลือ ส่งเสริม รวมทั้งให้ความสนใจ และคอยสังเกตดูลีลา (Style) การเรียนของนักเรียน เพื่อประกอบการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยเสมอ

บันลือ พฤกษะวัน (2538 : 27) กล่าวถึงองค์ประกอบแห่งความพร้อมที่ครูควรคำนึงถึงในการสอนอ่านไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ รูปร่าง ขนาด ส่วนสูง น้ำหนัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของร่างกาย โดยที่กรมอนามัยโรงเรียน กระทรวงสาธารณสุข กำหนดเกณฑ์เฉลี่ยไว้ นอกจากนี้ยังเน้นถึงการใช้สายตา หู ความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อ มีการทรงตัว มีความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ที่จะจับประคองใช้มือลากเส้นเขียนตัวอักษรและอื่น ๆ

2. ความพร้อมทางสมอง ได้แก่ ความสามารถในการจำ การตีความ และแปลความ การอธิบายงานที่ตนทำ งานที่เพื่อนทำ เล่าเรื่องราวของตน และผู้อื่นได้ดี เป็นต้น

3. ความพร้อมทางอารมณ์และสังคม ได้แก่ การมีอารมณ์ร่วมสนุกสนาน การรู้จักระงับอารมณ์ เล่นรวมกับเพื่อน ไม่แย่งของเพื่อน รู้จักให้หยิบยืนหรือแบ่งปันของใช้ ช่วยเหลือเพื่อน และอื่น ๆ

4. ความพร้อมทางจิตวิทยา ได้แก่ การมีสมาธิในการฟังนิทานหรือเรื่องราว มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก นำกลุ่ม รู้จักลำดับเหตุการณ์ในนิทาน และอื่น ๆ

5. ความพร้อมทางพื้นฐานประสบการณ์ ได้แก่ การใช้ภาษาพูด การตอบคำถาม การมีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัวและอื่น ๆ เป็นต้น

จิตวิทยาที่ควรคำนึงถึงในการสอนอ่าน

คาโรลด์ (นฤมล กังวาลไกล. 2534 : 22 ; อ้างอิงจาก Carroll. 1964. *Language and Though.* p. 188) กล่าวถึง จิตวิทยาการอ่านว่ามีหลักสำคัญ ควรยึด 3 ประการ คือ

1. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการวางเงื่อนไขในการเรียนการสอนมีความมั่นคงถาวรในการเรียนอ่าน การฝึกอ่านแต่อย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้นักเรียนอ่านหรือจำคำได้ ต้องอาศัยการเสริมแรงด้วย

2. การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยพลันของเด็ก แต่เกิดหลังจากเด็กได้ลองผิดลองถูกมาหลายครั้งแล้ว เช่น เด็กเห็นคำว่า "กิน" มาก่อน แล้วพบคำว่า "บิน" เด็กก็จะอ่านว่า "กิน" แต่เมื่อได้รับการสอนหรือได้ลองสะกดดู เด็กก็จะอ่านคำว่า "บิน" ได้ถูกต้อง

3. ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ (Piaget) เพียเจต์กล่าวว่า ความรู้ คือ ประสบการณ์ที่ได้รับการสะสม (Cumulative) มาแล้วในอดีต กล่าวคือ เมื่อเด็กมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้ว ได้ผลลัพธ์นั้นไว้ในตัวเมื่อเด็กพบเหตุการณ์เช่นเดิมอีก เด็กจะค่อยผสมผสาน (Assimilation) ความรู้ใหม่กับความรู้เก่าเข้าด้วยกันกับประสบการณ์ที่จะเกิดความคิดต่าง ๆ ไปใช้ในการทำปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่เด็กพบครั้งต่อไป

จากจิตวิทยาที่ควรคำนึงถึงในการสอนอ่านดังกล่าวสรุปได้ว่า ในการอ่านจะต้องอาศัยหลักการทางด้านจิตวิทยาเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมาย

การประเมินผลการอ่าน

ในการสอนอ่านนอกจากผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกใช้เทคนิคการสอนที่จะช่วยกระตุ้นความสามารถในการอ่านของผู้เรียนแล้ว ผู้สอนจำเป็นต้องรู้จักเลือกเทคนิคการประเมินผลความสามารถในการอ่านของผู้เรียนด้วย

เพื่อให้การอ่านของเด็กมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องมีการวัด และประเมินผลความรู้ ความสามารถของเด็กว่า มีความก้าวหน้าในการอ่านเพียงใดอยู่ตลอดเวลา การวัดและประเมินผลการอ่านของเด็ก จึงมีประโยชน์มาก เพราะเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

1. จะช่วยให้ครูทราบถึงความสามารถในการอ่านของเด็กได้อย่างถูกต้อง

2. ช่วยให้เด็กมีความสนใจในการอ่านเพิ่มขึ้น เมื่อทราบความก้าวหน้าจากการประเมินผลเป็นระยะ ๆ

3. จะช่วยให้ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามระดับความสามารถได้

4. จะช่วยประเมินผลการสอนของครูด้วยว่า มีความสามารถในการสอนมากน้อยเพียงใด

5. ช่วยให้สามารถวินิจฉัย และทำนายผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้

การประเมินผลการอ่าน หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจว่าเด็กมีทักษะหรือความสามารถในการอ่านมากน้อยเพียงใด

ในการประเมินผลทักษะการอ่าน ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุงการอ่าน

2. ประเมินผลการอ่านโดยคำนึงถึงประสบการณ์ และลักษณะของผู้เรียน

3. ประเมินผลการอ่านอย่างเป็นระบบที่ผสมผสานกับการสอน

4. การประเมินผลการอ่านต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

5. ประเมินให้รอบด้านทั้งพุทธิสัย ด้านเจตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการประเมินผล

7. บอกเกณฑ์การประเมิน และแนวปฏิบัติที่นำไปสู่การบรรลุซึ่งผลสัมฤทธิสูงสุด ให้เด็กทราบตั้งแต่เริ่มการสอน

8. ควรจะมีการประเมินผลก่อนและหลังเรียนอ่าน เพื่อให้ครูจะได้ทราบว่า ก่อนเรียนอ่านเด็กมีความสามารถแค่ไหน เมื่อเรียนแล้วมีพัฒนาการเพียงใด

เพื่อให้การประเมินผลการอ่านของเด็กถูกต้อง จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือประเมินผลการอ่านต่อไปนี้

1. การใช้ข้อทดสอบ ข้อทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง วัดได้หลายอย่างตามความต้องการของครู เช่น วัดความรู้ ความเข้าใจ ความจำ ความสามารถในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เรียงลำดับเหตุการณ์ ข้อทดสอบนี้จะแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

1.1 แบบอัตนัย เป็นข้อสอบที่มักจะให้บรรยายความคิด ความเข้าใจ วิจารณ์ การออกข้อสอบแบบนี้ต้องออกให้ครอบคลุมสิ่งสำคัญตามจุดมุ่งหมาย ที่นักเรียนรู้มากที่สุด กำหนดคำตอบให้พอดีกับเวลาสอบ พร้อมทั้งบอกคะแนนกำกับด้วย

1.2 แบบปรนัย แบ่งออกเป็น

แบบเลือกตอบ ในการออกข้อสอบแบบนี้ต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงหนึ่งคำตอบตายตัว เรียงลำดับคำตอบให้ดูง่าย

แบบถูกผิด ข้อสอบต้องใช้ภาษาชัดเจน ข้อความต้องแต่งใหม่ ไม่ควรลอกจากตำราเรียนและใช้ในตอนต้น ๆ ของข้อสอบ

แบบเติมคำ ข้อสอบแบบนี้คำตอบที่ให้เติมต้องเด่น ชัดเจน เว้นช่องว่างให้พอกับคำตอบ

นอกจากข้อทดสอบทั้งแบบอัตนัยและแบบปรนัยแล้ว ครูผู้สอนสามารถทำการทดสอบการอ่านของเด็กด้วยการใช้บัตรคำให้อ่านเป็นคำก็ได้ แต่การทดสอบการอ่านนั้นนิยมให้อ่านเป็นเรื่องมากกว่าการอ่านเป็นคำ

คำถามที่ใช้ในข้อสอบ เพื่อวัดและประเมินผลการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็ก ควรมีลักษณะดังนี้ คือ

(1) คำถามควรจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่เด็กอ่านมากกว่าขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็ก เด็กไม่ควรได้ใช้ประสบการณ์เพื่อตอบคำถามนั้น ๆ เช่น ในเรื่องกล่าวว่าอย่างไร เราควรตั้งคำถามจากเนื้อหาที่เด็กอ่านไป เมื่อถามแล้วเด็กสามารถหาคำตอบจากเรื่องที่อ่านมาตอบได้

(2) คำถามประเภทที่จับผิดผู้อ่านหรือคำถามที่ลวงให้หลงไม่ควรนำมาใช้ในการทดสอบ

(3) ภาษาที่ใช้ในคำถามควรเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่องราวที่ให้เด็กอ่าน

(4) ไม่ใช้คำถามประเภทที่ช่วยให้เด็กนึกถึงเรื่องที่เคยอ่านมาแล้วในอดีตมาตอบ

(5) ควรใช้คำถามประเภทที่ผู้ตอบใช้ข้อมูลที่ได้จากการอ่าน

2. การใช้การสังเกต เพื่อดูความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว จังหวะ ทำนองในการออกเสียง อัตราเร็วในการอ่าน เป็นต้น สิ่งที่ควรสังเกต เช่น

2.1 การออกเสียงคำ

2.2 การเว้นวรรคตอน

2.3 การอ่าน (ความชัดเจน ถูกต้อง ความคล่องแคล่ว)

2.4 การทำเสียงได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.5 ท่าทางจับหนังสือ

2.6 อัตราเร็วในการอ่านแต่ละครั้งแล้วจดบันทึกไว้

2.7 ความสนใจในการอ่าน ฯลฯ

3. การซักถามหรือสัมภาษณ์ อาจใช้ร่วมกับการสังเกต เป็นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ ความสนใจในการอ่าน ความสามารถในการวิจารณ์ ความจำ และความสามารถในการตอบคำถามและสรุปข้อความสำคัญ สิ่งที่จะสอบถาม เช่น

3.1 ความรู้ ความเข้าใจจากเนื้อหาของบทเรียน

3.2 ให้เล่าเรื่องให้ฟัง

3.3 ได้รับความรู้อะไรบ้างจากการอ่าน

3.4 ชอบอ่านหนังสือเองหรือให้คนอื่นอ่านให้ฟัง เป็นต้น

จากข้อมูลทั้งหมดที่ครูได้จากการสัมภาษณ์หรือซักถามเด็กแล้ว ครูควรบันทึกไว้ สิ่งใดที่ไม่ดีหรือยังไม่ถูกต้อง ครูควรหาทางแก้ไขปรับปรุงเด็กเพื่อให้มีพัฒนาการในการอ่านมากขึ้น

4. การใช้บันทึกเพื่อดูความสนใจในการอ่าน ดูพัฒนาการการอ่านของเด็กแล้วหาทางแก้ไข วิธีการนี้เป็นวิธีการที่จะทำได้หลังจากมีการวัดผลด้วยวิธีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ครูต้องบันทึกผลของการวัดในแต่ละครั้งไว้ แล้วศึกษาหาทางแก้ไขต่อไป วิธีการบันทึกอาจใช้คำถามที่เป็นแนวทางในการบันทึก หรือการใช้การบันทึกเสียงให้เด็กอ่านแล้วบันทึกเสียงไว้ แล้วเอามาเปิดให้เด็กฟังหาข้อบกพร่อง และจะได้แก้ไขในคราวต่อไป หรืออาจใช้การบันทึกในแบบวัดพฤติกรรม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2529 : 401 – 403)

การประเมินผลทักษะการอ่าน จะต้องประเมินผลทั้งการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ เพื่อจะได้ทราบว่ามีสิ่งใดบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุง และสิ่งใดที่ได้ผล การประเมินผลจะช่วยให้ได้ผลทั้งครูและเด็ก ครูมีโอกาสปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นจะได้บรรลุเป้าหมาย เพื่อช่วยทำให้เด็กมีสัมฤทธิผลทางการอ่านดีขึ้น เด็กมีโอกาสปรับปรุง จะได้พัฒนาในด้านการเรียน (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535 : 73)

สรุป การประเมินผลการอ่าน หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจว่า ผู้เรียนมีทักษะหรือความสามารถในการอ่านมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีประโยชน์คือทำให้ครูผู้สอนทราบความก้าวหน้าในการอ่านของผู้เรียน และในการประเมินผลการอ่านนั้นสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การใช้ข้อทดสอบ การใช้การสังเกต การซักถามหรือสัมภาษณ์ และการใช้บันทึกเพื่อดูความสนใจในการอ่าน

หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านแก่ผู้เรียนอย่างถูกต้อง นอกจากผู้สอนจะพิจารณาถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่านแล้วยังต้องคำนึงถึงหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่านของมนุษย์ 3 ประการ ดังนี้ (เสาวลักษณ์ รัตนวิชช์. 2536 : 24 – 25)

1. ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม (Schema) ของผู้อ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันได้ เนื่องจากความคิดรวบยอดของผู้มีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ดังนั้นประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมจึงเป็นหลักการสำคัญที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวคิด เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้อ่านได้มีโอกาสฝึกใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมของตนมาช่วยในการอ่านรวมทั้งการใช้ทักษะภาษาด้านต่าง ๆ เช่น การเขียน การฟัง การพูด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้การเข้าใจความหมายของการสื่อความดีขึ้น

2. อภิปัญญา (Meta – Cognition) ความสามารถของผู้อ่านในการเข้าใจกระบวนการคิดของตนในการตีความและการแก้ปัญหาต่าง ๆ จะช่วยให้ความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น เนื่องจากสามารถใช้ความคิดของตนเองจากประสบการณ์มาใช้ในการจับใจความ แปลความ ตีความและขยายความได้ กลวิธีของ

การใช้อภิปัญญามีหลายหลากด้วยกัน ที่สำคัญ คือ การเดาความ เพื่อแก้ปัญหาความไม่เข้าใจที่ตนประสบในขณะอ่านเนื้อความต่าง ๆ ประสบการณ์ของการใช้กลวิธีต่าง ๆ ด้วยตนเองของผู้เรียน ในการเดาความและการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองของผู้เรียนจะช่วยให้ความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น เช่น ผู้อ่านใช้บริบทเดาคำศัพท์ที่ตนไม่เข้าใจว่าจะมีความหมายอย่างไร เป็นต้น นอกจากนี้วิธีการที่แต่ละคนใช้ในการเดา การแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบหรือข้อมูลจากการอ่าน ความเข้าใจตนเองในกระบวนการที่ใช้อันเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละคนย่อมเป็นประโยชน์ต่อความสามารถในการอ่านของแต่ละคนได้ ข้อสำคัญผู้สอนจะใช้กลวิธีอย่างไรที่ผู้เรียนจะมีโอกาสใช้อภิปัญญาของตนมากที่สุดในการอ่าน จับใจความ ตีความ ขยายความ ฯลฯ

3. โครงสร้างของเนื้อความ (Text Structure) ผู้เขียนทุกคนย่อมมีแนวทางในการสื่อความของตน โดยเฉพาะการร่างโครงการเขียนของเขาซึ่งย่อมมีจุดประสงค์ในการสื่อความที่แตกต่างกัน โครงสร้างของเนื้อความจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะช่วยให้เราเข้าใจเนื้อความในการอ่านได้ดีหากเราเข้าใจการวิเคราะห์โครงสร้างของการเขียนในเนื้อความนั้น ๆ และทราบจุดมุ่งหมายของผู้เขียนได้ เช่น หากเราเข้าใจโครงการเขียนของผู้เขียนว่า ผู้เขียนกำลังบอกรายละเอียดของเรื่องเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง สมองของเราสั่งให้เรากวาดสายตา และคิดข้อความที่จะบอกเราว่าเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องอะไร การอ่านก็จะเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและย่อมมีดีกว่าการอ่านโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย โครงสร้างของเนื้อความจะช่วยให้การอ่านมีจุดมุ่งหมายเด่นชัดขึ้นว่าต้องการหาข้อมูลอะไร กระบวนการทางความคิดย่อมจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพในการจับใจความสำคัญ แปลความ ตีความและขยายความในการอ่าน

สรุปได้ว่า หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านของมนุษย์มี 3 ประการ คือ ทฤษฎีประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม (Schema) ทฤษฎีอภิปัญญา (Meta – Cognition) และโครงสร้างของข้อความ (Text Structure) ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้ มีความสำคัญกับการอ่าน คือ ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น

องค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน

การที่ผู้อ่านได้อ่านข้อมูลใด ๆ แล้วเกิดความเข้าใจได้ดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวผู้อ่าน ซึ่ง กัลยา ยวนมาลัย (2539 : 31 – 32) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน ดังนี้

1. ประสบการณ์ของผู้อ่านในเรื่องที่อ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนและเห็นภาพพจน์เกิดจินตนาการได้ง่าย เพราะมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาแล้ว

2. ความสามารถด้านภาษา คือ ความรู้ในด้านคำศัพท์ ถ้อยคำ สำนวนโวหารและความหมายต่าง ๆ การตีความ

3. ความสนใจในการคิด ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องที่อ่านได้จะต้องใช้ความสามารถในการคิด ประสบการณ์เป็นส่วนประกอบสำคัญของการคิด การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ และการมีประสบการณ์ตรง ซึ่งจะเป็นส่วนประกอบในการพัฒนาความคิด

4. ความสนใจและความเชื่อ จะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความสนใจและความเข้าใจ เรามักอ่านเรื่องที่เราสนใจด้วยความอยากรู้อยากเห็น

5. จุดประสงค์ในการอ่าน การอ่านอย่างมีจุดประสงค์จะทำให้ผู้อ่านสามารถมุ่งความสนใจไปสู่เนื้อเรื่อง ทำให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าผู้อ่านจะมีความเข้าใจในการอ่านได้ดีเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียน

การสอนความเข้าใจในการอ่าน

การสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านนั้น บอสและวอฟ์น (Bos and Vaughn. 1994 : 175 - 176) ได้เสนอแนวทางในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านไว้อย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนการอ่าน (Before Reading) การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การช่วยให้นักเรียนได้คิดเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านมีความสัมพันธ์กับส่วนอื่นในเนื้อหา เค้าโครงเรื่องและโครงสร้างของเนื้อเรื่อง การให้นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับการอ่าน การให้นักเรียนเดาและการซักถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่าน

2. ขั้นระหว่างการอ่าน (During Reading) เป็นการให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อถามตนเองและเกิดความเข้าใจในการอ่าน

3. ขั้นหลังการอ่าน (After Reading) ใช้กิจกรรมดังนี้

3.1 การอภิปรายถึงแนวคิดของเนื้อเรื่องที่อ่านด้วยการประเมินเนื้อหา และรูปแบบการเขียน

3.2 การอภิปรายจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคำถามและความคิด

3.3 การเล่าเรื่องซ้ำอีกจะช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปและจัดระบบแนวคิดได้ว่าตนเองอ่านอะไร

แนวทางการฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ

นักจิตวิทยาและนักภาษาศาสตร์ได้ทำการวิจัยและได้แนวทางในการฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่ง โมรี ชื่นสำราญ (2530 : 192 – 194) ได้รวบรวมไว้เป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. สามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ของตนกับความหมายของตัวอักษรได้ (Association)

2. สามารถตีความหมายของคำทั้งโดยอรรถและโดยนัยได้ (Interpretation)

3. เข้าใจความหมายของคำศัพท์ในบริบทชัดเจน ไม่ว่าคำนั้น ๆ จะวางไว้ในที่ใดของประโยค (Understand Words in Context)

4. บอกความหมายของคำศัพท์ที่เป็นหน่วยเล็กสุด จนถึงประกอบกันเข้าเป็นวลี ประโยค ย่อหน้า หรือเป็นเนื้อเรื่องที่อ่านได้ (Give Meaning)

5. จับความคิดสำคัญของเรื่องได้ (Main Idea)

6. จำรายละเอียดของเรื่องที่เกี่ยวข้องได้ (Recognize)

7. ตีความหมายรวม ๆ ของเรื่องที่อ่านได้ (Organization)

8. สามารถตอบคำถามจากคำถามในบทเรียนเพื่อจับใจความได้

9. เข้าใจคำชี้แจงหรือสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น ๆ อย่างถูกต้อง

10. สามารถตีความโวหาร ภาพพจน์ที่กวีใช้ได้ (Figurative Expression)

11. สามารถลำดับความสัมพันธ์ของข้อความที่อ่านได้

12. สามารถสรุปความ และประเมินค่าของสิ่งที่อ่านได้ถูกต้อง (Conclusion and Evaluation)

13. สามารถเข้าใจ และบอกได้ถึงน้ำเสียง (Tone) อารมณ์ (Mood) ของผู้แต่งได้

14. บอกวัตถุประสงค์ของผู้แต่งที่ไม่ได้เสนอไว้ตรง ๆ ได้

15. สามารถนำเอาสิ่งที่อ่านไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

นอกจากนี้การที่จะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจดีขึ้นนั้น จะต้องอาศัยการฝึกฝนบ่อย ๆ ซึ่ง โมรี ซื่นสำราญ ได้เสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาว่า อาจฝึกให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้ รับรู้ความหมายของคำศัพท์จากบทเรียนของเด็ก จนกว่าเด็กจะขยายวงศัพท์ของตนออกไปได้อย่างกว้างขวาง เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านและสามารถเล่าเรื่องย่อ ๆ ได้ นอกจากนี้เด็กควรได้รับการฝึกให้เรียนรู้เทคนิคการทำความเข้าใจความหมายของคำ อะไรเป็นคำมูล คำประสม เรื่องของระเบียบของการใช้คำที่มีปัญหา อันได้แก่ คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำลักษณะนาม เป็นต้น การวางคำเข้าประโยคบอกให้รู้ว่าอะไรเป็นประโยคง่าย อะไรเป็นประโยคความรวม อะไรเป็นประโยคความซ้อนเช่นนี้ ครูผู้สอนอ่านย่อมใช้แบบฝึกช่วยอธิบายให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะสำคัญของภาษาของตนได้ก็จะช่วยให้เด็กอ่าน และทำความเข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

ความหมายของการเขียน

นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้แตกต่างกันดังนี้

วรรณ แก้วแพรก (2526 : 2) ให้ความหมายของการเขียนว่า การเขียนคือ การแสดงออกซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการ เจตคติและหรือประสบการณ์ โดยใช้ภาษาเขียนหรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเครื่องมือ เพื่อสื่อสิ่งดังกล่าวออกมาให้ผู้อ่านทราบตามที่ผู้เขียนต้องการ

ยมโดย เพ็งพงศา (2537 : 129) กล่าวว่า การเขียนหมายถึง การใช้ตัวพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ประสมกันเป็นคำมีความหมายแสดงให้ผู้อื่นเข้าใจ รวมถึงการเขียนข้อความโดยการเรียบเรียงคำให้ถูกต้องตามลักษณะไวยากรณ์ไทย และการเลือกใช้สำนวนอย่างถูกต้อง

สนิท ตั้งทวี (2538 : มโนทัศน์) กล่าวว่า การเขียน หมายถึง การแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกที่มีอยู่ในใจออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยใช้วิธีสัญลักษณ์ที่เรียกว่า ตัวอักษรเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจในเจตนาของผู้เขียน ผู้อ่านจะสามารถรับรู้ความในใจของผู้เขียนได้ดีหรือไม่นั้น ก็อยู่ที่ว่าผู้เขียนมีทักษะในด้านการใช้ภาษาเขียนได้ดีเพียงไร

วิมล จิโรจพันธ์ และคนอื่น ๆ (2539 : 84) กล่าวว่า การเขียน คือ การแสดงความรู้ ความคิดและความต้องการของผู้ส่งสารออกไปเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถอ่านเข้าใจ ได้รับทราบความรู้ความคิดและประสบการณ์แก่บุคคลชั้นหลัง ๆ ได้โดยถูกต้องสมบูรณ์ การถ่ายทอดโดยวิธีบอกเล่าปากต่อปาก หรือที่เรียกว่า มุขปาฐะ อาจทำให้ตกหล่นหรือคลาดเคลื่อนได้ง่าย ลายลักษณ์อักษรหรือตัวหนังสือที่เขียนเอาไว้นั้นแท้ที่จริง ก็คือ เครื่องหมายที่ใช้แทนคำพูดนั่นเอง

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2541 : 137) กล่าวว่า การเขียน คือ การถ่ายทอดความรู้สึก ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ จินตนาการ และข่าวสารโดยใช้ตัวหนังสือและเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์

เด่นศิริ สินสืบผล (ม.ป.ป. : 109) กล่าวว่า การเขียน คือ การแสดงออกในการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยอาศัยภาษาอักษร เป็นสื่อเพื่อการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความต้องการ ประสบการณ์ ฯลฯ ของผู้เขียนให้ผู้อื่นได้รับทราบ การสื่อด้วยการเขียนใช้วิธีการถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษร ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ถาวร สามารถคงอยู่ได้นาน ตรวจสอบได้ และใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงสืบทอดต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากความหมายของการเขียนดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การเขียน หมายถึงการสื่อความหมายหรือถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ประสบการณ์ และความต้องการของผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านทราบอย่างถูกต้องสมบูรณ์

ความสำคัญของการเขียน

การเขียนเป็นทักษะหนึ่งในสี่ทักษะที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิต เพราะเป็นเครื่องมือบันทึกและถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งสำหรับตนเอง และผู้อื่นอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ในชีวิตประจำวันต้องใช้ทักษะการเขียนในการติดต่อสื่อสารอยู่เสมอ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงกล่าวถึงประโยชน์ของการเขียนในงานฉลองครบรอบ 100 ปี ของการประถมศึกษาเพื่อปวงชน เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2527 ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนี้

"...ด้านการเขียนก็มีความสำคัญ ... เพราะจะช่วยให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รู้จักแบ่งช่องไฟให้ดี สร้างนิสัยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และจะไปทำอย่างอื่นก็ได้ ถ้าลายมือสวยเรียบร้อยก็จะทำให้เป็นคนเรียบร้อย อย่างอื่นก็เรียบร้อยไปด้วย และมันเป็นการสร้างวินัยให้แก่เด็ก ตั้งแต่การเริ่มฝึกลายมือนั้น ... มันเป็นการสร้างสมาธิในการที่จะทำอย่างอื่นได้ดี เพราะใจของคนที่เขียนจะจดจ่อยู่แต่หนังสือ เส้นที่เขียนมาควบคุมมือได้ ครูอาจจะเลือกข้อความที่มีประโยชน์ให้เด็กคัดจะช่วยให้เด็กจำได้ การฝึกจะช่วยในการฝึกกล้ามเนื้อการใช้มือ การประสานระหว่างสายตากับกล้ามเนื้อมือด้วย..." (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2527 : 2)

นอกจากนี้ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

สนิท ตั้งทวี (2538 : 118) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือแสดงออกของความรู้ ความคิดและความรู้สึกของมนุษย์
2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดความเจริญหรืออารยธรรมของมนุษย์ ในแต่ละยุคแต่ละสมัย
3. เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับสื่อสาร ทั้งเรื่องในอดีต ปัจจุบันและอนาคต
4. เป็นเครื่องมือที่ใช้สนองความปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความรัก ความเข้าใจ เป็นต้น
5. เป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมรดกทางสติปัญญาของมนุษย์
6. เป็นสื่อที่ช่วยแพร่กระจายความรู้ความคิดให้กว้างไกลและได้รวดเร็ว
7. เป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ ความคิด ความเพลิดเพลินแก่คนทุกเพศ ทุกวัย
8. เป็นบันทึกทางสังคมที่ให้คุณประโยชน์แก่คนรุ่นปัจจุบันและอนาคต
9. เป็นงานอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

ส่วนนพดล จันทร์เพ็ญ (2539 : 91) ได้สรุปความสำคัญของการเขียน ดังนี้

1. การเขียนเป็นการสื่อสารของมนุษย์
2. การเขียนเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้และสติปัญญาของมนุษย์
3. การเขียนสามารถสร้างความสามัคคีในมนุษยชาติ
4. การเขียนเป็นเครื่องระบายออกทางอารมณ์ของมนุษย์
5. การเขียนสามารถทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น การเล่าเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเขียนมีความสำคัญและเป็นประโยชน์มากมายในชีวิตประจำวัน ทั้งต่อบุคคลและสังคม เพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของตนให้ผู้อื่นได้รับทราบ

ความมุ่งหมายของการเขียน

เนื่องจากการเขียนมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการเขียนไว้ดังนี้

สุปรียา มาลากาญจน์ (2527 : 75) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเขียนในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการเขียนได้ถูกต้อง รู้จักใช้ภาษาเขียนที่ดี และถูกต้องตามอักขรวิธี
2. เพื่อฝึกให้รู้จักลำดับความคิดและสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเข้าใจได้
3. ให้รู้จักสังเกตและเลือกเฟ้นถ้อยคำ สำนวนมาใช้ให้ถูกต้องตามหลักภาษา และความนิยม
4. ส่งเสริมให้เขียนหนังสือได้เร็ว ชัดเจน และสะอาดเรียบร้อย
5. ส่งเสริมให้มีจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถถ่ายทอดความนึกคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้แจ่มแจ้ง

ส่วน ผอบ โปษกฤษณะ (2532 : 52 – 53) กล่าวว่า การเขียนมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่ออธิบายให้ผู้อ่านรู้ว่าอะไรเป็นอะไร เป็นการบอกเล่าให้ทราบ
2. เพื่อพรรณนาให้ผู้อ่านได้รู้สึก ได้เห็น ได้ยิน เช่นเดียวกับผู้เขียน
3. เพื่อเปลี่ยนความรู้สึก เปลี่ยนใจหรือเปลี่ยนท่าทีไปตามที่ผู้เขียนต้องการ
4. เพื่อเล่าให้ผู้อื่นทราบ เสมือนผู้อ่านได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ สนิท ตั้งทวี (2538 : 118 – 119) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนไว้ดังนี้

1. เพื่ออธิบาย เป็นการเขียนให้ผู้อ่านทราบว่าอะไรเป็นอะไร
2. เพื่อเล่าเรื่องให้ผู้อื่นทราบ เช่น การเขียนเล่าเรื่องประวัติ เหตุการณ์ประสบการณ์ต่าง ๆ
3. เขียนเพื่อโฆษณาจูงใจ การเขียนประเภทนี้จะต้องเขียนโดยใช้ภาษาที่น่าสนใจ มีความสละสลวย มีแง่คิดสะดุดใจและไม่ทับถมผู้อื่น
4. เขียนเพื่อปลุกใจ อาจเป็นในรูปของเพลง บทความ เรียงความ สารคดี และบทละคร
5. เพื่อสร้างจินตนาการ เช่น บทร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร
6. เพื่อล้อเลียนและเสียดสี (Satire) จะมีลักษณะการตำหนิอย่างนุ่มนวลและมีการแทรกอารมณ์ขันไว้ด้วย
7. เพื่อแสดงความคิดเห็นและแนะนำ
8. เพื่อวิเคราะห์ เช่น วิเคราะห์ข่าว วิเคราะห์บทความ วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ

9. เพื่อวิจารณ์ เช่น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม วิจารณ์คอลัมน์ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน และในวารสาร

10. เพื่อประกาศ แจ้งความ เชิญชวน เช่น การเขียนประกาศของทางราชการ

จะเห็นได้ว่า การเขียนนั้นมีจุดมุ่งหมายมากมาย ดังนั้นผู้เขียนจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการเขียนเสียก่อนว่า ตนเองต้องการเขียนเพื่ออะไรและให้ผู้ใดอ่าน แล้วจึงเขียนสื่อความออกมาให้ตรงกับจุดมุ่งหมายนั้น ๆ เพื่อให้การเขียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตนตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ผู้อ่าน

องค์ประกอบของการเขียน

แฮริส (Harris. 1969 : 68 – 69) กล่าวว่า การเขียน คือ ความสามารถในการรวมทักษะหลาย ๆ อย่าง ทางภาษาเข้าด้วยกัน ดังนั้นการเขียนจึงต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาหรือประเด็นที่ผู้เขียนต้องการสื่อกับผู้อ่าน
2. การวางรูปแบบหรือการจัดระบบของเนื้อหา
3. ความสามารถในการใช้ภาษาได้ตามหลักไวยากรณ์ และโครงสร้างของประโยค
4. ลีลาในการใช้ภาษาของผู้เขียน การเลือกคำและสำนวนต่าง ๆ ของภาษาที่ใช้ในการเขียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดอรรถรสนั่นเอง
5. กลไกด้านต่าง ๆ ที่นำมาประยุกต์ใช้กับการเขียน เช่น การเขียนแบบสรุปความควรใช้หลักอย่างไร ควรจะเลือกใช้ตัวอักษรในภาษาอย่างใด และจะใช้เครื่องหมายวรรคตอนอย่างใดจึงจะถูกต้องและเหมาะสมตามหลักการของภาษานั้น ๆ

อรุณี วิริยะจิตรา (Arunee Wireyachitra. 1983 : 30 – 41) กล่าวว่า การเขียนนั้นไม่ใช่เพียงความสามารถในการแต่งประโยคได้เท่านั้น การเขียนที่ดีอย่างน้อยต้องประกอบไปด้วยส่วนที่สำคัญ ๆ 2 ส่วน คือ ความสามารถในการที่จะสร้างประโยค และความสามารถที่จะนำเอาประโยคเหล่านั้นมาเรียงกันให้เป็นข้อความที่มีความหมายต่อเนื่องกันได้อย่างสอดคล้อง เพื่อเป็นสื่อในการส่งข้อมูลข่าวสารบางประการระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน หรือการเขียนก็คือการใช้ระบบของภาษารวมกันในรูปของประโยคต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยคเหล่านั้นแสดงกิริยาอาการและความคิดแทนผู้เขียน

สรุปได้ว่า การเขียนมีองค์ประกอบสำคัญ คือ เนื้อหา รูปแบบ และการใช้ภาษา โดยผู้เขียนจะนำมาเรียบเรียงให้เป็นข้อความที่มีความหมายเพื่อสื่อความคิดไปยังผู้อ่านแล้วทำให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกับที่ผู้เขียนต้องการสื่อออกไป

ความสามารถในการเขียน

ความสามารถในการเขียนเป็นความสามารถในการเรียบเรียงข้อความได้อย่างเป็นระบบ โดยใช้ความคิด ความรู้ และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความเข้าใจระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

แพ็ตตี้ (Patty. 1985 : 182 – 186) อธิบายว่า ความสามารถในการเขียน คือ ความสามารถในการแสดงออก ซึ่งความคิดที่ต้องการเชื่อมโยง จัดวาง และพัฒนารายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนความสามารถในการเรียบเรียงความคิดให้เป็นประโยค เป็นข้อความสั้น ๆ และเป็นเรื่องราว

เบอร์น (Byrne. 1988 : 1) อธิบายถึงความสามารถในการเขียนว่า ไม่ใช่เป็นเพียงการเขียนสัญลักษณ์ทางภาษาเท่านั้น แต่หมายถึงกระบวนการในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร และความคิดของผู้เขียนออกเป็นสัญลักษณ์อักษร โดยมีการเรียบเรียงถ้อยคำ จัดลำดับความคิดได้เหมาะสม สามารถสื่อสารข้อมูลนั้นไปสู่ผู้อ่านได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2526 : 55) กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีความสามารถทางการเขียนขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความตั้งใจ ผู้เขียนมีความรู้และประสบการณ์มากจะสามารถเขียนข้อความที่มีการเสนอความคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์สิ่งรอบ ๆ ตัวหรือมีประเด็นที่จะเขียนมากขึ้น

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532 : 108) กล่าวว่า ความสามารถทางการเขียน หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล เลือกสรรสิ่งที่ตนต้องการ ถ่ายทอดความคิดนำมาลำดับความด้วยการเรียบเรียงเป็นตัวอักษร ตั้งแต่ระดับประโยคจนถึงระดับข้อความหรือสูงกว่าข้อความ โดยใช้ความรู้ทางด้านกลไกของการเขียน เช่น การสะกดคำ เครื่องหมายวรรคตอน กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ ตลอดจนวากยสัมพันธ์ให้ได้มาซึ่งงานเขียนที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารทางความคิดกับผู้อ่าน

จากความหมายของความสามารถในการเขียนดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความสามารถในการเขียน คือ ความสามารถในการนำความรู้ทางด้านภาษา รวมทั้งประสบการณ์และความคิดของผู้เขียนรวมกันแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นตัวอักษรตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แล้วนำเสนอเป็นงานเขียนที่สื่อความหมายได้เข้าใจถูกต้องตรงกันทั้งผู้อ่านและผู้เขียน

องค์ประกอบของความสามารถในการเขียน

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อนที่สุดในทักษะทางภาษาทั้งสี่ทักษะ จากความหมายของความสามารถในการเขียน ทำให้ทราบว่า ความสามารถในการเขียนเป็นความสามารถที่ต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายด้าน เพื่อให้ความสามารถในการเขียนของผู้เขียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้

ไวท์ (ทัศพร เกตุถนอม. 2540 : 30 ; อ้างอิงจาก White. 1980. *Teaching Writing English*. p. 6) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ความสามารถในการเขียนจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ความถูกต้องของภาษา หมายถึง ผู้เขียนสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักการต่าง ๆ ของภาษา

2. ความเหมาะสมของลีลาภาษา หมายถึง ผู้เขียนสามารถเขียนงานเขียนนั้นด้วยลีลาที่เหมาะสมต่อเนื้อเรื่องที่เขียน มีการเลือกใช้คำ และภาษาที่สละสลวย

3. เอกภาพของแก่นของเรื่องและประโยคใจความสำคัญ หมายถึง ผู้เขียนจะต้องนำเสนอความคิดและเรียบเรียงข้อความให้สัมพันธ์กัน และมีเอกภาพในเรื่องที่เขียนนั้น โดยนำความรู้ของผู้เขียนมาถ่ายทอดให้เหมาะสมกับหัวเรื่อง โดยคำนึงถึงผู้อ่านด้วย ซึ่งคล้ายคลึงกับ

ศิริพร พัวพันธุ์ (2532 : 17 – 18) ได้สรุปองค์ประกอบของความสามารถในการเขียนไว้ดังนี้

1. กลไกในการเขียน ได้แก่ การสะกดตัวอักษรที่ถูกต้อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการใช้อักษรตัวใหญ่ให้ถูกต้องตามระเบียบวิธีการเขียนของแต่ละภาษา

2. หลักภาษา ได้แก่ การเขียนประโยคให้ถูกต้องตามหลักภาษานั้น

3. เนื้อหาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก ได้แก่สาระในการเขียนให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการ และเหมาะสมกับผู้อ่าน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของงานเขียนนั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ในสิ่งที่จะเขียน ความสามารถในการใช้ภาษาเขียน และความสามารถในการเชื่อมโยงความคิด ประสบการณ์หรือสิ่งที่ต้องการสื่อสารออกมาเป็นงานเขียนที่มีวัตถุประสงค์ตามที่ผู้เขียนตั้งใจไว้

หลักการเขียน

การเขียนที่มีประสิทธิภาพนั้นผู้เขียนจะต้องทราบหลักการเขียนซึ่งต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ การเลือกสรรการใช้ถ้อยคำ การเรียบเรียงถ้อยคำ การผูกประโยค การลำดับความคิด การเสนอแนวคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ซึ่ง โมรี ชื่นสำราญ (2530 : 95 – 114) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการเขียนดังนี้

1. **การเลือกเรื่อง (Occasion)** ซึ่งต้องพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1 โอกาสของการเลือกเรื่อง การเขียนจะบรรลุผลได้ดี ผู้เขียนจะต้องเลือกเรื่องที่ผู้เขียนมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี ซึ่งมีวิธีการเลือกเรื่องดังนี้

1.1.1 เลือกเรื่องที่น่าสนใจ มีเนื้อหาเหมาะกับเพศและวัยของผู้อ่าน

1.1.2 เลือกหัวเรื่องที่ไม่กว้างหรือแคบเกินไป

1.1.3 เลือกเรื่องที่มีเอกสารอ้างอิงเพียงพอในการศึกษาค้นคว้า

1.1.4 เลือกรูปแบบของการเขียนให้เหมาะกับเรื่องที่เขียน

1.1.5 เลือกใช้สำนวนโวหารให้เหมาะกับเรื่อง

1.1.6 เลือกใช้สำนวนภาษาให้เหมาะกับผู้อ่าน

1.2 ความมุ่งหมาย (Purpose) ผู้เขียนต้องศึกษาให้ถ่องแท้ว่าผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านทราบอะไรเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนนั้น ๆ และผู้เขียนจะต้องใช้วิธีเขียน โวหารหรือรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อให้การเขียนนั้นบรรลุตามความมุ่งหมายตามเป้าประสงค์ที่วางไว้

1.3 วิเคราะห์เรื่อง การเสนอแนวคิดสำคัญของเรื่องมีขั้นตอนการเขียนดังนี้

1.3.1 ศึกษาชื่อเรื่องว่าตนมีความรู้ ความคิดสำหรับเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด

1.3.2 พิจารณาว่าเรื่องที่ต้องการเขียน มีหนังสืออ้างอิงเพียงพอหรือไม่

1.3.3 สามารถให้คำจำกัดความเรื่อง (Definition) โดยใช้โวหารเชิงอธิบาย

1.3.4 สามารถจำแนกเรื่องที่เขียน (Classify the Subject) ด้วยการแยกแยะส่วนต่าง ๆ ของเรื่องไว้ล่วงหน้าว่า ควรเขียนอะไรก่อน หลัง

1.3.5 เปรียบเทียบและหาความแตกต่าง (Comparison and Contrast) ในเรื่องที่ได้จำแนกแจกแจงไว้ในข้อก่อนว่า มีลักษณะใดบ้างที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงไรได้

1.3.6 หาตัวอย่างหรือข้อมูลอื่น ๆ มาอ้างอิง (Examples) เพื่อนำมาเขียนสนับสนุนความคิดชี้ให้เห็นถึงเหตุและผลที่ได้รับจากการเปรียบเทียบเทียบในข้อที่ 5

1.3.7 มีความเข้าใจที่จะเขียนเรื่องที่กำหนดเป็นอย่างดี สามารถลำดับขั้นตอนของกระบวนความคิดได้อย่างมีระเบียบ จนถึงขั้นเสนอเป็นกระบวนการวิเคราะห์ได้ (Process Analysis)

1.4 วิเคราะห์ผู้อ่าน ผู้อ่านเป็นหลักสำคัญที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึงก่อนลงมือเขียน ดังนั้นจึงต้องทราบว่าผู้อ่านคือใคร เพศใด วัยไหน มีการศึกษาระดับใด การเลือกเรื่องจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ผู้อ่าน ผู้เขียนจะได้เลือกใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหารและเสนอความรู้ ความคิดให้เหมาะกับผู้อ่านด้วย

2. การจัดลำดับความคิด (Arrangement) มีหลักสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

2.1 ศึกษาชื่อเรื่อง ผู้เขียนต้องศึกษาจุดสำคัญของความคิดในเรื่องนั้น ๆ จนสามารถเข้าใจว่า อะไรควรเขียนก่อนและหลัง แล้วจึงเขียนลำดับความคิดเป็นโครงเรื่อง (Outline) การเขียนโครงเรื่องจะช่วยลำดับเนื้อหาที่สำคัญของเรื่องและยังช่วยให้ผู้เขียนเขียนเรื่องนั้นได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

วิธีการเสนอเรื่องให้น่าอ่านผู้เขียนมักจะกำหนดไว้เป็นโครงเรื่อง โดยมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ คำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป

2.2 ศึกษาโครงเรื่อง ศึกษาชื่อเรื่องอีกครั้งหนึ่ง โดยจัดลำดับความคิดให้เป็นลำดับตามหัวข้อเรื่องที่กำหนดไว้ ตัดข้อความที่ไม่จำเป็นทิ้งไป

2.3 ขั้นขยายความคิด แบ่งหัวข้อต่าง ๆ ในโครงเรื่องที่จัดลำดับไว้แล้วให้สัมพันธ์กัน นำหัวข้อใหญ่มาศึกษาเนื้อความที่ต้องการจะขยายความออกไป เรียกว่าขั้นขยายความคิดและเพื่อให้ความคิดเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจะต้องแบ่งความคิดให้เป็นระบบระเบียบเดียวกัน (Order) เป็นหัวข้อใหญ่และวางหัวข้อย่อยให้สัมพันธ์กัน

3. ท่วงทำนองการเขียน (Style) หมายถึง ความสามารถเฉพาะตัวของผู้เขียนที่สามารถใช้สำนวนภาษาให้เหมาะสมกับงานเขียน ซึ่งมีหลักการเขียน 5 ขั้นดังนี้

3.1 สามารถเลือกสรรถ้อยคำและโวหารให้เหมาะกับเรื่องที่ตนเขียน

3.2 สามารถเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหารให้เหมาะกับความสนใจ ความรู้ วัยและเพศของผู้อ่าน ผู้ฟังด้วย

3.3 สามารถวางคำและประโยคใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า (Paragraph) และรู้จักกลวิธีการเขียน การใช้ย่อหน้าต่าง ๆ ช่วยลำดับความคิดให้มีระเบียบยิ่งขึ้น

3.4 สามารถวางประโยคที่เป็นส่วนขยายใจความสำคัญได้อย่างเหมาะสม รู้จักเสนอข้อมูลตัวอย่างต่าง ๆ ข้ออ้างอิง มาช่วยขยายความคิดได้ดี

3.5 สามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็นหลาย ๆ ย่อหน้าได้โดยให้เนื้อหาเหล่านี้ มีเอกภาพ สัมพันธภาพและการเน้น สอดคล้องกลมกลืนร่วมกันอย่างดี

4. การเลือกใช้โวหารเพื่อการเขียน เป็นการแสดงความสามารถในการเขียนในทำนองต่าง ๆ เพื่อให้ได้เนื้อความที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมาะกับชนิดของเรื่องที่ต้องการเสนอ เป็นการเขียนที่ผู้เขียนรู้จักใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง โวหารที่นิยมใช้ในการเขียนแบ่งเป็น 5 ประเภทดังนี้

4.1 บรรยายโวหาร หมายถึง โวหารที่ใช้เล่าเรื่องหรือบรรยายเรื่องโดยละเอียด ให้ความรู้แจ่มแจ้งในเรื่องนั้น ๆ

4.2 พรรณนาโวหาร หมายถึง โวหารที่กล่าวพร่ำรำพันเป็นไปด้วยความรู้สึกนึกคิดของผู้นั้นที่จะประดับประดิษฐ์ถ้อยคำให้เกิดรสนานาประการแก่ผู้อ่าน

4.3 เทศนาโวหาร หมายถึง กระบวนการที่กล่าวชี้แจงสั่งสอนอันประกอบด้วยเหตุและผลเพื่อชักจูงให้ผู้อ่านเห็นตามและเชื่อตาม

4.4 อุปมาโวหาร หมายถึง กระบวนการที่กล่าวเปรียบเทียบคู่กับบทอุปมัย

4.5 สาธกโวหาร หมายถึง กระบวนความที่ใช้เรื่องราวเป็นอุทาหรณ์ประกอบบทความนั้น ๆ เพื่อให้ได้ข้อความในเรื่องเด่นชัดขึ้น

จะเห็นได้ว่าการเขียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้เขียนควรจะฝึกฝนตามลำดับขั้นตอนดังกล่าว โดยเริ่มจากการเลือกเรื่องที่จะเขียน การจัดลำดับความคิด ท่วงทำนองในการเขียนและการใช้โวหารในการเขียนซึ่งผู้เขียนควรศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ให้มีความเข้าใจที่แจ่มแจ้งจึงจะสามารถเขียนเรื่องได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงใจ ไทยอุบุญ (2539 : 10 – 11) ซึ่งได้กล่าวถึงหลักการเขียนดังนี้

1. มีความชัดเจน ผู้เขียนจะต้องใช้คำที่มีความหมายชัดเจน ใช้ประโยคไม่คลุมเครือหรือกำกวม ผู้เขียนต้องคำนึงเสมอว่าการที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องตรงกับผู้เขียนนั้น ขึ้นอยู่ที่การใช้คำ การใช้ประโยคและการใช้ถ้อยคำสำนวน

2. มีความถูกต้อง ผู้เขียนต้องคำนึงถึงระเบียบของการใช้ภาษา และให้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ

3. มีความกระชับ ผู้เขียนต้องรู้จักเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ รู้จักใช้สำนวนโวหาร ภาพพจน์ คำอุปมาอุปไมย สุภาษิต คำพังเพย รู้จักการรวมประโยคให้ข้อความชัดเจนและมีน้ำหนัก เพื่อให้ประโยคมีความกระชับ

4. มีความเรียบง่ายในการใช้ภาษา ผู้เขียนต้องรู้จักคำธรรมดาที่เข้าใจง่าย ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ไม่ใช้คำปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย

5. มีความรับผิดชอบในความถูกต้องของเนื้อหาและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุมีผล พินิจพิจารณาปัญหาด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ลึกซึ้ง มุ่งจะให้ความรู้และเจตคติที่ดีอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน

6. มีความประทับใจ ในการใช้ถ้อยคำสำนวนที่มีความหมายลึกซึ้งกินใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ ซึ่งเป็นผลอันเกิดจากการใช้คำที่ไพเราะ การเรียงลำดับคำในประโยค การใช้คำที่ทำให้เกิดภาพพจน์ เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ประทับใจและชวนให้ติดตามอ่าน

7. มีความไพเราะในการใช้ภาษา ผู้เขียนควรใช้ภาษาสุภาพ มีความประณีตในการใช้ภาษา ตลอดจนมีความประณีตในการเสนอเนื้อหา อ่านแล้วไม่สะดุดหรือขัดหู

นอกจากนี้ กมล การกุศล (2529 : 218 – 219) ได้กล่าวว่า ข้อเขียนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีเอกภาพ คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งเรื่อง ไม่นำเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาแทรกโดยไม่จำเป็น

2. มีสัมพันธภาพ คือ ความเกี่ยวพันหรือสัมพันธ์กันโดยตลอดทั้งเรื่อง มีการเชื่อมโยงของข้อความ มีการขยายความอย่างเหมาะสมแต่ละประโยคแต่ละย่อหน้าจะต้องเกี่ยวเนื่องกันไปตามลำดับ ไม่เขียนวกไปวนมา การที่จะเขียนเรื่องให้มีสัมพันธภาพนั้นจะต้องวางโครงเรื่องและแนวทางการเขียนไว้เป็นอย่างดี

3. มีสารัตถภาพ คือ มีการเน้นใจความสำคัญ เรื่องใด หรือตอนใดสำคัญต้องเขียนมาก ส่วนที่เป็นพลความเขียนแต่น้อย ไม่เขียนแบบน้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหรงเหรง

4. มีความแจ่มกระจ่าง คือ การใช้ถ้อยคำสำนวนให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพอย่างชัดเจน

5. มีความถูกต้อง คือ เขียนอย่างถูกต้องตามข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เป็นไปได้ รวมทั้งการใช้ถ้อยคำถูกต้อง และเขียนสะกดการันต์คำต่าง ๆ ถูกต้องด้วย

สรุปได้ว่างานเขียนที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีเอกภาพ สัมพันธภาพและสารัตถภาพ มีความแจ่มกระจ่างในการใช้ถ้อยคำภาษา และมีความถูกต้องตามข้อเท็จจริง ดังนั้น การเขียนที่ดีผู้เขียนจึงควรฝึกฝนและเอาใจใส่อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความรู้และความชำนาญในการเลือกใช้ถ้อยคำ การเรียบเรียงประโยคจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เขียนควรจะศึกษาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการเขียนให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้งานเขียนนั้นประสบความสำเร็จดังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การสอนทักษะการเขียนในระดับประถมศึกษา

ริเชก, ลิสต์ และเลอเนอร์ (Richek, List and Lerner. 1989 : 275 – 276) ได้อธิบายถึงความสำคัญของกระบวนการสอนเขียนสำหรับครูไว้ดังนี้

1. กระบวนการเขียนอย่างอิสระของนักเรียนเป็นกลไกของการเขียน ผู้เขียนต้องอาศัยไวยากรณ์และการสะกดคำเป็นสิ่งแรก ถ้ามีข้อผิดพลาดจะต้องหาทางแก้ไข ซึ่งนักเรียนสามารถย้อนกลับไปดูเพื่อทบทวนเนื้อหา และความชัดเจนของการเขียน

2. กระบวนการเขียนช่วยให้นักเรียนทบทวนงาน เมื่อพบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดให้ทำเครื่องหมายไว้ และให้นักเรียนกลับไปทบทวนการเขียนของตนอีกครั้ง ซึ่งอาจแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อตรวจสอบงานเขียนของแต่ละคนในกลุ่ม

3. กระบวนการเขียนเน้นความสำคัญที่ขั้นตอน ก่อนการเขียนผู้เขียนที่ดีจะต้องสำรวจและพัฒนาความคิด ซึ่งต้องอาศัยการอ่าน เพื่อช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจในการเขียน ความคิดที่ก่อให้เกิดการเขียนอาจเกิดจากประสบการณ์ของผู้เขียน เรื่องที่ได้จากการอ่าน เป็นต้น

จุดมุ่งหมายในการสอนเขียน

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์ (2523 : 119) กล่าวว่า การสอนเขียนโดยทั่วไปมีดังนี้

1. การคัดลอกข้อความและการสะกดคำ
2. การเขียนเรียบเรียงข้อความ
3. การเขียนเพื่อติดต่อสื่อสาร
4. การเขียนในโอกาสต่าง ๆ
5. การเขียนเชิงสร้างสรรค์

สนิท ตั้งทวี (2531 : 37) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนเขียน เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในข้อต่อไปนี้ คือ

1. เขียนตัวหนังสือได้ชัดเจน สวยงาม น่าอ่าน มีความเป็นระเบียบ และรวดเร็ว
2. เขียนตัวหนังสือได้ถูกต้องตามอักขรวิธี
3. เลือกคำได้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อความและความนิยม
4. ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นภาษาที่กะทัดรัด
5. สามารถแก้สำนวนภาษาที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษาได้
6. เขียนเล่าเรื่องต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้
7. เขียนตอบคำถามได้ตรงประเด็น
8. เขียนเรื่องโดยใช้ถ้อยคำชักจูงโน้มน้าวจิตใจ
9. ใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้อย่างถูกต้อง
10. เขียนได้ถูกต้องตามแผนการเขียนทุกประการ

หลักสำคัญในการสอนทักษะการเขียน

ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ต้องการเวลาและความสม่ำเสมอในการฝึกฝน ผู้สอนจะต้องพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เพื่อให้มีบรรยากาศการเรียนที่น่าสนใจ และเพิ่มพูนทักษะการเขียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่ง สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์ (2533 : 117 – 119) ได้เสนอแนะหลักสำคัญในการสอนทักษะการเขียนไว้ดังนี้

1. ก่อนสอนควรทดสอบความพร้อมในการเขียนของผู้เรียน
2. ผู้สอนควรปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของการเขียนที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันและสามารถยึดเป็นอาชีพในอนาคต
3. การสอนแต่ละครั้งผู้สอนควรตั้งจุดประสงค์ในแต่ละครั้งอย่างชัดเจน
4. ในการสอนเขียนผู้สอนไม่ควรกำหนดหัวเรื่องตายตัว ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสเสนอและเลือกเรื่องเอง
5. ควรสอนทักษะการเขียนให้สัมพันธ์ทักษะและสัมพันธ์กับวิชาอื่น
6. ผู้สอนควรใช้กลวิธีการจูงใจหลาย ๆ รูปแบบ
7. การจัดกิจกรรมและมอบหมายงานควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเขียน
9. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมประกอบการสอนหลาย ๆ ประเภท และควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมนั้นด้วย และกิจกรรมการเขียนนั้นควรเป็นกิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรงผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองให้มาก
10. การสอนทักษะการเขียนให้ได้ผลดีนั้น ผู้สอนควรใช้สื่อการสอนประกอบด้วย เพราะจะช่วยเร้าความสนใจและยังทำให้เข้าใจบทเรียนเร็วขึ้น
11. ผู้สอนควรวางแผนการสอนอย่างละเอียด
12. ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์การเขียนประเภทต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเขียนโดยมีหลักเกณฑ์ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้การประเมินผลง่ายขึ้น ผู้เรียนเองก็สามารถปรับปรุงทักษะการเขียนของตนเองให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
13. ในกรณีที่ผู้เรียนประสบปัญหาในการเขียน เช่น ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นภาษาเขียน ผู้สอนช่วยได้โดยสร้างสถานการณ์ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเขียน
14. เมื่อผู้เรียนเขียนตามที่ผู้สอนมอบหมายแล้ว ผู้สอนควรรีบตรวจให้เสร็จแล้วคืนให้ผู้เรียนพร้อมทั้งเขียนติชมให้ชัดเจน เพื่อว่าผู้เรียนจะได้ทราบว่าตนมีข้อดีข้อเสียอย่างไร ทั้งนี้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเขียนต่อไป

15. นอกจากสอนเขียนในชั้นเรียนตามปกติ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมหรือมอบหมายงานให้ผู้เรียนไปทำนอกชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเขียนได้อย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ กรรณิการ์ พวงเกษม (2535 : 74) ยังได้กล่าวว่า การเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ อารมณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้อื่นได้เข้าใจ ให้คนจำนวนมากได้อ่าน ในการเขียนเด็กมีความเป็นอิสระในการแสดงออกในด้านความคิด เป็นการเปิดใจของตัวเองให้ผู้อื่นได้ทราบ การสอนให้เด็กได้พัฒนาทั้งทักษะการเขียนและความสามารถในการแสดงตัวเองได้โดยเสรี เป็นเรื่องค่อนข้างลำบากที่จะให้สอดคล้องกัน ดังนั้นในการฝึกเขียนครูควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ถ้าจะให้เด็กเขียนโดยเสรี ครูต้องไม่เข้มงวดมากนัก เช่น ถ้าเด็กสะกดผิดหรือวางรูปประโยคไม่ถูกต้อง ไม่ต้องให้ไปแก้ใหม่ เพราะการแก้ซ้ำจะทำให้เด็กเบื่อ เกิดความท้อ ครูควรจะปล่อยให้ผ่านไปก่อนโดยบันทึกข้อผิดพลาดไว้ เพื่อจะได้จัดกิจกรรมฝึกข้อผิดพลาดในโอกาสต่อไป

2. ศึกษาปัญหาที่มีผลต่อการเรียนของเด็ก เช่น สมาธิในการเรียน ความสนใจ ความตั้งใจต่อสิ่งที่เขียน อุปสรรคและข้อขัดข้องที่ทำให้เด็กไม่มีพัฒนาการในด้านนี้เท่าที่ควร

3. จัดประสบการณ์ที่ยั่วยุให้เด็กเกิดความต้องการที่จะเขียน ที่จะแสดงออก เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ความฝันหรือจินตนาการออกมาในรูปของการเขียนโดยที่เด็กไม่รู้สึกว่าเขาถูกบังคับให้ทำ เขาทำเพราะอยากทำเอง

4. ในการตรวจผลงาน ถ้าครูพบตอนใดที่เขียนได้ดีเด่น ควรทำเครื่องหมายไว้เป็นพิเศษ เด็กจะได้ทราบความสามารถของตัวเอง ถ้ามีข้อบกพร่องในตอนใดควรเรียกเด็กมาถามเหตุผล แล้วอธิบายข้อผิดพลาดให้เขาได้ทราบ

5. นำผลงานของนักเรียนที่ดีเด่นแสดงให้เพื่อนชมหรืออ่านให้เพื่อนฟังในบางโอกาส หรือในบางครั้งอาจจะจัดประกวดการเขียนเพื่อเป็นการเร้าความสนใจ

6. สนับสนุนให้เด็กเขียนด้วยลายมือที่ถูกแบบและสวยงาม

สรุปได้ว่าการสอนเขียนในระดับประถมศึกษา ครูจะต้องมีความเข้าใจกระบวนการสอนเขียน ซึ่งครูจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ และหลักสำคัญในการสอนทักษะการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเขียนมากยิ่งขึ้น

การวัดความสามารถทางการเขียน

สำหรับการวัดความสามารถทางการเขียนนั้น ได้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการทดสอบหลายท่านเสนอแนวทางดังนี้

แมคคอลลี่ (McColly. 1970 : 148 – 156) ได้กำหนดองค์ประกอบในการตัดสินความสามารถในการเขียนไว้ดังนี้

1. ความคิดและจินตนาการ (Ideas) คือ พิจารณาถึงความชัดเจน ความต่อเนื่อง และความสมเหตุสมผล

2. รูปแบบของเรียงความ (Form) พิจารณาถึงการเรียบเรียงเรื่องและลำดับความคิด

3. อรรถรสในการเขียน (Flavor) พิจารณาลีลาการเขียนที่น่าสนใจและเชื่อถือได้

4. กลไกการเขียน (Mechanics) พิจารณาการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและไวยากรณ์

5. การใช้คำ (Wording) พิจารณาการเลือกใช้คำและการเรียบเรียงคำ

ฮีตัน (Heaton. 1979 : 134 – 135) ได้เสนอแนะว่าในการวัดความสามารถในการเขียนนั้นควรจะวัดผู้เขียนในด้านต่อไปนี้

1. วัดความสามารถในด้านไวยากรณ์ (Grammar) หมายถึง ความถูกต้องของการใช้ไวยากรณ์ในการเขียนเรื่องนั้น ๆ

2. วัดความสามารถในการใช้คำศัพท์ (Vocabulary) หมายถึง การเลือกใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องเหมาะสม และหลากหลาย

3. วัดความสามารถด้านกลไกการเขียน (Mechanics) หมายถึง เครื่องหมายวรรคตอนและการสะกดที่ผู้เขียนใช้ได้ถูกต้อง

4. วัดด้านความคล่องแคล่วของการเขียน คือ วัดด้านลีลา และความคล่องของการสื่อความหมาย (Fluency : Style and Ease of Communication) หมายถึง ความสามารถในการนำเสนอเนื้อเรื่องและความคิด ให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ การเลือกใช้ถ้อยคำ ลีลาการเขียน และโวหารต่าง ๆ

5. วัดด้านความสัมพันธ์ของข้อความ (Relevance) หมายถึง การจัดลำดับความคิดและการเรียบเรียงข้อความ

บังอร สว่างวโรรส และเยาวภา พุกกะคุปต์ (2524 : 50) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่นำมาใช้พิจารณาเพื่อวัดความสามารถในการเขียน 5 ประการ คือ

1. เนื้อหา (Content) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออก และความรู้ที่ผู้เขียนเสนอแก่ผู้อ่าน

2. วัตถุประสงค์ในการเขียน (Judgement Skills) ได้แก่ งานเขียนนั้นจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และผู้อ่านตลอดเวลา ซึ่งรวมถึงความสามารถในการเลือกสรร การวัดและลำดับเรื่องราวให้มีความต่อเนื่องกันด้วย (An Ability to Select. Organize and Order Relevant Information)

3. ไวยากรณ์ (Grammatical Skills) ได้แก่ ความสามารถในการเขียนประโยคที่ถูกต้อง

4. ลีลาการเขียน (Stylistic Skills) ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน โวหาร เพื่อให้เกิดลักษณะเฉพาะของผู้เขียน

5. กลไกการเขียน (Mechanics Skills) ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการสะกดตัวอักษรที่ถูกต้อง

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว สรุปได้ว่า ในการวัดความสามารถด้านการเขียนนั้น จะวัดในด้านกลไกการเขียน ไวยากรณ์ และคำศัพท์ ส่วนด้านความคิด จะวัดการนำเสนอเนื้อหาและลีลาการเขียน ซึ่งรวมถึงสำนวนโวหาร และอารมณ์ของผู้เขียนด้วย

การประเมินผลการเขียน

การประเมินผลงานเขียนมีผู้รู้ได้เสนอแนะวิธีการประเมินไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เปลื้อง ณ นคร (2514 : 80) มีหลักการในการให้คะแนนเรียงความโดยแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้คือ เนื้อหาร้อยละ 50 แบ่งออกเป็นข้อเท็จจริงร้อยละ 30 และความคิดร้อยละ 20 สำนวนภาษาร้อยละ 30 คือ การวางรูปเรียงความมีย่อหน้า เว้นวรรคตอน เครื่องหมายวรรคตอน อักขรวิธีร้อยละ 20

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2519 : 178) มีหลักในการตรวจให้คะแนนเรียงความดังนี้คือ ตั้งเกณฑ์ให้คะแนนไว้ก่อน ถ้าพอใจมากให้คะแนน 16 ขึ้นไปจากคะแนนเต็ม 20 พอใจพอประมาณ คะแนนจะอยู่ระหว่าง 14 – 15 และที่พอใจน้อยและไม่พอใจจะอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ คือ ระหว่าง 10 – 13 คะแนน โดยอ่านครั้งแรกดูเป้าหมายเรื่องที่เขียน ดูวิธีพูดว่าน่าสนใจหรือไม่ ภาษาฟังราบรื่นหรือไม่ จากนั้นดูความยาวของเนื้อเรื่องต้องยาวพอสมควรตามที่กำหนดไว้ให้และดูสิ่งประกอบอื่น ๆ เช่น การเว้นวรรคตอน เขียนซ้ำซากใช้คำวกวนหรือไม่ เป็นต้น

ชวาล แพรัตกุล (2520 : 79) แนะนำให้ใช้วิธีการจัดอันดับคุณภาพดังนี้ คือ ให้วัดความสามารถในการเขียนเรียงความโดยการจัดอันดับคุณภาพ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบคุณภาพระหว่างกันเองในกลุ่ม โดยผู้สอนพยายามตีราคางานนั้นออกมาเป็นอันดับ แล้วใช้วิธีการทางสถิติแปลอันดับคุณภาพเหล่านั้นออกมาเป็นปริมาณตัวเลข ซึ่งเรียกว่า คะแนนอีกทีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ จันทิมา พรหมโชติกุล (2529 : 126) ได้กล่าวว่า การวัดพฤติกรรมการเขียนที่ตรงและดีที่สุด คือ การใช้ข้อสอบความเรียงหรืออัตนัยแล้วตรวจให้คะแนน โดยวิธีจัดอันดับคุณภาพ

นอกจากนี้ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535 : 78 ; อ้างอิงจาก สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2527. *การประเมินผลกลุ่มทักษะภาษาไทยระดับประถมศึกษา เล่ม 2.* หน้า 44 – 49) ได้กล่าวถึงการประเมินผลด้านการเขียนเรื่อง สามารถกระทำได้ 2 รูปแบบ คือ

1. วัดโดยตรง ได้แก่ การให้นักเรียนได้ลงมือเขียนเรื่องจริงตามที่กำหนดให้ วิธีการเขียนนั้นมีหลายวิธีการ เช่น

1.1 กำหนดหัวข้อเรื่องให้เขียน

1.2 กำหนดภาพให้เขียนจากภาพ

1.3 ให้เขียนต่อจากเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังค้างไว้

1.4 เล่าเรื่องให้ฟังแล้วให้เขียนแนวใหม่

1.5 กำหนดคำให้จำนวนหนึ่ง แล้วให้ใช้คำนั้นเขียนเรื่อง

2. วัดโดยทางอ้อม วิธีนี้วัดได้โดยการสร้างแบบทดสอบสำหรับวัดความรู้ในด้านต่าง ๆ เฉพาะด้าน ซึ่งได้แก่ การวัดกลไกทางภาษา โดยมีความเชื่อว่า ถ้าเด็กเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้ ก็น่าจะเขียนความเรียงได้ การวัดกลไกทางภาษา จะวัดในเรื่องต่อไปนี้

2.1 คำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำศัพท์ที่กำหนดให้

2.2 ความหมายของสำนวน

2.3 การหาคำสัมผัสคล้องจอง

2.4 คำศัพท์ที่ไม่เข้าพวก

2.5 คำศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำศัพท์ที่กำหนดให้

ฯลฯ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเขียน จะเห็นได้ว่า ทักษะการเขียนมีความสำคัญซึ่งนักเรียนจะต้องเรียนรู้ และฝึกฝนอย่างเพียงพอ เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะการสื่อความที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน และการที่ครูผู้สอนจะพัฒนาความสามารถในการเขียนของผู้เรียน ครูผู้สอนก็จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนเป็นอย่างดี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการเขียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน

นักการศึกษาหลายท่าน ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียนไว้มากมาย อาทิ

แครชแชน (Krashen. 1984 : 2 – 4) กล่าวว่า การอ่านและการเขียนเป็นทักษะคู่กัน ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านดี ก็จะมีความสามารถในการเขียนดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ฮัลเลท์ (Hullet. 1986 : 847 – 4) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน โดยรวบรวมงานเขียนของนักเรียนระดับ 3 ที่ใกล้จะสิ้นปีการศึกษา จำนวนกว่า 100 ชิ้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เขียนงานได้ดีนั้น เป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ

ไทเอท และคนอื่น ๆ (Tiedt and others. 1989 : 148 – 149) กล่าวว่า การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่สัมพันธ์กัน การที่จะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มชัดนั้น จะต้องให้นักเรียนฝึกการใช้ความคิดอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการเล่นสลับการเรียนโดยให้เป็นทั้งผู้อ่านและผู้เขียน ซึ่งมีประเด็นที่ควรทราบ ดังนี้

1. การอ่านและการเขียนเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกัน โดยทั่วไปผู้ที่จะอ่านได้ดีนั้นก็จะเป็นผู้เขียนที่ดีและผู้เขียนที่ดีก็จะเป็นผู้อ่านที่ดีด้วย

2. การเป็นผู้เขียนที่ดีก็จะนำไปสู่การอ่านที่หลากหลายมากกว่าผู้ที่ไม่มีความสามารถในการเขียน

3. ผู้อ่านและผู้เขียนที่ดีจะพบว่าตนเองสามารถอ่านและเขียนได้ดี และสามารถอ่านและเขียนในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

4. มีทักษะในการอ่านเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลให้การเขียนดีขึ้นด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รูบิน (Rubin. 1990 : 114 – 115) ที่ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นมากสำหรับการเขียน การอ่านช่วยให้เราได้รับความรู้และเป็นการจัดหาสิ่งเร้าเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์การเขียน การอ่านช่วยพัฒนาคำศัพท์และความรู้เกี่ยวกับภาษา และช่วยให้เราคุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประโยค ซึ่งใช้ทั้งทักษะการพูดและการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รีด (Reid. 1993 : 64) ที่ว่า การเขียนและการอ่านมีความสัมพันธ์กันมาก ในขณะที่นักเรียนเขียน นักเรียนจะต้องอ่านทบทวนเรื่องที่เขียน และเมื่อมีการอ่านก็จะต้องมีการเขียนเพื่อสรุปเรื่องหรือตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งผู้อ่านที่ดีก็จะเป็นผู้เขียนที่ดี และผู้เขียนที่ดีก็จะเป็นผู้อ่านที่ดีด้วย ส่วน มินเดล (Mindel. 1993 : 189) ได้กล่าวว่า การอ่าน การคิด และการเขียนเป็นทักษะที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไป เนื่องจากการอ่านที่ถูกต้อง จะต้องทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ เข้าใจรายละเอียดที่แจ่มชัด ที่ผู้เขียนต้องการที่จะสื่อออกมา และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการคิดที่เฉียบแหลม และเกิดการเขียนที่ดี ซึ่งทักษะทั้งสองนี้เกิดขึ้นจากพลังแห่งการอ่าน ซึ่ง แพตตี้ และคนอื่น ๆ (Petty and others. 1994 : 319 – 320) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียนว่า นักเรียนที่จะอ่านได้เขาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเขียน และประสบการณ์เกี่ยวกับการเขียนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนากลวิธีในการอ่าน นอกจากนี้ แลนแกน (Langan. 1987 : 538 – 539) ได้กล่าวว่า การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งทักษะทั้งสองนี้สามารถกระทำควบคู่กันได้ เนื่องจากการอ่านและการเขียนเป็นทักษะทางภาษาที่สัมพันธ์กัน ทั้งการอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่มีกระบวนการ และเป็นทักษะการสื่อสารที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้ ริเชก และคนอื่น ๆ (Richek and others. 1989 : 272 – 274) ยังได้กล่าวว่า การอ่านและการเขียน มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่

1. การเขียนและการอ่านมีกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน คือ เมื่อเราอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเรียนรู้ จะต้องเข้าใจโครงสร้างทางภาษา หรือเพื่อให้เกิดความเข้าใจก็ต้องใช้การเขียนควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้การอ่านจะช่วยให้การเขียนดีขึ้น เมื่อผู้เรียนทำการเขียนก็ต้องอาศัยข้อมูลจากการอ่านเนื้อหาที่อ่านจากหนังสือเป็นการพัฒนาความเข้าใจในกระบวนการเขียนด้วย

2. การเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องการก่อให้เกิดการเรียนรู้โดยธรรมชาติ การเขียนเป็นกระบวนการที่ผู้เขียนจะลงมือเขียน โดยการบันทึกความคิดของตนเอง ในการผลิตชิ้นงานต่าง ๆ จะต้องใช้ความรู้เบื้องต้นที่เกิดจากทักษะการอ่านของผู้เขียนเอง การเขียนจึงเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับตัวผู้เขียนด้วย

3. การเขียนเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้ในการออกเสียง คำเป็นส่วนหนึ่งของเสียงและเป็นเครื่องมือเบื้องต้นของการอ่าน การเขียนเพื่อให้เกิดความรู้ในการออกเสียง ผู้ที่เริ่มต้นเขียนพยายามที่จะใส่แนวความคิดในการเขียน สำรวจและนิยามการออกเสียง นักเรียนที่เริ่มต้นในครั้งแรกจะบันทึก

แนวคิดโดยการเขียน ในขั้นแรกใช้การสะกดคำในการออกเสียง ทำให้นักเรียนสนใจที่จะเขียน โดยเน้นการสะกดคำ ไม่ใช่การเริ่มต้นเขียนจากเสียงที่ออกมาในแต่ละคำ โดยการฝึกหัดการเขียนสะกดคำและการอ่าน

4. การเขียนก่อให้เกิดการอ่าน การอ่านเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นในระหว่างกระบวนการเขียน เช่น เมื่อเราเขียนเรื่องแล้วต้องมีการอ่านทบทวน การอ่านจึงมีความเกี่ยวข้องกับการเขียน ซึ่งเป็นการอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อประกอบการประเมินตนเองอีกด้วย

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าทักษะการอ่านและทักษะการเขียนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงควรพัฒนาและควบคู่กันไปและควรเชื่อมโยงไปสู่ทักษะอื่นด้วย คือ ทักษะการฟังและการพูด โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวว่า ทักษะการอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่ส่งผลต่อกันและกันเป็นอย่างมาก กล่าวคือนักเรียนที่มีทักษะการอ่านดี ทักษะการเขียนก็จะดีไปด้วย หรือถ้ามีทักษะการเขียนดี ทักษะการอ่านก็จะดีตามไปด้วยเช่นกัน ได้มีนักวิจัยหลายท่านทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียนดังนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

แบร์ (Beare. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่าน การเขียน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 37 คน ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สอนอ่านอย่างเดียว กลุ่มที่สอนเขียนอย่างเดียว และกลุ่มที่สอนทั้งการอ่านและการเขียน ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่สอนด้วยการอ่านและการเขียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าอีก 2 กลุ่ม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการอ่านและการเขียนเป็นงานที่ต้องจัดให้มีความสัมพันธ์กัน จึงจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอนภาษา

ปอนติ – สกากีร์ (Ponti – Sgargi. 1996 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่าน การเขียนและเนื้อเรื่อง ผลการทดลองพบว่า การอ่าน การเขียน และเนื้อเรื่องมีความสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียว

ฟรีริชส์ (Frerichs. 1996 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสอนอ่านและเขียนแบบสะกดตัวของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 1 ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คาร์มิเชล (Carmichael. 1996 : Abstract) ได้ศึกษาผลการเขียนที่มีต่อความสามารถในการอ่านและเจตคติของนักเรียนในการใช้ภาษาพัฒนาการอ่านในชั้นเรียน โดยศึกษากับนักเรียนจำนวน 38 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้การสอนอ่านแบบบูรณาการกลวิธีการสอนอ่านและเขียน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบบูรณาการในการอ่านและการเขียนมีความสามารถในการอ่านดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม

ริซซาโต (Rizzato. 1996 : Abstract) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 4, 5 และ 6 ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการและการสอนแบบดั้งเดิม โดยทำการวิเคราะห์การอ่านการเขียนและพัฒนาการทางภาษา ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรบูรณาการ คือมีการสอนทั้งทางการอ่านและการเขียนร่วมกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบดั้งเดิม

จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเป็นทักษะที่สัมพันธ์กัน และควรได้รับการฝึกฝนควบคู่กันไป จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีความเข้าใจในการอ่านดีก็ย่อมจะส่งผลให้มีความสามารถในการเขียนดีด้วย

งานวิจัยในประเทศ

ราตรี นุกูลกิจ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรทิพย์ สิมโน (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้โครงสร้างระดับยอดกับการสอนอ่านตามวิธีสอนในคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้โครงสร้างระดับยอดมีความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามวิธีสอนในคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นงลักษณ์ คำยิ่ง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยการใช้นิทาน ปริศนาคำทาย และการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ปริศนาคำทาย และการสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมแบบปริศนาคำทายมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครู และการศึกษาความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน ปริศนาคำทายและกิจกรรมตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน ปริศนาคำทายและกิจกรรมตามคู่มือครู มีความสามารถในการ

เขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมแบบเล่านิทานมีความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมแบบคู่มือครู

ศศิธร วงศ์ชาลี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ทักษะการอ่านและทักษะการเขียนมีความสัมพันธ์กัน และควรได้รับการฝึกฝนควบคู่กันไป และนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ จะมีความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

3. ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวการสอนอ่าน แบบ เอ อาร์ ซี (ARC)

3.1 ทฤษฎี Schema กับการอ่าน

ทฤษฎี Schema นั้นมีมานานแล้ว แต่คำว่า Schema ในความหมายที่ใช้ในปัจจุบันนี้ เป็นคำศัพท์ที่ริเริ่มโดย บาร์ทเลท (Bartlett. 1932) ซึ่ง บาร์ทเลท นำมาจาก เฮด (Head. 1926) และ เฮด นำมาจากแนวคิดของนักปรัชญาชื่อ คานต์ (Kant. 1787) ผู้ซึ่งศึกษาถึงธรรมชาติของการเรียนรู้โดยเน้นความสำคัญของ "A Priori" ซึ่งหมายถึงสังกัปเบื้องต้น แนวคิดพื้นฐานหรือความรู้เดิม คานต์ มีความเชื่อว่ามนุษย์มีการสะสมความรู้และรวบรวมเก็บไว้อย่างเป็นระบบ และมนุษย์จะสามารถเข้าใจประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ผ่านเข้ามาก็ต่อเมื่อประสบการณ์เหล่านั้นสอดคล้องกับสังกัปหรือความรู้เดิม ซึ่งเขามีรองรับอยู่ในสมองก่อนแล้ว และหลังจากที่บาร์ทเลทใช้ชื่อ Schema เป็นทฤษฎีกล่าวถึงธรรมชาติในการเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว ได้มีผู้ศึกษาและอธิบายถึงสิ่งที่เราเรียกรวม ๆ ว่า ความรู้เดิมนี้อย่างกว้างขวาง (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 15) อาทิเช่น

รูเมลฮาร์ท (พัชรี ดุสิตสวัสดิ์. 2537 : 16 ; อ้างอิงจาก Rumelhart. 1964. *Comprehension and Teaching : Research Review.* p. 193) ได้นิยามไว้ว่า Schema (มโนทัศน์) นั้นเหมือนกับหน่วยความรู้ต่าง ๆ ที่เก็บสะสมไว้ในสมอง หน่วยของความรู้เหล่านี้เป็นตัวแทนความรู้และประสบการณ์ทั้งมวลของบุคคลหนึ่ง ๆ ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา อาจเป็นความรู้ ความจำ จินตภาพเกี่ยวกับประสบการณ์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อาจเปรียบได้ว่า Schema เป็นเสมือนกล่องขนาดใหญ่ที่สามารถบรรจุข้อมูลหลักและข้อมูลปลีกย่อยได้มากมาย มีความเชื่อมโยงกันเป็นลำดับขั้น (Building Blocks) และจัดกลุ่มตามคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันเป็นเครือข่าย (Net Work) และเมื่อได้พบข้อมูลใหม่จะเกิดการสร้างความหมายซึ่งถ้าผ่านการตรวจสอบโดยไม่มีการปฏิเสธแล้ว ข้อมูลใหม่นั้นจะถูกซึมซับไว้เป็น Schema ใหม่ต่อไป

ตามแนวทฤษฎีพื้นความรู้เดิม (Schema) นั้นเชื่อว่า ตัวอักษร คำ หรือข้อความที่ปรากฏในบทอ่านมิได้มีความหมายในตัวของมันเอง หากแต่ความหมายนั้นเกิดจากการที่ผู้อ่านกำหนดความหมายให้กับมัน ผู้อ่านจะให้ความหมายแก่คำแต่ละคำโดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับภาษา ประกอบกับบริบทของความหมายที่คำหรือวลีเหล่านั้นปรากฏอยู่ กล่าวคือผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่ตนอ่านได้ก็ต่อเมื่อได้นำความรู้เดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องนั้นมาปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงกับข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในบทอ่านได้อย่างเหมาะสม

ดีแวน (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 17 – 18 ; อ้างอิงจาก Devine. 1986. *Teaching Reading Comprehension.* p. 25) สรุปความหมายของคำว่าความรู้เดิมของผู้อ่านว่า หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่ผู้อ่านสะสมไว้ในชั่วชีวิตของตน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลและความคิด การรับรู้และมโนทัศน์ จินตภาพและแง่คิด ตลอดจนประสบการณ์ด้านอารมณ์ ซึ่งผู้อ่านเก็บไว้ในความจำระยะยาวของตน ความรู้เดิมจะเป็นสิ่งที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เด็กจะมีพื้นความรู้น้อยกว่าผู้ใหญ่ บุคคลวัยเดียวกันอาจมีพื้นความรู้เดิมในเรื่องต่าง ๆ หรือในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตของแต่ละคน

ตามทฤษฎี Schema ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมที่มีและข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่าน ก่อให้เกิดการอธิบายถึงกระบวนการสร้างความเข้าใจในสิ่งที่อ่านว่าเกิดขึ้นในสองลักษณะ คือ

1. กระบวนการจากล่างสู่บน เกิดจากการที่ผู้อ่านแปลความของข้อความที่อ่านตามตัวอักษรที่ปรากฏ แล้วจึงนำข้อมูลย่อย ๆ ที่แปลได้มาเชื่อมโยงกันเกิดเป็นความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน กระบวนการนี้เน้นความสำคัญที่ผู้อ่านต้องใช้ความรู้เดิมเกี่ยวกับ เสียง ศัพท์ โครงสร้าง และความหมาย เป็นสิ่งสำคัญจากการที่ผู้อ่านใช้ข้อมูลจากบทอ่านเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการอ่านขึ้น จึงอาจเรียกกระบวนการนี้ว่ากระบวนการที่ใช้บทอ่านเป็นหลัก (Text Based Processing)

2. กระบวนการจากบนสู่ล่าง กระบวนการนี้ผู้อ่านจะคาดเดาถึงสิ่งที่จะได้พบ จากบทอ่านล่วงหน้าโดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ ผู้อ่านจะเลือกมองหาข้อมูลจากบทอ่านเพื่อยืนยันข้อคาดเดาของตน วิธีการนี้ช่วยให้ผู้อ่านเก็บข้อมูลหรือทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่านได้สะดวกและรวดเร็วกว่าวิธีแรก และโดยเหตุที่ผู้อ่านใช้ความรู้ที่มีเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการอ่าน จึงอาจเรียกกระบวนการนี้ว่ากระบวนการที่ใช้ความรู้เป็นหลัก (Knowledge Based Processing)

นักการอ่านตามแนวทฤษฎี Schema อีกผู้หนึ่งคือ แอนเดอร์สัน (Anderson. 1985 : 376) ได้อธิบายถึง กระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจว่า ผู้อ่านต้องวิเคราะห์เนื้อความในหลายระดับตั้งแต่ระดับตัวอักษรและเสียง (Graphonemic) หน่วยคำ (Morphemic) ความหมาย (Semantic) โครงสร้างไวยากรณ์ (Syntactic) การนำไปใช้ (Pragmatic) และการตีความ (Interpretative) แต่กระบวนการวิเคราะห์นี้ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นจากหน่วยที่ย่อยที่สุด คือ จากระดับตัวอักษรไปสู่การตีความข้อมูลทั้งหมด หรือที่เรียกว่ากระบวนการจากล่างสู่บนเสมอไป การอ่านอาจจะเริ่มจากระดับบนสู่ล่างโดยผู้อ่านจะใช้พื้นความรู้เดิมที่มีอยู่ตั้งสมมติฐาน คาดคะเนถึงสิ่งที่จะได้พบจากบทอ่าน แล้วเลือกข้อมูลบางส่วนเพื่อตรวจสอบข้อคาดเดาที่ตั้งไว้

เจมส์ (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 18 – 19 ; อ้างอิงจาก James. 1987. *Research in Reading in English as a Second Language.* p. 178 – 180) ได้กล่าวถึง กระบวนการสร้างความเข้าใจในสิ่งที่อ่านว่า ผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพจะใช้ทั้งกระบวนการจากล่างสู่บนและบนสู่ล่างไปพร้อม ๆ กันในลักษณะเสริมกัน กล่าวคือในบทอ่านที่ผู้อ่านไม่คุ้นเคยหรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นไม่เพียงพอ ผู้อ่านก็จะใช้ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ ฯลฯ เป็นหลัก ในการพยายามทำความเข้าใจกับบทอ่าน แต่ถ้าผู้อ่านมีพื้นความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากพอผู้อ่านก็จะใช้การอ่านในลักษณะคาดคะเนถึงสิ่งที่จะพบในบทอ่านล่วงหน้า และเลือกอ่านข้อมูลบางส่วนเพื่อตรวจสอบข้อคาดเดาที่ตั้งไว้เท่านั้น และเจมส์ (James) ยังได้อธิบายถึงลักษณะของความรู้เดิมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านว่ามี อยู่ 3 ชนิด คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับภาษาและไวยากรณ์ (linguistic Schema) ได้แก่ ความรู้ทางด้านเสียง ตัวอักษร ศัพท์ วลี ประโยค ฯลฯ ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่านได้เร็วขึ้น รวมทั้งทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่านได้ง่ายขึ้น

2. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของข้อเขียนที่อ่าน (Content Schema) คือ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องหรือหัวข้อที่อ่าน ซึ่งช่วยในการทำความเข้าใจกับบทอ่านได้มาก ทั้งนี้เพราะการมีประสบการณ์หรือความคุ้นเคยกับเรื่องนั้น ๆ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างยิ่ง

3. ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้าง (Formal Schema) หรือแบบแผนของการเขียน (Rhetoriacal Pattern) ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 โครงสร้างข้อเขียนแบบเรื่องเล่า (Narrative Structure) ประกอบด้วย ฉาก (Setting) ตัวละคร (Character) โครงเรื่อง (Plot) และแก่นหรือสารของเรื่อง (Theme)

3.2 โครงสร้างข้อเขียนที่ให้ความรู้ (Expository Text) ซึ่งเมเยอร์ (Meyer. 1984 : 114 – 115) ได้วิเคราะห์และสรุปว่า มีโครงสร้างระดับยอด (Top Level Structure) ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างการเขียน 5 ลักษณะ คือ การให้รายละเอียด (Collection) การบรรยาย (Description) การเขียนเชิงเหตุผล (Causation) การเขียนเชิงปัญหาและการแก้ไขปัญหา (Problem – Solution) และการเขียนเชิงเปรียบเทียบ (Comparison)

โอบา (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 19 ; อ้างอิงจาก Oban. 1983 *Journal of Reading.* p. 129) ก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของ Schema ว่า การสร้างความเข้าใจในการอ่านเป็นการสร้างความรู้ใหม่ โดยอาศัยประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่มีอยู่เป็นพื้นฐาน ถ้าปราศจากพื้นความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านแล้วการเรียนรู้สิ่งใหม่จะเต็มไปด้วยความยากลำบาก ซึ่งความเห็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ จอนห์สัน (Johnson. 1982 : 510) และเพียร์สัน (Pearson. 1984 : 280) ที่ว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจเปรียบเสมือนการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างความรู้ใหม่กับสิ่งที่รู้อยู่แล้ว ซึ่งก็คือความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในบทอ่านกับความรู้เดิมของผู้อ่านนั่นเอง

วินสัน (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 20 ; อ้างอิงจาก Winson. 1983. *The Reading Teacher.* p. 382) ได้เสนอแผนภูมิแสดงมโนทัศน์ของการอ่านเพื่อความเข้าใจตามแนวทฤษฎีพื้นความรู้เดิมไว้ดังนี้

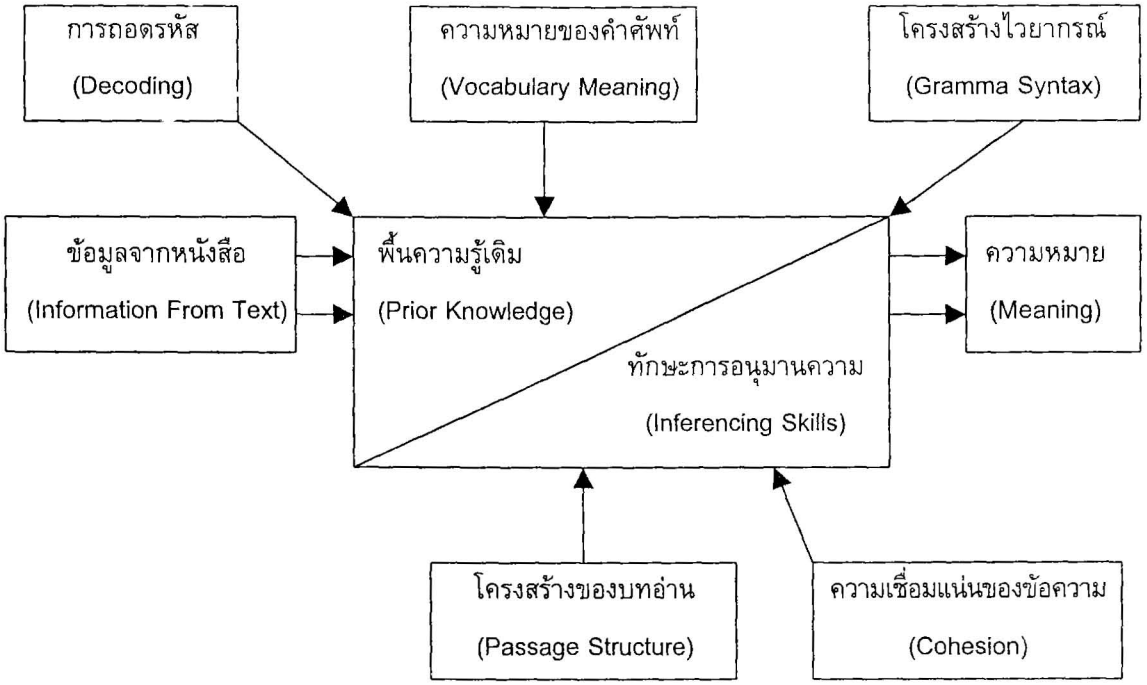

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงมโนทัศน์ของการอ่านเพื่อความเข้าใจตามแนวทฤษฎีพื้นความรู้เดิม (Schema)

จากภาพประกอบ 2 นี้จะเห็นว่าพื้นความรู้เดิมและทักษะการอนุมานความ เป็นแกนสำคัญในกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ เมื่อผู้อ่านได้รับข้อมูลจากบทอ่านหรือหนังสือที่อ่านก็จะนำข้อมูลนั้นไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมที่ตนมีอยู่ ผู้อ่านจะถอดรหัสออกมาเป็นความหมายโดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ โครงสร้างประโยคและไวยากรณ์ ความเชื่อมแน่นของข้อความและโครงสร้างของบทอ่าน มาช่วยในการกำหนดความหมายให้กับสิ่งที่อ่าน ความเข้าใจในการอ่านเกิดขึ้นจากกระบวนการและองค์ประกอบเหล่านี้ และหากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งการทำความเข้าใจจะเป็นไปด้วยความยากลำบากมากขึ้น

จากความหมายและความสำคัญของทฤษฎี Schema ตามแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิจัยเกี่ยวกับการอ่านที่กล่าวมาข้างต้นนี้สามารถสรุปได้ว่า Schema ก็คือหน่วยความรู้ทั้งหลายที่บุคคลเก็บสะสมไว้ในสมอง หน่วยความรู้ที่เกี่ยวข้องกันจะโยงใยกันเป็นเครือข่าย หากข้อมูลใหม่ที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับข้อมูลเดิมที่มีอยู่เราก็จะเข้าใจข้อมูลใหม่นั้นได้ และจะเก็บข้อมูลใหม่นั้นรวมไว้ในระบบโดยเชื่อมโยงกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ความรู้เดิมที่เรานำมาใช้ช่วยในการอ่านเพื่อความเข้าใจจะเป็นความรู้เดิมเกี่ยวกับตัวภาษา และความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน ผู้อ่านจะใช้ความรู้ส่วนใดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณความรู้เดิมที่มีเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการอ่านของแต่ละคน ผู้อ่านที่ใช้ความรู้เดิมเข้ามาช่วยในการอ่านจะอ่านได้รวดเร็วกว่า เพราะจะอ่านในลักษณะของการทดสอบข้อคาดเดาไม่ใช่อ่านแบบแปลเรียงลำดับคำและให้ความสำคัญกับทุกคำ ทุกประโยคที่อ่านอย่างเท่าเทียมกันหมด

ประโยชน์จากความรู้เดิมหรือ Schemata ที่เรานำมาใช้ช่วยในการอ่านมีหลายประการ เช่น

1. ช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานพอที่จะทำความเข้าใจข้อมูลใหม่ที่ผ่านเข้ามาได้ง่ายและเร็วขึ้น

2. ช่วยให้ผู้อ่านมีเกณฑ์ที่จะตัดสินได้ว่าข้อมูลที่อ่านส่วนใดมีความสำคัญ และข้อมูลแต่ละส่วนมีความสำคัญมากน้อยต่างกันอย่างไร

3. ช่วยให้ผู้อ่านสามารถอนุมานได้ถึงข้อมูลที่ผู้เขียนไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดแจ้ง

4. ช่วยให้ผู้อ่านมีข้อมูลที่จะเชื่อมโยงกับข้อมูลใหม่ในบทอ่าน เพื่อขยายความเข้าใจที่เกิดขึ้นให้กว้างและชัดเจนขึ้น

5. ช่วยให้ผู้อ่านประเมินได้ว่าข้อมูลหรือความรู้ใหม่มีความถูกต้อง และสมเหตุสมผลเพียงใด

6. ช่วยให้ผู้อ่านจดจำสิ่งที่อ่านได้นาน ยิ่งผู้อ่านสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมและความรู้ใหม่ได้มากก็จะเข้าใจความรู้ใหม่ได้ง่ายและลึกซึ้ง ยิ่งเข้าใจมากก็สามารถจดจำได้มากและนาน

จากลักษณะและคุณประโยชน์ของความรู้เดิมตามที่นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้ศึกษาไว้นี้ชี้ให้เห็นว่า ครูผู้สอนวิชาการอ่านเพื่อความเข้าใจควรที่จะให้ความสนใจกับการใช้ประโยชน์ของความรู้เดิมมาช่วยในการพัฒนาการอ่านของนักเรียน ครูอาจจะใช้ช่วงกิจกรรมก่อนการอ่านเพื่อให้นักเรียนได้สำรวจความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งที่จะอ่าน ในขณะเดียวกันครูก็จะประเมินความรู้เดิมของนักเรียนและตัดสินใจว่าควรจะต้องเพิ่มพื้นความรู้ที่จำเป็นในส่วนใดบ้าง ครูควรใช้กลวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถดึงความรู้เดิมเข้ามาใช้ ตลอดกระบวนการของการอ่าน คือ นำมาใช้ในขั้นก่อนการอ่านเพื่อเตรียมพื้นฐานความรู้ความเข้าใจและคาดเดาถึงสิ่งที่จะอ่านนำมาใช้ในขั้นดำเนินการอ่านเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดความหมายให้กับสิ่งที่อ่านและใช้ในขั้นหลังการอ่านเพื่อช่วยในการประเมินและสรุปความรู้ที่ได้

3.2 อภิปัญญา (Metacognition) กับการอ่าน

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความหมายของกระบวนการอ่านได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก การอ่านมิใช่การคิดเพียงเพื่อรู้โดยใช้ทักษะใดเพียงทักษะหนึ่ง แต่แท้ที่จริงนักวิจัยให้ทัศนะว่าการอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมายโดยใช้กลวิธีต่าง ๆ เข้าช่วย และในขณะเดียวกัน การอ่านยังต้องอาศัยการตระหนักรู้และการควบคุมการใช้ความคิดของผู้อ่านเอง (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 43) ดังนั้นจึงมีผู้พยายามศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการของความคิดที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้อ่านอ่านเพื่อความเข้าใจ และประเด็นที่ได้รับการกล่าวถึงเป็นอย่างมาก คือเรื่องของการใช้อภิปัญญา (Metacognition) หรือการใช้ความคิดเพื่อตรวจสอบควบคุมและกำกับการเรียนรู้ หรือกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 23) ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยและบทความที่มีผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของอภิปัญญาไว้ดังนี้

สตีเวอทร์ และเทล (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 23 ; อ้างอิงจาก Stwart and Tei. 1983. *Journal of Reading.* p. 36 - 43) กล่าวว่า อภิปัญญาหมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้และเข้าใจในความรู้หรือทักษะนั้น สามารถควบคุมการใช้ความรู้หรือทักษะนั้นอย่างรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา

บราวน์ และเบเคอร์ (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 23 ; อ้างอิงจาก Brown and Baker. 1984. *Cognitive Monitoring in Reading.* p. 22) กล่าวว่า อภิปัญญา หมายถึง ความรู้และความสามารถในการควบคุมสิ่งที่เป็นความคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง

สปริง (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 49 ; อ้างอิงจาก Spring. 1985. *The Reading Teacher.* p. 291) กล่าวว่า อภิปัญญา คือ ความสามารถของผู้เรียนที่เรียนรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้นั้นอย่างมีสติ

ดีวิท คาร์ และพัดเบอกร์ (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 49 ; อ้างอิงจาก Devitz, Carr and Patberg. 1987. *Reading Research Quarterly.* p. 111) กล่าวว่า อภิปัญญา หมายถึง การที่ผู้อ่านตระหนักในความเข้าใจของตนเอง และมีความสามารถในการควบคุมกระบวนการคิดที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในการอ่าน

ครอส และปารีส (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 45 ; อ้างอิงจาก Cross and Paris. 1988. *Journal of Educational Psychology.* p. 131 – 132) ให้นิยามอภิปัญญาว่า เป็นความรู้ของบุคคลที่มีต่อการคิดของตนเอง และความสามารถในการควบคุมการคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้นี้รวมไปถึงการอ่านด้วย

และในส่วนของความหมายและความเกี่ยวข้องระหว่างอภิปัญญาและการอ่านโดยรวมแล้วนั้น นักการศึกษาและนักจิตวิทยาอีกหลายท่านได้กล่าวไว้โดยสรุปดังนี้

แมคเนล (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 28 ; อ้างอิงจาก Mcneil. 1984. *Reading Comprehension : New Direction for Classroom Practice.* p. 82 – 85) ได้กล่าวไว้ว่า อภิปัญญาในการอ่านเพื่อความเข้าใจหมายถึง การตระหนักรู้และการไตร่ตรองเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองเกี่ยวกับภาระงานในกระบวนการเรียนรู้นั้น และเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเรียนรู้ของตนเอง

เช่นเดียวกับ ซานาคอร์ (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 49 ; อ้างอิงจาก Sanacore. 1984. *Journal of Reading.* p. 706) ที่กล่าวว่า การตระหนักถึงกระบวนการคิดในขณะอ่าน การที่ผู้อ่านฝึกควบคุมกระบวนการคิดนั้นไปด้วย ทั้งหมดนี้เป็นอภิปัญญา

ออตโต (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 49 ; อ้างอิงจาก Otto. 1985. *Journal of Reading.* p. 555) กล่าวว่า ผู้เรียนที่รู้จักพัฒนาอภิปัญญา เป็นผู้เรียนที่รู้ว่า จะทำอย่างไร ทำทำไม ในเวลาเดียวกันผู้เรียนเหล่านี้รู้ว่า การอ่านคืออะไร (Knowing Reading) และรู้ว่ามีสิ่งใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน (Knowing About Reading) แล้วมีองค์ประกอบอื่นใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการอ่านบุคคลเหล่านี้จึงนับได้ว่าเป็นผู้ที่ได้พัฒนาอภิปัญญา

ดังนั้นอภิปัญญา คือ ความสามารถของผู้อ่านในการรับรู้ และเข้าใจกระบวนการคิด กระบวนการอ่านของตนเอง โดยรู้ถึงองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ ในการอ่านอันได้แก่ กลวิธีในการอ่านชนิดต่าง ๆ และสามารถควบคุม ตรวจสอบ ประเมินการใช้กลวิธีนั้น หรือกระบวนการคิด กระบวนการอ่านที่เกิดขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างอภิปัญญากับการอ่าน

บราวน์ (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 43 - 44 ; อ้างอิงจาก Brown. 1980. *Theoretical Issues in Reading Comprehension.* p. 458 - 462) ได้กล่าวว่า การที่ผู้อ่านมีการตระหนักถึงความสามารถและทักษะการเรียนของตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดจนสามารถควบคุมการเรียนของตนเองได้เป็นการใช้อภิปัญญา และได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอภิปัญญากับการอ่าน ดังต่อไปนี้

1. ผู้อ่านรู้ว่าเมื่อไรที่ตนเองรู้ (Knowing, When You Know) การที่ผู้อ่านตรวจสอบระดับความเข้าใจของตนเองนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะช่วยให้รู้ถึงข้อบกพร่องของตน และนำไปสู่การหาหนทางหรือกลวิธีมาแก้ไขจุดอ่อนหรือความไม่เข้าใจที่เกิดขึ้น

2. ผู้อ่านรู้ว่าตนเองรู้อะไร (Knowing What You Know) ผู้อ่านตระหนักถึงความรู้ที่ตนมีอยู่และสามารถใช้ความรู้นั้นได้ ซึ่งเป็นหนทางที่ทำให้ค้นพบว่า ตนเองรู้อะไร และไม่รู้อะไรบ้าง

3. ผู้อ่านรู้ว่าจำเป็นต้องรู้อะไรบ้าง (Knowing What You Need to Know) ผู้อ่านรู้ว่าต้องใช้ความรู้เฉพาะเรื่องใดบ้างที่จะช่วยให้อ่านได้เข้าใจอย่างถ่องแท้และมีประสิทธิภาพ การรู้เป้าหมายของการอ่าน ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

4. ผู้อ่านรู้ประโยชน์ของการอ่านด้วยความกระตือรือร้น (Knowing the Utility of Active Intervention) ผู้อ่านรู้ถึงกลวิธีในการอ่านต่าง ๆ แล้วสามารถนำกลวิธีเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของอภิปัญญา

บราวน์ และเบเคอร์ (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 44 ; อ้างอิงจาก Brown and Baker. 1984. *Handbook of the Reading Research.* p. 22) ได้กล่าวว่า อภิปัญญาจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อยสองส่วน คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับปัญญา (Knowledge About Cognition) หมายถึง การที่ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรความรู้ที่ตนมีอยู่ รู้ว่าจะใช้กลวิธีใด เมื่อไร และใช้อย่างไรจึงจะเหมาะสมที่จะใช้สำหรับบทอ่านเรื่องนั้น ๆ และทำให้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กฎเกณฑ์ของปัญญา (Regulation of Cognition) หรือความสามารถในการใช้กลไกการกำกับตนเอง (Self – Regulatory Mechanisms) เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จในการอ่าน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ได้แก่ การตรวจสอบ (Checking) ผลของความพยายามที่จะแก้ปัญหา การวางแผน (Planning)

กิจกรรมที่จะดำเนินการในขั้นต่อไป การประเมิน (Evaluation) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกลวิธีต่าง ๆ ที่นำมาใช้ การทดสอบ (Testing) การพิจารณาทบทวน (Revising) ถึงกลวิธีการเรียน และการแก้ไข (Remediating) ปัญหาหรือความยากที่พบในการอ่านด้วยการใช้กลวิธีต่าง ๆ

กลไกการกำกับตนเองดังกล่าวนี้เราเรียกว่า การกำกับความคิด (Cognitive Monitoring) และเพราะเหตุว่ากิจกรรมทางปัญญาหรือความคิดที่เกี่ยวข้องกับการอ่านมักจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน เราจึงเรียกการกำกับความคิดในการอ่านว่าเป็นการกำกับความเข้าใจ (Comprehension Monitoring) การกำกับความเข้าใจในการอ่านช่วยให้การอ่านดำเนินไปอย่างราบรื่น และช่วยให้เกิดการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในขณะที่อ่าน

แมคเนล (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 28 - 31 ; อ้างอิงจาก Mcneil. 1984. *Reading Comprehension : New Direction for Classroom Practice.* p. 82 - 95) อธิบายถึงองค์ประกอบของกระบวนการอภิปัญญา (Metacognition) ในการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self Knowledge) หมายถึง การที่ผู้อ่านตระหนักถึงบทบาท และความสามารถของตนเองในกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้อ่านที่เข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะ "ผู้อ่าน" จะส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่าน ในการตระหนักว่าตนเองคือ ผู้ที่กำหนดความหมายให้แก่ข้อความที่ตนอ่านเป็นผู้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่อ่านและเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมการเรียนรู้ของตนเองด้วย จึงจะถือว่าเป็นผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพ

2. ความรู้เกี่ยวกับงาน (Task Knowledge) หมายถึง การที่ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับกลวิธีต่าง ๆ ในการอ่าน เข้าใจถึงประโยชน์สามารถเลือกนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเป้าหมายในการอ่านที่ตั้งไว้ รู้ถึงคุณค่าของการตั้งจุดประสงค์ในการอ่านมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนในการใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ รู้ถึงวิธีการที่จะประเมินความก้าวหน้าในการอ่าน รู้วิธีที่จะทบทวนความรู้ที่ได้ นอกจากนี้ความรู้เกี่ยวกับงานยังรวมไปถึงการมีความรู้ความสามารถในการใช้กลวิธีที่เกี่ยวกับการควบคุมอย่างกว้าง ๆ ซึ่งตัวอย่างของกลวิธีดังกล่าวได้แก่ การตระหนักรู้ด้วยตนเอง (Self Instruction) ความรู้เกี่ยวกับประเภทของคำถาม (Question Recognition) กลวิธีการควบคุม (Reading to Remember)

แมคเนล ได้อธิบายถึงคำว่า การสอนตนเอง (Self Instruction) หมายถึง การใช้ความคิดหรือคำถามที่ช่วยให้ตนเองมีความเข้าใจ และรู้ถึงกระบวนการทางความคิดของตนเอง ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงการใช้การตระหนักรู้ด้วยตนเอง (Self Instruction) ของนักเรียนผู้หนึ่ง ในขณะที่เขาอ่านบทความและพยายามหาประโยคสำคัญ (Topic Sentence) ของบทความนั้น

What is it I have to do?

(การค้นหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหา)

I Have to Find the Topic Sentence of the Paragraph.

(การกำหนดแนวทางความสนใจหรือเป้าหมาย)

The Topic Sentence is What the Paragraph is About I Start by Looking for a Sentence That Sums up the Details or Tells What the Paragraph is About.

(การวางแผนที่จะดำเนินการ)

I Haven't Found it.

(การประเมินผลของการดำเนินงานตามแผน)

That's all Right.

(การให้กำลังใจตนเอง)

The Topic Sentence Might be a Definition or a Combination of a Question and Answer.

(การทบทวนความรู้เดิม)

I'll Try me New Plan.

(การพยายามแก้ปัญหาต่อไปนี้)

ในส่วนกลวิธีการตั้งคำถาม (Question Recognition Strategy) หมายถึง การที่ผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับประเภทของคำถาม แหล่งและวิธีการที่จะหาคำตอบ ในการที่จะตอบคำถาม Where, Who, What, When, Why, How ใด ๆ ก็ตาม ผู้อ่านต้องวิเคราะห์ได้ว่าคำถามนั้นเป็นคำถามประเภทที่ต้องอาศัยการดึงความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่ตนมีอยู่เกี่ยวกับหัวข้อที่อ่านมานั้นมาตอบ (Script Implict) เพียร์สัน และจอนห์สัน (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 31 ; อ้างอิงจาก Person and Johnson. 1978. *Teaching Reading Comprehension.* p. 157 - 164)

การวิเคราะห์บริบทของการอ่านเพื่อระบุประเภทของคำถาม การตัดสินใจเลือกกลวิธี การหาคำตอบให้เหมาะสมกับคำถามนั้น การดึงความรู้เดิมมาสัมพันธ์กับสิ่งที่อ่าน การอนุมานความหมายที่แฝงอยู่ในข้อความ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวกับการใช้กลวิธีทางอภิปัญญาทั้งสิ้น

3. การกำกับตนเองในการอ่าน (Self Monitoring) หมายถึง การที่ผู้อ่านตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง ตระหนักถึงปัญหาในการอ่านที่เกิดขึ้น และรู้วิธีที่จะแก้ไขหรือซ่อมเสริมความเข้าใจในขณะที่อ่าน การที่ผู้อ่านประเมินได้ว่าตนเองเข้าใจหรือไม่ ต้องอาศัยการนำข้อมูลจากความรู้เดิมเข้ามาช่วยตัดสินว่าข้อความที่อ่านอยู่นั้นให้ความหมายที่สมเหตุสมผลหรือไม่ นอกจากนั้นการประเมินยังต้องอาศัยเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับระดับความเข้าใจด้วย ปริมาณความต้องการที่จะเข้าใจมากน้อยแค่ไหนในส่วนใดของบทอ่านจะขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการอ่าน ผู้อ่านจะใช้กลวิธีการกำกับความเข้าใจได้ดีขึ้นอยู่กับผู้อ่านมีเหตุผลหรือเป้าหมายที่จะแสวงหาจากบทอ่านนั้นประกอบกับผู้อ่านพัฒนาทักษะการอ่านของตนมาสู่การอ่านเพื่อตรวจสอบข้อคาดเดามิใช่อ่านแบบแปลศัพท์ทีละคำ

ครอส และปารีส (เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. 2533 : 45 ; อ้างอิงจาก Cross and Paris. 1988. *Journal of Educational Psychology.* p. 131 - 132) กล่าวว่า อภิปัญญา ประกอบด้วยองค์ประกอบใหญ่ 2 องค์ประกอบ คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับปัญญา (Knowledge About Cognition) เป็นการรู้ถึงองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 การรู้ถึงลักษณะและสภาพ (Declarative Knowledge) เป็นการรู้ถึงลักษณะและสภาพของการอ่าน เป็นการเข้าใจว่าอะไรที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน

1.2 การรู้จักกระบวนการ (Procedural Knowledge) เป็นการรู้ว่าจะใช้ทักษะการอ่านอย่างไร

1.3 การรู้จักเงื่อนไข (Conditional Knowledge) เป็นการรู้ว่าเมื่อไหร่ที่จำเป็นจะต้องใช้กลวิธีนั้น ๆ และรู้ว่าทำไมกลวิธีต่าง ๆ จึงช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน

องค์ประกอบย่อยดังกล่าวนี้นับว่าเป็นอภิปัญญา เพราะเป็นองค์ประกอบของการคิดเกี่ยวกับสภาพของความรู้และประโยชน์ของความรู้

2. องค์ประกอบการบริหารตนเอง (Self – Manager Component) ประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ มากมาย ในที่นี้จะกล่าวถึง การประเมินผล (Evaluation) การวางแผน (Planning) และการกำหนดกฎเกณฑ์ (Regulation)

2.1 ในการอ่านการประเมินผล หมายถึง การวิเคราะห์งานและวิเคราะห์ความสามารถของตนเองที่จะส่งผลไปสู่ความเข้าใจในการอ่าน

2.2 การวางแผน หมายถึง การเลือกสรรกลวิธีที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย

2.3 การกำหนดเกณฑ์ หมายถึง การควบคุมตรวจสอบกิจกรรมที่ทำในระหว่างที่อ่านเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

อภิปัญญาในการอ่านนั้นได้รับผลมาจากความรู้ 4 ประเภท ได้แก่ บทอ่าน (Text) การงาน (Task) กลวิธี (Strategies) และลักษณะนิสัยของผู้เรียน (Learner's Characteristics) และยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ 4 ประเภทที่จะส่งผลไปสู่ความเข้าใจในการอ่านหรือผลของการเรียนด้วย (Withada Sinparjukpol. 1989 : 98)

บทอ่าน (Text) เนื้อหาที่เป็นสื่อหรืออุปกรณ์สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจและความจำที่บรรจุด้วยคำศัพท์ ความหมาย โครงสร้างของบทอ่าน ลีลาของผู้เขียน ความชัดเจนและความสอดคล้องต่อเนื่องของเนื้อหา ความถูกต้องและความเสมอต้นเสมอปลายของข้อมูลที่เสนอไว้ในบทอ่าน ความยากง่าย แนวโน้ม หรือแนวทาง เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องตระหนักอยู่เสมอ จึงเรียนได้อย่างประสบความสำเร็จ

งาน (Task) งานแต่ละชนิดมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไป ความประสงค์ของผู้เรียนที่จะอ่านในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนตัดสินปรับพฤติกรรมการอ่าน กลวิธีในการอ่าน ความเร็วในการอ่านให้เหมาะสมสอดคล้องกับสิ่งที่อ่าน ซึ่งการปรับตัวตามสภาพสิ่งที่อ่านนี้ต้องอาศัยการตรวจสอบตนเอง และการตรวจสอบบทอ่านด้วย

กลวิธี (Strategies) ผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านจะต้องรู้จักกลวิธีที่เหมาะสมที่จะช่วยให้อ่านอย่างเข้าใจ และสามารถจดจำข้อมูลจากบทอ่านได้ เมื่อผู้อ่านไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่าน ผู้อ่านที่เก่งจะใช้กลวิธีต่าง ๆ มาแก้ปัญหา ซึ่งกลวิธีที่ใช้แก้ปัญหานี้ ได้แก่ การจำปัญหาไว้ในใจ และหวังว่าจะแก้ปัญหาได้ในอนาคต การอ่านบทอ่านซ้ำใหม่ การอ่านบทอ่านไปข้างหน้าเรื่อย ๆ หรือการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลอื่น กลวิธีในการเรียนต่าง ๆ ได้แก่ การจดโน๊ต การขีดเส้นใต้ การเขียนโครงเรื่อง การสรุป และอื่น ๆ โดยแท้จริงแล้วไม่ได้เป็นประโยชน์ในตัวเองเลย การสอนให้รู้รายละเอียดและบอกว่าจะใช้กลวิธีนั้น ๆ เมื่อไรที่ไหน อย่างไร และใช้เพื่อจุดประสงค์ใดต่างหากที่เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะนิสัยของผู้เรียน (Learner's Characteristics) องค์ประกอบของอภิปัญญาในส่วนสุดท้าย คือ การตระหนักรู้ของผู้เรียนว่าตนเองมีลักษณะนิสัยอย่างไร ในส่วนของนิสัยของผู้เรียนนี้ครอบคลุมถึงความรู้เดิมของผู้เรียน ความสามารถ ความสนใจ แรงจูงใจ ทักษะต่าง ๆ ความคุ้นเคยกับบทอ่านและลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ตลอดจนสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อการเรียนและความเข้าใจในการอ่าน

อภิปัญญาเน้นหนักที่การตระหนักรู้ของผู้เรียนในการเรียนสิ่งต่าง ๆ และการที่ผู้เรียนสามารถควบคุมกิจกรรมการอ่านได้ด้วยตนเอง ความสามารถของผู้อ่านในการทำการตรวจสอบตนเองได้นั้นขึ้นอยู่กับความรู้ที่เป็นองค์ประกอบทั้ง 4 ชนิดของอภิปัญญา ได้แก่ บทอ่าน งาน กลวิธี และลักษณะนิสัยของผู้เรียน องค์ประกอบทั้งหมดนี้มีอิทธิพลที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้

3.3 แนวการสอนอ่าน ARC

แนวการอ่าน ARC เป็นแนวการสอนอ่าน ซึ่ง วูแกน และ แอสท์ (Vaughan and Estes. 1986 : 85 – 187) ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจให้กับนักเรียน โดยมีทฤษฎีพื้นฐาน คือ การนำความรู้เดิม (Schema) เข้ามาเป็นพื้นฐานในการอ่าน หากผู้เรียนมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากก็จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถอ่านบทอ่านได้เข้าใจมาก แต่ถ้าผู้เรียนมีพื้นความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านน้อย ครูต้องกระตุ้นและเพิ่มเติมความรู้ให้เพียงพอต่อการอ่านบทอ่านนั้น ๆ ได้อย่างเข้าใจ ในกระบวนการอ่านนั้น ผู้อ่านต้องเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ที่ได้จากบทอ่าน พร้อมทั้งต้องใช้ความคิดกำกับความเข้าใจ (Metacognition) ในขณะอ่านอยู่ตลอดเวลา เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านและจดจำสิ่งที่อ่านได้ดี

ARC	เป็นคำที่ย่อมาจากอักษรตัวแรกของคำในภาษาอังกฤษ คือ			
A	มาจาก	Anticipation	หมายถึง	การคาดคะเนล่วงหน้าถึงสิ่งที่จะอ่าน
R	มาจาก	Realization	หมายถึง	การตระหนักในความหมายที่แท้จริงของข้อความที่อ่าน
C	มาจาก	Contemplation	หมายถึง	การพิจารณาไตร่ตรองถึงความรู้ที่ได้จากการอ่าน

การสอนอ่าน ARC ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้น A (Anticipation) เป็นขั้นกิจกรรมก่อนการอ่าน

ในการสอนขั้นนี้จะเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการอ่าน โดยครูจะเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่อ่าน และกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องบทอ่านที่จะอ่านพร้อมทั้งตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน เพื่อคาดเดาถึงสิ่งที่จะได้จากการอ่านเรื่องนั้น ๆ

จุดประสงค์หลัก มุ่งให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และความคาดหวังที่คาดว่าจะได้จากการอ่านเรื่องนั้น ๆ

การจัดกิจกรรมก่อนการอ่านนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกและปรับมาใช้ในงานวิจัย 4 วิธีด้วยกัน เพื่อให้เหมาะสมกับระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งครูอาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งตามความเหมาะสมของลักษณะของบทอ่านดังต่อไปนี้

วิธีที่ 1 การวางแผนก่อนอ่าน (PReP : Pre – Reading Plan) แลนเกอร์ (ปิยลักษณ์ พฤกษะวัน. 2541 : 39 ; อ้างอิงจาก Langer. 1981. *Journal of Reading.* p. 152 - 156) กิจกรรมก่อนอ่านที่ช่วยให้ครูสามารถประเมินความรู้เดิมของผู้เรียนได้ และเตรียมพร้อมที่จะรองรับความรู้ใหม่จากการอ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนการอ่านครูจะเตรียมหัวเรื่องหรือคำรวบยอดที่สัมพันธ์กับเรื่องนั้น (Word Concept) แล้วเขียนไว้บนกระดาน พร้อมทั้งให้นักเรียนช่วยกันคิดถึงคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้น (Word Concept) ครูเขียนสิ่งที่นักเรียนคิดและพูดออกมาทั้งหมดบนกระดาน บางครั้งครูอาจใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนขยายความคิดและให้นักเรียนอธิบายเหตุผลประกอบ

2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงสาเหตุที่ทำให้นึกถึงคำศัพท์ที่อยู่บนกระดาน (คำศัพท์จากข้อ 1) เพื่อจัดให้เป็นหมวดหมู่ตามคุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น ที่อยู่อาศัยของคน คือ บ้าน กระท่อม ตึก ฯลฯ

3. ครูช่วยนำคำศัพท์ที่จัดเป็นหมวดหมู่ตามคุณลักษณะมาจัดเป็นโครงร่างเครือข่ายความรู้ (Network Associations) บนกระดาน และครูอาจจะกระตุ้นให้นักเรียนคิดคำศัพท์ที่สัมพันธ์กันเป็นหมวดหมู่ที่จัดไว้ตามคุณลักษณะอีก

วิธีที่ 2 การแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) แมนโซ (ปิยลักษณ์ พฤกษะวัน. 2541 : 39 ; อ้างอิงจาก Manzo. 1969. *Journal of Reading.* p. 123 - 126) เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกผู้เรียนให้มีพฤติกรรมทางการอ่านเพื่อแสวงหาเป้าหมายจากการอ่านเรื่อง มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านให้กับนักเรียน และให้นักเรียนร่วมกันอ่านย่อหน้าแรกในใจแล้วปิดบทอ่าน

2. ครูให้นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในย่อหน้าแรกและให้เพื่อน ๆ ช่วยกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงคำถามที่เพื่อนตั้งขึ้นว่ามีคุณภาพหรือไม่และคำถามประเภทใดจึงมีคุณภาพ คำถามที่มีคุณภาพ คือ คำถามที่ผู้ตอบต้องใช้วิจารณญาณในการคิดวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน

4. ครูให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามและตอบคำถาม จากการอ่านในบทอ่านประมาณ 1 – 2 ย่อหน้า เพื่อครูจะได้แน่ใจว่านักเรียนเข้าใจ และรู้แนวว่าควรจะพบอะไรที่เหลือในบทอ่าน

วิธีที่ 3 การสร้างจินตนาการ (Imagination) (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 39) เป็นกิจกรรมที่ช่วยในการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อช่วยในการสร้างบรรยากาศพื้นฐานที่สัมพันธ์กับบทอ่านให้กับผู้เรียน มีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนอ่านบทอ่าน ครูจัดบรรยากาศห้องเรียนให้เงียบสงบ ให้นักเรียนนั่งหลับตาและครูใช้เทคนิคโน้มน้าวให้นักเรียนคิดสร้างจินตนาการโดยการบรรยาย และให้นักเรียนฟังการเล่าเรื่องคร่าว ๆ (เฉพาะบางส่วน) ให้นักเรียนสร้างจินตนาการ ครูให้เวลาพอสมควร จากนั้นครูจะค่อย ๆ สร้างความสนใจจากภาพที่นักเรียนนึกคิดได้ แล้วให้นักเรียนลืมตาขึ้น

2. ให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกและภาพในจินตนาการของตนเอง

3. ครูให้นักเรียนนำสิ่งที่เขียนจากข้อ 2 มาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

วิธีที่ 4 การสร้างแผนภาพเครือข่ายความคิด (Clustering) วูแกน และแอสท์ (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 40 ; อ้างอิงจาก Vaughan and Estes. 1986. *Reading and Reasoning Reyond the Priamary Grades.* p. 131 – 133) เป็นกิจกรรมที่ช่วยประเมินความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านของผู้เรียนออกมาเขียนเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิด มีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนอ่านบทอ่าน ครูเตรียมหัวเรื่องหรือคำรวบยอด (Word Concept) จากบทอ่านแล้วเขียนหัวเรื่องหรือคำรวบยอดนั้นบนกระดาน เพื่อกำหนดเป็นคำศัพท์แกนแล้วเขียนวงกลมล้อมรอบแล้วให้นักเรียนลอกคำศัพท์แกนลงในกระดาษของตน

2. เมื่อครูบอกคำศัพท์แกนแล้วครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคำศัพท์แกนแล้วเขียนคำศัพท์ที่นึกได้ลงใกล้ ๆ กับคำศัพท์แกน พร้อมกับเขียนวงกลมล้อมรอบและขีดเส้นโยงเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์แกนและคำศัพท์ที่นักเรียนนึกได้

3. ให้นักเรียนคิดถึงคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคำศัพท์แกนและคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์ตัวใหม่ แล้วขีดเส้นโยงความสัมพันธ์ของคำศัพท์ ทำกิจกรรมข้อ 2 และ 3 ซ้ำจนได้แผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ที่เป็นความคิดรวบยอดของกลุ่มบนกระดาน

ในการสอนวิธีนี้ครูควรย้ำให้นักเรียนทราบว่าทุกแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) มีความถูกต้อง ถึงแม้จะไม่เหมือนกัน

เมื่อครูได้เตรียมความรู้พื้นฐานและจุดประสงค์ในการอ่านของนักเรียนให้พร้อมที่จะอ่านบทอ่านจากขั้น Anticipation แล้วจึงเข้าไปสู่ขั้น Realization ซึ่งเป็นขั้นดำเนินการอ่าน

2. ขั้น R (Realiztion) เป็นขั้นกิจกรรมดำเนินการอ่าน

ในขั้นนี้ผู้อ่านต้องตระหนักในจุดประสงค์ในการอ่านที่ตั้งไว้ แล้วบูรณาการความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ในบทอ่าน ขณะอ่านผู้เรียนต้องใช้ความคิดเข้ามากำกับพฤติกรรมการอ่านของตน พร้อมทั้งประเมินความเข้าใจและแก้ปัญหาในการอ่านของตนเองไปด้วย

จุดประสงค์หลัก มุ่งให้ผู้เรียนอ่านและทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง โดยบูรณาการความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ และสามารถประเมินความเข้าใจพร้อมทั้งแก้ปัญหาในการอ่านของตนเองได้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นดำเนินการอ่านนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือก และปรับมาใช้ในการวิจัย 1 วิธี เพื่อให้เหมาะสมกับระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายดังต่อไปนี้

วิธีกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 44) เป็นการประเมินความเข้าใจของตนเองต่อความหมายที่ปรากฏในบทอ่าน มีวิธีดังนี้คือ

เมื่อแจกบทอ่านให้กับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการที่นักเรียนต้องทำเครื่องหมายกำกับความเข้าใจในการอ่านบทอ่าน ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ในขณะที่อ่านนักเรียนจะพิจารณาข้อความที่อ่าน ว่าอ่านแล้วมีความเข้าใจหรือไม่ หากอ่านแล้วเข้าใจใส่เครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความนั้น หากอ่านแล้วไม่เข้าใจข้อความนั้นให้ใส่เครื่องหมาย ✖ ข้างข้อความ

2. เมื่ออ่านและทำเครื่องหมายจนจบเรื่องแล้ว ให้นักเรียนทบทวนว่าข้อความส่วนใดที่ตนเองเข้าใจและข้อความส่วนใดที่ไม่เข้าใจบ้าง

3. ให้นักเรียนตรวจสอบข้อความที่ตนเองไม่เข้าใจ ลองอ่านซ้ำและพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจพร้อมทั้งหาวิธีการแก้ปัญหา โดยการประเมินความสำคัญของข้อความหรือใจความตรงนั้นว่ามีความสำคัญมากหรือไม่สามารถข้ามไปเลยได้หรือไม่ หากข้อความนั้นมีความสำคัญก็พยายามทำความเข้าใจโดยเดาความหมายจากบริบท สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน หรือเปิดพจนานุกรมเพื่อหาความหมายในส่วนที่ไม่เข้าใจ เมื่อสามารถทำความเข้าใจข้อความนั้นได้แล้ว ให้เปลี่ยนเครื่องหมาย ✖ เป็นเครื่องหมาย ✓ โดยใช้ปากกาต่างสีกับการทำเครื่องหมายครั้งแรก

4. เมื่ออ่านบทอ่านและทำเครื่องหมายจนจบแล้วให้นักเรียนปิดบทอ่าน แล้วคิด ทบทวนในใจว่าอ่านแล้วเข้าใจอะไรบ้าง แล้วจึงเปิดบทอ่านดูอีกรอบหนึ่งว่าลืมอะไรไปบ้าง จากนั้นก็ปิดบทอ่านแล้วพยายามทบทวนถึงสิ่งที่อ่านอีกครั้งว่ามีความเข้าใจเพิ่มขึ้นหรือไม่

เมื่อผู้เรียนอ่านและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องดีแล้วจึงเข้าไปสู่กิจกรรมในขั้น Contemplation ซึ่งเป็นขั้นกิจกรรมหลังการอ่าน

3. **ขั้น C (Contemplation) เป็นขั้นกิจกรรมหลังการอ่าน**

ในขั้นนี้ผู้อ่านต้องคิดพิจารณาไตร่ตรองถึงความรู้ที่ได้จากการอ่าน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้จัดระบบความรู้ที่ได้จากสิ่งที่อ่าน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่เพื่อให้ประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านครั้งนี้ถูกจัดเก็บเข้าไว้ในสมองอย่างเป็นระบบ และสามารถนำออกมาใช้ในโอกาสต่อไป

จุดประสงค์หลัก มุ่งให้ผู้เรียนได้พิจารณาไตร่ตรองความรู้ที่ได้จากการอ่าน และจัดระบบโดยเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมในการดึงความรู้มาใช้ในโอกาสต่อไป

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกและปรับมาใช้ในงานวิจัย 3 วิธีด้วยกัน เพื่อให้เหมาะสมกับระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งครูอาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งตามความเหมาะสมของลักษณะของบทอ่าน ดังต่อไปนี้

วิธีที่ 1 Graphic Post Organizer วูแกน และแอสท์ (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 52 ; อ้างอิงจาก Vaughanand and Estes. 1986. *Reading and Reasoning Beyond the Primary Grade.* p. 167 - 170) หมายถึง การเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ

เป็นกิจกรรมหลังการอ่านที่ช่วยผู้เรียนได้สรุปความสัมพันธ์ของความรู้ที่ได้จากบทอ่าน มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. หลังจากที่นักเรียนอ่านบทอ่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงใจความสำคัญโดยรวม และจับใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าหรือสิ่งที่เป็นความรู้ที่ได้จากบทอ่าน

2. ครูให้นักเรียนนำใจความสำคัญเหล่านั้น มาเขียนเป็นโครงร่างสรุปใจความสำคัญของบทอ่านนั้น (Graphic Post Organizer) ในระยะแรก ๆ ครูอาจจะเตรียมโครงสร้างของแผนภาพให้เมื่อนักเรียนเริ่มคุ้นเคยและเข้าใจวิธีการแล้ว จึงให้นักเรียนทำเองทั้งหมด

3. ให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนออกมานำเสนอโครงร่างสรุปใจความสำคัญของบทอ่านที่กลุ่มร่วมกันทำออกมาอ่านให้เพื่อน ๆ ฟัง แล้วให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายถึงความถูกต้อง สมบูรณ์ของโครงร่างนั้น

4. ถ้าหากในขั้น Anticipation ครูใช้วิธีการ PReP หรือ Clustering ครูอาจให้นักเรียนนำโครงร่างหรือแผนภูมิที่ทำกิจกรรมไว้ก่อนอ่านบทอ่านในขั้น Realization มาเปรียบเทียบกับโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post – Organizer) ในขั้น Contemplation เพื่อตรวจสอบระหว่างความรู้เดิม ในขั้น Anticipation และความรู้ที่ได้จากบทอ่านในขั้น Contemplation มีความแตกต่างกันอย่างไรเพื่อเปรียบเทียบประสานประโยชน์ระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่ เพื่อสร้างเป็นฐานความจำต่อไป

วิธีที่ 2 การเขียนสรุปเรื่อง (REAR : Read Encode, Annotate and Ponder) แอนเนท และแมนโซ (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 47 ; อ้างอิงจาก Eanet and Manzo. 1976. *Journal of Reading.* p. 647 – 652) หมายถึง อ่าน ทำความเข้าใจ อธิบายประกอบ และให้น้ำหนักโดยการตรวจสอบผล นำมาเขียนสรุปเรื่อง

เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้พิจารณาไตร่ตรองถึงความรู้ที่ได้จากบทอ่าน ทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบข้อความรู้มากขึ้น ขั้นตอนของวิธีการสอนเรียงตามลำดับอักษร ดังนี้

1. การอ่านเรื่อง (Read) เมื่ออ่านบทอ่านจบแล้ว ครูให้ผู้เรียนทบทวนว่าตนเองได้รับความรู้อะไรบ้างจากการอ่านบทอ่าน

2. การประมวลความรู้จากเรื่อง (Encode) หลังจากทบทวนความรู้ที่ได้จากบทอ่านแล้ว ให้นักเรียนปิดบทอ่านแล้วเขียนเล่าเรื่องย้อนกลับตามความเข้าใจของตนเองให้ได้มากที่สุด ในเวลาที่กำหนดให้หากจำไม่ได้ก็ให้ผู้เรียนเปิดบทอ่านได้แต่ควรพยายามไม่เปิดดูเลยจะเป็นวิธีที่ดีจะแสดงให้รู้ว่าผู้อ่านมีความเข้าใจและจับใจความเรื่องหลังการอ่านได้ในระดับใด

3. การจับใจความสำคัญของเรื่อง (Annotate) เมื่อนักเรียนเขียนเล่าเรื่องย้อนกลับแล้วให้อ่านและพิจารณาสิ่งที่ตนเขียนแล้วให้นักเรียนจับใจความสำคัญของเรื่อง แล้วเขียนเรื่องโดยสรุปอีกครั้ง

4. การพิจารณาเรื่องที่สรุป (Ponder) จากนั้นครูให้นักเรียนจับกลุ่มและร่วมกันอภิปรายถึงเรื่องที่นักเรียนสรุปมาจากบทอ่าน โดยแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้ได้การสรุปเรื่องที่ดีและถูกต้อง

สำหรับวิธีนี้ ครูไม่ควรเคร่งครัดเกี่ยวกับตัวสะกดและข้อผิดพลาดเกี่ยวกับไวยากรณ์ที่ปรากฏในข้อเขียนของนักเรียน แต่ครูต้องตระหนักว่านักเรียนเขียนขึ้นเพื่อให้ตนเองเป็นผู้อ่าน สิ่งที่ครูควรสนใจ คือ ความคิดและความเข้าใจที่ปรากฏอยู่ในข้อเขียนของนักเรียน

วิธีที่ 3 ชอบประโยคไหน (Save the Last Word for Me) วูแกน และแอสท์ (รัตนา ตันวิเชียร. 2537 : 49 ; อ้างอิงจาก Vaughan and Estes. 1986. *Reading and Reasoning Beyond the Primary Grades.* p. 160 – 161) หรือกิจกรรมชอบประโยคไหน เป็นการพิจารณาใจความจากบทอ่านอย่างลึกซึ้งและการฝึกการสังเกตหาประเด็นสำคัญของเรื่อง

1. เมื่อนักเรียนอ่านบทอ่านจบครูให้นักเรียนแต่ละคนเลือกประโยคที่ตนเองคิดว่าน่าสนใจจากบทอ่านมาคนละ 1 ประโยค แล้วเขียนลงในกระดาษพร้อมทั้งเขียนข้อคิดเห็น (เหตุผล) ที่เลือกประโยคนั้น พร้อมทั้งปิดเป็นความลับไม่ให้เพื่อนรู้

2. ครูคัดเลือกนักเรียน 1 คน ออกมาอ่านประโยคที่ตนเองเลือกให้เพื่อน ๆ ฟัง

3. ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยคที่เพื่อนเลือก

4. เมื่อนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อประโยคที่เพื่อนเลือกเรียบร้อยแล้ว เจ้าของประโยคจะเป็นคนแสดงความคิดเห็นของตนเองเป็นคนสุดท้าย

5. ครูให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้เลือกประโยค และทำกิจกรรมในข้อ 2 – 4 ต่อไป

เมื่อนักเรียนผู้เป็นเจ้าของประโยคเป็นคนแสดงความคิดเห็นเป็นคนสุดท้ายแล้ว หากไม่จำเป็นครูไม่ควรอธิบายเพิ่มเติม ยกเว้นแต่กรณีที่เจ้าของประโยคสรุปผิด หรือเกิดความคิดเห็นที่อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิด เพื่อให้เป็นกิจกรรม Save the Last Word for Me

เพื่อที่จะให้ครูผู้สอนสามารถนำวิธีการนี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะตระหนักในวิธีการนำไปใช้ดังต่อไปนี้

1. เอ อาร์ ซี (ARC) ไม่มีสูตรสำเร็จที่จะใช้ได้เหมาะกับทุกบทเรียน ครูต้องวิเคราะห์เนื้อหาประเภท และรูปแบบของบทอ่านประเมินระดับความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้เรียนตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนบทอ่านนั้น ๆ เป้าหมายของ เอ อาร์ ซี (ARC) คือ การปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นนักอ่านที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียน ดังนั้น ครูต้องตีความคำว่า "คุณลักษณะของความเป็นนักอ่านที่มีประสิทธิภาพ" ได้อย่างชัดเจน จึงจะสามารถเลือกจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

2. กลวิธีในแต่ละขั้นของ เอ อาร์ ซี (ARC) ไม่ได้มีจำกัดอยู่เพียงเท่าที่ยกตัวอย่างไว้ ครูผู้สอนต้องเข้าใจหลักการแต่ละขั้นของ เอ อาร์ ซี (ARC) อย่างชัดเจนมีความรอบรู้ที่เกี่ยวกับกลวิธีหรือกิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอ และสามารถปรับใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ลำดับไว้นั้นได้อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องและตอบสนองต่อจุดประสงค์ของแต่ละขั้นตอนการสอนได้อย่างแท้จริง

3. ในการนำกิจกรรม เอ อาร์ ซี (ARC) ไปใช้ในระยะแรก ๆ ครูต้องเข้าใจผู้เรียนให้มาก การให้นักเรียนลงมือทำอะไรที่ไม่คุ้นเคย เช่น การระดมความคิด นักเรียนอาจมีความรู้ แต่มีปัญหาเรื่องคำศัพท์ รู้แต่ไม่กล้าพูด ครูต้องให้กำลังใจช่วยเหลือ และยืดหยุ่นพฤติกรรมความคิดและปัญหาในการอ่านของเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้นครูต้องพร้อมที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นในทุกช่วงของการดำเนินกิจกรรม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC)

4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ ไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวการสอนอ่าน เอ อาร์ ซี (ARC) แต่มีงานวิจัยที่สอดคล้องกับทฤษฎีพื้นฐานของแนวการสอนอ่าน เอ อาร์ ซี (ARC) คือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีพื้นความรู้เดิม (Schema) และกลวิธีทางอภิปัญญา (Metacognltion) ดังนี้

ซอร์ตแลนด์ (Shortland. 1987) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาและทดสอบกลวิธีการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นวิธีผสมผสานเทคนิคการสอนโดยให้โครงสร้างของสิ่งที่อ่าน (Graphic Overview) และการเน้นให้เด็กคิดกลวิธีการสอนมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ครูกระตุ้นความรู้เดิมและสอนคำศัพท์ตลอดจนมโนทัศน์ที่จำเป็นในการอ่านครั้งนั้น ขั้นที่ 2 การให้โครงสร้างของสิ่งที่อ่าน ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนอ่านแล้วตั้งคำถาม และย่อใจความเพื่อจัดสารสนเทศในสิ่งที่อ่านเข้ากับเค้าโครงที่เสนอไว้ในขั้นที่ 2 ขั้นที่ 4 ทบทวนเนื้อหาที่อ่านและใจความที่นักเรียนได้ย่อและตั้งคำถาม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมในด้านการตั้งคำถามและการย่อใจความ และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่านโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

กูล์ด (Gould. 1987) กำหนดให้ครูผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานและให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงสร้างข้อเขียนแบบต่าง ๆ แก่กลุ่มทดลองก่อนที่จะอ่าน ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่ได้รับคำสั่งเหล่านี้ จากการทดสอบการอ่านหลังจากการสอนเป็นเวลา 3 เดือน ปรากฏว่ากลุ่มทดลองอ่านเนื้อเรื่องได้เข้าใจมีประสิทธิภาพและสามารถจดจำเนื้อเรื่องได้มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

คาสสิดี (Cassidy. 1989) ได้ศึกษาวิธีสอนเพื่อพัฒนากลวิธีทางอภิปัญญาในการอ่าน เพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนเกรด 3 โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนให้นำความรู้เดิมของตนเองออกมาใช้ให้ตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน ตั้งคำถามด้วยตนเอง หาคำตอบให้กับคำถามที่ตั้งล่วงหน้า ตั้งข้อคาดเดา ทดสอบสมมติฐาน และสรุปความ ในขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับการสอนอ่านชุดเดียวกันตามวิธีที่ระบุในคู่มือครู หลังการทดลองนักเรียนได้ทำแบบทดสอบสืบหาที่ผิด (Error Detection Test) แบบทดสอบโคลซ (Cioze) แบบทดสอบวัดกลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและได้รับการสัมภาษณ์ ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองได้คะแนนจากการทดสอบด้วยแบบทดสอบต่าง ๆ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม แสดงว่าความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Metacomprehension Abilities) เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้โดยใช้เครื่องมือในการสอนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

4.2 งานวิจัยภายในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยภายในประเทศ พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) และงานวิจัยที่สอดคล้องกับทฤษฎีพื้นฐานของแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) คือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างประสบการณ์เดิม (Schema) และกลวิธีทางอภิปัญญา (Metacognlition) ดังนี้

เกษม บำรุงเวช (2530) และผุสดี ปทุมมารักษ์ (2532) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของวิธีการสอนอ่านแบบ MIA (A More Intergrated Approach to Teaching of Reading) ซึ่งเป็นวิธีสอนอ่านที่ใช้ทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียนควบคู่กันไปตลอด และใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกลวิธีต่าง ๆ ในการอ่าน และฝึกฝนกระบวนการใช้ความคิดตลอดเวลาที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ครูใช้คำถามนำก่อนการอ่านเพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายถึงเรื่องที่จะอ่านเป็นการรวบรวมความรู้เดิมที่มีและก่อให้เกิดการคาดเดาคิดหาคำตอบล่วงหน้าช่วยให้ผู้เรียนอ่านเรื่องอย่างมีจุดประสงค์ยิ่งขึ้น

2. ครูสอนคำศัพท์ที่สำคัญและจำเป็นเพื่อช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่ายขึ้น

3. นักเรียนจะอ่านบทอ่านที่มีคำถามย่อย ๆ เกี่ยวกับการอนุมานความแทรกอยู่ทำให้นักเรียนต้องตื่นตัวอยู่เสมอ และคิดเชื่อมโยงสิ่งที่อ่านเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง

4. ทดสอบความเข้าใจด้วยการทำแบบฝึกหัดแบบเติมความที่มุ่งวัดการสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ต้องใช้ความเข้าใจที่สูงกว่าระดับความเข้าใจตามตัวอักษร

5. ทำกิจกรรมถ่ายโอนข้อมูลที่อ่านมาในรูปแบบอื่น เช่น ตาราง แผนภูมิ

เกษม บำรุงเวช สรุปผลการวิจัยที่ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ว่า ความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธี MIA และกลุ่มที่เรียนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนงานวิจัยของผุสดี ปทุมมารักษ์ ซึ่งใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นกลุ่มตัวอย่าง สรุปผลได้ว่านักเรียนที่เรียนอ่านตามวิธี MIA และกลุ่มควบคุมที่เรียนตามวิธีตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านและการระลึกถึงสิ่งที่อ่านได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รุ่งนภา นุตราวงศ์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับพื้นความรู้ในเรื่องที่อ่านและมีความสนใจในหัวข้อเรื่องที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างประชากรทำแบบทดสอบวัดความสนใจ และแบบสอบถามวัดพื้นความรู้เดิมหลังจากนั้นอ่านเนื้อเรื่อง 4 เรื่องที่แตกต่างกันไปตามระดับพื้นความรู้ และความสนใจในหัวเรื่องของแต่ละคน พร้อมทั้งแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่มีระดับพื้นความรู้เดิมสูง แตกต่างจากความเข้าใจในการอ่านเรื่องของนักเรียนที่มีระดับพื้นความรู้เดิมต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความเข้าใจในการอ่านเรื่องของนักเรียนที่มีระดับความสนใจในหัวเรื่องสูง แตกต่างจากความเข้าใจในการอ่านเรื่องของนักเรียนที่มีระดับความสนใจในหัวเรื่องต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีปฏิกิริยาร่วมระหว่างพื้นฐานความรู้เดิมในเรื่องที่อ่านและความสนใจในหัวเรื่องต่อความเข้าใจในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

แววิภา ภักดีอาษา (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นปีที่ 1 วิชาภาษาอังกฤษที่มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษและพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่อ่านแตกต่างกัน แบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่อ่านมาก และมีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูง กลุ่มที่มีพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่อ่านมากแต่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษปานกลาง กลุ่มที่มีพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่อ่านน้อยแต่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษปานกลาง ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงและปานกลางมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่อ่านมากและน้อยมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่อ่านกับความสามารถทางภาษาอังกฤษต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสนใจในการเรียนวิชาการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนที่อิงแนวทฤษฎีอภิปัญญากับวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนที่อิงแนวทฤษฎีอภิปัญญาและวิธีสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนที่อิงแนวทฤษฎีอภิปัญญาและวิธีสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนที่อิงแนวทฤษฎีอภิปัญญาและวิธีสอนตามคู่มือครูมีความสนใจในการเรียนวิชาการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนที่อิงแนวทฤษฎีอภิปัญญาและวิธีสอนตามคู่มือครูมีความสนใจในการเรียนวิชาการอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารีรักษ์ สืบถิ่น (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักกลวิธีทางอภิปัญญากับความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ตัวอย่างประชากร จำนวน 480 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบวัดความตระหนักในกลวิธีทางอภิปัญญาผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักในกลวิธีทางอภิปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กับความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความตระหนักในกลวิธีทางอภิปัญญามีความสัมพันธ์กับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความตระหนักในกลวิธีทางอภิปัญญาในการอ่านภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในกลวิธีทางอภิปัญญาในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมพร วันประกอบ (2537) ได้ศึกษาความสามารถในการฟัง เพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาที่ฟังข้อความที่มีลักษณะต่างกันและมีพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่ฟังที่มีต่อความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ฟังข้อความที่มีลักษณะของข้อความต่างกัน คือ ข้อความที่ไม่ปรับภาษา ข้อความที่มีการปรับภาษาแบบใช้โครงสร้างของประโยคที่ไม่ซับซ้อน และข้อความที่มีการปรับภาษาแบบการซ้ำข้อความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่ฟังต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของข้อความที่ฟังกับพื้นความรู้เดิมในเรื่องที่ฟังต่อความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตนา ตันวิเชียร (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้วิธีการ เอ อาร์ ซี (ARC) สอนภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

ปิยลักษณ์ พฤกษะวัน (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวการสอนอ่าน เอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทย เพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) และงานวิจัยที่สอดคล้องกับทฤษฎีพื้นฐานของแนวการสอนแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) คือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับพื้นความรู้เดิมและกลวิธีทางอภิปัญญา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) การใช้ทฤษฎีพื้นความรู้เดิมและการสอนโดยวิธีสอนที่ใช้ทฤษฎีอภิปัญญา มีผลให้ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ ความเข้าใจในการอ่านและการเขียน ความเข้าใจในการอ่านและการระลึกถึงสิ่งที่อ่านได้ และความสนใจในการเรียนของนักเรียนสูงกว่าวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า วิธีการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) ย่อมจะส่งผลต่อความสามารถในการเรียนของนักเรียนได้สูงกว่าการสอนตามคู่มือครู

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนท่าแซะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 318 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 77 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน ที่มีการจัดนักเรียนในแต่ละห้องแบบคละความสามารถ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (*Purposive Sampling*) แล้วจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน

กลุ่มทดลอง สอนโดยแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี

กลุ่มควบคุม สอนโดยวิธีสอนอ่านตามคู่มือครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ข้อเขียนหรือบทความที่ใช้เป็นสื่อการสอนอ่านของกลุ่มทดลอง

2.2 แผนการสอนกลุ่มทดลอง ใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี

2.3 แผนการสอนกลุ่มควบคุม ใช้วิธีการสอนตามคู่มือครู

2.4 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน

2.5 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ข้อเขียนหรือบทความที่ใช้เป็นสื่อการสอนอ่านของกลุ่มทดลอง

3.1.1 ศึกษาหลักสูตร ขอบข่ายของเนื้อหา จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในการสอนอ่านกลุ่มทักษะภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และคู่มือการสอนอ่านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกข้อเขียน บทความ ให้สอดคล้องกับ หลักสูตรดังกล่าว

3.1.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการเขียน ทฤษฎีพื้นความรู้เดิม (Schema) และกลวิธีทางอภิปัญญา (Metacognifion)

3.1.3 ศึกษาลักษณะขั้นตอนการสอนแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) ตามแนวการสอนอ่าน ซึ่งวูแกน และแอสท์ (Vaughan and Estes. 1986 : 85 - 187) ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนและการคัดเลือกเนื้อหาเพื่อใช้เป็นสื่อในการสอนอ่าน

3.1.4 ศึกษารายละเอียดและคัดเลือกนิทาน เรื่องสั้นสำหรับเด็ก สารคดีเชิงความรู้ ความบันเทิง และบทความ จากสารานุกรมสำหรับเด็ก นิตยสาร และวารสาร โดยพิจารณาถึงความยากง่ายสำนวนและโครงสร้างทางไวยากรณ์อยู่ในระดับเดียวกับหนังสือแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

3.1.5 นำเนื้อเรื่องที่คัดเลือกไว้ จำนวน 34 เรื่อง เสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 3 คน พิจารณาความเหมาะสมของเรื่องที่จะใช้เป็นสื่อในการสอนอ่านและคัดเลือกไว้จำนวน 20 เรื่อง คือ

1. ร่วมด้วยช่วยกัน
2. วางแผนการใช้เงิน
3. ผึ้ง
4. เกี่ยวข้าว
5. การแก้ปัญหา
6. ตัวต่อ
7. ต้นไทรบอกอายุ
8. มด
9. ฝนทั่งให้เป็นเข็ม
10. ปลวกแสนขยัน
11. รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร
12. ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร

13. ช้างเกเร

14. พ่อค้าสองสหาย

15. จับค้างคาวที่บ้านสวน

16. แร้งกับนายพราน

17. หลุมโจน

18. นักสำรวจนอกพิภพ

19. ผีเสื้อแสนสวย

20. ตุ๊กตาไทย

3.1.6 นำเนื้อเรื่องที่ได้รับการพิจารณาและคัดเลือกไว้ไปใช้เป็นสื่อในการสอนอ่าน และสร้างแผนการสอนสำหรับกลุ่มทดลอง

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของแผนการสอนกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแผนการสอนกลุ่มทดลองตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นสร้าง

1. ศึกษาความมุ่งหมาย เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนกลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากหลักสูตรประถมศึกษาและคู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2. ศึกษาและสร้างแผนการสอน โดยใช้เนื้อหาจากข้อเขียนหรือบทความที่ใช้เป็นสื่อการสอนอ่านของกลุ่มทดลอง จากเนื้อเรื่องที่ได้รับการพิจารณาแล้วโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) ของ วูแกน และแอสท์ (*Vaughan and Estes.* 1986 : 85 - 187) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้น A (Anticipation) เป็นกิจกรรมก่อนการอ่าน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการอ่าน ครูจะเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่อ่าน และกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่จะอ่าน พร้อมทั้งตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน เพื่อคาดเดาถึงสิ่งที่จะได้จากการอ่านเรื่องนั้น ๆ โดยครูจะนำเสนอสิ่งชี้นำ (Cues) ได้แก่ คำรวบยอด รูปภาพ การตั้งคำถามหรือการบรรยาย เพื่อให้นักเรียนระลึกถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน ทำให้สามารถนำความรู้เดิมของตนออกมาจัดเป็นระบบ พร้อมทั้งคาดคะเนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน กิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่

1. วิธีการวางแผนก่อนอ่าน (PReP : Pre - Reading Plan)
2. วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning)
3. วิธีการสร้างจินตนาการ (Imagination)
4. วิธีการสร้างแผนภาพเครือข่ายความคิด (Clustering)

ขั้น R (Realization) เป็นขั้นกิจกรรมดำเนินการอ่าน ในขั้นนี้ผู้อ่านต้องตระหนักในจุดประสงค์ของการอ่านที่ตั้งไว้ แล้วบูรณาการความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ในเรื่องที่อ่าน ขณะอ่านผู้เรียนต้องใช้ความคิดเข้ามากำกับพฤติกรรมการอ่านของตน พร้อมทั้งประเมินความเข้าใจและแก้ปัญหาในการอ่านของตนเองไปด้วย โดยครูดำเนินกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการตรวจความเข้าใจในการอ่านโดยการทำเครื่องหมายกำกับความเข้าใจ เพื่อแสดงถึงการตระหนักรู้และไม่รู้ หาวิธีการแก้ปัญหาด้วยการอ่านซ้ำการคาดเดาความหมายจากบริบท การเปิดพจนานุกรมและการแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน กิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่

วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking)

ขั้น C (Contemplation) เป็นขั้นกิจกรรมหลังการอ่าน ในขั้นนี้ผู้อ่านต้องคิดพิจารณาไตร่ตรองถึงความรู้ที่ได้จากการอ่าน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้จัดระบบความรู้ที่ได้จากสิ่งที่อ่าน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ เพื่อให้ประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านครั้งนี้ ถูกจัดเข้าไว้ในสมองอย่างเป็นระบบและสามารถนำมาใช้ในโอกาสต่อไป ในขั้นนี้ครูเสนอกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนได้ฝึกพิจารณาไตร่ตรองความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการอ่านเนื้อเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง รู้จักนำความรู้เดิมไปใช้กับความรู้ใหม่ในเรื่องที่อ่าน พร้อมทั้งตรวจสอบกระบวนการอ่านและพิจารณาความรู้ที่ได้อ่านเพื่อเลือกนำไปใช้ กิจกรรมในขั้นนี้ได้แก่

1. วิธีการเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer)
2. วิธีการเขียนสรุปเรื่อง (REAP : Read Encode, Annotate and Ponder)
3. วิธีการเลือกประโยคที่ชอบ (Save the Last Word for Me)

ในแต่ละแผนการสอน ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอนในแต่ละขั้น โดยพิจารณาการเลือกรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่นำมาใช้เป็นสื่อในการสอนอ่าน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของครูผู้สอน ซึ่งมีรูปแบบการเรียนการสอน 6 รูปแบบ ดังภาพประกอบ 3 - 8

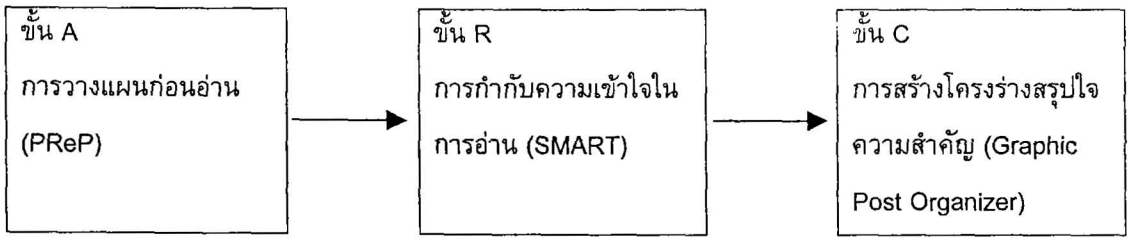

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการเรียนการสอนที่ 1

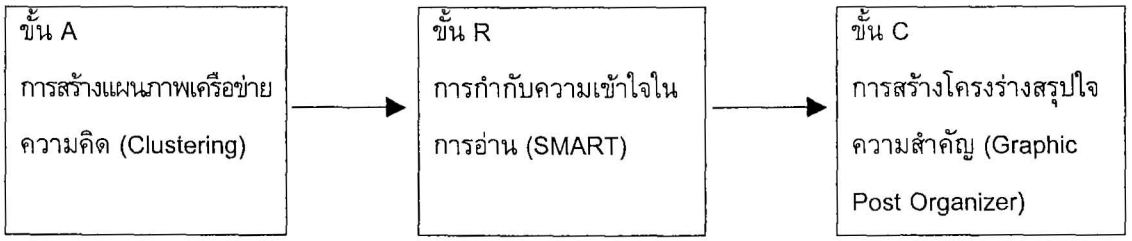

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการเรียนการสอนที่ 2

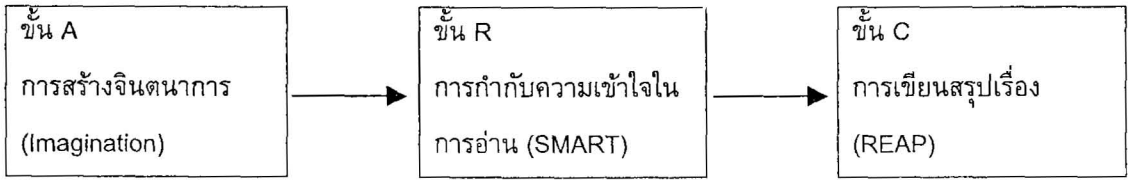

ภาพประกอบ 5 รูปแบบการเรียนการสอนที่ 3

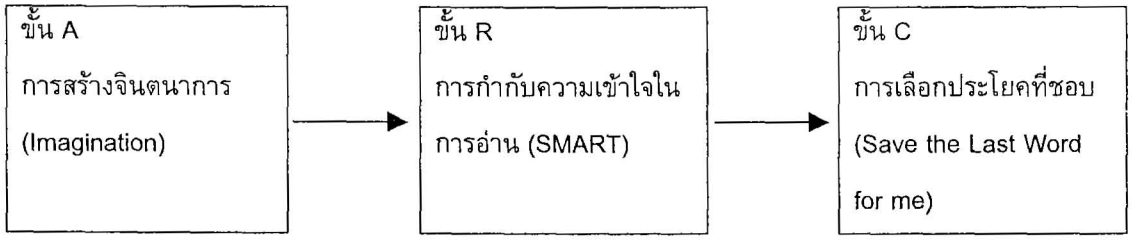

ภาพประกอบ 6 รูปแบบการเรียนการสอนที่ 4

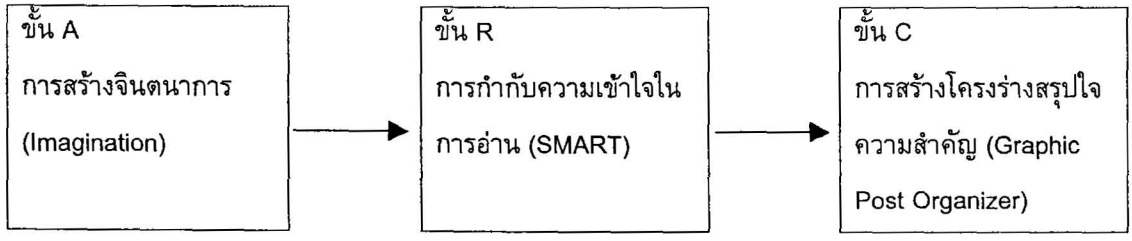

ภาพประกอบ 7 รูปแบบการเรียนการสอนที่ 5

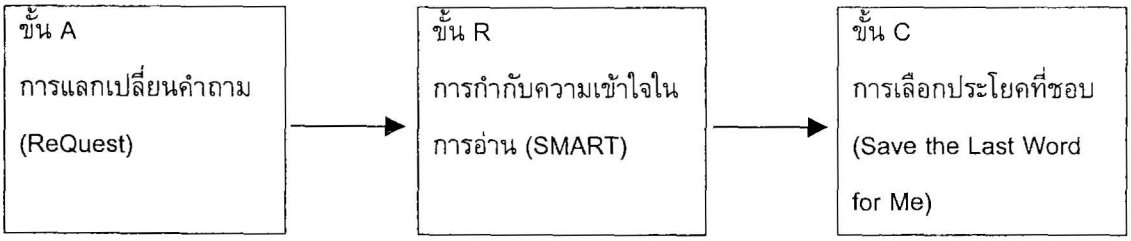

ภาพประกอบ 8 รูปแบบการเรียนการสอนที่ 6

รายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอนทั้ง 6 รูปแบบ แสดงไว้ในภาพประกอบ 9 - 14 ดังนี้

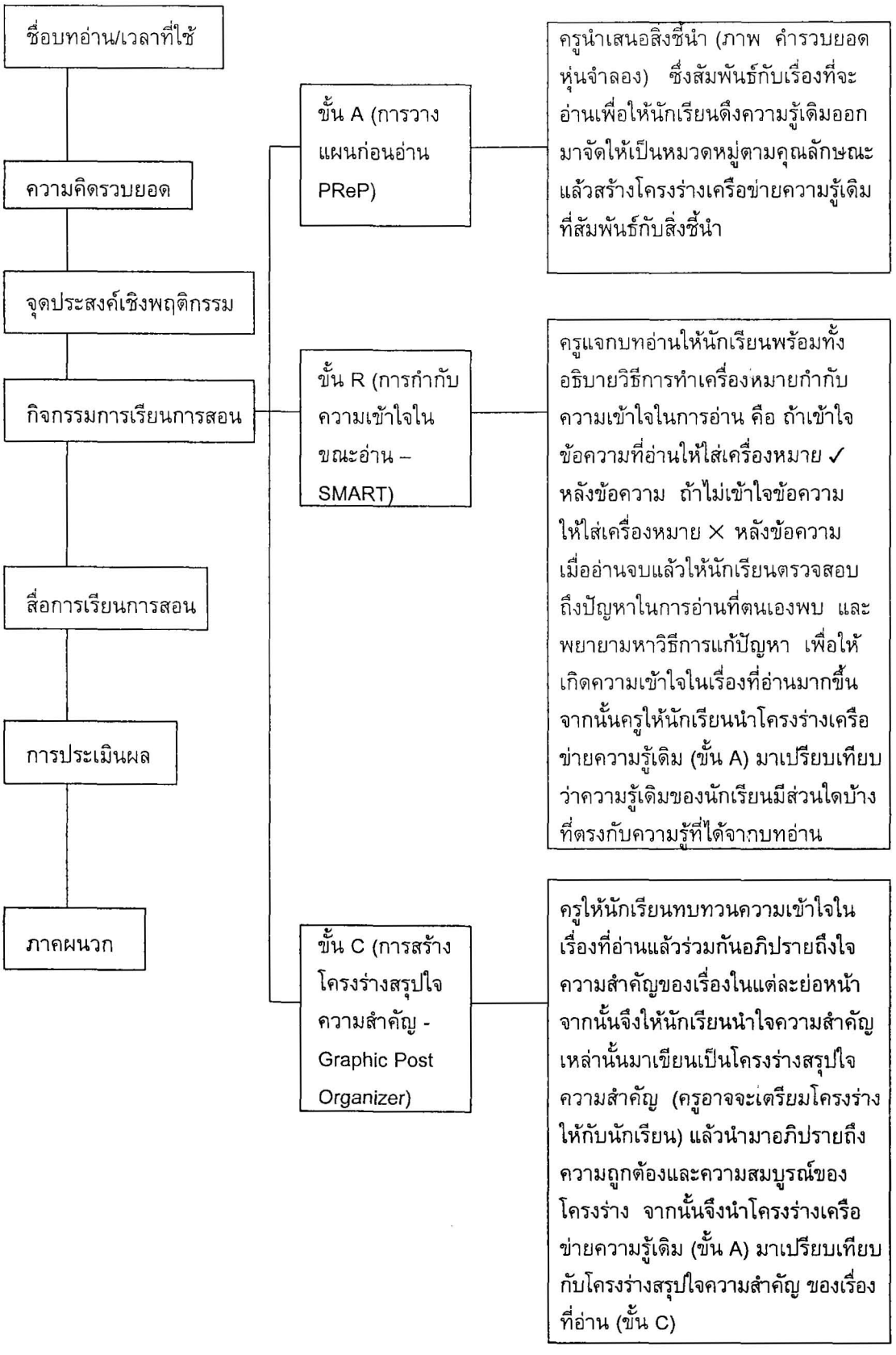

ภาพประกอบ 9 รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 1

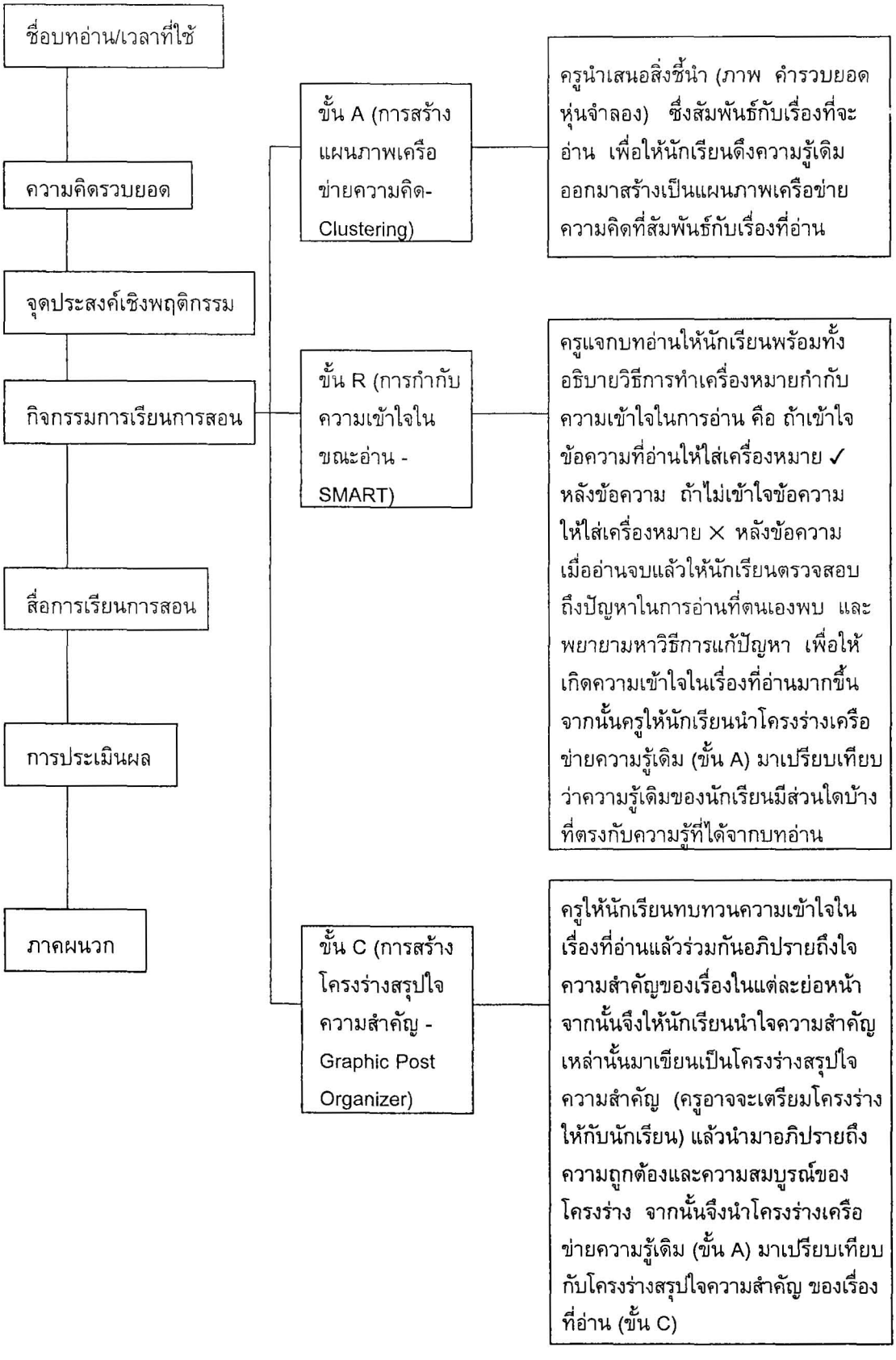

ภาพประกอบ 10 รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 2

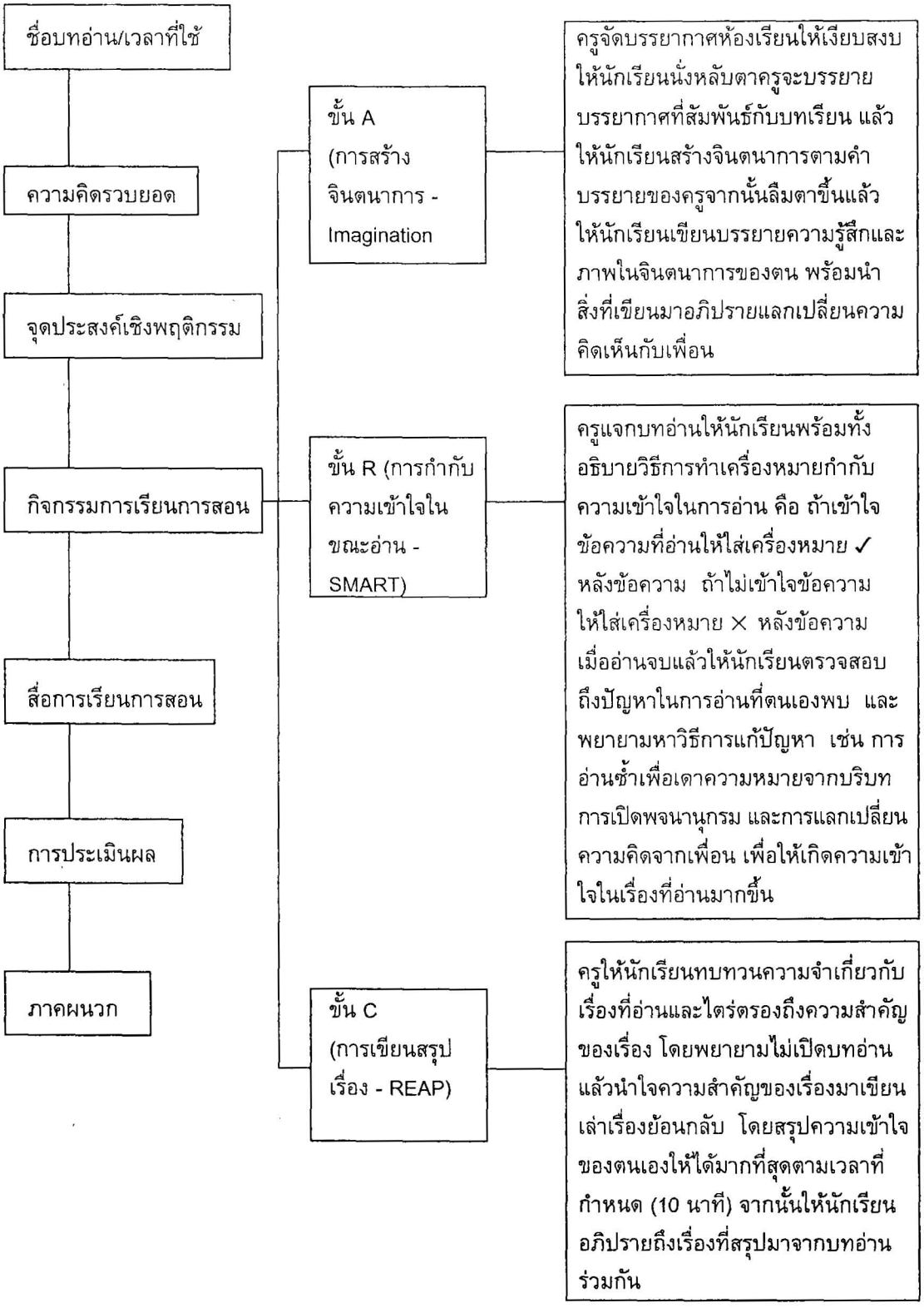

ภาพประกอบ 11 รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 3

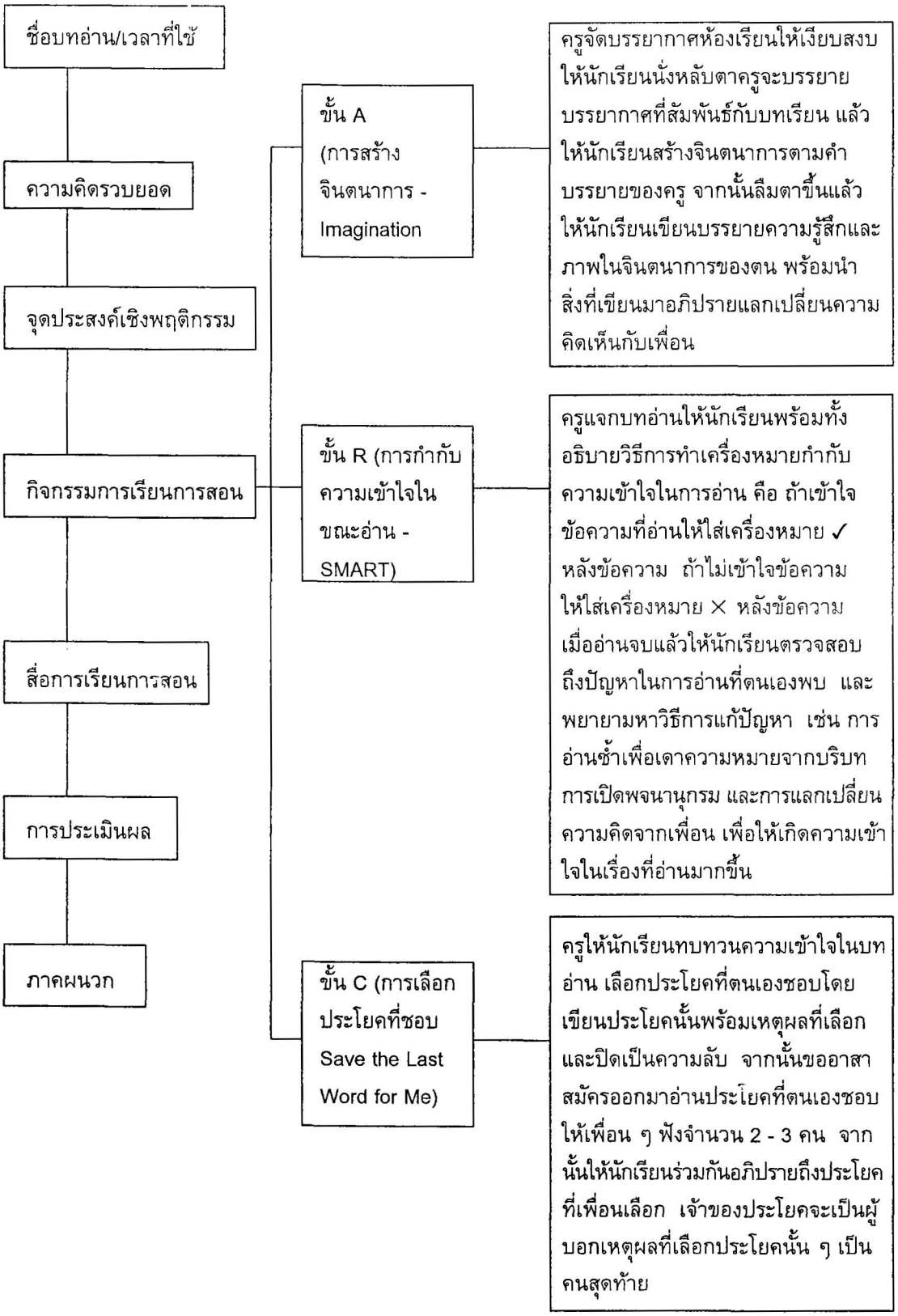

ภาพประกอบ 12 รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 4

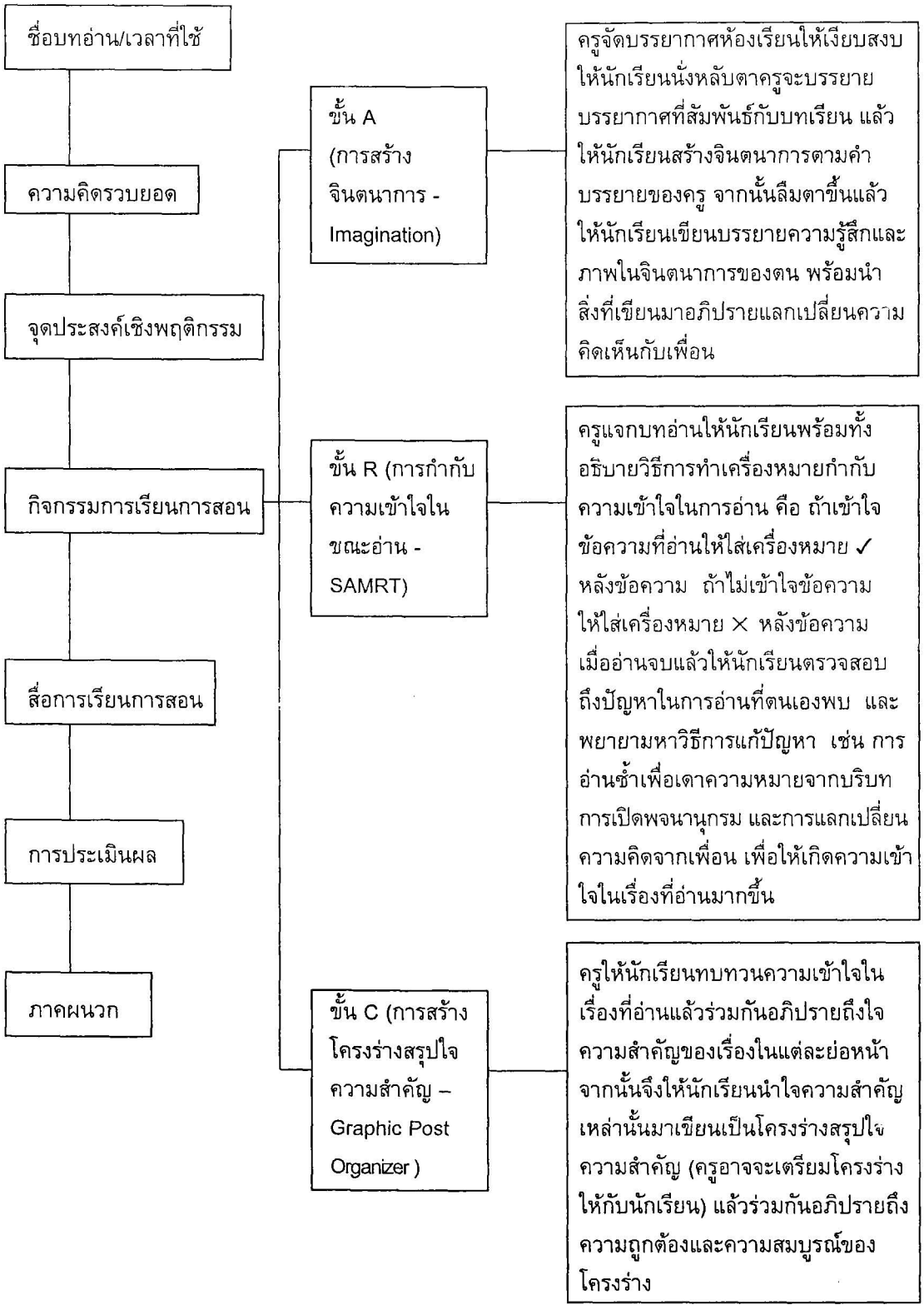

ภาพประกอบ 13 รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 5

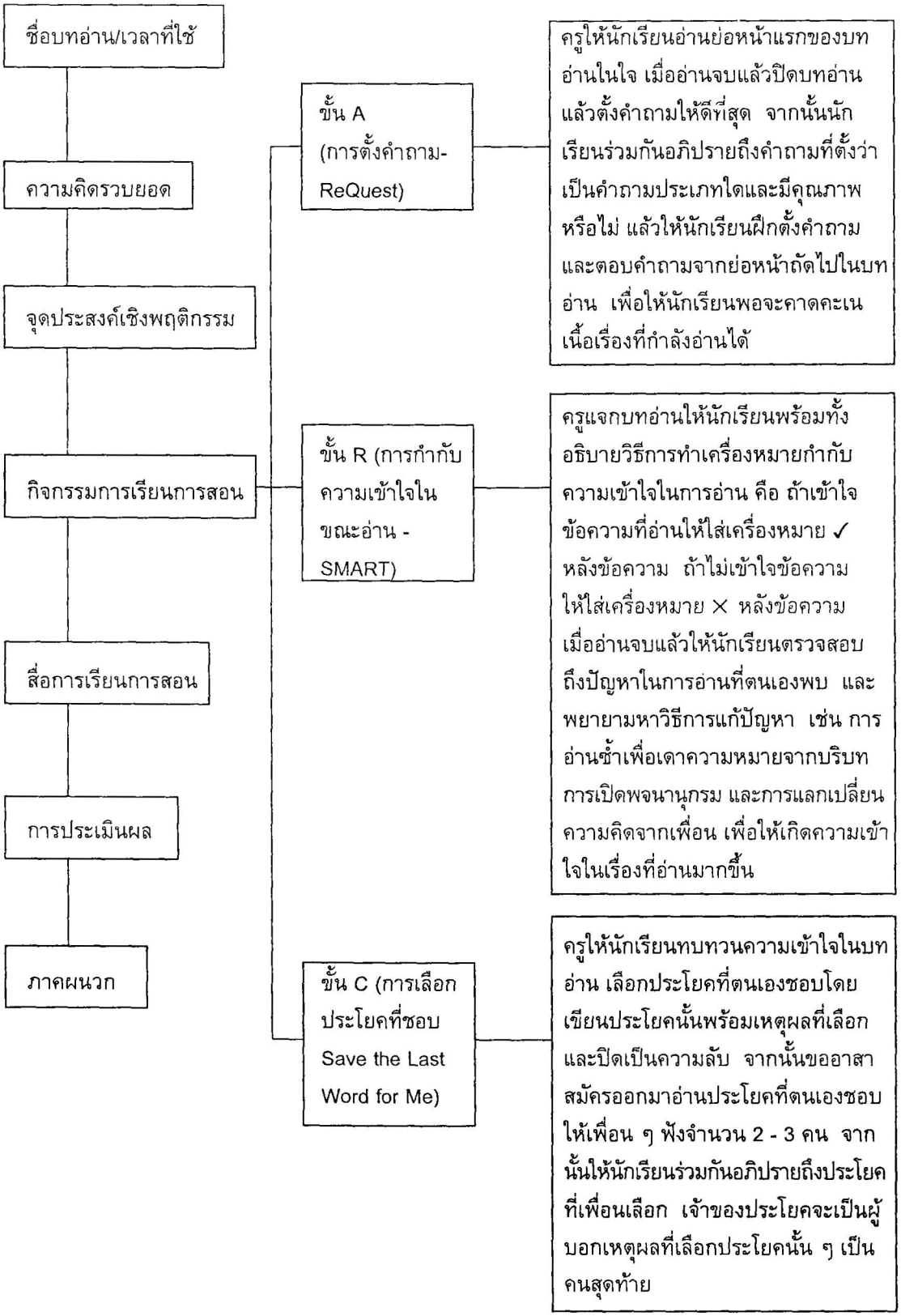

ภาพประกอบ 14 รายละเอียดของการเรียนการสอนรูปแบบที่ 6

(ปิยลักษณ์ พฤกษะวัน. 2541 : 60 – 67)

วิธีการหาคุณภาพ

1. ผู้วิจัยนำแผนการสอนที่สร้างขึ้นเสนอให้ คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 3 คน ตรวจพิจารณา ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้แก้ไขในบางส่วน จึงนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจพิจารณา แล้วนำไปทดลองใช้

2. นำแผนการสอนกลุ่มทดลองไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนชุมชนประชานิคม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร จำนวน 30 คน ใช้เวลาในการทดลองแผนการสอนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที ใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 60 คาบ เพื่อดูความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียนที่เหมาะสมตลอดจนข้อบกพร่องอื่น ๆ

3. นำแผนการสอนที่ทดลองและได้รับการปรับปรุงแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเห็นว่าเหมาะสมถูกต้องนำไปทดลองได้ จึงนำไปสอนกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.3 การสร้างและการหาคุณภาพของแผนการสอนกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแผนการสอนกลุ่มควบคุมตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นสร้าง

1. ศึกษาความมุ่งหมาย เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนกลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากหลักสูตรประถมศึกษาและคู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2. ศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแผนการสอนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอน ศึกษารูปแบบแนวการสอนตามคู่มือครู ของกรมวิชาการและแนวการสอนวิชาภาษาไทย ของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

3. กำหนดเนื้อหาที่นำมาทดลองสอน ซึ่งเป็นเนื้อหาจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 บทเรียน คือ

3.1 บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข

3.2 บทที่ 5 บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

4. ศึกษาความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมจากเนื้อหาที่กำหนด

5. สร้างแผนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือครู ของกรมวิชาการ

วิธีการหาคุณภาพ

1. ผู้วิจัยนำแผนการสอนที่สร้างขึ้นเสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 3 คน ตรวจพิจารณา ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้แก้ไขในบางส่วน

จึงนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจพิจารณา แล้วนำไปทดลองใช้

2. นำแผนการสอนกลุ่มควบคุมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนชุมชนประชานิคม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร จำนวน 30 คน ใช้เวลาในการทดลองแผนการสอนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที ใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 60 คาบ เพื่อดูความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียนที่เหมาะสมตลอดจนข้อบกพร่องอื่น ๆ

3. นำแผนการสอนที่ทดลองและได้รับการปรับปรุงแล้วเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเห็นว่าเหมาะสมถูกต้องสามารถนำไปทดลองได้ จึงนำไปสอนกับนักเรียนกลุ่มควบคุม

3.4 การสร้าง และหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นสร้าง

1. ศึกษาหลักสูตรการสร้างข้อสอบภาษาไทยจากหนังสือการเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย ของ จันทิมา พรหมโชติกุล (2529 : 25 – 28) และศึกษาจากหนังสือเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2520 : 112 – 210) เพื่อเป็นแนวทางในการตั้งคำถาม

2. สร้างแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งผู้วิจัยนำเนื้อหาจากวารสาร นิตยสาร และหนังสืออ่านประกอบ สร้างเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 100 ข้อ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ใช้สอน โดยวัดพฤติกรรมการอ่านในด้าน การแปลความ การตีความ การขยายความ จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

วิธีการหาคุณภาพ

1. นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย และด้านวัดผลการศึกษา 3 คน ตรวจพิจารณาการใช้ภาษา ความเที่ยงตรงในเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 คน เห็นด้วยจึงจะใช้ได้ แล้วปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วคัดเลือกข้อสอบตามที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกัน จำนวน 60 ข้อ

2. นำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จำนวน 60 ข้อ ไปทดสอบ (Try Out) ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสวี จังหวัดชุมพร จำนวน 100 คน แล้วนำกระดาษคำตอบที่ได้จากการทดลองสอบมาตรวจให้คะแนน โดยถือเกณฑ์ดังนี้ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบเกินกว่า 1 แห่ง ให้ 0 คะแนน แล้วนำข้อสอบมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และใช้ตารางสำเร็จรูป จุง เตห์ ฟาน

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 165 – 170) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยาก (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r)ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อสอบจำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย ระหว่าง .36 - .74 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .22 - .70

3. นำข้อสอบวัดความเข้าใจในการอ่านที่คัดเลือกไว้ไปทดลองสอบ (Try Out) ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนอนุบาลท่าแซะ (บ้านท่าแซะ) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR – 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson Formula 20) (Ferguson. 1981 : 438) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82

4. นำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.5 การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นสร้าง

1. ศึกษาหลักและวิธีการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือเทคนิคการวัดผล ของ ชวาล แพรัตกุล. (2520 : 11 – 405) และหนังสือการเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย ของ จันทิมา พรหมโชติกุล (2529 : 125 – 127)

2. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน จำนวน 2 ฉบับ ฉบับละ 3 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ แบบทดสอบการเขียนเรื่องแบบบรรยายเชิงจินตนาการ และแบบทดสอบการเขียนเรื่องแบบแสดงวิธีการ โดยใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนการเขียนเรื่องตามอรรถลักษณะของ สนั่น มีขันหมาก (2537 : 53 – 54) โดยกำหนดความยาวของเรื่องประมาณ 10 บรรทัด และแบบทดสอบแต่ละข้อจะวัดความสามารถในการเขียนดังนี้

2.1 แบบทดสอบการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ วัดความสามารถในการเขียนด้านการนำเข้าเรื่อง แสดงเหตุการณ์ เล่าเหตุการณ์ต่อเนื่อง สรุป และแสดงความรู้สึก

2.2 แบบทดสอบการเขียนเรื่องแบบบรรยายเชิงจินตนาการ วัดความสามารถในการเขียนด้านการเริ่มเรื่อง ชี้ปมปัญหา สาเหตุของปัญหา เล่าเหตุการณ์ตามกาลเทศะ และคติสอนใจ

2.3 แบบทดสอบการเขียนเรื่องแบบแสดงวิธีการ วัดความสามารถในการเขียนด้านการตั้งเป้าหมาย ชี้แจงเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ การวางแผน ลำดับวิธีดำเนินงาน และแสดงผลผลิตที่เกิดขึ้น

วิธีการหาคุณภาพ

1. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 2 ฉบับ ฉบับละ 3 ข้อ เสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย และด้านวัดผลการศึกษา จำนวน 3 คน ตรวจพิจารณาความถูกต้องของภาษาที่ใช้ในคำสั่ง

2. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนภาษาไทยทั้ง 2 ฉบับ ฉบับละ 3 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านคู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสวี จังหวัดชุมพร จำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในคำชี้แจงและเวลา แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนน โดยใช้ผู้ตรวจให้คะแนน 2 คน ประกอบด้วยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 1 คน เพื่อหาความสอดคล้องของผู้ตรวจ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และใช้เกณฑ์การตรวจสอบการให้คะแนนการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นดังนี้

ตาราง 1 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์

เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนเต็ม
1. อรรถลักษณะ การเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์	20
1.1 นำเข้าเรื่อง	3
1.2 ลำดับเหตุการณ์	5
1.3 เล่าเหตุการณ์	7
1.4 สรุป	2
1.5 แสดงความรู้สึก	3
2. การเขียนสะกดคำ	5

เกณฑ์พิจารณาการให้คะแนนมีรายละเอียด ดังนี้

1. อรรถลักษณะ การเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์

1.1 นำเข้าเรื่อง พิจารณาจากการนำเข้าเรื่องอย่าง ดื่นเต้น น่าสนใจ และน่าติดตามโดยมีองค์ประกอบที่นำให้เห็นทั้ง กาละ เทศะ และตัวละคร ที่สอดคล้องเหมาะสมกลมกลืนกัน

1.1.1 นำเข้าเรื่องครบ 3 องค์ประกอบ 3 คะแนน

1.1.2 นำเข้าเรื่องเพียง 2 องค์ประกอบ 2 คะแนน

1.1.3 นำเข้าเรื่องเพียง 1 องค์ประกอบ 1 คะแนน

1.1.4 ไม่มีการนำเข้าเรื่อง 0 คะแนน

1.2 ลำดับเหตุการณ์ พิจารณาจาก

1.2.1 ลำดับเหตุการณ์เป็นไปตามลำดับสอดคล้องต่อเนื่องกันตลอดเรื่อง 5 คะแนน

1.2.2 ลำดับเหตุการณ์เป็นไปตามลำดับสอดคล้องต่อเนื่องกันเป็นส่วนมาก 4 คะแนน

1.2.3 ลำดับเหตุการณ์สอดคล้องต่อเนื่องกันเป็นบางส่วน 3 คะแนน

1.2.4 ลำดับเหตุการณ์สอดคล้องต่อเนื่องกันน้อย 2 คะแนน

1.2.5 ลำดับเหตุการณ์สอดคล้องต่อเนื่องกันน้อยมาก 1 คะแนน

1.2.6 ลำดับเหตุการณ์สับสนจับใจความไม่ได้ 0 คะแนน

1.3 เล่าเหตุการณ์ของเรื่อง พิจารณาจาก

1.3.1 เล่าเหตุการณ์ของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันตลอดทั้งเรื่อง 7 คะแนน

1.3.2 เล่าเหตุการณ์ของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเกือบทั้งเรื่อง 6 คะแนน

1.3.3 เล่าเหตุการณ์ของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นส่วนมาก 5 คะแนน

1.3.4 เล่าเหตุการณ์ของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเพียงบางส่วน 4 คะแนน

1.3.5 เล่าเหตุการณ์ของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันค่อนข้างน้อย 3 คะแนน

1.3.6 เล่าเหตุการณ์ของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันน้อยมาก 2 คะแนน

1.3.7 เล่าเหตุการณ์ของเรื่องค่อนข้างสับสน 1 คะแนน

1.3.8 เล่าเหตุการณ์ของเรื่องได้ไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันและไม่ได้ใจความ 0 คะแนน

1.4 สรุปเรื่อง พิจารณาจาก

1.4.1 สรุปเรื่องได้ครอบคลุมเนื้อเรื่องทั้งหมด 2 คะแนน

1.4.2 สรุปเรื่องได้ครอบคลุมเนื้อเรื่องเพียงบางส่วน 1 คะแนน

1.4.3 ไม่มีการสรุปเรื่อง 0 คะแนน

1.5 แสดงความรู้สึก พิจารณาจาก

1.5.1 แสดงความรู้สึกได้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อเรื่องตามเหตุการณ์ทั้งหมด 3 คะแนน

1.5.2 แสดงความรู้สึกได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องตามเหตุการณ์เพียงบางส่วน 2 คะแนน

1.5.3 แสดงความรู้สึกได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องตามเหตุการณ์ได้ค่อนข้างน้อย 1 คะแนน

1.5.4 ไม่มีการแสดงความรู้สึกใด ๆ ในเนื้อเรื่อง 0 คะแนน

2. การเขียนสะกดคำ พิจารณาจาก

2.1 เขียนสะกดคำได้ถูกต้องทั้งหมด 5 คะแนน

2.2 เขียนสะกดคำผิด 1 – 2 คำ 4 คะแนน

2.3 เขียนสะกดคำผิด 3 – 4 คำ 3 คะแนน

2.4 เขียนสะกดคำผิด 5 – 6 คำ 2 คะแนน

2.5 เขียนสะกดคำผิด 7 – 8 คำ 1 คะแนน

2.6 เขียนสะกดคำผิดมากกว่า 8 คำ 0 คะแนน

หมายเหตุ การนับคำผิดไม่นับคำซ้ำ

ตาราง 2 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเรื่องแบบบรรยายเชิงจินตนาการ

เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนเต็ม
1. อรรถลักษณะ การเขียนเรื่องแบบบรรยายเชิงจินตนาการ	20
1.1 เริ่มเรื่อง	3
1.2 ชี้ปมปัญหา	5
1.3 สาเหตุของปัญหา	5
1.4 เล่าเหตุการณ์ตามกาลเทศะ	4
1.5 คติสอนใจ	3
2. การเขียนสะกดคำ	5

เกณฑ์พิจารณาการให้คะแนนมีรายละเอียด ดังนี้

1. อรรถลักษณะ การเขียนเรื่องแบบบรรยายเชิงจินตนาการ

1.1 เริ่มเรื่อง พิจารณาจากการเริ่มเรื่องอย่างตื่นเต้น น่าสนใจ และน่าติดตาม โดยมีองค์ประกอบที่นำให้เห็นทั้ง กาละ เทศะ และตัวละคร ที่สอดคล้องเหมาะสมกลมกลืนกัน

1.1.1 เริ่มเรื่องครบ 3 องค์ประกอบ 3 คะแนน

1.1.2 เริ่มเรื่องเพียง 2 องค์ประกอบ 2 คะแนน

1.1.3 เริ่มเรื่องเพียง 1 องค์ประกอบ 1 คะแนน

1.1.4 ไม่มีการเริ่มเรื่อง 0 คะแนน

1.2 ชี้ปมปัญหา พิจารณาจาก

1.2.1 การชี้ปมปัญหาที่แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ตลอดทั้งเรื่อง 5 คะแนน

1.2.2 การชี้ปมปัญหาที่แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนมาก 4 คะแนน

1.2.3 การชี้ปมปัญหาที่แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นบางส่วน 3 คะแนน

1.2.4 การชี้ปมปัญหาที่แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์น้อย 2 คะแนน

1.2.5 การชี้ปมปัญหาที่แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์น้อยมาก 1 คะแนน

1.2.6 ไม่มีการชี้ปมปัญหาที่แสดงออกถึงจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ 0 คะแนน

1.3 สาเหตุของปัญหา พิจารณาจาก

1.3.1 การคิดถึงสาเหตุของปัญหาโดยใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์โดยเป็นแนวคิดใหม่ทั้งเรื่อง 5 คะแนน

1.3.2 การคิดถึงสาเหตุของปัญหาโดยใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์โดยเป็นแนวคิดใหม่เกือบทั้งเรื่อง 4 คะแนน

1.3.3 การคิดถึงสาเหตุของปัญหาโดยใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์โดยเป็นแนวคิดใหม่เพียงบางส่วน 3 คะแนน

1.3.4 การคิดถึงสาเหตุของปัญหาโดยใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์โดยเป็นแนวคิดใหม่เพียงส่วนน้อย 2 คะแนน

1.3.5 การคิดถึงสาเหตุของปัญหาโดยใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นแนวคิดใหม่น้อยมาก 1 คะแนน

1.3.6 ไม่มีการใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์คิดถึงสาเหตุของปัญหา 0 คะแนน

1.4 เล่าเหตุการณ์ตามกาลเทศะ พิจารณาจาก

1.4.1 การเล่ารายละเอียดของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันตลอดเรื่อง 4 คะแนน

1.4.2 การเล่ารายละเอียดของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นส่วนมาก 3 คะแนน

1.4.3 การเล่ารายละเอียดของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นส่วนน้อย 2 คะแนน

1.4.4 การเล่ารายละเอียดของเรื่องได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันน้อยมาก 1 คะแนน

1.4.5 การเล่ารายละเอียดของเรื่องไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเลย 0 คะแนน

1.5 คติสอนใจ พิจารณาจาก

1.5.1 การลงท้ายหรือจบเรื่องให้คติข้อคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้ชัดเจน 3 คะแนน

1.5.2 การลงท้ายหรือจบเรื่องให้คติข้อคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้ 2 คะแนน

1.5.3 การลงท้ายหรือจบเรื่องให้คติข้อคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้น้อย 1 คะแนน

1.5.4 ไม่มีการลงท้ายหรือจบเรื่องด้วยการให้คติข้อคิดใด ๆ 0 คะแนน

2. การเขียนสะกดคำ พิจารณาจาก

2.1 เขียนสะกดคำได้ถูกต้องทั้งหมด 5 คะแนน

2.2 เขียนสะกดคำผิด 1 – 2 คำ 4 คะแนน

2.3 เขียนสะกดคำผิด 3 – 4 คำ 3 คะแนน

2.4 เขียนสะกดคำผิด 5 – 6 คำ 2 คะแนน

2.5 เขียนสะกดคำผิด 7 – 8 คำ 1 คะแนน

2.6 เขียนสะกดคำผิดมากกว่า 8 คำ 0 คะแนน

หมายเหตุ การนับคำผิดไม่นับคำซ้ำ

ตาราง 3 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเรื่องแบบแสดงวิธีการ

เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนเต็ม
1. อรรถลักษณะ การเขียนเรื่องแบบแสดงวิธีการ	20
1.1 เป้าหมาย	3
1.2 ชี้แจงวัสดุอุปกรณ์	4
1.3 การวางแผน	3
1.4 ลำดับวิธีการดำเนินงาน	7
1.5 แสดงผลผลิตที่ได้	3
2. การเขียนสะกดคำ	5

เกณฑ์พิจารณาการให้คะแนนมีรายละเอียด ดังนี้

1. อรรถลักษณะ การเขียนเรื่องแบบแสดงวิธีการ พิจารณาจาก

1.1 เป้าหมาย พิจารณาจากการกำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการ คือ ลักษณะ ปริมาณและคุณภาพ

1.1.1 กำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการครบทั้ง 3 ชนิด 3 คะแนน

1.2.2 กำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการเพียง 2 ชนิด 2 คะแนน

1.2.3 กำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการเพียง 1 ชนิด 1 คะแนน

1.2.4 ไม่มีการกำหนดเป้าหมาย 0 คะแนน

1.2 ชี้แจงวัสดุอุปกรณ์ พิจารณาจาก

1.2.1 การแจกแจงวัสดุอุปกรณ์ได้ครบทุกรายการ 4 คะแนน

1.2.2 การแจกแจงวัสดุอุปกรณ์ได้เกือบครบทุกรายการ 3 คะแนน

1.2.3 การแจกแจงวัสดุอุปกรณ์ได้เพียงบางส่วน 2 คะแนน

1.2.4 การแจกแจงวัสดุอุปกรณ์ได้น้อย 1 คะแนน

1.2.5 ไม่มีการแจกแจงวัสดุอุปกรณ์ 0 คะแนน

1.3 การวางแผน พิจารณาจาก

1.3.1 การกำหนดขั้นตอนการกระทำก่อนหลังได้ถูกต้องทั้งหมด 3 คะแนน

1.3.2 การกำหนดขั้นตอนการกระทำก่อนหลังได้ถูกต้องเกือบทุกขั้นตอน 2 คะแนน

1.3.3 การกำหนดขั้นตอนการกระทำก่อนหลังได้ถูกต้องเป็นส่วนน้อย 1 คะแนน

1.3.4 ไม่มีการกำหนดขั้นตอนการกระทำ 0 คะแนน

1.4 ลำดับวิธีดำเนินงาน พิจารณาจาก

1.4.1 การเขียนอธิบายวิธีการกระทำตามลำดับขั้นตอนได้ถูกต้องต่อเนื่องทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ 7 คะแนน

1.4.2 การเขียนอธิบายวิธีการกระทำตามลำดับขั้นตอนได้ถูกต้องเกือบทั้งหมด 6 คะแนน

1.4.3 การเขียนอธิบายวิธีการกระทำตามลำดับขั้นตอนได้ถูกต้องเป็นส่วนมาก 5 คะแนน

1.4.4 การเขียนอธิบายวิธีการกระทำตามลำดับขั้นตอนได้ถูกต้องเพียงบางส่วน 4 คะแนน

1.4.5 การเขียนอธิบายวิธีการกระทำตามลำดับขั้นตอนได้ถูกต้องค่อนข้างน้อย 3 คะแนน

1.4.6 การเขียนอธิบายวิธีการกระทำตามลำดับขั้นตอนได้ถูกต้องน้อยมาก 2 คะแนน

1.4.7 การเขียนอธิบายวิธีการกระทำตามลำดับขั้นตอนสับสนไม่ต่อเนื่อง 1 คะแนน

1.4.8 ไม่มีการเขียนอธิบายลำดับขั้นตอนของการกระทำ 0 คะแนน

1.5 แสดงผลผลิตที่ได้ พิจารณาจาก

1.5.1 อธิบายถึงลักษณะ ปริมาณและผลผลิตได้ถูกต้องชัดเจนตามความเป็นจริงได้ทั้งหมด 3 คะแนน

1.5.2 อธิบายถึงลักษณะ ปริมาณและผลผลิตได้ถูกต้องชัดเจนตามความเป็นจริงได้เป็นส่วนมาก 2 คะแนน

1.5.3 อธิบายถึงลักษณะ ปริมาณและผลผลิตได้ถูกต้องชัดเจนตามความเป็นจริงได้น้อย 1 คะแนน

1.5.4 ไม่มีการอธิบายถึงลักษณะ ปริมาณ และผลผลิตที่ได้ 0 คะแนน

2. การเขียนสะกดคำ

2.1 เขียนสะกดคำได้ถูกต้องทั้งหมด 5 คะแนน

2.2 เขียนสะกดคำผิด 1 – 2 คำ 4 คะแนน

2.3 เขียนสะกดคำผิด 3 – 4 คำ 3 คะแนน

2.4 เขียนสะกดคำผิด 5 – 6 คำ 2 คะแนน

2.5 เขียนสะกดคำผิด 7 – 8 คำ 1 คะแนน

2.6 เขียนสะกดคำผิดมากกว่า 8 คำ 0 คะแนน

หมายเหตุ การนับคำผิดไม่นับคำซ้ำ

3. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ทดสอบวัดความสามารถในการเขียนของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนฉบับที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนฉบับที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่น 0.68

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design ดังแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 4 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	T_1	X	T_2
RC	T_1	~X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนแบบแผนการวิจัย

RE แทน กลุ่มทดลอง

RC แทน กลุ่มควบคุม

T_1 แทน การสอบก่อนการทดลอง

T_2 แทน การสอบหลังการทดลอง

X แทน การสอนแบบ เอ อาร์ ซี

~X แทน การสอนตามคู่มือครู

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียน วิธีการเรียน บทบาทของนักเรียนและการประเมินผลการเรียน

2. ทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน ฉบับที่ 1 กับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ผู้วิจัยดำเนินการสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยตนเอง โดยแต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองวันละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที สัปดาห์ละ 4 วัน เป็นเวลา 5 สัปดาห์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คาบ ดังรายละเอียด

ตาราง 5 กำหนดตารางทดลองสอน

เวลา / วัน	09.00 – 10.00	10.00 – 11.00
วันจันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
วันอังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
วันพุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
วันพฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง

4. ผู้วิจัยใช้เนื้อหา และวิธีการสอนที่แตกต่างกัน คือ

กลุ่มทดลอง ใช้วิธีการสอนแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) ใช้เนื้อหาจากข้อเขียนหรือบทความหรือเรื่องราวจากสารานุกรมสำหรับเด็ก นิตยสาร และวารสาร

กลุ่มควบคุม ใช้วิธีสอนตามคู่มือครู ใช้เนื้อหาจากหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 4 – 5 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

5. เวลาที่ทำการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ใช้เวลาเรียนทั้งหมด 60 คาบ คาบละ 20 นาที

6. เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบมาทดสอบหลังการเรียน (Post – Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถในการเขียนเพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนกับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นคนละฉบับกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 88 - 91)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ความยาก (p) และอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ (Item Analysis) ใช้เทคนิค 27% ของ จุง เตห์ ฟาน (Chung The Fan) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 186 – 187)

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย โดยใช้สูตร KR – 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 186)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1}\left(\frac{S_t^2 - pq}{S_t^2}\right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ

p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง $= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของผู้ที่ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ $1 - p$

pq แทน ผลบวกของผลคูณระหว่างจำนวนคนที่ทำถูกกับจำนวนคนที่ทำผิดในแต่ละข้อ

1.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการตรวจแบบทดสอบการเขียน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 189)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\left[N\sum X^2 - (\sum X)^2\right]\left[N\sum Y^2 - (\sum Y)^2\right]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

$\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนนจากการตรวจ 2 คน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนจากการตรวจแบบทดสอบของคนที่ 1

$\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนจากการตรวจแบบทดสอบของคนที่ 2

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum Y^2$ แทน ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนน คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2.1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน (Variance) คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 76)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

n - 1 แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

X แทน คะแนนแต่ละตัว

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยวิธีทางสถิติ t - test Independent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 186) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S^2_1 + (n_2 - 1)S^2_2}{n_1 + n_2 - 2}\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ $\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

n_1 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

n_2 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

S^2_1 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

S^2_2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

ทั้งนี้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการทดลอง ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบที
p	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ
กลุ่มทดลอง	แทน	นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่าน แบบ เอ อาร์ ซี
กลุ่มควบคุม	แทน	นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

2. เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

โดยนำข้อมูลจากการสอนก่อนและหลังการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบกัน โดยใช้สูตร t – test for Independent group ในรูป Difference Score ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ได้ผลดังแสดงในตาราง

ตาราง 6 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการความเข้าใจในการอ่านระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ค่าสถิติ / กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
กลุ่มทดลอง	30	6.56	3.49	4.43**	.000
กลุ่มควบคุม	30	2.83	3.00		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 จะเห็นได้ว่ากลุ่มทดลองซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการความเข้าใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

2. เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

โดยนำข้อมูลจากการสอนก่อนและหลังการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบกัน โดยใช้สูตร t – test for Independent group ในรูป Difference Score ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ได้ผลดังแสดงในตาราง

ตาราง 7 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการความสามารถในการเขียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ค่าสถิติ / กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
กลุ่มทดลอง	30	11.20	3.71	6.83**	.000
กลุ่มควบคุม	30	5.76	2.26		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 จะเห็นได้ว่ากลุ่มทดลองซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการความสามารถในการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลอง สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้แนวการสอนอ่าน แบบ เอ อาร์ ซี กับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้แนวการสอนอ่าน แบบ เอ อาร์ ซี กับการสอนตามคู่มือครู

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่าน แบบ เอ อาร์ ซี มีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนท่าแซะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 318 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 77 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน ที่มีการจัดนักเรียนในแต่ละห้องแบบคละความสามารถ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ข้อเขียนหรือบทความที่ใช้เป็นสื่อในการสอนอ่าน จำนวน 20 เรื่อง คือ ร่วมด้วยช่วยกัน วางแผนการใช้เงิน ผึ้ง เกี่ยวข้าว การแก้ปัญหา ตัวต่อ ต้นไทรบอกอายุ มด ฝนทั่งให้เป็นเข็ม ปลวกแสนขยัน รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร ช้างเกเร พ่อค้าสองสหาย จับค้างคาวที่บ้านสวน แร้งกับนายพราน หลุมโจน นักสำรวจนอกพิภพ ผีเสื้อแสนสวย และตุ๊กตาไทย ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมของเรื่องจากคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทยแล้ว

2.2 แผนการสอนกลุ่มทดลอง ใช้วิธีสอนตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี จำนวน 20 แผน แผนการสอนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที รวม 60 คาบ ซึ่งผ่านการหาคุณภาพแล้ว

2.3 แผนการสอนกลุ่มควบคุม ใช้วิธีสอนตามคู่มือครู จำนวน 20 แผน แผนการสอนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที รวม 60 คาบ ซึ่งผ่านการหาคุณภาพแล้ว

2.4 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อความให้นักเรียนอ่านแล้วตอบคำถามเกี่ยวกับข้อความนั้น โดยวัดความสามารถในด้าน การแปลความ ตีความ ขยายความ และจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องเหมาะสม แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นและได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ซึ่งได้ค่าความยากง่ายระหว่าง .36 - .74 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .70 และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

2.5 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน เป็นแบบอัตนัยจำนวน 2 ฉบับ ฉบับละ 3 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ แบบทดสอบการเขียนเรื่องแบบบรรยายเชิงจินตนาการ และแบบทดสอบการเขียนเรื่องแบบแสดงวิธีการ ซึ่งพิจารณาในด้านการนำเสนอรูปแบบการเขียนเรื่องตามเกณฑ์การให้คะแนนตามอรรถลักษณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว โดยหาความสัมพันธ์การตรวจของผู้ตรวจ 2 คน โดยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนฉบับที่ 1 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนฉบับที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .68

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสอนด้วยตนเอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 12 คาบ รวมกลุ่มละ 60 คาบ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียน วิธีการเรียน บทบาทของนักเรียน และการประเมินผลการเรียน

3.2 ทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน ฉบับที่ 1 กับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการสอนวันละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที สัปดาห์ละ 4 วัน เป็นเวลา 5 สัปดาห์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คาบ

3.3.1 กลุ่มทดลอง ใช้วิธีการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่าน แบบ เอ อาร์ ซี

3.3.2 กลุ่มควบคุม ใช้วิธีการสอนตามคู่มือครู

3.4 ทดสอบหลังการเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนฉบับที่ 2 กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.5 ตรวจผลการสอบแล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียน โดยใช้สูตร t – test for Independent ในรูป Difference Score ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีพัฒนาการความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีพัฒนาการความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนแบบ เอ อาร์ ซี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ตามลำดับของสมมติฐาน ดังนี้

1. จากการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีพัฒนาการความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการความเข้าใจในการอ่านของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา ตันวิเชียร (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการ เอ อาร์ ซี สอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยกำหนดให้กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธี เอ อาร์ ซี เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีแปลเป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม และปิยลักษณ์ พฤกษะวัน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวการสอนอ่าน เอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองใช้โปรแกรมพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการดังนี้

1.1 การสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี เป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ทฤษฎีโครงสร้างประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานในการอ่าน และคำนึงถึงความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนโดยดึงเอาความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมของนักเรียนมาผสมผสานกับความรู้ใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้เร็วขึ้น และใช้เนื้อเรื่องที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและตรงกับความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ใช้ความรู้เดิมที่มีเป็นประสบการณ์เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่ได้จากบทอ่าน ทำให้เข้าใจเรื่องได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งในขั้นก่อนการอ่านครูจะกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมออกมาเพื่อใช้ทำความเข้าใจในการอ่าน โดยครูจะพูด

สนทนา ชักนำให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน หรือบรรยายให้นักเรียนคิดจินตนาการตามข้อความที่ครูบรรยายหรืออภิปรายแลกเปลี่ยนคำถามจากเรื่องที่อ่านแล้วตอบคำถามตามความเข้าใจของตนเอง จึงเป็นการแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างหลากหลาย สามารถนำไปใช้ในการแปลความ ตีความ ทำความเข้าใจในการอ่าน ทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี สอดคล้องกับคำกล่าวของ แฮริส และสมิธ (Harris and Smith. 1976 : 235) ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน คือ ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านจะทำให้ผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่ายและเร็วขึ้น และประสบการณ์ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สโกแนล (Schonell. 1975 : 101) ที่กล่าวไว้ว่า ความเข้าใจในการอ่านและตีความสิ่งที่จะอ่านจะขึ้นอยู่กับภูมิหลังในเรื่องความรู้และประสบการณ์ และในขั้นการดำเนินการอ่าน นักเรียนจะมีสมาธิในการอ่านด้วยการทำเครื่องหมายกำกับความเข้าใจในเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่านพร้อมทั้งทำความเข้าใจเนื้อเรื่องหรือข้อความนั้น ๆ ไปพร้อม ๆ กันกับการอ่าน จึงทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่องโดยตลอด นอกจากนี้ในขั้นตอนหลังการอ่านนักเรียนยังได้ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นตามความคิดและเหตุผลของตนเอง หรือเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญหรือเขียนสรุปเรื่องจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สังเกตได้จากขณะที่นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นนักเรียนสามารถเปรียบเทียบหรือยกตัวอย่างพฤติกรรมของตัวละครหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านเชื่อมโยงกับเรื่องที่เคยพบเห็นหรือเคยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นมาก่อนมาประกอบการอภิปรายได้

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างต่อเนื่องในการร่วมกิจกรรม ทำให้นักเรียนรู้สึกประสบความสำเร็จในการเรียน เนื่องจากในกิจกรรมการเรียนการสอนครูและนักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจากันอยู่เสมอ โดยเฉพาะขั้นก่อนอ่านครูจะสนทนา ชักนำ ซักถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำประสบการณ์เดิมออกมาใช้ในการทำความเข้าใจในการอ่าน หรือระดมความคิดจากคำรวบยอดของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่จะอ่าน และในขั้นกิจกรรมหลังการอ่านนักเรียนจะร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นจากประโยคที่ซอบซึ่งมีอยู่ในบทอ่าน ซึ่งในขั้นตอนเหล่านี้ครูจะคอยแสดงความคิดเห็นและอธิบายชี้แนะในกรณีที่นักเรียนผู้อภิปรายอาจจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ผิด หรือช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหาในการใช้ภาษาพูดขณะอภิปราย จึงทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมั่นใจ ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ พรเพ็ญ สุวรรณเดชา (2532 - 2533 : 15 - 16) กล่าวว่า พฤติกรรมทางวาจาที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนทำให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นได้อย่างสบายใจ

1.3 นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีแรงจูงใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู เพราะกิจกรรมของแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความหลากหลาย ท้าทายและอยู่ในวิสัยที่นักเรียนจะปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงได้ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของการเรียนการสอน บรรยากาศของการเรียนสนุกสนานไม่น่าเบื่อ นักเรียนจะมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะการอ่านของตนอยู่เสมอจากการทำกิจกรรมเดี่ยว มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม นอกจากช่วยสร้างความเข้าใจในกระบวนการอ่านและช่วย

ฝึกฝนทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียนแล้ว กิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทางภาษาทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนควบคู่กันไปอย่างเหมาะสม และกิจกรรมต่าง ๆ ของแนวการสอนแบบ เอ อาร์ ซี ช่วยสร้างแรงจูงใจและก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ทำให้นักเรียนสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนมากขึ้นและความสนใจทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลต่อการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน

2. จากการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีพัฒนาการความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการความสามารถในการเขียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางการเขียนภาษาไทยสูงกว่าการสอนตามคู่มือครู ทั้งนี้อาจพิจารณาได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการดังนี้

2.1 การสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี เป็นการสอนที่ใช้ทฤษฎีโครงสร้างประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานในการอ่าน และใช้สื่อการสอนในลักษณะของบทอ่านที่เหมาะกับวัยและตรงกับความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมให้สัมพันธ์กับบทอ่าน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนดีขึ้นด้วย เพราะทักษะการอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่มีความสัมพันธ์กันสูง ดังที่เสาวลักษณ์ รัตนวิชช์ (2534: 85) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของทักษะทั้งสองนี้ว่า ทักษะการอ่านควรได้รับการพัฒนาก่อนทักษะการเขียนและควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้เรียนจะนำสาระที่ได้จากการอ่านไปเป็นแนวทางและข้อมูลในการเขียนให้ผู้อ่านได้เข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ และบทอ่านที่นำมาใช้เป็นสื่อในการสอนอ่านนั้นมีเนื้อหาหลากหลายชนิดไว้ให้นักเรียนได้อ่านในขณะทำกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนจึงได้อ่านเรื่องอย่างหลากหลาย ทำให้ได้เห็นแบบอย่างการเขียนและการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการอ่านและเป็นประสบการณ์ตรง ซึ่งนักเรียนสามารถนำแบบอย่างเหล่านั้นมาใช้เป็นแนวทางในการวางโครงเรื่องสำหรับงานเขียนของตนเอง จึงส่งผลให้การเขียนพัฒนาตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รูบิน (Rubin. 1990 : 114 - 115) ที่กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นมากสำหรับทักษะการเขียน การอ่านช่วยให้ได้รับความรู้และเป็นการจัดหาสิ่งเร้าเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์งานเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนได้สะสมข้อมูลไปใช้ในการเขียน เนื่องจากกิจกรรมในขั้นต่าง ๆ ช่วยฝึกทักษะการเขียนให้แก่นักเรียน ดังจะเห็นได้จากในขั้นก่อนอ่านนักเรียนจะได้ฝึกเขียนบรรยายความรู้สึกและภาพในจินตนาการจากการฟังคำบรรยายของครูจากเรื่องที่จะอ่าน หรือเขียนแผนภาพเครือข่ายความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับสิ่งชี้นำที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน และในขั้นกิจกรรมหลังการอ่านนักเรียนได้ฝึกอภิปรายแสดงความคิดเห็นจากประโยคที่ชอบจากเรื่องที่อ่าน ดังนั้น การร่วมสนทนา อภิปรายและแสดงความคิดเห็นของนักเรียนจึงเป็นการนำข้อมูลออกมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนได้แนวคิดและข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อย่างมากมาย และได้ฝึกเรียบเรียงคำพูดอย่างสละสลวย ซึ่งนักเรียนสามารถนำมาใช้ในการเรียบเรียง

ประโยคในงานเขียนได้ดี และในขั้นกิจกรรมขณะอ่านนักเรียนก็ได้เห็นแบบอย่างของการเขียนและได้ข้อมูลจากเรื่องที่อ่านเพิ่มขึ้นอีก ดังนั้นในกิจกรรมการเรียนนักเรียนจึงสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้จากการตรวจงานเขียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถเขียนเชื่อมโยงข้อความและลำดับเหตุการณ์ได้ดี มีการจินตนาการความคิดความฝันตามที่ตนเองคิดได้อย่างกว้างขวาง และเขียนอธิบายความได้ตามลำดับขั้นตอนของการกระทำทำให้งานเขียนมีรายละเอียดเพียงพอและสามารถสื่อความได้เข้าใจชัดเจนตรงกันทั้งผู้อ่านและผู้เขียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ บังอร พานทอง (2540 : 34) ที่ได้สรุปเกณฑ์ในการสอนอ่านและเขียนตามแนวการสอนภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ไว้ว่า การเขียนควรฝึกให้ผู้เรียนอ่านให้มากเพื่อจะได้มีข้อมูลเพียงพอที่จะเขียนให้บทความมีความหมายสื่อความให้ผู้อ่านเข้าใจ

จากผลการวิจัยที่ปรากฏย่อมแสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ส่งผลต่อการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนแตกต่างจากการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การเลือกเรื่องมาใช้เป็นสื่อในการสอนอ่านและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเป็นเรื่องที่มีรูปแบบการใช้ภาษาที่ถูกต้อง มีหลากหลายรูปแบบมีเนื้อความเหมาะสมกับวัยและตรงกับความสนใจของนักเรียน และควรเป็นเรื่องสั้น ๆ เพราะจะทำให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่านและใช้เวลาได้อย่างเหมาะสมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี นั้นควรจัดให้ครบทั้ง 6 รูปแบบ เพราะผู้เรียนจะได้ฝึกฝนทักษะต่างๆ อย่างครบถ้วนจึงจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีได้และควรจัดตามกระบวนการขั้นตอนของแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกันไป จึงจะเกิดผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 การนำแนวการสอนแบบ เอ อาร์ ซี ไปใช้นั้น ครูผู้สอนควรพิจารณาระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละช่วงให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะกับระดับความสามารถของนักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนอ่อนได้มีเวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น และเกิดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยด้วย

1.4 การจัดกิจกรรมตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี นั้นควรแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นแบบคละกัน โดยจัดให้มีนักเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้การทำกิจกรรมของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนจะได้รู้สึกว่าประสบความสำเร็จในการเรียน และควรมีการสลับกลุ่มกันอยู่เสมอเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานกลุ่มร่วมกันอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียน โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี โดยมีการเปรียบเทียบเนื้อความที่นำมาใช้เป็นสื่อในการสอนอ่านระหว่างเนื้อความประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง

2.2 ควรศึกษาวิจัยความเข้าใจในการอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสนใจในการเรียน เจตคติต่อการอ่าน ความคงทนในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนภาษาไทย หรือพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล การกุศล. (2529). *ทักษะและความรู้ทางภาษา*. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

กรรณิการ์ พวงเกษม. (2534). *การสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการเชิงสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2535). *ปัญหาและกลวิธีการสอนภาษาไทยในโรงเรียนระดับประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2525). *คู่มือภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2527). *หนึ่งร้อยปีการประถมศึกษาเพื่อปวงชน 2427 - 2527*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. กรมวิชาการ. (2535). *คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. กองวิจัยทางการศึกษา. (2538). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.

_____. (2539). *บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานกระแสพระราชดำรัสเรื่องปัญหาการใช้คำไทยในการประชุมทางวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2509*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *รายงานการประเมินผลการศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กัลยา ยวนมาลัย. (2539). *การอ่านเพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์.

กุสุมา รักษมณี. (2541). *ภาษากับการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร.

เกษม บำรุงเวช. (2530). *การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยวิธี MIA และวิธีสอนตามคู่มือครู*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ขวัญฤดี อัตวาวุฒิชัย และคนอื่น ๆ. (2538). *การใช้ภาษาไทย 1*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2541). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ : สามัคคีสารจำกัด.

ครรชิต มนูญผล. (2536). *ตัวต่อ*. กรุงเทพฯ : ศรีบุญอุตสาหกรรมการพิมพ์.

จอม บุญตาเพศ. (ม.ป.ป.). *พระเจ้า 500 ชาติ ตอน ฝนทั่งให้เป็นเข็ม*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

จันทิมา พรหมโชติกุล. (2529). *การเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

จินตนา ใบกาซูยี. (2534). "ความสำคัญของการอ่าน," ใน *หนังสือกับการส่งเสริมการอ่าน*. รวบรวมโดยวัฒนา บุญเสนอ และประไพ พักตรเกษม หน้า 57 - 70. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ.

ฉวีลักษณ์ บุญยกาญจน์. (2524). *จิตวิทยาการอ่าน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ชวาล แพรัตกุล. (2520). *เทคนิคการเขียนข้อสอบ.* กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ. (2520). *ภาษาไทยสำหรับครู.* กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2539). *ทักษะการเขียนภาษาไทย.* กรุงเทพฯ : คณะคุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เด่นศิริ สินสืบผล. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการสอนและการเรียน.* กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.

ต้อยติ่ง (นามแฝง). (2538). *จะเล่าให้เจ้าฟัง ตอน ต้นไทรบอกอายุ.* กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์จำกัด.

_____. (2538). *จะเล่าให้เจ้าฟัง ตอน ช้างเกเร.* กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์จำกัด.

_____. (2538). *จะเล่าให้เจ้าฟัง ตอน พ่อค้าสองสหาย.* กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์จำกัด.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2538). *วรรณกรรมเยาวชน ชุดในทุ่งกว้าง หลุมโจน.* กรุงเทพฯ : เลิฟ แอน ลิฟ เพรส จำกัด.

ทัศพร เกตุถนอม. (2540). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนภาษาแนวธรรมชาติโดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ทิพย์วรรณ แสวงศรี. (2542). *ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ธิดา โมสิกรัตน์ และถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล. (2539). "หน่วยที่ 9 การพัฒนาสมรรถภาพในการอ่าน," *เอกสารการสอนชุดวิชา การใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 9 - 15.* พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นงลักษณ์ คำยิ่ง. (2541). *การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานปริศนาคำทายและการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

นพดล จันทร์เพ็ญ. (2529). *การใช้ภาษาไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.

นฤมล กังวาลไกล. (2534). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนปกติ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

บังอร สว่างวโรรส และเยาวภา พุกกะคุปต์. (2524). "การวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศ โดยใช้ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย," *วารสารภาษาปริทัศน์.*

บังอร พานทอง. (2540). *ปรัชญาการสอนภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ (Whole Language Approach).* กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

บันลือ พฤกษะวัน. (2533). *มิติใหม่ในการสอนอ่านภาคปฏิบัติ อันดับที่ 8.* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2536). *วรรณกรรมกับเด็ก.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2538). *มิติใหม่ในการสอนอ่าน.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงศ์. (2526). *การทดสอบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประเทิน มหาขันธ์. (2532). *การสอนอ่านเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ประพีร์ เทพธรานนท์ และคนอื่น ๆ. (2532). *หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง คุณหนูจ่ายตลาด ตอนวางแผนการใช้เงิน เล่ม 3*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2532). *การใช้ภาษาไทยในวงราชการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.

ปิยลักษณ์ พฤกษะวัน. (2541). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้แนวการสอนอ่าน เอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เปรม เสรี. (2541). *รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.

เปลื้อง ณ นคร. (2538). *ศิลปะแห่งการอ่าน*. กรุงเทพฯ : บ.เยลโลการพิมพ์.

ผอบ โปษกฤษณะ, คุณหญิง. (2538). *ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.

"ผีเสื้อแสนสวย," (2533, พฤศจิกายน). ใน *แมกกาซีนไดโนเสาร์*. 1(4).

"ผึ้ง," (ม.ป.ป.). ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 15*. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

ผุสดี ปทุมมารักษ์. (2532). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน เจตคติ และการระลึกได้ถึงสิ่งที่อ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่าน โดยวิธี MIA และวิธีตามคู่มือครู*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

พ. เนตรรังษี. (2540). *เด็กบ้านสวน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณากิจ.

พรทิพย์ สิมโน. (2536). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้โครงสร้างระดับยอดกับวิธีสอนอ่านตามวิธีสอนในคู่มือครู*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

พรเพ็ญ สุวรรณเดชา. (2533, สิงหาคม 2532 - มีนาคม). "ปฏิสัมพันธ์ทางวาจากับการเขียนการสอน," *ศึกษาศาสตร์*. 5(15 – 16) : 13 – 15.

พัชรี ดุสิตสวัสดิ์. (2537). *ผลของการใช้วิธี E - M - Q - A สอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางมดวิทยา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

"มด," (ม.ป.ป.). ใน *สารานุกรมสำหรับเด็ก ชุดโลกของสัตว์*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2529). *การสอนกลุ่มทักษะ 1 (ภาษาไทย) หน่วยที่ 1 – 8*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

มานพ แสงสนิท. (2540). *วรรณกรรมเยาวชน ชุดชนบทที่รัก ตอน เกี่ยวข้าว*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เลิฟ แอน ลิฟ เพรส จำกัด.

มาลินี ชาญศิลป์. (2539). "การอ่านและการตีความ," ใน *ภาษาไทย 3*. รวบรวมโดย อรทัย วิมลโนท และคนอื่น ๆ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

"มึน นร. เมินภาษาไทย จี้ครูปรับเทคนิคการสอน," (2542, 11 พฤศจิกายน). *ไทยรัฐ*. หน้า 12.

โมรี ชื่นสำราญ. (2530). *เอกสารประกอบการสอน ไทย 101 : ทักษะและความรู้ทางภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

แม้นมาส ชวลิต. (2530). *การสร้างสังคมการอ่านและการใช้สารนิเทศ*. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.

ยมโดย เพ็งพงศา. (2537). *เอกสารประกอบการสอนวิชา ทย 413 : หลักภาษา*. สงขลา : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

เยี่ยมจิต บูรณ์โภคา. (2533). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสนใจในการเรียนวิชาการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนที่อิงแนวทฤษฎีภิปัญญากับวิธีสอนตามคู่มือครู*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

รัชนี นพรัตน์เขต. (2538). *ปลวกแสนขยัน*. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.

รัญจวน อินทรกำแหง และคนอื่น ๆ. (2519). *การอ่านและการพิจารณาหนังสือ*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

รัตนา ตันวิเชียร. (2537). *ผลของการใช้วิธีการ ARC สอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสายปัญญา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ราตรี นุกูลกิจ. (2531). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

รุ่งนภา นุตราวงศ์. (2532). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพื้นความรู้ในเรื่องที่อ่านและมีความสนใจในหัวเรื่องที่แตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

วรรณ แก้วแพรก. (2526). *คู่มือการสอนเขียนชั้นประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : พีระพัธนา.

วรรณี โสมประยูร. (2537). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2526). *รายงานการวิจัยการวัดความสามารถทางการเขียนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาสนา เกตุภาค. (2521). *การอ่าน*. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคนอื่น ๆ. (2522). *การใช้ภาษาไทย (ไทย 101)*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วิพุธ โสภาวงศ์ และคนอื่น ๆ. (2539). *ทักษะทางภาษา 1 – 2*. สงขลา : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

วิมล จิโรจพันธ์ และคนอื่น ๆ. (2539). *คู่มือแบบเรียนแนวทดสอบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

แววววิภา ภักดีอาษา. (2533). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกภาษาอังกฤษ ของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ที่มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษและพื้นความรู้ในเรื่องที่อ่านแตกต่างกัน.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศศิธร วงศ์ชาลี. (2542). *การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ศิริพร พัวพันธุ์. (2532). *ระดับความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สนั่น มีขันหมาก. (2537). *วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก.* กรุงเทพฯ : เท็คโปรโมชั่น แอนด์ แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด.

สนิท ตั้งทวี. (2531). *ศิลปการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา.* กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

_____. (2538). *การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.

สนม ครุฑเมือง. (2528). *การสอนทักษะการใช้ภาษา การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน.* พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์. (2531). *หลักนักอ่าน.* กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

สมบูรณ์ ชิตพงษ์. (2527). "การประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย," *เอกสารประกอบวิชาการวิจัย 521 วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สมบูรณ์ โพธิอะ. (2539). *นักสำรวจนอกพิภพ.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประยูรวงศ์.

สมพร มันตะสูตร แพ่งพิพัฒน์. (2534). *การอ่านทั่วไป.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.

สมพร วันประกอบ. (2537). *ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของข้อความกับพื้นความรู้เดิมที่มีต่อความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สมศักดิ์ สินธุรเวชญ์. (2529). *การประเมินผลกลุ่มทักษะภาษาไทย ระดับประถมศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ฝ่ายส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา สำนักงานทดสอบทางภาษาไทย กรมวิชาการ.

สายสุนีย์ เติมสินสุข. (2535). *การเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษและความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษารูปแบบที่ 3 กับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สุขุม เฉลยทรัพย์. (2531). *การส่งเสริมการอ่าน.* พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์.

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์. (2533). *วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา.* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ และศจี แถวถิ่นทอง. (2529). *บ้านอบอุ่น เล่ม 3 เรื่องเศรษฐกิจในบ้าน ตอน การแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุปรียา มาลากาญจน์. (2527). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

สุภกานต์ หลายสิบ. (2540). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้โครงสร้างระดับยอดกับการสอนอ่านตามคู่มือครู*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2532). *การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวลักษณ์ รัตนวิชช์. (2531). *โครงการนำร่องการพัฒนาการอ่านของประเทศไทย : การสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่มีปัญหาทางภาษาในจังหวัดสุรินทร์*. ศูนย์วิจัยและพัฒนาภาษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2534). *การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด.

_____. (2536). *การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 3*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด.

อัจฉรา ชีวพันธุ์. (2531). *กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อัญชลี แจ่มเจริญ. (2526). *วิธีสอนกลุ่มทักษะ "ภาษาไทย"*. กรุงเทพฯ : เจริญผล.

อารีรักษ์ สืบถิ่น. (2535). *ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในเมต้าคอคนิชั่นกับความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

Arunee Wiriyachitra. (1983). "Teaching Writing in ESL. : A Communicative Syllabus," *English Teaching Forum.* 21(4) : 31 – 41.

Baker, L. and Brown, A.L. (1984). *Cognitive Monitoring in Reading.* New York, Delaware : International Reading Association.

Baker, Linda and Brown, Ann L. (1984). "Metacognition Skills and Reading," in *Handbook of the Reading Research.* p. 353 – 394. New York : London.

Beare, Sophia. (1995). "The reading – Writing Relationship : Three Teaching Approaches Designed using Reading and Writing Activities to Develop Persuasive Discourse in Adult esl Writing," *Dissertation Abstracts International.* 33(02) : 313.

Bos, Candace S.and Vaughan, Sharon. (1994). *Strategies For Teaching Students with Learning And Behavior Problems.* 3rd ed. Massachusetts : Allyn and Bacon.

Brown, A.L. (1980). "Metacognitive Development and Reading," p. 453 – 475. *Theoretical Issues in Reading Comprehension.* (Perspective and Cognitive Psychology Linguistices, Artificial Intelligence and Education). Hillsdale, New Jensey : Lawrence Erlbaum Associations Publishers.

Bush C.L.and Huebner, M.H. (1970). *Strategies for Reading in The Elementary.* School. London : Macmillan Company.

Byrne, Donne. (1988). *Teaching Writing Skills.* New Edition, Hong kong : Longman.

Carmichale, Deborah Herr. (1995). "The Effect of Writing Instruction on the Reading Abilities and Attitudes of Students in a Community College Developmental Reading Class," *Masters Abstracts International.* 33(5) : 1387.

Carr, Eileen M. and others. (1983). "The Effect of Inference Training on Children's Comprehension of Expository text," *Journal of Reading Behavior.* 15(3) : 1 – 18.

Carroll, John B. (1964). *Language and Thought.* New Jersey : Prentice Hall The Bobbs – Merrill Company.

Cassidy, S.M. (1989). "The Effect of an Elaborated Directed Reading Activity on the Metacomprehension Skills of Third Grades," *Dissertation Abstract International.*

Cross, David R. and Paris, Scott G. (1988). "Developmental and Instructional Analyses of Children's Metacognition and Reading Comprehension," *Journal of Educational Psychology.* 80(2) : 131 – 142.

Dallman, Martha and others. (1974). *The Teaching of Reading.* 4th ed. New York : Halt, Rinchart And wimston, Inc.

Devine, T.G. (1986). *Teaching Reading Comprehension.* Boston : Allyn and Bacon.

Dewitz, Peter, Carr, Eileen M. and Patberg, Judythe P. (1987). "Effects of inference Training on Comprehension and Comprehension monitoring," *Reading Research Quarterly.* 12(1) : 99 – 199.

Eanet, M.G. and Manzo, A.V. (1976, May). "REAP a Strategy for Improving Reading / Writing / Study Skills," *Journal of Reading.* 19 : 647 – 652.

Frerichs, Linda C. (1996). "Examining First Graders' Construction of Knowledge of Graphophonemic and Orthographic Relationships : Reading and Writing Studen – Selected Continous Text," *Dissertation Abstracts International.* 57(4) : 1541 – A.

Gould, B.T. (1987). "Effect of Peior Knowledge and Text Structure Instruction on the Comprehension and Memory for Expository Reading of Intermediate and Junior High Grade Students," *Dissertation Abstracts International.*

Harris, Albert J. and Sipay, Edward R. (1969). *How to Teach Reading.* New York : Longmans, Inc.

Harris. David P. (1969). *Testing English as a Second Language.* New York : McGraw Hill Book Company.

Harris, L.A. and Smith, C.B. (1976). *Reading Instruction.* New York : Holt, Renchart and Winston.

Heaton, J.B. (1979). *Writing English Language Tests.* London : Longman.

Hulett, Joycelin Brown. (1986). "Third Grade Writings : Their Relationship with Reading," *Dissertation Abstracts International.* 47(3) : 847 – 4.

James, M.O. (1987). "ESL Reading Pedagogy : Implication for Schema Theoretical Research," p. 177 – 188. in J. Devine, P.L. Carre and D.E. Eskey (eds). *Research in Reading in English as a Second Language.* Washington, D.C. : Teacher of English to Speakers of Other Languages.

Krashen, Stephen D. (1984). *Writing : Research Theory and Applications.* Oxford : Pergamon Institute of English.

Lado, Robert. (1964). *Language Testing.* London : McGrow Hill Book Company.

Langan, John. (1987). *Reading and Study Skills, Form B.* 4th ed. New York : McGraw – Hill.

Langer, J.A. (1981, November). "From Theory to Practice : A Pre – reading Plan," *Journal of Reading. 152 – 156.*

Lapp, Diane and Flood, Jame. (1983). *Teaching Reading of Every Child.* London : Macmillan Publishing Company, Inc.

Lono, Luz Paredes. (1987). "Teaching Reading Skills : A Guide for the New ESL Teaching," in *A TESOL Professional Authology : Listening Speading and Reading.* p. 68 – 85. Edited by Carol Cargill. Illionis : Volumed Publishers.

Manzo, A.V. (1969, November). "The Request Procedure," *Journal of Reading.* 13 : 123 – 126.

McColly, William. (1970). "What Does Education Research Say About the Judging of Writing Ability," *Journal of Educational Research.*

McNeil, J.D. (1984). "Metacognition in Reading Comprehension," *Reading Comprehension : New Direction for Classroom Practice.* p. 82 – 95. Glenview, Illionis : Scott, Foresman and Company.

Meyer, B.J.F. (1984). "Organizational Aspects of Text : Effects on Reading Comprehension and Applications for the Classroom," p. 113 – 138. in J. Flood (ed.). *Promoting Reading Comprehension. New York, Delaware : International Reading Association.*

Mindell, Phyllis. (1993). *Power Reading : A Dynamic System for Mastering all your Business Reading.* New Jersey : Prentice Hall.

Obah, T.Y. (1983, November). "Peior Knowledge and the Quest for New Knowledge : The Third World Dilemma," *Journal of Reading.* 129 – 133.

Otto, Wayne, (1985, March). "Metacognition and Reading Instruction," *Journal of Reading.* 28(6) : 573 – 575.

Patty, Walter T., Petty, Dorothy C. and Backing, Marjorie F. (1985). *Experiences in Language : Tools and Techniques for Language Art Methods.* 4th ed. New York : Allyn and Bacon Inc.

Patty, Walter Thomas, Petty, Dorothy C and Salzer, Richard T. (1994). *Experiences in Language : Tools and Techniques for Language arts Methods.* 6th ed. Massachusetts : Allyn and Bacon.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบประเมินความเหมาะสมของบทความที่ใช้เป็นสื่อการสอนอ่าน

แบบประเมินความเหมาะสมของบทความที่ใช้เป็นสื่อในการสอนอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง โปรดพิจารณาความเหมาะสมของข้อเขียนหรือบทความต่อไปนี้ ตามแบบประเมินที่กำหนดไว้

- ถ้าท่านแน่ใจว่าข้อเขียนหรือบทความนั้น มีความเหมาะสมกับเกณฑ์ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง + 1
- ถ้าท่านไม่แน่ใจว่าข้อเขียนหรือบทความนั้น มีความเหมาะสมกับเกณฑ์ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 0
- ถ้าท่านแน่ใจว่าข้อเขียนหรือบทความนั้นไม่มีความเหมาะสมกับเกณฑ์ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง - 1

แบบประเมินความเหมาะสมของบทความที่ใช้เป็นสื่อการสอนอ่าน

ชื่อเรื่อง.....

ข้อที่	เกณฑ์การพิจารณา	ความเหมาะสม		
		+1	0	-1
1.	บทความเหมาะสมกับวัยของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	.....	.....	.....
2.	บทความเหมาะสมกับความสนใจของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	.....	.....	.....
3.	บทความมีใจความสำคัญชัดเจนเหมาะสมกับการอ่านของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	.....	.....	.....
4.	บทความมีการใช้ภาษาที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นสื่อในการสอนอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	.....	.....	.....
5.	เป็นเรื่องราวหรือบทความที่มีคุณค่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นบทอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	.....	.....	.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

....

.....

.....

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ข

- แผนการสอนกลุ่มทดลอง ใช้วิธีการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี
- แผนการสอนกลุ่มควบคุม ใช้วิธีการสอนตามคู่มือครู

แผนการสอนกลุ่มทดลอง

แผนการสอนที่ 1 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน เวลา 3 คาบ (คาบที่ 1 - 3)

ความคิดรวบยอด

การปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้องและเหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว ย่อมนำความเจริญผาสุกมาสู่ครอบครัว

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้
2. เล่าเรื่องจากบทอ่านตามลำดับเนื้อเรื่องได้
3. เลือกประโยคที่คิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่อง พร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) เป็นกลวิธีที่ช่วยฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทำให้พฤติกรรมการอ่านเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน ให้นักเรียนอ่านในใจบทที่ 1 เป็นเวลา 1 นาที แล้วให้นักเรียนปิดบทอ่าน พร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในบทที่ผ่านมาในใจ และเขียนคำถามลงในใบงานของตน เช่น นักเรียนอาจถามว่า
   - สถานที่ที่กล่าวถึงในเรื่องนี้มีลักษณะเช่นใด
   - ในเรื่องมีสัตว์กี่ชนิด และมีสัตว์อะไรบ้าง
2. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านคำถามที่คิดไว้ให้เพื่อนฟัง แล้วแข่งขันกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด กลุ่มใดตอบถูกต้องและเร็วที่สุดจะได้คะแนน 1 คะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ในการตั้งคำถามให้นักเรียนพยายามตั้งคำถามไม่ให้ซ้ำกัน ครูยกตัวอย่างคำถามที่นักเรียนตั้งมาและลองอภิปรายถึงคุณภาพของคำถามว่าสามารถกระตุ้นความคิดของผู้ตอบคำถามได้มากเพียงใด เช่น

- การที่ช้าง ลิง ไก่ มาอยู่รวมในบ้านเดียวกันทั้งที่เป็นสัตว์ต่างชนิดกันนั้นเพราะเหตุใด
- สัตว์ต่างชนิดกันสามารถอยู่รวมกันได้หรือไม่

3. จากนั้นครูให้นักเรียนอ่านบทอ่านในบทที่ 2 และบทต่อ ๆ ไปอีก และตั้งคำถามเขียนลงในกระดาษของตนพร้อมทั้งตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ และแข่งขันกันตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 จนครูแน่ใจว่านักเรียนจะสามารถตั้งคำถามคิดวิจารณ์หาเหตุผลจากบทอ่านได้

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน หากจำไม่ได้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการเลือกประโยคที่ชอบหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วให้คัดเลือกคำประพันธ์บทใดบทหนึ่งที่มีประโยค หรือข้อความจากเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน ที่นักเรียนคิดว่าเป็นบทสำคัญและน่าสนใจที่สุดเขียนลงในใบงาน พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกคำประพันธ์บทนั้น โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องเก็บบทประพันธ์และเหตุผลของตนให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ครูเลือกนักเรียนออกมา 1 คน ให้ออกมาอ่านบทประพันธ์บทที่ตนเองเลือกให้เพื่อน ๆ ฟัง พร้อมทั้งบอกเพื่อนด้วยว่าคำประพันธ์บทที่นักเรียนชอบอยู่บรรทัดไหน จากนั้นครูให้นักเรียนร่วมอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำประพันธ์บทนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายจบแล้ว เจ้าของบทประพันธ์บทนั้นจะพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทประพันธ์บทนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของบทประพันธ์แสดงความคิดเห็นที่อาจนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตั้งคำถามและตอบคำถาม
   1.2 การเล่าเรื่อง
   1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน

(กาพย์สุรางค์คนางค์ 28)

- ที่ในดงไพร ไม่ใหญ่เกินฝัน
- คืนวันผันผ่าน ได้ดีจริงจริง
- ตื่นเช้าขึ้นมา หาผลไม้
- ข้างเจ้าช้างพลาย ตั้งหน้าอดทน
- ส่วนเจ้าไก่นั้น ไม่ต้องเตือนเลย
- วันหนึ่งเจ้าลิง ลูกใหญ่รสดี
- มาถึงริมธาร ลำบากเหลือทน
- เจ้าลิงตอบว่า คงจะชื่นใจ
- จระเข้ได้ฟัง ดาษดื่นเต็มที
- ใครก็ทำได้ สำราญนอนเล่น
- ฝ่ายลิงเพลินฟัง พาลบ่นวุ่นวาย
- ช้างขนฟืนมา โกรธจนหน้าเขียว
- เจ้าว่างานหนัก สักวันก็ได้
- ฝ่ายไก่ก็ว่า มาให้อย่างเกรง
- เริ่มเช้าวันใหม่ ทำท่าแข็งขัน
- เจ้าช้างทำงาน น่าเวียนหัวจัง

สร้างบ้านไม้ไผ่
เพราะแบ่งหน้าที่
ตั้งหน้าตั้งตา
ไปหักฟืนมา
ปัดกวาดบ้านเรือน
จะหาลูกไม้
โถเจ้าเหนื่อยยาก
อีกตัวเก็บฟืน
ไอ้เรื่องเก็บฟืน
เพื่อนเจ้าเฝ้าบ้าน
กลับถึงบ้านตน
ได้ฟังลิงว่า
เราแลกงานกัน
ไปหาผลไม้
เจ้าไก่เข้าป่า
หน้าที่สับเปลี่ยน

มีช้างลิงไก่ บนผาสูงชัน
ต่างสุขสำราญ ทั้งช้างไก่ลิง
เจ้าลิงเข้าป่า กล้วยอ้อยหน่อไผ่
ก็เดินขวนขวาย ไม่เคยจะบ่น
ช่างแสนขยัน ช้างลิงเสบย
จากบ้านตรงดิ่ง ไปฝาก "เพื่อนซี้"
"ไอ้เข้" ตาหวาน เก็บผักพืชผล
ไปเลี้ยงเพื่อนข้า ถ้าเย็นนี้ได้
ยุแหย่ไม่ยั้ง ของพรรณอย่างนี้
เจ้าซิไม่ไหว เจ้าก็ไม่เห็น
ชักเห็นจริงจัง ว่าเหนื่อยยากกาย
ใช่สุขนักหนา แค้นใจจริงเชียว
ข้าก็เบื่อนัก ข้าจะรับใช้
ถ้างั้นตัวข้า ดูซิใครเก่ง
เจ้าลิงออกไป หาผลพืชพรรณ
เปลี่ยนเป็นแม่บ้าน ความสุขที่หวัง

เป็นเพื่อนรักกัน เอาไว้พักพิง
เป็นอย่างดียิ่ง แบ่งงานกันไป
มุ่งหน้าฝักใฝ่ มาฝากเพื่อนตน
จุดหมายดงสน ว่าเหนื่อยยากเลย
ไม่อยู่นิ่งเฉย สบายใจดี
ตั้งใจเต็มที่ สองตัวของตน
แกล้งทำเป็นบ่น เอาไปเลี้ยงใคร
เขาเฝ้าบ้านไว้ กินอ้อยรสดี
ว่าฟังฉันนี่ ไม่เห็นยากเย็น
เหนื่อยยากแสนเข็ญ ว่าเขาสบาย
ให้นึกเหนื่อยหน่าย อยู่เพียงคนเดียว
มัวเดินท่องเที่ยว จึงร้องบอกไป
เรื่องเก็บฟืนไฟ เรื่องงานบ้านเอง
ก็จะรีบเร่ง อดทนกว่ากัน
หาไม้ฟืนพลัน มุ่งมั่นจริงจัง
ทำงานขึงขัง ดูช่างลางเลือน

- เจ้าลิงไม่เคย เดินเก็บฟืนเลย เห็นเศษไม้เกลื่อน
ก็ค่อยเก็บไป ไม่มีใครเหมือน ถูกเสือกลางเถื่อน งับเอาหางวิ่น
- ฝ่ายเจ้าไก่มา ถึงริมธารา แปลกที่แปลกถิ่น
ถูกจระเข้งับ หมายจะจับกิน โชคดียังบิน หนีรอดมาทัน
- ช้างนั้นอยู่บ้าน ใช่ว่าสำราญ ได้งานสุขสันต์
ถูบ้านจนเมื่อย เหน็ดเหนื่อยทั้งวัน จนค่ำเพื่อนนั้น ก็ไม่กลับมา
- ทั่วบ้านมืดมน มองไม่เห็นคน ยิ่งหวาดผวา
จึงก่อกองไฟ เอาไว้หวังว่า เพื่อนกลับจากป่า จะได้เห็นตน
- แต่ช้างไม่เคย ก่อกองไฟเลย แม้เพียงสักหน
เปลวไฟลุกทั่ว น่ากลัวเหลือทน ไหม้บ้านเสียจน เหลือแต่กองฟ่อน
- จึงวิ่งหนีไป สู่ลำธารใหญ่ ด้วยใจสะท้อน
เพราะความถือดี หน้าที่ย่อหย่อน ทุกข์นั้นพลันย้อน กลับคืนสู่ตน
- ฝ่ายไก่และลิง ต่างตั้งหน้าวิ่ง ด้วยความหม่นหมอง
วิ่งไปร้องไป จึงไม่ทันมอง ฉับพลันทั้งสอง ชนท้องช้างพลาย
- ต่างเบิ่งตามอง เมื่อพบเพื่อนพ้อง สมดังใจหมาย
ต่างคนต่างกล่าว เรื่องราววุ่นวาย ความผิดทั้งหลาย เกิดขึ้นจากตน
- ทั้งสามรู้สึก เกิดจิตสำนึก เห็นสิ่งสับสน
เปลี่ยนที่เปลี่ยนทาง ช่างอลวน ย่อมจะส่งผล ให้ตนหมดดี

จาก หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของ ศศิธร วงศ์ชาลี

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. ช้าง ลิง ไก่ มีความสัมพันธ์กันในฐานะอะไร.....
2. สิ่งที่สัตว์ทั้งสามใช้สร้างบ้านอยู่ด้วยกัน คือ.....
3. เพราะเหตุใดสัตว์ทั้งสามจึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข.....
   .....
4. หน้าที่หาอาหารเป็นของใคร.....
5. จากเรื่องที่อ่านนักเรียนคิดว่าไม้ฟืนที่ช้างพลายไปหามานั้นน่าจะเป็นไม้ชนิดใดมากที่สุด.....
   .....
6. เมื่อลิงและช้างรับผิดชอบการทำงานนอกบ้าน ดังนั้นหน้าที่ของไก่คือ.....
   .....
7. สาเหตุที่ทำให้สัตว์ทั้งสามมีการแลกเปลี่ยนหน้าที่กันทำงาน เพราะ.....
   .....
8. เมื่อสัตว์ทั้งสามเปลี่ยนหน้าที่กันทำงานสิ่งที่เกิดขึ้น คือ.....
   .....
9. เมื่อเปลี่ยนหน้าที่กันทำงานแล้ว เพราะเหตุใดสัตว์ทั้งสามจึงทำหน้าที่ได้ไม่ดีเหมือนเช่นเมื่อก่อน.....
   .....
   .....
10. นักเรียนคิดว่าการกระทำของจระเข้ ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด.....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 2 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บทอ่าน เรื่อง วางแผนการใช้เงิน เวลา 3 คาบ (คาบที่ 4 - 6)

ความคิดรวบยอด

การวางแผนการใช้เงิน ก่อให้เกิดความประหยัดและทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้
2. บอกถึงประโยชน์ของการวางแผนการใช้เงินได้
3. อภิปรายถึงหลักการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องได้
4. เลือกประโยคที่นักเรียนคิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่อง พร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง วางแผนการใช้เงิน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) เป็นกลวิธีที่ช่วยฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทำให้พฤติกรรมการอ่านเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง วางแผนการใช้เงิน ให้นักเรียนอ่านในใจในย่อหน้าแรกเป็นเวลา 1 นาที แล้วให้นักเรียนปิดบทอ่าน พร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในใจในย่อหน้าแรกแล้วเขียนคำถามลงในใบงานของตนเอง เช่น
   - ทำไม ใจเอื้อและเกื้อกูล จึงตื่นแต่เช้ากว่าทุกวัน
   - สิ่งที่ใจเอื้อและเกื้อกูล กระทำในเช้าวันนี้ คืออะไร
   - ใครเป็นผู้เตรียมอาหารมื้อเช้า
2. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านคำถามที่คิดไว้ให้เพื่อนฟัง แล้วแข่งขันกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด กลุ่มใดตอบถูกต้องและเร็วที่สุดจะได้คะแนน 1 คะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ในการตั้งคำถามให้นักเรียนพยายามตั้งคำถามที่ไม่ซ้ำกัน ครูยกตัวอย่างคำถามที่นักเรียนตั้งมาและลองอภิปรายถึงคุณภาพของคำถามว่าสามารถกระตุ้นความคิดของผู้ตอบคำถามได้มากเพียงใด เช่น

(คำถาม) ใจเอื้อ และเกื้อกูล มีความสัมพันธ์กันอย่างไร (ผู้ตอบสามารถหาคำตอบได้จากบทอ่านทันที คือ เป็นพี่น้องกัน)

(คำถาม) ทำไมเด็กทั้งสองจึงต้องรับประทานอาหารเช้าก่อนไปโรงเรียน (ผู้ตอบจะต้องคิดหาเหตุผล ซึ่งเป็นการคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจริง ๆ ในเวลาต่อมา) ซึ่งเป็นคำตอบที่ผู้อ่านจะต้องคิดหาเหตุผลขึ้นมาตอบ หากครูเห็นว่าคำถามและคำตอบยังไม่เพียงพอ ครูอาจจะยกตัวอย่างคำถามเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของคำถามแต่ละประเภทได้

3. จากนั้นครูให้นักเรียนอ่านบทอ่านย่อหน้าที่สองอีก และตั้งคำถามเขียนลงในกระดาษของตน พร้อมทั้งตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ และแข่งขันกันตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 จนครูแน่ใจว่านักเรียนจะสามารถตั้งคำถามคิดวิจารณ์หาเหตุผลจากบทอ่านได้

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียนดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทานสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง วางแผนการใช้เงิน หากจำไม่ได้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการเลือกประโยคที่ชอบหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วให้คัดเลือกประโยคจากเรื่อง วางแผนการใช้เงินที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคที่น่าสนใจที่สุด พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้นเขียนลงในใบงาน โดยเก็บประโยคและเหตุผลของการเลือกประโยคให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ครูเลือกนักเรียนออกมา 1 คน ให้อ่านประโยคที่เลือกมาให้เพื่อนฟัง พร้อมทั้งบอกบรรทัดที่ประโยคอยู่ให้เพื่อนทราบ เพื่อให้เพื่อนหาประโยคได้ง่ายขึ้น จากนั้นครูให้นักเรียนคนอื่น ๆ ร่วมอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจจะนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง วางแผนการใช้เงิน
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตั้งคำถามและตอบคำถาม
   1.2 การเล่าเรื่อง
   1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง วางแผนการใช้เงิน

วันนี้เป็นวันแรกของปีการศึกษาใหม่ ใจเอื้อ และเกื้อกูล สองคนพี่น้อง ตื่นแต่เช้ากว่าทุกวัน เพราะตื่นเต้นที่จะได้เลื่อนชั้นใหม่ มีครูประจำชั้นคนใหม่ และพบเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้เห็นหน้ากันนานในระหว่างปิดเทอม ปีนี้ใจเอื้ออยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกื้อกูลน้องชายขึ้นไปอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากแต่งตัวเสร็จแล้ว ทั้งสองก็มานั่งรับประทานอาหารที่แม่เตรียมไว้ให้ และพูดคุยกัน

"วันนี้แม่มีเรื่องจะพูดกับลูกอย่างหนึ่ง คือ เรื่องค่าขนมของลูก ปีนี้ลูกอยู่ชั้นสูงขึ้นพ่อกับแม่ปรึกษากันว่าจะให้เงินลูกไปโรงเรียนมากกว่าเดิม เพราะลูกอาจจะต้องซื้อของใช้จำเป็นเพิ่มขึ้น ดีไหมจ๊ะลูก" แม่เอ่ยขณะนั่งกินอาหาร

"ก็ดีเหมือนกันค่ะ แต่พ่อก็ต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นนะซิคะ" ใจเอื้อตอบด้วยความดีใจ ขณะเดียวกันก็เห็นใจพ่อด้วย

"ปีก่อนลูกได้เป็นรายอาทิตย์ ปีนี้พ่อบอกว่าลูกโตแล้ว พ่อจะให้เป็นรายเดือนเพื่อฝึกให้ลูกรู้จักกะว่าจะใช้เงินอย่างไรจึงจะพอเพียงกับเงินที่มีอยู่ ลูกเห็นด้วยไหมจ๊ะ"

"ดีครับ ผมจะได้มีเงินติดตัวมาก ๆ บ้าง" เกื้อกูลตอบ

"ดีค่ะ หนูจะได้เก็บเงินไว้ซื้อของที่หนูอยากได้ ไม่ต้องรบกวนพ่อแม่ และบางทีหนูเกรงใจไม่ค่อยกล้าขอ" ใจเอื้อชี้แจง

ขณะที่ทั้งสามคนคุยกัน พ่อก็เดินมาสมทบที่โต๊ะ พ่อส่งเงินให้ลูกคนละ 250 บาท พร้อมกับพูดว่า

"เมื่อสักครู่พ่อได้ยินแม่ชี้แจงลูกแล้ว แม่ยังไม่ได้บอกว่าจะให้ลูกคนละเท่าไร พ่อให้เท่ากันทั้งสองคน พ่อเห็นว่าเกื้อกูลเป็นเด็กชายกินจุกว่าใจเอื้อ เลยให้เท่ากัน ใจเอื้อว่ายังไงลูก"

"หนูเห็นด้วยค่ะ เกื้อกูลกินเก่งกว่าหนูมาก พ่อให้เท่ากันก็ดีแล้วคะ แต่พ่อต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นนะซิคะ เงินเดือนพ่อก็ไม่มาก" ใจเอื้อพูดอย่างเด็กช่างคิดและรักพ่อ

"พ่อไม่เสียดายเงินที่จะต้องจ่ายเพิ่มให้ลูกเลย เพราะลูกพ่อทำตัวน่ารักทั้งสองคนและพ่อก็ต้องการฝึกลูกให้รู้จักค่าของเงินด้วย เย็นนี้เราค่อยคุยกันดีกว่านะ พ่อก็จะรีบไปทำงานเหมือนกัน" พ่อพูดจบก็ลงนั่งรับประทานอาหาร

ใจเอื้อและเกื้อกูลรับเงินจากพ่อ ไหว้พร้อมกับกล่าวขอบพระคุณพ่อด้วยความดีใจ ทั้งสองคนเก็บเงินไว้ที่บ้านส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งนำไปโรงเรียน โดยให้เหตุผลกับพ่อแม่ว่า เปิดเทอมวันแรกอาจต้องซื้ออะไรพิเศษนอกเหนือจากที่พ่อแม่ซื้อเตรียมไว้ให้ตั้งแต่ก่อนเปิดเทอมแล้ว ใจเอื้อและเกื้อกูลไหว้ลาพ่อแม่แล้วก็หิ้วกระเป๋าเดินไปโรงเรียนด้วยกัน

ตอนค่ำหลังจากกินอาหารเย็นเสร็จแล้ว สมาชิกในครอบครัวก็ได้นั่งพูดคุยปรึกษาหารือกันถึงเรื่องการใช้เงินอย่างถูกวิธี พ่อพูดให้ลูกฟังถึงเงินเดือนที่พ่อได้รับ คือเดือนละประมาณห้าพันบาท พ่อจะต้องกำหนดว่าจะใช้อย่างไร จะต้องจ่ายอะไรบ้างเก็บออมไว้ในยามฉุกเฉินเท่าไร พ่อโชคดีที่แม่ของลูกเป็นแม่บ้านที่ดี รู้จักใช้เงินอย่างประหยัด จึงมีเงินพอใช้อย่างไม่เดือนร้อน พ่อสอนลูก ๆ ว่า การใช้จ่ายเงินเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุข ส่วนการเที่ยวเตร่สนุกสนานเฮฮา ไม่ใช่สิ่งจำเป็นในชีวิต เราต้องหลีกเลี่ยงเพราะนอกจากเสียเงินแล้วยังเสียสุขภาพด้วย

"พ่อค่ะ เมื่อเช้าพ่อบอกว่าจะสอนเรื่องการใช้เงินไงคะ" ใจเอื้อเตือน

"เขาเรียกว่าการวางแผนใช้จ่าย หรือการทำงบประมาณส่วนตัว จะเรียกอะไรก็ตาม ขอแต่ให้รู้จักใช้เงินให้เป็น ใช้ให้พอก็แล้วกัน" พ่อพูด

"ผมมีเงินเท่านี้ ผมจะวางแผนได้อย่างไรครับพ่อ" เกื้อกูลถามด้วยความสงสัย

"มีเงินเท่าไร ก็วางแผนเท่าที่มีนั่นแหละลูก" แม่เอ่ยขึ้นบ้าง

พ่อชี้แจงลูก ๆ ว่า การวางแผนการใช้จ่ายก็เพื่อบังคับหรือควบคุมตัวเราให้จ่ายเงินไปตามจุดประสงค์ที่เราตั้งใจ หรือเตรียมไว้แล้ว เท่ากับเป็นการเตรียมตัวล่วงหน้า ถ้าเราไม่วางแผน เห็นอะไรก็อยากซื้อ และถ้ามีเงินอยู่กับตัวก็อาจจะหยิบมาซื้อได้ทันที เงินเราก็จะไม่พอจ่ายในสิ่งที่จำเป็นกว่านี้" พ่ออธิบาย

"พ่อกรุณาบอกถึงประโยชน์ของการวางแผนการใช้จ่ายให้ลูกฟังบ้างซิคะ" ใจเอื้อขอร้อง

"มีหลายอย่าง ลูกฟังให้ดีนะ พ่อจะพูดเฉพาะหลักใหญ่ ๆ เท่านั้น" พ่อพูด

ประการแรก ทำให้ทราบรายจ่ายที่แน่นอน จะใช้อะไรก็ต้องคิดให้รอบคอบเพราะมีสิ่งที่จะต้องจ่ายแน่นอนรออยู่แล้ว

ประการที่สอง ทำให้เป็นคนมีเหตุผล รู้ค่าของเงิน ไม่ฟุ่มเฟือย ก่อนจะจ่ายเงินก็ต้องรู้จักพิจารณาเลือกซื้อของดีมีประโยชน์ ราคาไม่แพง เรียกได้ว่าเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด

ประการที่สาม ทำให้รู้จักอดออม ประหยัด มีเงินเหลือเก็บ ถ้าจำเป็นจะต้องใช้ก็นำมาใช้ได้ทันที ทำให้มีเงินใช้ตลอดเวลา ไม่ต้องรบกวนพ่อแม่หรือคนใกล้เคียง เป็นการลดภาระผู้ปกครอง ไม่ต้องจ่ายเงินเกินกว่าที่ให้ เท่ากับมีส่วนช่วยให้ฐานะการเงินของครอบครัวมั่นคงขึ้น

หลักใหญ่ ๆ ก็มี 3 ข้อนี่ละลูก เห็นประโยชน์หรือยัง

"เพียงแค่สามข้อนี้หนูก็ว่าประโยชน์มหาศาล หนูจะต้องวางแผนการใช้เงินให้ได้จริง ๆ" ใจเอื้อพูดและเกื้อกูลก็สนับสนุนด้วย

"เมื่อลูกเห็นประโยชน์ก็มีกำลังใจจะทำใช่ไหมละจ๊ะ" แม่พูดขึ้นบ้าง และนึกชมความคิดของพ่อในการอบรมลูกว่ามีวิธีการที่ดี เช่น ต้องชักนำให้เห็นคุณค่าก่อนลูกจึงจะทำด้วยความสมัครใจและเต็มใจ

ปรับจาก หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง คุณหนูจ่ายตลาด เล่ม 3 ตอน วางแผนการใช้เงิน หน้า 1 - 8 ของ ประพีร์ เทพธรานนท์ และคนอื่น ๆ

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. ใจเอื้อและเกื้อกูลมีความรู้สึกอย่างไรในวันแรกของการเปิดภาคเรียนในปีการศึกษาใหม่.....
   .....
2. เพราะเหตุใดใจเอื้อและเกื้อกูลจึงเกิดความรู้สึกแตกต่างไปจากวันเปิดเรียนวันอื่น ๆ.....
   .....
3. ครอบครัวของใจเอื้อและเกื้อกูลประกอบด้วยใครบ้าง.....
   .....
4. เมื่อใจเอื้อและเกื้อกูลได้รับเงินจากพ่อแล้วเขาจัดการกับเงินนั้นอย่างไร.....
   .....
5. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดเด็กชายจึงกินจุกว่าเด็กหญิง.....
   .....
6. การวางแผนการใช้เงินเป็นการบังคับหรือควบคุมให้เรารู้จักใช้เงินอย่างไร.....
   .....
7. การประหยัดและใช้เงินอย่างถูกต้องเป็นหน้าที่ของใครในครอบครัว.....
   .....
8. การวางแผนการใช้เงินมีประโยชน์อย่างไร.....
   .....
   .....
   .....
9. จากเรื่องที่อ่านนักเรียนคิดว่าใจเอื้อและเกื้อกูลมีนิสัยอย่างไร.....
   .....
10. การรู้จักใช้เงินอย่างประหยัด จะส่งผลต่อฐานะด้านการเงินของเราอย่างไร.....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 3 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ผึ้ง เวลา 3 คาบ (คาบที่ 7 - 9)

ความคิดรวบยอด

การที่สมาชิกที่อยู่รวมกัน ร่วมมือกันทำงานและมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนย่อมทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่ม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. บอกถึงชนิดและลักษณะของผึ้งแต่ละชนิดที่อยู่ในรังได้
2. อธิบายถึงการทำงานและแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบงานของผึ้งแต่ละชนิดได้
3. อภิปรายถึงแบบอย่างของความขยันและสามัคคีกันของผึ้งที่อยู่รวมกันเป็นครอบครัวได้
4. ระดมความคิดจากสิ่งที่ตนเองรู้เกี่ยวกับคำรวบยอดที่ครูกำหนดให้ และนำไปเขียนเป็นโครงร่างเครือข่ายความรู้ได้
5. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ผึ้ง

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการวางแผนก่อนอ่าน (PReP : Pre : Reading Plan) เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนอ่าน และประเมินความรู้เดิมของนักเรียนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน คือ ผึ้ง ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแนะนำหัวข้อเรื่อง ผึ้ง แก่นักเรียน แล้วนำภาพผึ้งให้นักเรียนดู ให้นักเรียนคิดและพูดถึงสิ่งที่นักเรียนทราบที่สัมพันธ์กับผึ้ง และช่วยกันออกมาเขียนข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นไว้ด้านหนึ่งของกระดานดำ

สิ่งที่นักเรียนเขียนอาจได้แก่

- เป็นแมลง
- มีพิษ
- กินน้ำหวานจากเกสรดอกไม้
- ช่วยผสมเกสรดอกไม้
- ผึ้งนางพญา
- ผึ้งตัวผู้
- ผึ้งงาน
- อยู่ในรัง
- ออกลูกเป็นไข่
- มีขา 6 ขา
- มีปีก
- ต่อยแล้วทำให้ปวด

ครูให้นักเรียนดูข้อมูลที่เขียนบนกระดานดำ

2. ครูชี้แนะให้นักเรียนจัดข้อมูลที่เขียนไว้บนกระดานดำตามคุณลักษณะ เช่น

ลักษณะ	- เป็นแมลง	ประเภท	- ผึ้งนางพญา
	- มี 6 ขา		- ผึ้งตัวผู้
	- มีปีก		- ผึ้งงาน
	- ออกลูกเป็นไข่		
ที่อยู่อาศัย	- สร้างรังตามต้นไม้	อาหาร	- เกสรดอกไม้
	- สร้างรังตามเพดานบ้าน		- น้ำหวานจากพืช
ประโยชน์	- ช่วยผสมเกสรดอกไม้	อาการเมื่อถูกต่อย	- ปวด
	- ให้น้ำผึ้ง		- ป่วยเป็นไข้

3. ครูชี้แนะให้นักเรียนสร้างโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมบนกระดานดำ (ใช้พื้นที่ที่เหลืออีกด้านหนึ่ง)

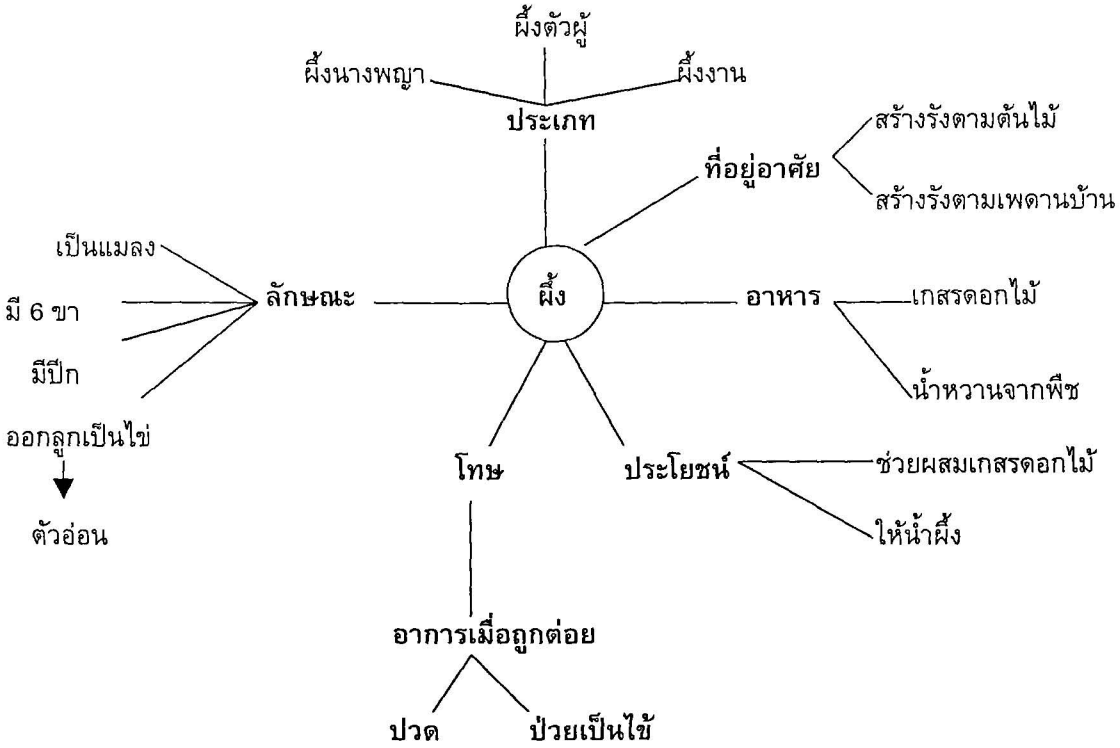

ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดข้อมูลเพิ่มเติมที่สัมพันธ์กับผึ้ง และสร้างโครงร่างเครือข่ายความรู้เพิ่มขึ้น จนนักเรียนไม่สามารถหาข้อมูลได้อีกต่อไป ให้นักเรียนลอกโครงร่างเครือข่ายความรู้ที่สัมพันธ์กับผึ้ง บนกระดานดำลงในใบงานของตน

4. กำหนดจุดประสงค์ของการอ่าน โดยครูบอกนักเรียนว่าจะได้อ่านบทอ่านเรื่องผึ้งในขณะที่อ่าน ให้นักเรียนพิจารณาดูว่าในบทอ่านมีข้อมูลตรงตามที่นักเรียนเขียนไว้ในโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิม เรื่อง ผึ้ง หรือไม่ นอกจากข้อมูลที่นักเรียนเขียนไว้ในโคร่งร่างแล้วบทอ่านนี้ได้ให้ข้อมูลอะไรอีกบ้างที่สัมพันธ์กับผึ้ง

เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการอ่าน มาเขียนโครงร่างเครือข่ายความรู้เรื่องผึ้งให้ได้มากที่สุด

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ครูแจกบทอ่านเรื่อง ผึ้ง และให้นักเรียนดำเนินการอ่านตามวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะอ่าน มีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียนดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่าน แล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. เมื่ออ่านจบและเขียนเครื่องหมายแล้ว ให้นักเรียนอ่านทบทวนในใจว่าเข้าใจหรือไม่เข้าใจอะไรบ้าง

3. ตรวจสอบสิ่งที่ไม่เข้าใจ พยายามคิดหาสาเหตุของความไม่เข้าใจและหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างความเข้าใจให้กับตนเอง โดยการพยายามเดาความหมายจากบริบท หรือสนทนากับเพื่อนหรือเปิดพจนานุกรมดูความหมายและเมื่อเข้าใจความหมายของข้อความแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. นำใบงานโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สมพันธ์กับ ผึ้ง ที่นักเรียนลอกไว้มาพิจารณาให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ท้ายข้อมูลความรู้เดิมที่ตรงกับข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่าน และให้นักเรียนใช้ข้อมูลที่ได้เรียนรู้จากบทอ่านเขียนขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้นให้ได้มากที่สุด (โดยใช้ปากกาต่างสีจากที่ลอกครั้งแรก) เสร็จแล้วเปรียบเทียบงานของตนกับเพื่อนข้างเคียง

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ให้นักเรียนเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านมีขั้นตอนดังนี้

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายหาประเด็นหลักและรายละเอียดที่สัมพันธ์กับ ผึ้ง ในบทอ่าน

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ จากบทอ่านเรื่อง ผึ้ง ซึ่งโครงร่างที่ได้อาจมีลักษณะ ดังนี้

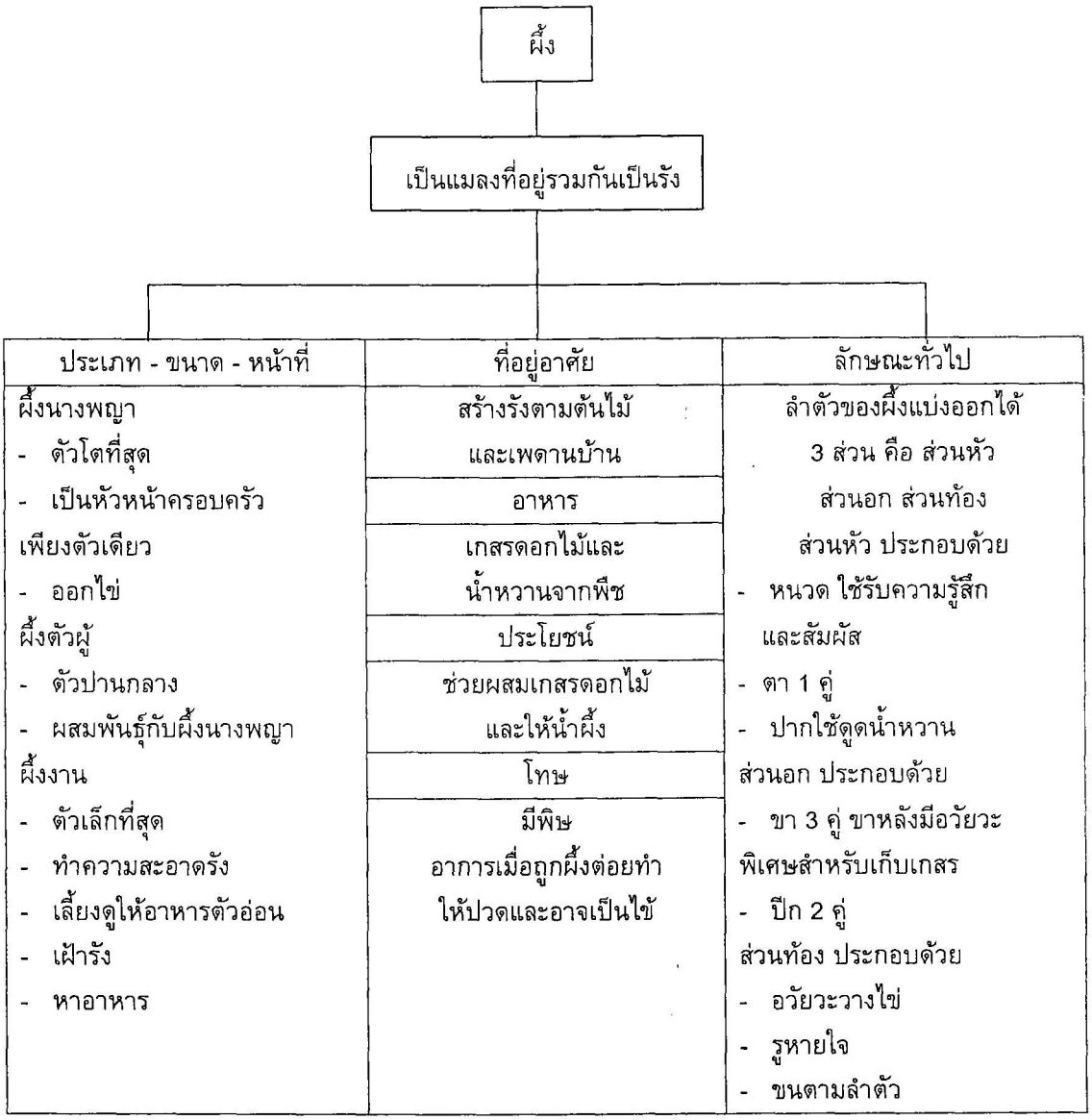

3. เลือกนักเรียนกลุ่มหนึ่งออกมาเขียนโครงร่างสรุปบนกระดาน นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแก้ไขเพิ่มเติมให้โครงร่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สร้างขึ้นในขั้น Anticipation และ Realization เพื่อให้นักเรียนทราบว่าความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับผึ้งของนักเรียนนั้นตรงหรือต่างจากความรู้ใหม่อย่างไร และความรู้ที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้นมีอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ผึ้ง
2. ใบงานสำหรับเขียนโครงร่างเครือข่ายความรู้ (ขั้น Anticipation และ Realization)
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 การอภิปราย
   1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ผึ้ง

ผึ้งเป็นแมลงชนิดหนึ่งที่อยู่เป็นกลุ่มเป็นรัง เป็นครอบครัว ในรังมีผึ้งแม่รังหรือนางพญาเป็นหัวหน้าครอบครัวแต่เพียงตัวเดียว นอกจากนั้นก็มีผึ้งตัวผู้และผึ้งงาน

ผึ้งแต่ละประเภทมีหน้าที่แตกต่างกัน

ผึ้งนางพญาตัวโตที่สุด ทำหน้าที่ออกไข่

ผึ้งตัวผู้ตัวปานกลาง ทำหน้าที่ผสมพันธุ์กับผึ้งนางพญา

ผึ้งงานตัวเล็กที่สุด ทำหน้าที่หลายอย่าง เช่น ทำความสะอาดรัง เลี้ยงดูป้อนอาหารให้ผึ้งตัวอ่อนรุ่นน้อง คอยเฝ้ารัง และบินออกหาอาหารด้วย

จะเห็นได้ว่าชีวิตและสังคมของผึ้งเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานและความพร้อมเพรียงกัน ผึ้งจึงสามารถสร้างรังและสะสมอาหารหรือน้ำผึ้งได้มากมายอย่างน่าประหลาดใจ แม้ว่าผึ้งเป็นสัตว์สังคมตัวน้อย แต่คนโบราณก็ยกย่องอุปนิสัยผึ้ง โดยสั่งสอนให้คนขยันและสามัคคี ช่วยกันทำงานให้ได้เหมือนผึ้ง

ลักษณะทั่วไปของผึ้ง

ลำตัวของผึ้ง แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ส่วนอก และส่วนท้อง

ส่วนหัว เป็นที่ตั้งของ หนวด ตา และปาก

- หนวด เป็นอวัยวะรับความรู้สึกและสัมผัส โดยเฉพาะการดมกลิ่นแทนจมูก
- ตา ผึ้งมีตาประกอบใหญ่ 1 คู่ ช่วยให้มองเห็นได้ในระยะไกลและเป็นบริเวณกว้าง สามารถมองเห็นดอกไม้สีต่าง ๆ ได้ในระยะไกล ผึ้งมองเห็นสีต่าง ๆ ได้เกือบเหมือนคนนอกจากสีแดง ซึ่งมองเห็นเป็นสีดำ ผึ้งตัวผู้มีตาใหญ่กว่าผึ้งงานและผึ้งนางพญา
- ปาก ของผึ้งเป็นแบบกัดดูด ประกอบด้วยอวัยวะเล็ก ๆ หลายส่วน คือ ปากบนมีกรามแข็งแรง 1 คู่ ด้านข้างเป็นฟัน ตรงกลางเป็นงวงทำหน้าที่ดูดน้ำหวาน ปากของผึ้งตัวผู้และผึ้งนางพญาหดสั้นมาก เพราะไม่ได้ใช้งาน เนื่องจากผึ้งงานช่วยป้อนอาหารให้ผึ้งทั้งสองวรรณะ

ส่วนอก เป็นส่วนรวมของกล้ามเนื้อ และเป็นที่ตั้งของขาและปีก

- ขา มี 3 คู่ ขาหลังมีอวัยวะพิเศษสำหรับเก็บเกสร เรียกว่า ตะกร้าเก็บเกสร ผึ้งตัวผู้และผึ้งนางพญาไม่มีอวัยวะนี้ เพราะไม่ต้องออกไปหาอาหาร
- ปีก มี 2 คู่ คู่แรกใหญ่กว่าคู่หลังเล็กน้อย ปีกคู่แรกและคู่หลังเกี่ยวกันด้วยตาขอเล็ก ๆ เรียงกันเป็นแถวเรียกว่า ฮามูไล

ส่วนท้อง ของผึ้ง ประกอบด้วยปล้อง 6 ปล้อง ตัวผู้มี 7 ปล้อง ที่ปลายท้องของผึ้งงานและผึ้งนางพญามีเหล็กใน แต่ผึ้งตัวผู้ไม่มีเหล็กใน ด้านข้างแต่ละปล้องมีรูหายใจปล้องละ 1 คู่

อวัยวะวางไข่ อยู่ที่ปล้องสุดท้ายในผึ้งงานและผึ้งนางพญา บางส่วนของอวัยวะวางไข่จะดัดแปลงเป็นเหล็กใน มีลักษณะเป็นเข็มแหลม

รูหายใจ เป็นรูเปิดด้านข้างส่วนอกและท้อง มีทั้งหมด 10 คู่ 3 คู่แรกอยู่ที่ส่วนอก อีก 7 คู่ อยู่ที่ส่วนท้อง รูหายใจจะปิดเปิดตลอดเวลาเพราะมันหายใจเข้าออกทางรูเหล่านี้ รูหายใจจะติดกับท่อลมและถุงลม ผึ้งมีถุงลมใหญ่มากอยู่ภายในลำตัว ช่วยพยุงตัวขณะที่ผึ้งบิน ทำให้ผึ้งสามารถบินเร็วและบินได้ไกลด้วย

ขนตามลำตัวของผึ้งมีจำนวนมากเป็นขนละเอียด มีเส้นประสาทรับความรู้สึกและรับสัมผัส เช่น ส่วนขนบริเวณหน้าใช้รับความรู้สึก การเคลื่อนไหวและทิศทางลม ผึ้งมักจะบินทวนลมไปยังที่ตั้งของแหล่งอาหาร ขนที่ติดกับอกและส่วนท้องของผึ้งสามารถรับความรู้สึกเกี่ยวกับแรงดึงดูดของโลก ทำให้สามารถบอกความสูงต่ำได้ในขณะที่บิน นอกจากนั้นขนยังรับสัมผัสการเคลื่อนไหวของศัตรูและรับสัมผัสอาหาร คือ เกสรและน้ำหวานจากพืชได้อีกด้วย

จาก สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเล่มที่ 15 หน้า 4 - 5 และ 10 - 11

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. ผึ้งเป็นสัตว์ที่อยู่รวมกันเป็นรังโดยมี.....เป็นหัวหน้าครอบครัว
2. ผึ้งประเภทใดที่ทำหน้าที่มากที่สุดในรัง.....
3. เพราะเหตุใดผึ้งจึงบินไปหาอาหารในทิศทางที่ทวนลม.....
   .....
   .....
4. อาหารของผึ้ง คือ.....
5. ผึ้งเป็นสัตว์ตัวเล็ก ๆ แต่สามารถสร้างรังและสะสมอาหารได้มากเพราะเหตุใด.....
   .....
6. ประโยชน์ที่สำคัญของผึ้งที่มีต่อมนุษย์และด้านการเกษตร คือ.....
   .....
7. ถ้าจำนวนของผึ้งลดลงอย่างรวดเร็วจะทำให้เกิดผลเช่นไร.....
   .....
8. การเจริญเติบโตของผึ้งในระยะใดที่อยู่ในการดูแลของผึ้งงาน.....
9. เพราะเหตุใดผึ้งจึงสามารถทราบถึงระยะความสูงต่ำในขณะที่บินได้.....
   .....
10. คนเราน่าจะเอาแบบอย่างที่ดีของผึ้งในด้านใด.....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 4 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง เกี่ยวข้าว เวลา 3 คาบ (คาบที่ 10 - 12)

ความคิดรวบยอด

การร่วมมือร่วมแรงกันทำงาน ย่อมทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และทำให้งานนั้นสำเร็จลงได้อย่างรวดเร็วและมีความสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. บอกถึงประโยชน์ของการลงแขกเกี่ยวข้าวได้
2. อธิบายถึงลักษณะของการทำงานร่วมกันในลักษณะของการ "ลงแขก" ได้
3. เขียนบรรยายจินตนาการจากการฟังบทอ่านที่ครูบรรยายให้ฟังได้
4. เขียนเล่าเรื่องโดยสรุปหลังจากอ่านบทอ่านที่ครูกำหนดให้ได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง เกี่ยวข้าว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการสร้างจินตนาการ (Imagination) เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างอารมณ์และบรรยายเกี่ยวกับเรื่อง เกี่ยวข้าว ก่อนที่จะอ่านเนื้อเรื่องโดยวิธีการดังนี้

1. ครูสร้างบรรยากาศห้องเรียนให้เงียบสงบและให้นักเรียนนั่งหลับตาและฟังคำบรรยายของครูเกี่ยวกับทุ่งนากว้างใหญ่ที่มีรวงข้าวสีทองสุกเหลืองอร่ามอยู่เต็มท้องทุ่ง เนื่องจากเป็นฤดูเกี่ยวข้าว พร้อมกันนั้นก็มีกระแสลมพัดมาทำให้ข้าวในนาบางบิ้งล้มลู่ขึ้นลงเพยิบพยาบตามกระแสลมที่พัดผ่าน มองดูเหมือนมีใครกระพือผ้าผืนใหญ่เพราะต้นข้าวรับน้ำหนักของรวงสีทองไม่ไหว...

ครูให้นักเรียนจินตนาการตามสิ่งที่บรรยายเป็นเวลา 1 นาที แล้วครูก็ดึงความสนใจของนักเรียนโดยการบรรยายถึงเด็กชายคนหนึ่งที่เดินตามหลังแม่ไปบนคันนาที่วกวนขณะที่แดดกำลังร้อนจัดเพราะเป็นเวลาใกล้เที่ยง แต่เขาก็เดินอย่างสบาย ๆ เหมือนไม่รู้สึกอะไร ทั้ง ๆ ที่บนบ่านั้นหน่วงหนักไปด้วยไม้คานหาบและสาแหรกที่บรรจุข้าวปลาอาหาร เพื่อจะนำไปเลี้ยงคนที่มาช่วยลงแขกเกี่ยวข้าว... ครูบอกให้นักเรียนค่อย ๆ ลืมตาขึ้น

2. ครูให้เวลานักเรียน 10 นาที ในการเขียนบรรยายความรู้สึกและเขียนถึงภาพในจินตนาการที่นักเรียนได้สร้างขึ้นจากข้อ 1 ลงในใบงานที่ครูแจกให้

3. ครูให้นักเรียนนำสิ่งที่เขียนบรรยายความรู้สึกและเขียนถึงภาพในจินตนาการจากข้อ 2 ออกมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกกัน

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจขณะที่อ่าน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง เกี่ยวข้าว และคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. เมื่ออ่านจบแล้วให้ตรวจสอบสิ่งที่เข้าใจและไม่เข้าใจจากการอ่านเรื่อง ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจเนื้อหาในส่วนนั้น และหาวิธีสร้างความเข้าใจให้กับตนเอง โดยการพยายามเดาความหมายจากบริบท สนทนากับเพื่อน ๆ หรือเปิดพจนานุกรมเพื่อดูความหมายของคำ และเมื่อเข้าใจเนื้อหาส่วนนั้นแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย✕ ด้วยปากกาสีแดง ท้ายข้อความนั้น

3. ให้นักเรียนทบทวนความเข้าใจเรื่องที่อ่าน เมื่อแน่ใจว่าจำได้แล้วจึงเปิดบทอ่านดู ถ้าหากยังจำไม่ได้ให้เปิดบทอ่านดูใหม่เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้วิธีการเขียนสรุปเรื่อง (REAP : Read, Encode, Annotate and Ponder) ซึ่งเป็นกิจกรรมทบทวนและประเมินความเข้าใจของตนเอง โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. เมื่อนักเรียนอ่านบทอ่านจบและทบทวนจนเข้าใจดีแล้ว ครูให้นักเรียนทุกคนพยายามเขียนเล่าเรื่อง เกี่ยวข้าว ตามความเข้าใจของตนเอง เพื่อทบทวนความจำให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะได้ในเวลา 10 นาที

2. จากการอ่านเรื่อง เกี่ยวข้าว ครูให้นักเรียนเขียนสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านอีกครั้ง โดยนักเรียนต้องพิจารณาเลือกเอาแต่ส่วนที่เป็นใจความสำคัญนำมาจัดลำดับเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายในเวลา 5 นาที

3. ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่เขียนสรุป คือ เกี่ยวข้าว พร้อมทั้งพิจารณาไตร่ตรองถึงสิ่งที่เขียนว่ามีความเหมาะสมถูกต้องหรือไม่ และนักเรียนคิดจะแก้ไขเพิ่มเติมส่วนไหนอีก

4. ครูเลือกนักเรียนมา 1 - 2 คน มาอ่านเรื่องให้เพื่อนฟัง

5. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง เกี่ยวข้าว
2. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
3. ใบงาน
4. บทบรรยายเพื่อสร้างบรรยากาศพื้นฐาน (ขั้น Anticipation)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง เกี่ยวข้าว

เดือนสี่มาถึง ข้าวรวงสีทองพลิ้วลมอยู่ในทุ่ง นาบางบิ้งข้าวล้มลู่ เพราะต้นข้าวรับน้ำหนักรวงสีทองไม่ไหว ลมทุ่งพัดตึง ๆ ชาวนาออกสู่ทุ่งกันแต่เช้าพร้อมด้วยสาแหรก และในตอนเย็นเขาก็ได้กลับถึงบ้านพร้อมด้วยเลียงข้าวในสาแหรกหนักอึ้ง... หน้าเกี่ยวมาถึงแล้วอย่างไม่ช้าและไม่เร็ว

แดดเปรี้ยงเหมือนหัวจะแตกและแผ่นดินจะแยก จุกเดินตามหลังแม่ไปต้อย ๆ บนคันนาที่วกวนไปมา ทั้งสองกำลังตรงไปยังที่นาแม่เหมือนไม่รู้สึกอะไร เดินเลี้ยงตัวไปบนคันนาแคบ ๆ อย่างสบาย ทั้ง ๆ ที่บนบ่าหน่วงหนักด้วยไม้คานหาบ - สาแหรกที่เต็มไปด้วยข้าวปลาอาหาร ทั้งของคาวของหวาน วันนี้มีคนในหมู่บ้านมาลงแขกช่วยเกี่ยวข้าวในนาของจุกกันมากมาย จุกจึงต้องช่วยแม่ โดยถือสัมภาระบางอย่างที่ล้นสาแหรกมุ่งไปยังทุ่งนา

"เร่งเดินเข้าเถอะลูก...เที่ยงแล้ว เดี๋ยวทางโน้นเขาจะหิวกัน" แม่บอกโดยไม่หันกลับมามอง

จุกกระชับแตงโมในอ้อมแขนข้างหนึ่ง และในมืออีกข้างหิ้วตะกร้าที่หนักอึ้งไปด้วยถ้วยชาม พลางเร่งฝีเท้าไปติด ๆ

ไม่ช้าไม่นานก็มาถึงที่นา มีเพื่อนบ้านมาช่วยเกี่ยวข้าวกันตั้ง 7 - 8 คน ทั้งน้าลำดวน บ่าวไข่ตุด และใครต่อใครอีกเยอแยะ พวกเขากำลังจะขึ้นจากนาทีเดียว จุกมองไปบนคันนาเห็นข้าวกองโต 2 - 3 กอง

"แดดดีจริง ๆ วันนี้" พ่อเปรยเมื่อขึ้นจากนา ยิ้มกับแม่อย่างอารมณ์ดี แล้วชวนเพื่อนบ้านเข้าใต้ร่มไม้ใหญ่ใกล้เนินปลวก ข้าวปลาอาหารถูกลำเลียงออกจากสาแหรก จุกคดข้าวใส่จานออกเรียงกันในขณะที่ทุกคนล้อมวงเข้ามา เสร็จจากของคาวไปแล้ว แม่ก็ตักของหวานแจก อิ่มหนำสำราญกันแล้ว พวกผู้ชายก็ควักยาสูบมาม้วนดูดควันฉุย ๆ พวกผู้หญิงก็จับกลุ่มคุยกัน บ้างก็หมุนคลื่นวิทยุหาเพลงลูกทุ่งฟังเล่น

"คิดว่าจะเสร็จไหมนี่...วันนี้" บ่าวไข่ตุดพูดขึ้นกับพ่อ

"คงเสร็จมั้ง" นี่ก็ได้งานเยอะแล้ว เดี๋ยวงายเย็นเก็บไปเรื่อย ๆ ก็ได้ ไม่ต้องรีบนัก"

ตะวันคล้อยไปมากแล้ว ทุกคนจึงชวนกันลงนาอีกครั้งหนึ่ง ตั้งแถวหน้ากระดานเกี่ยวข้าวตะลุยไปเลย จากบิ้งหนึ่งสู่อีกบิ้งหนึ่ง ตามปกติการเก็บเกี่ยวข้าวแถวบ้านของจุกเกี่ยวได้ช้ามาก เพราะใช้เครื่องมือที่เรียกว่าแกะเก็บเกี่ยวได้ทีละรวง กว่าจะเสร็จสักบิ้งก็นาน แต่การลงแขกกันมาก ๆ แบบนี้ เก็บเกี่ยวได้เร็ว เพราะในขณะที่เก็บเกี่ยวก็ได้พูดคุยได้หยอกล้อกันไปด้วย ทำให้ไม่เบื่อ งานเดิน คือเกี่ยวได้มากขึ้น

จุกได้งานแล้ว ต้องช่วยพ่อขนเลียงข้าวจากเพื่อนบ้านมารวมกันไว้บนคันนา เบื่อ ๆ จากการช่วยพ่อขนเลียงข้าว จุกก็ถอนซังข้าวมาทำปี่เล่นสนุกดีเหมือนกัน ช่วงบ่ายใครต่อใครเก็บเกี่ยวข้าวกัน เพราะต้องเร่งให้เสร็จก่อนค่ำ แม่ขอตัวกลับไปเตรียมอาหารที่จะเลี้ยงดูกันตอนค่ำ

เย็นแล้ว ตะวันลับเหลี่ยมเขาลงไปอีกด้าน นกกาเริ่มบินกลับรวงรังกันเป็นหมู่ ๆ ท้องฟ้าที่เคยเป็นสีแดงฉาน เริ่มเปลี่ยนเป็นสีหมากสุกและสักพักก็เปลี่ยนเป็นสีฟ้าครึ้ม ๆ ข้าวในนาถูกเก็บเกี่ยวจนหมดทุกบิ้ง รวมแล้วได้เลียงข้าวกองโตสิบกว่ากอง ในนาจะมีเหลืออยู่บ้างก็เป็นเพียงลูกข้าว เป็นหน้าที่ของแม่ที่จะต้องมาเก็บเกี่ยวในภายหลัง หรือหากว่าไม่คุ้มกับเวลาที่ต้องสูญเสียไป เจ้าของนามักยกผลประโยชน์ให้เจ้าของวัวหรือควายที่นำมาเลี้ยงกลางทุ่ง

ทุกคนเตรียมตัวกลับบ้าน พ่อและพวกผู้ชายหยิบสาแหรกออกมาเอาเลียงข้าวใส่วางซ้อน ๆ กันลงไป เตรียมหาบสาแหรก ช่วยกันขนกลับไปไว้ที่บ้านของจุก ส่วนพวกผู้หญิงเอาเลียงข้าววางซ้อน ๆ กันในกระเชอ แล้วยกขึ้นเทินบนหัวต่างคนต่างช่วยกันเต็มที่ แล้วก็เดินเรียงหนึ่งเลี้ยงตัวไปบนคันนามุ่งไปยังบ้านจุก เดินพลางคุยกันไปพลางอย่างสนุกสนาน เลียงข้าวในนายังเหลืออีกมากแต่ก็เป็นหน้าที่ของพ่อที่จะมาหาบไปภายหลัง

ค่ำแล้ว แต่ดวงจันทร์ทอแสงสุกผ่องอำไพอยู่ริมขอบฟ้า แสงนวลสาดกระจายไปทั้งหมู่บ้าน ที่ลานบ้านของจุก แม่กำลังปูเสื่อ เอาข้าวปลาอาหารมากินกัน หลังจากที่เพื่อนบ้านแต่ละคนได้อาบน้ำอาบท่ามาจนตัวเย็นฉ่ำ

ปรับจาก หนังสือวรรณกรรมเยาวชน เรื่องชนบทที่รัก ตอน เกี่ยวข้าว ของ มานพ แก้วสนิท หน้า 15 - 22

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. ชาวนาจะทำการเกี่ยวข้าวในช่วงฤดูใด.....
2. "การลงแขก" เกี่ยวข้าวของชาวนาเป็นการกระทำกันในลักษณะใด.....
   .....
   .....
3. อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวข้าวเรียกว่าอะไร.....
4. เพราะเหตุใดการลงแขกเกี่ยวข้าวจึงทำให้เก็บเกี่ยวได้เร็ว.....
   .....
5. หลังจากรับประทานอาหารมื้อเที่ยงแล้ว เพื่อนบ้านที่มาช่วยเกี่ยวข้าวในนาของจุก มีวิธีการพักผ่อนกันอย่างไร.....
   .....
6. ในช่วงบ่ายจุกช่วยพ่อทำอะไรบ้าง.....
   .....
7. การร่วมมือร่วมแรงกันทำงานในลักษณะของการลงแขกเกี่ยวข้าว แสดงให้เห็นถึง.....
   .....
8. การ "เดินเลี้ยงตัว" ไปบนคันนาในความรู้สึกของนักเรียน หมายถึงการเดินเช่นไร.....
   .....
   .....
   .....
9. ภาชนะที่ใช้ใส่เลียงข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวแล้วเพื่อนำกลับมาไว้ที่บ้าน ได้แก่อะไรบ้าง.....
   .....
10. นักเรียนคิดว่าการทำงานในลักษณะของการ "ลงแขก" ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด.....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 5 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง การแก้ปัญหา เวลา 3 คาบ (คาบที่ 13 - 15)

ความคิดรวบยอด

การปฏิบัติตนและการแก้ปัญหาของบุคคลในครอบครัว มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับความสงบสุขของบุคคลในสังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้
2. เล่าเรื่องจากบทอ่านตามลำดับเนื้อเรื่องได้
3. อภิปรายถึงวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านได้
4. เลือกประโยคที่คิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่องพร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง การแก้ปัญหา

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) เป็นกลวิธีที่ช่วยฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทำให้พฤติกรรมการอ่านเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง การแก้ปัญหา ให้นักเรียนอ่านในใจในย่อหน้าที่ 1 เป็นเวลา 1 นาที แล้วให้นักเรียนปิดบทอ่านพร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในใจในย่อหน้าแรก แล้วเขียนคำถามลงในใบงานของตนเอง เช่นนักเรียนอาจถามว่า
   - เกิดอะไรขึ้นในหมู่บ้านนี้
   - สิ่งที่หายไปมีอะไรบ้าง
2. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านคำถามที่คิดไว้ให้เพื่อนฟัง แล้วแข่งขันกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด กลุ่มใดตอบถูกต้องและเร็วที่สุดจะได้คะแนน 1 คะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ในการตั้งคำถามให้นักเรียนพยายามตั้งคำถามไม่ให้ซ้ำกัน ครูยกตัวอย่างคำถามที่นักเรียนตั้งมา และลองอภิปรายถึงคุณภาพของคำถามว่าสามารถกระตุ้นความคิดของผู้ตอบคำถามได้มากเพียงใด เช่น

(คำถาม) คนในหมู่บ้านทราบหรือไม่ว่าใครเป็นต้นเหตุของปัญหา (ผู้ตอบสามารถหาคำตอบได้จากบทอ่านทันที คือ ยังไม่ทราบว่าเป็นใคร)

(คำถาม) ชาวบ้านจะมีวิธีการแก้ปัญหานี้อย่างไร (ผู้ตอบจะต้องคิดหาวิธีการซึ่งเป็นการคาดการณ์ถึงวิธีการจับขโมยในโอกาสต่อไป) ซึ่งเป็นคำตอบที่ผู้อ่านจะต้องคิดหาวิธีการแก้ปัญหามาตอบ หากครูเห็นว่าคำถามและคำตอบยังไม่เพียงพอ ครูอาจจะยกตัวอย่างคำถามเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของคำถามแต่ละประเภทได้

3. จากนั้นครูให้นักเรียนอ่านบทอ่านย่อหน้าที่สองอีกและตั้งคำถามเขียนลงในกระดาษของตน พร้อมทั้งตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ และแข่งขันกันตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 จนครูแน่ใจว่านักเรียนจะสามารถตั้งคำถามคิดวิจารณ์หาเหตุผลจากบทอ่านได้

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความนั้นเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง การแก้ปัญหา หากจำไม่ได้ให้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการเลือกประโยคที่ชอบหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วคัดเลือกประโยคจากเรื่อง การแก้ปัญหา ที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคที่น่าสนใจที่สุด พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้นเขียนลงในใบงาน โดยเก็บประโยคและเหตุผลของการเลือกประโยคให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ครูเลือกนักเรียนออกมา 1 คน ให้อ่านประโยคที่เลือกมาให้เพื่อนฟังพร้อมทั้งบอกบรรทัดที่ประโยคนั้นอยู่ให้เพื่อนทราบ เพื่อให้เพื่อนหาประโยคได้ง่ายขึ้น จากนั้นครูให้นักเรียนคนอื่น ๆ ร่วมกันอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่นอภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจจะนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง การแก้ปัญหา
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   - 1.1 การตั้งคำถามและตอบคำถาม
   - 1.2 การเล่าเรื่อง
   - 1.3 การอภิปราย
   - 1.4 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง การแก้ปัญหา

ระยะนี้คนในหมู่บ้านบ่นกันว่า ไก่ที่เลี้ยงไว้ในเล้าหายไปวันละตัวสองตัว ชาวบ้านบางคนที่มีอาชีพทำไร่พบว่า ข้าวโพด ถั่วฝักยาว พริก มะเขือ ที่ปลูกไว้ในไร่ก็หายไปเป็นบางส่วน เสียงโจษขานดังขึ้นหนาหูว่ามีขโมยเกิดขึ้นในหมู่บ้าน แต่ยังไม่รู้ว่าเป็นใคร

ครอบครัวของแก้ว กิ่ง และกาญจน์ ยังอยู่กันด้วยความสงบสุข แม่คงไปขายของที่ตลาด ป้าชมมาช่วยดูแลน้องเก่ง แก้วและกิ่งออกไปช่วยแม่ขายของในวันหยุด ส่วนกาญจน์ช่วยป้าชมทำงานที่บ้าน

เย็นวันหนึ่งพ่อกลับมาจากไร่ มีสีหน้าไม่สู้ดี พ่อพูดว่า "กล้วยน้ำว้าในไร่หายไป 2 เครือ พ่อตั้งใจจะตัดมาให้แม่ทำขนมขาย" "ต้องมีคนขโมยไปแน่ ๆ ค่ะพ่อ" แก้วพูด กิ่งกล่าวด้วยความโมโหว่า "คงเป็นคนเดียวกับที่ขโมยของชาวบ้านด้วยครับ" แม่เตือนพ่อและเด็ก ๆ ไม่ให้โมโหและใช้อารมณ์ "เราควรช่วยกันคิดแก้ปัญหา ถ้าขืนปล่อยทิ้งไว้เช่นนี้ต่อไป ผลิตผลของเราและของชาวไร่ที่ปลูกไว้ก็คงจะไม่มีเหลือ" แม่กล่าว

พ่อและแม่ปรึกษาถึงวิธีป้องกันไม่ให้ของในไร่หาย ในที่สุดก็ตกลงกันว่าจะผลัดเปลี่ยนกันไปเฝ้า แก้วและกิ่งรีบอาสาช่วยพ่อเฝ้าไร่ในตอนเย็น ภายหลังที่กลับจากโรงเรียนแล้ว พ่อจัดเวลาที่จะออกไปเฝ้าไร่ ซึ่งพ่อคิดว่าควรเริ่มตั้งแต่ตีห้าจนกระทั่งถึง 3 ทุ่ม กิ่งสงสัยจึงถามพ่อว่า "หลังจากเวลานั้นไปแล้วไม่ต้องไปเฝ้าก็ได้หรือครับ" พ่อตอบว่า "ไม่จำเป็นต้องเฝ้าหรอกลูก" คนมักจะแอบเข้าไปขโมยตอนเช้าตรู่กับตอนหัวค่ำ"

แก้วและกิ่งออกไปช่วยพ่อดูแลไร่ในตอนเย็น ยังไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น แก้วและกิ่งได้ยินลุงโต ซึ่งมีไร่อยู่ใกล้ ๆ ของพ่อบ่นให้ฟังว่า "แตงโมในไร่หายไป 2 - 3 ผล เป็นประจำเกือบทุกวัน"

วันนี้เป็นวันที่แก้วและกิ่งพบเรื่องตื่นเต้นมาก เด็กทั้งสองได้กลายเป็นวีรสตรีและวีรบุรุษของหมู่บ้านโดยไม่รู้ตัว แก้วและกิ่งกลับถึงบ้านและเปลี่ยนเสื้อผ้าตามปกติ แม่เตรียมอาหารเย็นใส่กล่องไว้ให้ พร้อมทั้งพูดว่า "เอาอาหารไปกินตอนเย็นด้วย กว่าลูกจะกลับก็คงค่ำมาก" เด็กทั้งสองคว้ากล่องข้าวที่แม่เตรียมไว้ พร้อมทั้งเดินแข่งกันเพื่อไปที่ไร่ เมื่อมาถึงไร่พ่อแนะนำให้เด็กทั้งสองเดินดูรอบ ๆ ไร่บ้างและนั่งพักบ้าง ก่อนจะกลับบ้านพ่อฝากแก้วและกิ่งไว้กับลุงโต ลุงโตก็นอนเฝ้าไร่ทุกวัน

เย็นมากแล้ว อากาศเริ่มขมุกขมัว แก้วและกิ่งหยิบกล่องข้าวที่แม่เตรียมมาให้เปิดออกนั่งกินกันสองคน เสียงใบไม้ใบหญ้ากรอบแกรบมาจากดงกล้วย สักครู่ก็ได้ยินเหมือนมีคนเอามีดตัดอะไรสักอย่าง แก้วและกิ่งหันมามองหน้ากัน แก้วกระซิบบอกกิ่งให้ค่อย ๆ หมอบลงเพื่อดูว่าใครกำลังทำอะไรอยู่ เห็นไม่ชัดเลยพี่แก้ว" กิ่งพูด แก้วพากิ่งค่อย ๆ คลานไปข้าง ๆ ต้นข้าวโพดจนกระทั่งเห็นถนัด

เด็กชายวัยรุ่นสองคนกำลังตัดกล้วยเครือใหญ่ของพ่อ แก้วจำได้ว่าเป็นใคร "พี่ชิดกับพี่ชดนั่นเอง นึกว่าใครเสียอีก" แก้วพึมพำ กิ่งทำท่าจะตรงเข้าไปต่อว่า แต่แก้วห้ามไว้ เกรงว่ากิ่งจะเป็นอันตรายเพราะเด็กวัยรุ่นทั้งสองมีมีดด้วย แก้วชวนกิ่งค่อย ๆ ย่องไปทางหลังไร่เพื่อบอกลุงโต ลุงโตมาถึงพบว่าเด็กวัยรุ่นทั้งสองกำลังแบกเครือกล้วยคนละสองเครือเตรียมเดินออกไปจากไร่ของกิ่งกับแก้ว ลุงโตจึงร้องตะโกนเสียงดังลั่นว่า "จับขโมย จับขโมย ช่วยกันจับคนขโมยหน่อยเถิด" ชาวไร่ที่ทำงานอยู่ในบริเวณนั้นต่างวิ่งออกมาช่วยจับ ในที่สุดชิดกับชดก็วิ่งหนีไม่พ้น เขาถูกชาวบ้านล้อมไว้ "จับขโมยได้แล้ว ของที่หายไปก็คงเพราะเจ้าสองคนนี่เอง" ลุงโตพูดเสียงดัง สีหน้าแสดงความโกรธ ลุงโตและชาวบ้านพาชิดกับชดไปมอบให้กับผู้ใหญ่บ้าน แก้วและกิ่งขอตัวแยกกลับบ้าน

เมื่อมาถึงบ้าน แก้วกับกิ่งช่วยกันเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้พ่อ แม่ และกาญจน์ฟัง กาญจน์ร้องว่า สนุกดี และชมว่าพี่เป็นคนเก่งที่สามารถจับคนขโมยของได้ แก้วพูดว่า "พี่สองคนไม่ได้เป็นคนเก่งหรอก คนที่จับขโมยได้คือลุงโตและชาวบ้าน ลำพังพี่สองคนสู้ไม่ไหวหรอก" พ่อพูดว่า "ลูกสองคนแม้จะไม่ได้ลงมือจับขโมย แต่ลูกก็รู้จักวิธีแก้ปัญหาหาทางให้ผู้อื่นจับขโมยได้ด้วย นับว่าลูกทั้งสองเป็นคนเก่ง"

วันต่อมามีข่าวเกี่ยวกับชิดและชดว่า ผู้ใหญ่บ้านได้ถามความเห็นชาวบ้านว่าจะให้จัดการเช่นใด ชาวบ้านบางคนเสนอให้ส่งตำรวจ แต่ชาวบ้านบางคนก็ขอให้ยกโทษ เพราะทั้งสองยังเป็นเด็ก ในที่สุดเสียงส่วนมากขอให้เห็นกับพ่อแม่ของเด็ก ด้วยการยอมยกโทษให้ แต่ต้องให้พ่อแม่มารับปากกับชาวบ้านว่าจะดูแลไม่ให้ลูกของตนประพฤติเช่นนี้อีก

ชิดกับชดเป็นพี่น้องกัน ทั้งสองเป็นลูกของลุงชั้นกับป้าบุญชู สามีภรรยาคู่นี้เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่บ้าน ลุงชั้นรับจ้างชาวไร่ทำงานเมื่อได้เงินมาก็นำไปซื้อเหล้าดื่มจนเมา พอกลับไปถึงบ้านก็หลับอย่างไม่มีสติสัมปชัญญะ ส่วนป้าบุญชูรับของจากชาวไร่ไปนั่งขายในตลาด กว่าจะกลับมาถึงบ้านก็เป็นเวลาค่ำ สามีภรรยาคู่นี้มักทะเลาะกันอยู่เสมอ เขามิได้เอาใจใส่ดูแลชิดกับชด เด็กทั้งสองมักทำอะไรตามใจชอบ โดยไม่มีผู้ใดคอยแนะนำ สาเหตุที่ชิดและชดขโมยของชาวบ้านนั้น เพราะต้องการเงินไปซื้อบุหรี่และเล่นการพนันนั่นเอง

ผู้ใหญ่บ้านเรียกลุงชั้นและป้าบุญชูมาตักเตือน ให้รู้จักอบรมชิดและชดให้เป็นเด็กดี ให้เด็กทั้งสองรู้จักใช้เวลาว่างที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ ลุงชั้นยอมรับผิดให้สัญญาว่าจะช่วยป้าบุญชูอบรมลูกทั้งสองให้ดีขึ้น

เดี๋ยวนี้ในหมู่บ้านและในไร่ไม่มีของหาย ลุงโตและชาวบ้านต่างชมเชยแก้วและกิ่งที่มีส่วนช่วยให้ชาวบ้านมีความสุข ส่วนชิดและชดเป็นคนดีขึ้น กิ่งบ่นให้แม่ฟังว่า "คนที่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนเช่นนี้น่าจะจับตัวส่งไปให้ตำรวจ" แม่ชี้แจงว่า "ผู้ใหญ่บ้านตัดสินถูกต้องแล้ว ถ้าลูกพิจารณาให้ดีการที่เด็กจะเป็นคนดีก็ต้องมีพ่อแม่คอยอบรมสั่งสอน และพ่อแม่ต้องประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กด้วย" "อย่างพ่อกับแม่ใช่ไหมคะ" แก้วพูดต่อ "พ่อและแม่เป็นคนดีและสอนให้ลูกปฏิบัติตนเป็นคนดี ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่ทำความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน" แก้วพูดชมพ่อและแม่อย่างจริงใจ

ปรับจาก หนังสือ ชุดบ้านอบอุ่น เล่ม 3 เรื่องเศรษฐกิจในบ้าน ตอน การแก้ปัญหา ของสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ และศจี แถวถิ่นทอง หน้า 37 - 43

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. ถ้าเกิดมีคนเป็นขโมยอยู่ในหมู่บ้านสิ่งที่จะติดตามมาคืออะไร.....
   .....
2. การป้องกันไม่ให้ของในไร่หายทำได้อย่างไร.....
   .....
3. จากเรื่องที่อ่าน ทำไมพ่อจึงคิดว่าคนมักจะแอบเข้าไปขโมยของในไร่ในช่วงเวลาเช้าตรู่กับช่วงหัวค่ำ.....
   .....
4. แก้วและกิ่งไม่ตรงเข้าไปต่อว่า ชิดกับชด ซึ่งมาขโมยตัดกล้วยเพราะเหตุใด.....
   .....
5. แก้วกับกิ่งมีวิธีการแก้ปัญหาในการไม่จับขโมยด้วยตนเองอย่างไร.....
   .....
6. ชิดและชดเป็นขโมยเพราะสาเหตุใด.....
   .....
7. การที่เด็กจะเป็นคนดีของสังคมหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสิ่งใดเป็นสำคัญ.....
   .....
8. ผู้เป็นพ่อและแม่ควรจะอบรมสั่งสอนลูกเช่นไร.....
   .....
   .....
   .....

แผนการสอนที่ 6 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย | ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ตัวต่อ | เวลา 3 คาบ (คาบที่ 16 - 18)

ความคิดรวบยอด

สมาชิกที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน จะต้องแบ่งหน้าที่กันและทำงานตามหน้าที่ของตน และจะต้องมีความสามัคคีกันเป็นอย่างดี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. บอกถึงประเภทและหน้าที่ของตัวต่อที่อยู่ในรังได้
2. อธิบายถึงลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นรังของตัวต่อได้
3. อภิปรายถึงคุณและโทษของตัวต่อได้
4. ระดมความคิดจากสิ่งที่ตนเองรู้ที่เกี่ยวกับคำรวบยอดที่ครูกำหนดให้ได้
5. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ตัวต่อ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการสร้างแผนภาพเครือข่ายความคิด (Clustering) เป็นกิจกรรมก่อนการอ่านที่ดึงความรู้เดิมของผู้เรียนออกมาเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน คือบทอ่านเรื่อง ตัวต่อ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแนะนำชื่อเรื่องของบทอ่านให้นักเรียนคือเรื่อง ตัวต่อ แล้วให้นักเรียนเขียนชื่อเรื่อง ตัวต่อ ลงบนใบงานที่ครูแจกให้ และเขียนวงกลมล้อมรอบชื่อเรื่องไว้ พร้อมทั้งให้นักเรียนคิดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับเรื่อง ตัวต่อ และเขียนคำศัพท์ที่นึกได้ลงใกล้ ๆ กับชื่อเรื่อง ตัวต่อ โดยเขียนวงกลมล้อมรอบคำศัพท์นั้น พร้อมทั้งขีดเส้นโยงคำศัพท์เข้ากับชื่อเรื่อง ตัวต่อ จนได้แผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ที่สัมพันธ์กับเรื่อง ตัวต่อ ที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่นักเรียนจะทำได้ภายในเวลาที่ครูกำหนดให้ (10 นาที)

นักเรียนอาจคิดและทำแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) เรื่อง ตัวต่อ ได้ดังนี้

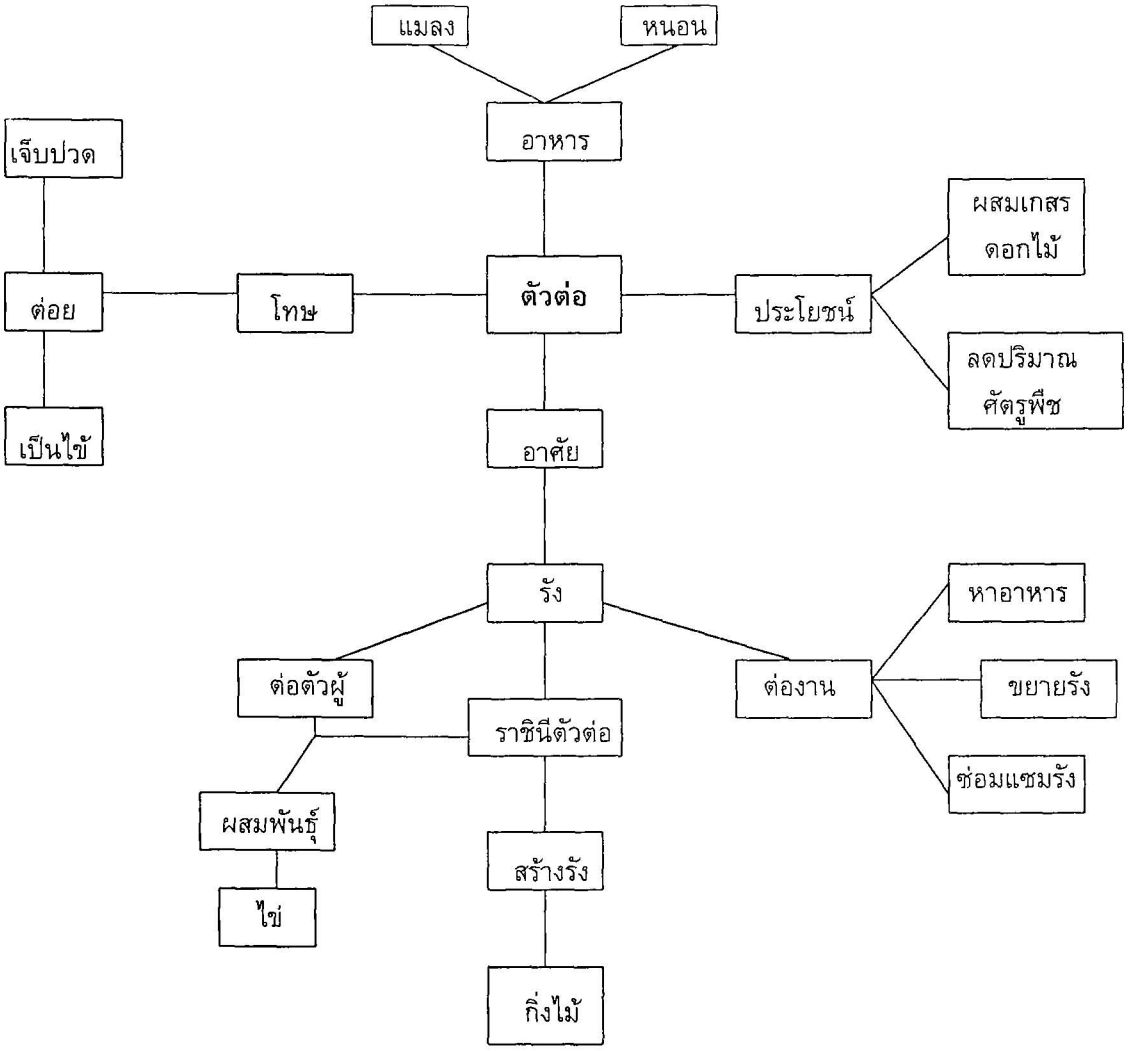

ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนพยายามคิดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับเรื่อง ตัวต่อ ให้มากที่สุดเพื่อนักเรียนจะได้แผนภาพเครือข่ายความคิดที่สมบูรณ์ที่สุดตามเวลาที่กำหนด

2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน แล้วนำแผนภาพเครือข่ายความคิดเรื่อง ตัวต่อของตนเองมาอภิปรายเปรียบเทียบกับเพื่อนในกลุ่มของตน แล้วช่วยกันสรุปเขียนแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) เรื่อง ตัวต่อ ที่เป็นความคิดรวบยอดของกลุ่มลงบนใบงาน (กระดาษโปสเตอร์) ที่ครูแจกให้แต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งนำผลงานมาแปะติดแสดงบนกระดานดำ

ครูย้ำให้นักเรียนเข้าใจว่าทุกแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) มีความถูกต้องทุกแผนภาพถึงแม้ว่าจะไม่เหมือนกัน

3. ครูบอกนักเรียนว่าจะได้อ่านเรื่อง ตัวต่อ ให้นักเรียนพิจารณาดูว่าในบทอ่านมีข้อมูลที่กล่าวถึงตัวต่อ ตรงตามที่นักเรียนเขียนในแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ของตนหรือของกลุ่มที่ทำไว้หรือไม่ และมีข้อมูลใดที่นักเรียนได้เพิ่มจากบทอ่านเรื่อง ตัวต่อ หรือไม่

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นการกำกับความเข้าใจในขณะอ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง ตัวต่อ และคำชี้แจงการอ่านให้กับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการกำกับความเข้าใจในขณะอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่าน แล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. เมื่อนักเรียนอ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนว่าเข้าใจ และไม่เข้าใจอะไร ให้นักเรียนพยายามคิดหาสาเหตุของความไม่เข้าใจ และหาวิธีต่าง ๆ ที่จะสร้างความเข้าใจให้กับตนเอง อาจจะถามหรือสนทนากับเพื่อน หรือเปิดพจนานุกรมดูคำศัพท์ที่ไม่เข้าใจ หรือเดาความหมายจากบริบท เมื่อเข้าใจดีแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

3. เมื่ออ่านเรื่องจบแล้วให้นักเรียนปิดบทอ่านเรื่อง ตัวต่อ แล้วลองนึกทบทวนเรื่องว่า อ่านแล้วได้ความว่าอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งพิจารณาถึงความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่านเรื่องที่นอกเหนือจากแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) จากขั้น Anticipation เพิ่มขึ้น โดยใช้ปากกาสีแดงเขียนเพิ่มเติมในแผนภาพขั้น Anticipation

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้วิธีการเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านเรื่อง ตัวต่อ มีขั้นตอน ดังนี้

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม เพื่อร่วมกันอภิปรายประเด็นหลักและใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

2. ครูให้นักเรียนเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญของข้อมูลจากบทอ่าน เรื่อง ตัวต่อ โครงร่างสรุปใจความสำคัญของข้อมูลจากบทอ่านเรื่อง ตัวต่อ อาจมีลักษณะ ดังนี้

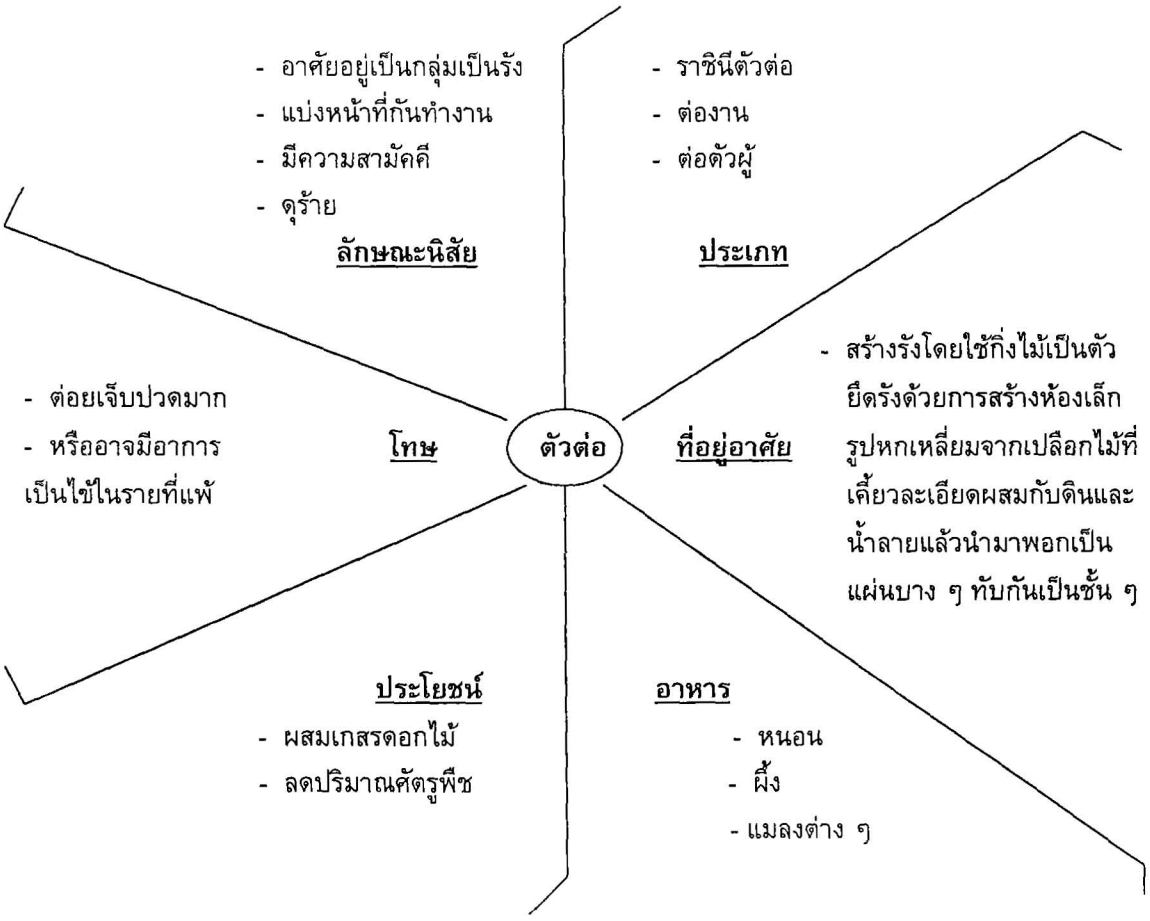

3. เลือกนักเรียนคนหนึ่งออกมาเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านเรื่องตัวต่อบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแก้ไขเพิ่มเติมให้โครงร่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สร้างขึ้นในขั้น Anticipation และ Realization เพื่อให้นักเรียนทราบว่าความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับตัวอย่างของนักเรียนนั้นตรงหรือต่างจากความรู้ใหม่อย่างไร และความรู้ที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้นมีอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ตัวต่อ
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   - 1.1 การตอบคำถาม
   - 1.2 การอภิปราย
   - 1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ตัวต่อ

ทั่วโลกมีตัวต่ออยู่ประมาณ 15,000 ชนิด ส่วนใหญ่เป็นชนิดที่อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ก้าวร้าวรุกรานใคร จะต่อยเพียงเพื่อป้องกันตัวเอง หรือล่าเหยื่อเท่านั้น แต่สำหรับตัวต่อที่เรารู้จักกันดีเป็นชนิดที่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มเป็นรังเป็นครอบครัว มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน มีความสามัคคีกันเป็นอย่างดี

ตัวต่อแต่ละรังจะแยกกันอยู่โดยไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ ต่อกันเลย ใครจะเข้ารังผิดไม่ได้ ผู้รุกล้ำจะได้รับโทษถึงชีวิตเลยทีเดียว แต่ถึงกระนั้นตัวต่อก็สามารถจำรังพรรคพวกของตนเองได้เสมอ จากกลิ่นกายฮอร์โมนที่ราชินีแต่ละรังปล่อยออกมา ซึ่งแต่ละรังจะมีกลิ่นไม่เหมือนกัน

การเริ่มต้นอาณาจักรใหม่

ราชินีตัวต่อจะเริ่มสร้างรังเล็ก ๆ ด้วยตนเองโดยทำแกนยื่นจากกิ่งไม้หรือบริเวณที่คัดเลือกไว้เพื่อใช้เป็นตัวยึดรัง ซึ่งต้องมีความแข็งแรงที่จะสามารถรับน้ำหนักรังขนาดใหญ่ได้ ขั้นต่อไปจะเริ่มสร้างห้องเล็ก ๆ รูปหกเหลี่ยมด้วยเปลือกไม้ที่เคี้ยวจนละเอียดผสมกับดิน คลุกเคล้าด้วยน้ำลายจนเข้ากันดีนำมาพอกเป็นแผ่นบาง ๆ ทับกันเป็นชั้น ๆ ใช้ป้องกันแสงแดดกระแสลมและฝนได้อย่างน่าอัศจรรย์ เมื่อได้หกเหลี่ยมเล็ก ๆ หลายห้องพอสมควรแล้ว ราชินีตัวต่อจะเริ่มวางไข่ห้องละ 1 ฟอง เมื่อตัวอ่อนออกจากไข่แล้ว จะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากราชินีเป็นอย่างดี ไข่ที่วางจะมี 3 ลักษณะ คือ ไข่ที่เจริญเป็นราชินี ไข่ที่เจริญเป็นต่องาน และไข่ที่เจริญเป็นตัวผู้

สำหรับต่องานนั้นเมื่ออายุได้ 5 - 8 วัน จะเป็นตัวอ่อน ใช้เวลาช่วงเป็นตัวอ่อนประมาณ 4 - 5 สัปดาห์ ต่อมาเข้าดักแด้ประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ ก็จะออกมาเป็นแมลง และช่วยปฏิบัติงานทุกอย่างภายในรัง อาทิเช่น เลี้ยงตัวอ่อน ซ่อมแซมและขยายรัง หาอาหาร และเป็นทหารป้องกันศัตรู

เมื่อจำนวนประชากรตัวต่อภายในรังเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตัวต่องานก็จะช่วยกันเร่งขยายรังออกไปอีก โดยต่อเติมชั้นล่างใต้ชั้นแรกเป็นสองชั้น สามชั้น สี่ชั้น ตามความต้องการพร้อมกับขยายผนังด้านข้างให้กว้างออกไปเรื่อย ๆ โดยใช้วัสดุเปลือกไม้ที่ถูกเคี้ยวจนละเอียดผสมดินคลุกเคล้าด้วยน้ำลายจนเข้ากันดีแล้วนำมาพอกเป็นแผ่นบาง ๆ หลาย ๆ ชั้น

คุณและโทษของตัวต่อ

เนื่องจากตัวต่อเป็นแมลงที่มีความดุร้ายและต่อยเจ็บปวดมาก ประกอบกับตัวต่อเป็นแมลงที่กินเนื้อด้วยกันเป็นอาหาร ดังนั้นตัวต่อจึงเป็นศัตรูสำคัญของผู้มีอาชีพเลี้ยงผึ้ง ตัวต่อจะคอยจ้องจับผึ้งทีละตัวจนผึ้งรังนั้นอ่อนแอลง มันก็จะยกพวกบุกเข้าโจมตีทันที แบ่งเอาทั้งน้ำหวานและตัวอ่อน จะฆ่าผึ้งทุกตัวที่ขวางหน้าจนผึ้งรังนั้นแตกสลายไป

แต่ในความน่าสะพรึงกลัวดังกล่าว ตัวต่อก็ใช่จะไร้ซึ่งคุณประโยชน์ที่มีต่อโลกนี้เสียทีเดียว จากความเป็นนักล่าตัวฉกาจนั่นเอง ทำให้มันมีส่วนช่วยลดปริมาณศัตรูพืช อาทิเช่น หนอนและแมลงต่าง ๆ ได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีส่วนในการผสมเกสรดอกไม้ต่าง ๆ อีกไม่น้อยเลยทีเดียว

เมื่อมองในแง่สมดุลย์ธรรมชาติแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกล้วนต้องพึ่งพากันทั้งสิ้น ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปหรือมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากจนเกินพอดีแล้ว ความสับสนวุ่นวายคงเกิดตามมาไม่มีที่สิ้นสุด ควรให้โอกาสตัวต่อได้มีชีวิตเพื่อมีส่วนร่วมช่วยสร้างสรรค์ความสุขแก่โลกนี้ต่อไป

จาก หนังสืออ่านประกอบ เรื่อง ตัวต่อ ของ ครรชิต มนูญผล หน้า 5, 18 - 32

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. กลิ่นกายฮอร์โมนที่ราชินีตัวต่อแต่ละรังปล่อยออกมามีประโยชน์อย่างไร.....
   .....
2. ภายในรังของตัวต่อประกอบด้วยตัวต่อกี่ประเภท และแต่ละประเภทมีหน้าที่อย่างไร.....
   .....
   .....
   .....
   .....
3. ราชินีตัวต่อจะเริ่มสร้างรังอย่างไร.....
   .....
   .....
4. เมื่อสมาชิกภายในรังเพิ่มมากขึ้น ต่องานจะทำอย่างไร.....
   .....
   .....
5. อาหารของตัวต่อ คืออะไร.....
   .....
6. ตัวต่อมีประโยชน์ที่สำคัญต่อโลกอย่างไร.....
   .....
   .....
7. ผู้ที่ถูกตัวต่อต่อยจะมีอาการอย่างไร.....
   .....
8. ให้นักเรียนเขียนแสดงวงจรชีวิตของต่องาน.....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

แผนการสอนที่ 7 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ต้นไทรบอกอายุ เวลา 3 คาบ (คาบที่ 19 - 21)

ความคิดรวบยอด

การเคารพซึ่งกันและกันตามลำดับอาวุโสเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. เขียนจินตนาการจากการฟังบทอ่านที่ครูบรรยายให้ฟังได้
2. อภิปรายถึงหลักการเคารพกันตามลำดับอาวุโสของการอยู่ร่วมกันในสังคมได้
3. เลือกประโยคที่ชอบและคิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่องพร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ต้นไทรบอกอายุ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการสร้างจินตนาการ (Imagination) เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างอารมณ์และบรรยายถึงสภาพแวดล้อมของป่าใหญ่แห่งหนึ่ง และบรรยายถึงลักษณะของสัตว์สามชนิด คือ นกกระทา ลิง และช้าง เนื่องจากเรื่องในบทอ่านมีปมเหตุของเรื่องจากสัตว์ทั้ง 3 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เงียบสงบและให้นักเรียนนั่งหลับตาและฟังคำบรรยายของครูเกี่ยวกับ

สภาพป่าใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์มากและเต็มไปด้วยต้นไม้นานาชนิด และหนึ่งในจำนวนต้นไม้เหล่านั้นก็มีต้นไทรต้นหนึ่งขึ้นอยู่กลางป่า ซึ่งไทรต้นนี้มีขนาดลำต้นสูงใหญ่ แผ่กิ่งก้านสาขา รากไทรห้อยย้อยระย้าลงมาดูร่มรื่นน่าอยู่อาศัยยิ่งนัก..... ให้นักเรียนสร้างจินตนาการตามที่ครูบรรยาย โดยให้เวลา 1 นาที แล้วดึงความสนใจของนักเรียนไปสู่สัตว์ 3 ชนิด คือ นกกระทา ลิง และช้าง ต่อจากนั้นครูก็บรรยายถึงลักษณะของสัตว์ทั้งสาม..... ให้นักเรียนสร้างจินตนาการตามที่ครูบรรยาย โดยให้เวลา 1 นาที แล้วดึงความสนใจของนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อนำไปสู่บรรยากาศการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด ว่ามีพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างไร จากนั้นจึงให้นักเรียนค่อย ๆ ลืมตาขึ้น

2. ครูให้เวลานักเรียน 10 นาที ในการเขียนบรรยายความรู้สึกและเขียนถึงภาพในจินตนาการที่นักเรียนได้สร้างขึ้นจากข้อ 1 ลงในใบงานที่ครูแจกให้

3. ครูให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกและเขียนถึงภาพในจินตนาการจากข้อ 2 มาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกกัน

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านและคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง ต้นไทรบอกอายุ หากจำไม่ได้ให้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการเลือกประโยคที่ชอบหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนทุกคนคัดเลือกประโยคจากบทอ่าน เรื่อง ต้นไทรบอกอายุ ที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคที่น่าสนใจที่สุด พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้นเขียนลงในใบงาน โดยเก็บประโยคและเหตุผลของการเลือกประโยคนั้นให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ให้นักเรียนออกมาอ่านประโยคที่เลือกมาให้เพื่อนฟัง พร้อมทั้งบอกบรรทัดที่ประโยคอยู่ให้เพื่อนทราบ เพื่อให้เพื่อนหาประโยคได้ง่ายขึ้น จากนั้นครูให้นักเรียนคนอื่น ๆ ร่วมกันอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจจะนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ต้นไทรบอกอายุ
2. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
3. ใบงาน
4. บทบรรยายเพื่อสร้างบรรยากาศพื้นฐาน (ขั้น Anticipation)
5. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 การอภิปราย
   1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ต้นไทรบอกอายุ

นานมาแล้ว ในป่าใหญ่แห่งหนึ่ง มีต้นไทรขึ้นอยู่กลางป่า ลำต้นสูงใหญ่ แผ่กิ่งก้านสาขา รากไทรห้อยย้อยลงมาดูร่มรื่นน่าอยู่อาศัยยิ่งนัก ไทรต้นนี้จึงเป็นที่พักพิงของสัตว์ 3 ตัว คือ นกกระทา ลิงและช้าง ลิงอาศัยอยู่บนคบไม้ นกกระทาทำรังอยู่บนกิ่งไม้ ส่วนช้างอยู่โคนต้น สัตว์ทั้งสามแม้จะอยู่บ้านเดียวกัน แต่ก็ไม่ปรองดองกันเลย ต่างก็อวดเก่งถือดี นึกอยากจะทำอะไรก็ทำตามใจชอบ ไม่เคารพเกรงใจกัน

ช้างทะนงตนว่าตัวใหญ่ที่สุด เป็นเจ้าป่าร่างกายแข็งแรง มีพลกำลังมหาศาล จึงวางมาดเป็นนักเลงโต เดินทางไปไหนก็ใช้งวงหักกิ่งไม้ ทิ้งถอนต้นไม้ริมทาง เหวี่ยงทิ้งกลาดเกลื่อนอยู่บนพื้นดิน นึกอยากจะร้องก็แผดเสียงดังลั่นสนั่นป่า ไม่เกรงใจใคร

"ฮูมแปร่...ฮูมแปร่"

"โอ๊ย! อะไรกัน แก้วหูแทบแตก" ลิงและนกกระทาสะดุ้งตื่นจากการนอนหลับฝันหวานงัวเงียร้องถาม

ลิงตัวเล็กกว่าช้าง แต่ก็ถือว่าเป็นสัตว์ที่คล่องแคล่วว่องไวและฉลาด จึงไม่เกรงใจเพื่อนร่วมสำนักชอบซุกซนรังแกเพื่อน บางครั้งก็แกล้งรื้อรังนกกระทากระจุยกระจาย บางคราวเห็นช้างเดินมาใต้ต้นไม้ก็หักกิ่งไม้ที่มีรังมดแดงขว้างใส่ช้างเป็นที่สนุกสนานตามประสาลิง แต่เพื่อนที่ถูกกลั่นแกล้งโกรธเคือง

"เออ... ฝากไว้ก่อนเถอะเจ้าจ๋อ ถึงทีข้าบ้างละก็ คอยดูนะ" ช้างคำรามอยู่ในลำคอใช้งวงปัดมดแดงตุ๊บตั้บ

นกกระทาตัวเล็กที่สุด แทนที่จะเกรงกลัวเพื่อนทั้งสอง กลับอวดเก่งว่าบินได้ท่องเที่ยวไปไกลจึงมีความรู้และประสบการณ์มาก บางทีก็แก้เผ็ดลิงกับช้างด้วยการถ่ายรดหัวให้เพื่อนรู้เสียบ้างว่า ถึงจะเล็กแต่ก็เล็กพริกขี้หนูนะ

"หนอย... เจ้ากระทา เล่นสกปรกยังงี้เซี่ยวเรอะ" ลิงกับช้างโวยลั่น ปัดขี้นกออกจากหัว

การอยู่อย่างไม่เกรงใจกันเช่นนี้ ทำให้เกิดเรื่องโกรธเคืองกันประจำ สัตว์ทั้งสามเริ่มรู้สึกเบื่อหน่ายแต่จนปัญญาที่จะแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น เพราะต่างก็ไม่รู้ชัดว่าใครมีอายุมากกว่ากัน จะได้เคารพกันตามอาวุโส

"ข้าตัวใหญ่ที่สุด ก็ต้องเป็นพี่เบิ้มซิ" ช้างชิงพูดเข้าข้างตัวเอง

"แน่เรอะ...! ตัวใหญ่เกิดทีหลังก็ได้นี่ ข้าซิเกิดก่อนเจ้า" ลิงแย้ง

"ถึงตัวข้าเล็กที่สุดแต่อาจจะแก่กว่าพวกเจ้าก็ได้ ใครจะรู้ล่ะ" นกกระทาไม่ยอมเป็นน้อง

นั่นซิ ไม่มีใครมีหลักฐานยืนยันว่าตนเองอายุเท่าไร ในที่สุดสัตว์ทั้งสามก็ตกลงให้ต้นไทรที่อยู่อาศัยช่วยวัดอายุ

"นี่แนะเจ้าช้าง เจ้าเคยเห็นต้นไทรตั้งแต่เมื่อไหร่" ลิงกับนกกระทาถามช้างก่อน ช้างนิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่งจึงตอบ

"เมื่อข้ายังเป็นลูกช้างเดินตามหลังแม่ไปหากิน ข้าเดินผ่านไทรต้นนี้ โอ้ย... ตอนนั้นยังเป็นต้นเล็ก ๆ ยอดสูงแค่ระท้องข้าเท่านั้น และไม่ใหญ่เบ้อเริ่มเหมือนเวลานี้หรอก"

"ข้าจำได้สบายมาก" ลิงรีบตอบทันที "ตอนเด็ก ๆ ข้าชอบมาเล่นที่ต้นไทรนี้เป็นประจำต้นเตี้ยนิดเดียวเอง ไม่ต้องชะเง้อให้เมื่อยคอก็กัดกินยอดไทรได้"

"อ๋อ...เหรอ" ช้างกับนกกระทาพยักหน้า

"เอ้า ! ถึงคราวเจ้าแล้วล่ะ" เพื่อน ๆ บอกนกกระทา

"พวกเจ้าฟังข้าให้ดีนะ" นกกระทายืดอกพูดอย่างมั่นใจ "แต่เดิมน่ะไม่มีไทรต้นนี้หรอก มีแต่ไทรต้นโน่นที่เห็นอยู่ลิบ ๆ นั่น ข้าบินไปกินลูกไทรต้นโน่น แล้วมาถ่ายลงตรงนี้จึงมีต้นไทรงอกขึ้นมาให้เราได้อยู่อาศัยกัน ถ้าจะพูดให้ถูก ข้านี่แหละที่ทำให้มีต้นไทรเพราะฉะนั้นข้าจึงมีอายุมากที่สุด จริงมั๊ยล่ะ"

สัตว์ทั้งสามจึงตกลงกันได้ว่า นกกระทาที่ตัวเล็กที่สุดเป็นพี่ใหญ่ ลิงเป็นพี่รอง ส่วนช้างตัวใหญ่กลับกลายเป็นน้องนุชสุดท้อง ต่างก็ให้ความเคารพนับถือกันตามลำดับอาวุโส ไม่กลั่นแกล้งจนเกิดเรื่องเดือดร้อนเหมือนก่อน ทุกเช้าสัตว์ทั้งสามจะออกไปหากิน นกกระทาพี่ใหญ่เป็นผู้บินไปสำรวจดูก่อนว่ามีอาหารอยู่ที่ไหน แล้วจึงพาช้างและลิงไปยังต้นไม้ที่มีผลไม้สุกบนต้น ลิงผู้ว่องไวและชำนาญในการปีนป่ายจะไต่ขึ้นไปเก็บผลไม้ลงมาให้พี่น้องกินจนพุงกาง มิหนำซ้ำยังให้ช้างบรรทุกผลไม้กลับมาที่ต้นไทร กักตุนไว้เป็นเสบียงกินต่อไปได้อีกหลายวันไม่ต้องออกไปหากินบ่อย ๆ

เมื่อสัตว์ทั้งสามรู้จักเคารพยำเกรงซึ่งกันและกัน เด็กรู้จักอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ สัตว์ทั้งสามจึงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

จาก หนังสือชุด จะเล่าให้เจ้าฟัง ตอน ต้นไทรบอกอายุ ของ ต้อยติ่ง

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. จากเรื่องที่อ่าน ต้นไทรเป็นที่อาศัยของสัตว์ชนิดใดบ้าง.....
   .....
2. สัตว์ที่อาศัยอยู่ที่ต้นไทรซึ่งเปรียบเสมือนอยู่บ้านเดียวกัน แต่ไม่มีความสุขเพราะเหตุใด.....
   .....
3. ลักษณะนิสัยของสัตว์แต่ละชนิดแตกต่างกันอย่างไร.....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
4. สัตว์ทั้งสามตกลงให้ต้นไทรที่อยู่อาศัยช่วยวัดอายุเพื่อจุดประสงค์ใด.....
   .....
   .....
5. สัตว์ที่ให้เหตุผลดีที่สุดและเหมาะสมที่จะมีอาวุโสมากกว่าสัตว์อื่น คือ.....
   .....
6. เมื่อสัตว์ทั้งสามตกลงกันได้ จึงนับถือกันตามลำดับอาวุโส ดังนี้คือ.....
   .....
   .....
   .....
   .....

แผนการสอนที่ 8 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย | ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง มด | เวลา 3 คาบ (คาบที่ 22 - 24)

ความคิดรวบยอด

สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มหรือสังคมเดียวกัน จะต้องช่วยเหลือเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน และแบ่งหน้าที่กันทำงาน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. บอกถึงลักษณะและหน้าที่ของมดแต่ละประเภทที่อยู่ในรังได้
2. ระดมความคิดจากสิ่งที่ตนเองรู้ที่สัมพันธ์กับคำรวบยอดที่ครูกำหนดให้ และนำมาเขียนเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดได้
3. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง มด

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการวางแผนก่อนอ่าน (PReP : Pre - Reading Plan) เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนอ่าน และประเมินความรู้เดิมของนักเรียนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน คือ มด ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแนะนำหัวข้อเรื่อง มด แก่นักเรียน แล้วเขียนไว้บนกระดานดำให้นักเรียนคิดและพูดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับมด แล้วช่วยกันออกมาเขียนข้อมูลต่าง ๆ ไว้ด้านหนึ่งของกระดานดำ

สิ่งที่นักเรียนเขียนอาจได้แก่

- เป็นแมลง
- มีขา 6 ขา
- มีปีก
- มีหนวด 2 เส้น
- กินน้ำหวานดอกไม้
- กินอาหารรสหวาน
- กินเมล็ดพืช
- ออกลูกเป็นไข่
- กัดแล้วทำให้คัน ๆ ปวด
- อยู่รวมกันเป็นรัง

ครูให้นักเรียนดูข้อมูลที่นักเรียนเขียนบนกระดานดำ

2. ครูชี้แนะให้นักเรียนจัดข้อมูลที่เขียนไว้บนกระดานดำ ตามคุณลักษณะ เช่น

ลักษณะ	- เป็นแมลง	อาหาร	- น้ำหวานจากดอกไม้
	- ออกลูกเป็นไข่		- อาหารรสหวาน
	- มีขา 6 ขา		- เมล็ดพืช
	- มีปีก 2 ปีก	ที่อยู่อาศัย	- สร้างรังตามต้นไม้
	- มีหนวด 2 เส้น		- สร้างรังในดิน

อาการเมื่อถูกมดกัด

- คัน
- เป็นตุ่มหรือผื่น

3. ครูชี้แนะให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน แล้วช่วยกันสร้างโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมบนกระดาษโปสเตอร์

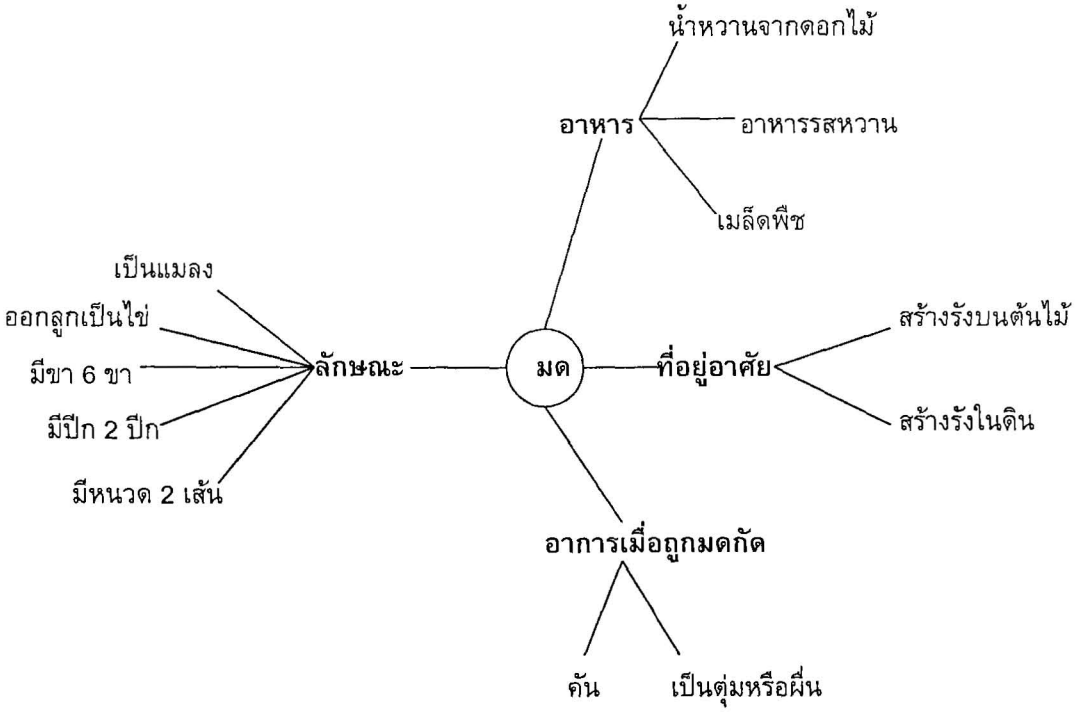

ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดข้อมูลที่นักเรียนทราบที่สัมพันธ์กับมดเพิ่มเติม และสร้างเครือข่ายเพิ่มขึ้น จนนักเรียนไม่สามารถหาข้อมูลได้อีกต่อไป แล้วให้นักเรียนลอกโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับมด บนกระดาษโปสเตอร์ลงในใบงานของตน

4. กำหนดจุดประสงค์ของการอ่าน โดยครูบอกนักเรียนว่าจะได้อ่านบทอ่านเรื่อง มด ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพิจารณาดูว่าในบทอ่านมีข้อมูลตรงตามที่เขียนไว้ในโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมเรื่อง มด หรือไม่ นอกจากข้อมูลที่เราเขียนไว้ในโครงร่างแล้วบทอ่านนี้ได้ให้ข้อมูลอะไรอีกบ้างที่สัมพันธ์กับมด

เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาเขียนโครงร่างเครือข่ายความรู้เรื่องมดให้ได้มากที่สุด

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ครูแจกบทอ่านเรื่อง มด และให้นักเรียนดำเนินการอ่านตามวิธีการ กำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. เมื่ออ่านจบและเขียนเครื่องหมายแล้ว ให้นักเรียนทบทวนในใจว่าเข้าใจหรือไม่เข้าใจอะไรบ้าง

3. ตรวจสอบสิ่งที่เข้าใจ พยายามคิดหาสาเหตุของความไม่เข้าใจ และหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างความเข้าใจให้กับตนเอง โดยการพยายามเดาความหมายจากบริบท หรือสนทนากับเพื่อน หรือเปิดพจนานุกรมเพื่อดูความหมาย และเมื่อเข้าใจความหมายของข้อความแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. นำใบงานโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับมด ที่นักเรียนลอกไว้มาพิจารณาให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ท้ายข้อมูลความรู้เดิมที่ตรงกับข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่าน และให้ใช้ข้อมูลที่ได้เรียนรู้จากบทอ่าน เขียนขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้นให้ได้มากที่สุด (โดยใช้ปากกาต่างสีจากที่ลอกครั้งแรก) เสร็จแล้วเปรียบเทียบงานของตนกับของเพื่อนข้างเคียง

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ให้นักเรียนเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านมีขั้นตอนดังนี้

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหาประเด็นหลักและรายละเอียดที่สัมพันธ์กับ มด ในบทอ่าน

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนโครงร่างสรุปข้อมูลจากบทอ่าน เรื่อง มด ซึ่งโครงร่างที่ได้อาจมีลักษณะ ดังนี้

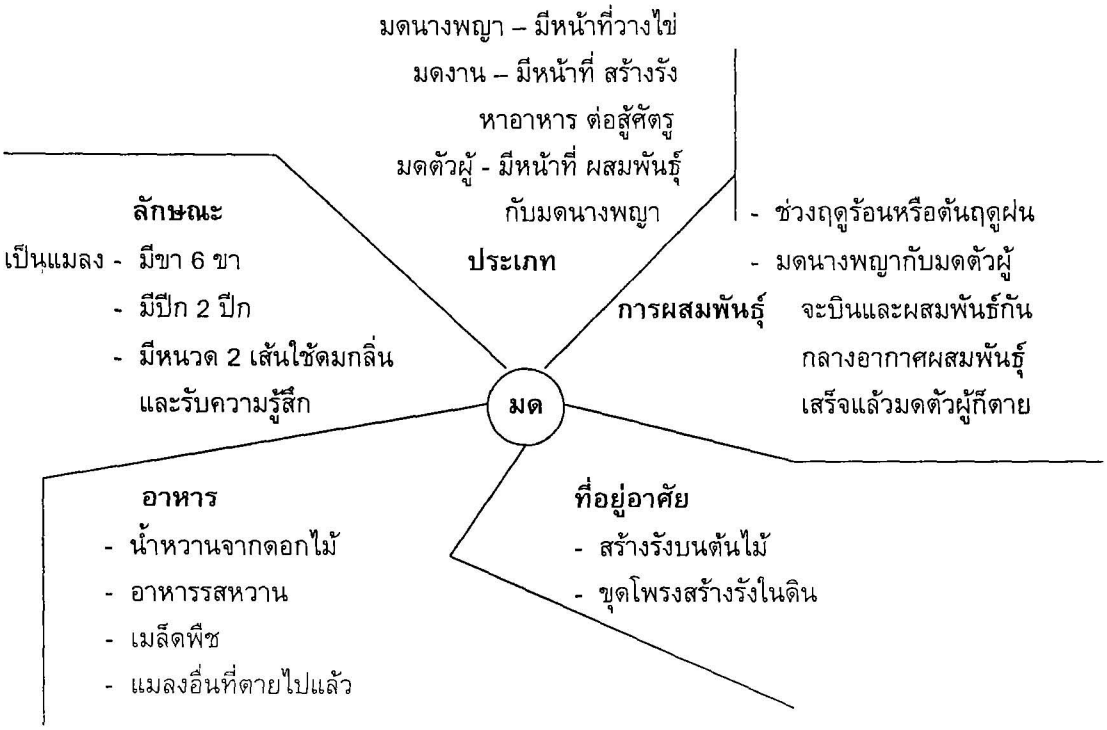

3. เลือกนักเรียนหนึ่งคนออกมาเขียนโครงร่างสรุปบนกระดานดำ นักเรียนร่วมกันอภิปรายความถูกต้อง และช่วยกันต่อเติมโครงร่างนั้นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สร้างขึ้นในขั้น Anticipation และ Realization เพื่อให้นักเรียนทราบว่าความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับมดของนักเรียนนั้นตรงหรือต่างจากความรู้ใหม่อย่างไร และความรู้ที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้นมีอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง มด
2. ใบงานสำหรับเขียนโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิม (ขั้น Anticipation) และโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) ในขั้น Contemplation
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง มด

มดเป็นแมลงประเภทที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ที่เราเรียกว่า สัตว์สังคม มีประมาณ 6,000 ชนิด ที่เห็นบ่อยมี มดแดง มดดำ มดง่าม และมดคันไฟ เป็นต้น มดมีขา 6 ขา มีปีกและมีหนวด 2 เส้น ใช้สำหรับดมกลิ่น รับความรู้สึก และติดต่อกับมดอื่นโดยการแตะหนวดกันมันเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน และแบ่งหน้าที่กันทำงาน

ไม่มีมดชนิดใดที่อยู่ตามลำพังตัวเดียว มดจะอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มเป็นพวกในรังใต้ดิน โดยมีทางเข้าและทางออกได้สะดวก ในรังมดรังหนึ่ง ๆ มีมด 3 ประเภท คือ มดนางพญา มดงาน และมดตัวผู้

มดนางพญา เป็นมดตัวเมีย ตัวโต มีอายุมากที่สุด คือ 15 - 20 ปี มีหน้าที่วางไข่อย่างเดียวจนตลอดชีวิต มันจะออกไข่เฉลี่ยแล้วนาทีละ 1 ฟอง และออกติดต่อกันเป็นอาทิตย์ ๆ โดยไม่พักเลย ไข่ทุก ๆ 20 ฟอง จะฟักกลายเป็นมดตัวผู้ประมาณ 1 ฟอง

มดงาน เป็นมดตัวเมียขนาดเล็ก ไม่มีปีก ไม่วางไข่ เป็นมดที่ทำงานต่าง ๆ เช่น สร้างรัง หาอาหาร ต่อสู้ศัตรู

มดตัวผู้ ไม่ต้องทำงานเลย มีหน้าที่เพียงผสมพันธุ์กับมดนางพญาเท่านั้น

มดนางพญาและมดตัวผู้มีปีกใช้บินในเวลาผสมพันธุ์ เมื่อมดจะสร้างรังใหม่แสดงว่าถึงเวลาผสมพันธุ์ของมัน ซึ่งจะอยู่ในฤดูร้อนหรือต้นฤดูฝน โดยมดนางพญาจะบินออกจากรังไปหาที่อยู่ใหม่ ระหว่างที่บินมันจะผสมพันธุ์กับมดตัวผู้กลางอากาศเสร็จแล้วมดตัวผู้ก็ตาย มดนางพญาตกลงดินก็จะสลัดปีกออกทิ้งและต้องทำงานหนัก คือขุดโพรงทำรังเอง หลังจากนั้น 2 - 3 สัปดาห์มันจะเริ่มออกไข่ ไข่มดเมื่อฟักออกเป็นตัวอ่อน ตัวอ่อนจะเข้าดักแด้ บางชนิดจะชักใยขึ้นมาคลุมตัวจนมิด ขณะเป็นดักแด้ มันจะนอนนิ่ง ๆ อยู่ราว 3 - 4 วัน พอออกจากดักแด้ก็จะกลายเป็นมดหนุ่มสาวทันที

อาหารของมดมีหลายอย่าง บางชนิดกินน้ำหวานจากดอกไม้ บางชนิดกินเมล็ดพืช บางชนิดจะคอยกินแมลงอื่นที่ตายไปแล้ว และมีมดบางชนิดจะดูดน้ำหวานจากตัวเพลี้ย ที่อยู่ตามต้นไม้ เมื่อมดตัวใดตัวหนึ่งไปพบอาหาร มันจะรีบกลับมาที่รังเพื่อบอกพรรคพวกและขณะวิ่งมดจะปล่อยกลิ่นพิเศษออกจากตัวไว้ตามทาง กลิ่นที่ปล่อยออกไปตามทางนี้จะช่วยให้เพื่อน ๆ รู้ทางที่จะยกขบวนตามกันไปยังแหล่งที่ยังมีอาหาร เมื่อพบอาหารแล้วเพื่อนฝูงทั้งหลายจะช่วยกันขนอาหารกลับรังเป็นขบวนยาว และเมื่อมดหาอาหารมาได้ก็จะขนเอาอาหารเหล่านั้นไปเก็บไว้ในรัง นอกจากนั้นมดตัวที่ออกไปหาอาหาร ยังมีอาหารมาฝากเพื่อนมดที่รออยู่ในรังด้วย โดยมดตัวที่ไปหาอาหารจะคายส่วนที่ตัวเองเก็บไว้ในกระเพาะออกมาให้เพื่อนที่รออยู่นำไปเก็บไว้ มดจะมีวิธีแลกเปลี่ยนอาหารกันระหว่างมดแก่กับมดหนุ่มสาว และมดหนุ่มสาวกับตัวอ่อน โดยการคายอาหารที่เก็บไว้ในกระเพาะออกมาให้ หรือป้อนให้ตัวอ่อนที่อยู่ในรังนั้นต่อไป อาหารที่พวกมดหามาได้จะเก็บไว้กินเฉพาะมดในรังของตน ถ้ามีมดจากรังอื่นจะเข้ามาแย่งอาหาร มดงานที่ทำหน้าที่เป็นตำรวจหรือทหารยามประจำรังก็จะคอยกำจัดและขับไล่ไปทันที

มดที่ไม่ได้อยู่ในรังเดียวกัน จะมีกลิ่นไม่เหมือนกัน และถือว่าเป็นคนละพวกกัน ดังนั้นเมื่อมีมดจากรังอื่นบุกรุกปะปนเข้ามาในรัง มดที่เป็นเจ้าของรังจึงต้องขับไล่ไปให้พ้น เพื่อป้องกันรังของตนเอาไว้ เพราะถ้ามดที่เป็นเจ้าของรังนั้นไม่พยายามรักษารังของตัวต่อไปก็จะถูกมดจากรังอื่นมาแย่งอาหารและแย่งรังของตัวไป

จาก สารานุกรมสำหรับเด็ก ชุดโลกของสัตว์ เรื่อง มด หน้า 3 - 28

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. สัตว์สังคม หมายถึง.....
2. หนวดของมดมีประโยชน์อย่างไร.....
3. ลักษณะนิสัยของมด เป็นอย่างไร.....
4. ในรังมดรังหนึ่ง ๆ มีมดประเภทใดบ้าง.....
5. มดจะผสมพันธุ์กันในฤดูใด.....
6. อาหารของมดมีหลายอย่าง เช่น.....
   .....
7. มดจะแลกเปลี่ยนอาหารกันเป็นคู่ ๆ คือ.....
   .....
8. มดมีวิธีการแลกเปลี่ยนอาหารกันอย่างไร.....
   .....
9. กลิ่นพิเศษที่มดปล่อยออกจากตัวในขณะที่วิ่งมีประโยชน์อย่างไร.....
   .....
   .....
10. ไข่ของมดชนิดใดที่คนนำมาทำเป็นอาหาร.....

แผนการสอนที่ 9 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย | ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ฝนทั่งให้เป็นเข็ม | เวลา 3 คาบ (คาบที่ 25 - 27)

ความคิดรวบยอด

ความขยันและความเพียรพยายาม ย่อมนำมาซึ่งความสุขและความสำเร็จในชีวิต

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้
2. เล่าเรื่องจากบทอ่านตามลำดับเนื้อเรื่องได้
3. อภิปรายถึงประโยชน์ของความขยันและความเพียรพยายามได้
4. เลือกประโยคที่คิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่องพร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ฝนทั่งให้เป็นเข็ม

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) เป็นกลวิธีที่ช่วยฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทำให้พฤติกรรมการอ่านเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง ฝนทั่งให้เป็นเข็ม แล้วให้นักเรียนอ่านในใจในย่อหน้าที่ 1 เป็นเวลา 1 นาที แล้วให้นักเรียนปิดบทอ่านพร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในใจในย่อหน้าแรกแล้วเขียนคำถามลงในใบงานของตนเอง เช่น นักเรียนอาจถามว่า
   - ในย่อหน้าที่อ่านกล่าวถึงใคร
   - บุคคลที่กล่าวถึงคิดจะทำอะไร
2. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านคำถามที่คิดไว้ให้เพื่อนฟัง แล้วแข่งขันกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด กลุ่มใดตอบถูกต้องและเร็วที่สุดจะได้คะแนน 1 คะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ในการตั้งคำถามให้นักเรียนพยายามตั้งคำถามไม่ให้ซ้ำกัน ครูยกตัวอย่างคำถามที่นักเรียนตั้งมา และลองอภิปรายถึงคุณภาพของคำถามว่าสามารถกระตุ้นความคิดของผู้ตอบคำถามได้มากเพียงใด เช่น

(คำถาม) เศรษฐีมีลูกกี่คน (ผู้ตอบสามารถหาคำตอบได้จากบทอ่านทันที คือ หนึ่งคน)

(คำถาม) ทำไมเศรษฐีจึงคิดหาลูกเขยที่มีคุณสมบัติดี (เป็นคำตอบที่ผู้อ่านจะต้องคิดหาเหตุผลมาประกอบ) หากครูเห็นว่าตัวอย่างคำถามและคำตอบยังไม่เพียงพอ อาจจะยกตัวอย่างเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของคำถามแต่ละประเภทได้

3. จากนั้นครูให้นักเรียนอ่านบทอ่านย่อหน้าที่สองอีก และตั้งคำถามเขียนลงในกระดาษของตน และพยายามตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ และแข่งขันกันตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 อีก จนครูแน่ใจว่านักเรียนจะสามารถตั้งคำถามคิดวิจารณ์หาเหตุผลจากบทอ่านได้

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามคิดหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง ฝนทั่งให้เป็นเข็ม หากจำไม่ได้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการเลือกประโยคที่ชอบหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วคัดเลือกประโยคจากเรื่อง ฝนทั่งให้เป็นเข็ม ที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคที่น่าสนใจที่สุด พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้นเขียนลงในใบงาน โดยเก็บประโยคและเหตุผลของการเลือกประโยคให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ครูเลือกนักเรียนออกมา 1 คน ให้อ่านประโยคที่เลือกมาให้เพื่อนฟัง พร้อมทั้งบอกบรรทัดที่ประโยคนั้นอยู่ให้เพื่อนทราบ เพื่อให้เพื่อนหาประโยคได้ง่ายขึ้น จากนั้นครูให้นักเรียนคนอื่น ๆ ร่วมกันอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่นอภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจจะนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ฝนทั่งให้เป็นเข็ม
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตั้งคำถามและการตอบคำถาม
   1.2 การเล่าเรื่อง
   1.3 การอภิปราย
   1.4 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ฝนทั่งให้เป็นเข็ม

ในครั้งพุทธกาล ยังมีเศรษฐีคนหนึ่งไม่มีลูกชายที่จะสืบสกุล มีลูกสาวเพียงคนเดียวจึงคิดหาวิธีที่จะหาลูกเขยที่มีคุณสมบัติดี และมีความสามารถที่จะรักษาทรัพย์สมบัติเอาไว้ได้

ในวันหนึ่ง เศรษฐีจึงได้นำทั่งพร้อมด้วยหินหลายก้อนมาวางไว้กลางบ้าน และเขียนคำประกาศไว้ว่า "ถ้าผู้ใดมีมานะพากเพียรฝนทั่งเหล็กอันนี้ให้เป็นเข็มนำมาเย็บผ้าได้แล้ว เราจะยกลูกสาวของเราให้เป็นเมีย พร้อมทั้งให้ปกครองทรัพย์สมบัติอันมหาศาลของเราด้วย"

เมื่อหนุ่มทั้งหลายได้อ่านประกาศนี้แล้วทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ดีหรือคนจนตลอดจนมหาเศรษฐีทุกคนก็อยากได้รางวัลกัน จึงพากันอาสาฝนทั่งกันแน่นทุกวัน แต่ยังไม่มีใครฝนได้ข้ามสัปดาห์ก็ล้วนแต่หนีหายกันไปหมดเลย เพราะรู้สึกว่ามันเป็นการยากลำบากเหลือเกินจึงหมดความอดทนที่จะฝนให้เป็นเข็มได้ ยิ่งนานวันก็ยิ่งไม่มีคนมาอาสาอีกเลย เศรษฐีเองก็ชักจะท้อใจว่าคงไม่มีหวังได้เขยมาสืบสกุลเป็นแน่แท้ แต่ก็ทนรอต่อไปอีก

จนในวันหนึ่งมีชายหนุ่มต่างเมืองเดินทางมาเห็นประกาศเข้า ด้วยความที่เขาเป็นคนที่มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง ไม่คิดท้อถอยในการทำงานประกอบกับมีสติปัญญาดีมีความรอบคอบและไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อการทำงาน เขาจึงอาสาทำงานนี้ เขามีความคิดว่าสิ่งใดก็ตามหากลงมือไปแล้วไม่หยุดก็ต้องสำเร็จแน่นอน การฝนทั่งนี้ก็เช่นกันหากเราลงมือฝนมันไปเรื่อย ๆ สักวันหนึ่งมันก็ต้องเล็กลงอย่างไม่มีปัญหา อย่างช้าก็ไม่เกินสามปี เจ้าทั่งอันนี้ก็ต้องเล็กลงเท่าเข็มแน่นอน แล้วเราก็จะได้เป็นลูกเขยเศรษฐีได้ครอบครองทรัพย์สมบัติอันมหาศาล มีความสุขไปตลอดชาติทีเดียว และมันคุ้มค่ากับเวลา 3 ปีที่เราเหน็ดเหนื่อย เมื่อเขาคิดได้ดังนี้แล้วเขาก็ได้บอกกับเศรษฐีว่า "ข้ามาอาสาทำงานที่ท่านประกาศไว้" "เอ็งแน่ใจหรือว่าจะทำได้สำเร็จ" เศรษฐีย้อนถามด้วยความไม่แน่ใจ "ข้าแน่ใจว่า ทำได้สำเร็จ" "ก็ได้ถ้าเอ็งแน่ใจ แต่ทว่าเอ็งสัญญากับข้าได้ไหมว่าเอ็งต้องทำให้สำเร็จจริง ๆ มิใช่ทำ ๆ แล้วเลิกเสียกลางคันเหมือนคนอื่น ๆ ข้าเบื่อ" "ข้าให้สัญญาจ้ะ" เศรษฐีก็ยังไม่มั่นใจอีก ชายหนุ่มจึงให้สัญญาอย่างหนักแน่นว่า "ถ้าข้าทำไม่สำเร็จ ข้ายินดีให้ท่านปรับ หรือทำโทษก็สุดแต่ว่าท่านจะทำตามความพอใจ" "ถ้าเช่นนั้นตกลง" เศรษฐีตอบในที่สุด

เมื่อตกลงกันได้แล้ว ชายหนุ่มก็วางแผนในการทำงาน โดยขั้นแรกได้ทำการปลูกโรงสำหรับเป็นที่ฝนทั่ง มีห้องนอนห้องน้ำและห้องครัวที่สามารถอาศัยอยู่ได้สามปี เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ลงมือฝนทั่งมีตารางในการกำหนดแบ่งเวลาในการทำงานเวลาพักผ่อนแบ่งไว้อย่างดี

เวลาผ่านไปสามเดือนเขาฝนได้เล็กลงเรื่อย ๆ และเขาก็ฝนต่อไปเรื่อย ๆ การกระทำของเขาอยู่ในสายตาของเศรษฐีโดยตลอด

ฝ่ายเศรษฐีได้กลับมานอนคิดทบทวนการกระทำของเขาแล้ว ในที่สุดก็บอกให้ชายหนุ่มเลิกฝนทั่งนั้นเสีย แล้วเขาก็ตกลงยกลูกสาวให้แต่งงาน "ข้ามั่นใจแล้วว่าเอ็งทำได้เพราะเอ็งมีความพยายามในการทำงาน และเอ็งก็เป็นคนดีมีความตั้งใจในการทำงานไม่เหลวไหล ข้าเชื่อเอ็งจะสามารถรักษาทรัพย์สมบัติของข้าไว้ได้และสามารถให้ความสุขกับลูกสาวข้าได้ตลอดชีวิต ข้าจึงยินดีที่จะยกลูกสาวคนเดียวของข้าให้กับเอ็ง" "ขอบคุณครับท่านเศรษฐี ข้าจะไม่ทำให้ท่านผิดหวังและจะดูแลลูกสาวของท่านเป็นอย่างดี"

ทั้งสองแต่งงานกันและครองคู่กันมาอย่างมีความสุข ชีวิตของเขาก็ประสบความสำเร็จมาโดยตลอด

จาก หนังสือ พระเจ้า 500 ชาติ ของจอม บุญตาเพศ ป.

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. เพราะเหตุใดเศรษฐีจึงต้องการลูกเขยที่มีคุณสมบัติดีและมีความสามารถ.....
   .....
2. เพราะเหตุใดชายหนุ่มหลายคนที่มาอาสาฝนทั่งจึงหนีหายไปทั้ง ๆ ที่เพิ่งฝนทั่งได้ไม่นาน.....
   .....
   .....
3. ชายหนุ่มต่างเมืองที่มาอาสาฝนทั่งมีนิสัยอย่างไร.....
   .....
4. เพราะเหตุใดเศรษฐีจึงยอมยกลูกสาวให้แต่งงานกับชายหนุ่มต่างเมืองทั้ง ๆ ที่เขายังฝนทั่งไม่สำเร็จ.....
   .....
   .....
   .....
5. เรื่องฝนทั่งให้เป็นเข็ม เป็นตัวอย่างหรือคติสอนใจในเรื่องใด.....
   .....
   .....
   .....

แผนการสอนที่ 10 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย | ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ปลวกแสนขยัน | เวลา 3 คาบ (คาบที่ 28 - 30)

ความคิดรวบยอด

ปลวกเป็นสัตว์ที่ขยันและอยู่รวมกันเป็นรัง จะสร้างรังอยู่ตลอดเวลาโดยไม่หยุดพักผ่อนและจะแบ่งหน้าที่กันทำงานเป็นพวก ๆ ไม่ก้าวก่ายซึ่งกันและกัน และการทำงานของแผนกต่าง ๆ จะมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. บอกถึงชนิดและหน้าที่ภายในรังของปลวกได้
2. อธิบายถึงลักษณะและวิธีการสร้างรังของปลวกได้
3. ระดมความคิดจากสิ่งที่ตนเองรู้ที่สัมพันธ์กับคำรวบยอดที่ครูกำหนดให้ และนำมาเขียนเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดได้
4. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการสร้างแผนภาพเครือข่ายความคิด (Clustering) เป็นกิจกรรมก่อนการอ่านที่ดึงความรู้เดิมของผู้เรียนออกมาเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน คือ บทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ก่อนที่จะให้นักเรียนอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน ครูแนะนำคำรวบยอดของบทอ่าน คือ ตัวปลวก (Word Concept) ให้กับนักเรียน แล้วให้นักเรียนเขียนคำศัพท์ ตัวปลวก ลงบนใบงานที่ครูแจกให้พร้อมทั้งเขียนวงกลมล้อมรอบไว้ ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวปลวก แล้วเขียนคำศัพท์ที่นึกได้ลงใกล้ ๆ กับคำศัพท์คำแรก คือ ตัวปลวก (คำศัพท์แกน) และเขียนวงกลมล้อมรอบคำศัพท์นั้นพร้อมทั้งขีดเส้นโยงความสัมพันธ์คำศัพท์นั้นเข้ากับคำศัพท์แกน คือ ตัวปลวก
2. ครูให้นักเรียนระดมความคิด และทำกิจกรรมเหมือนในข้อ 1 จนได้แผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ที่สัมพันธ์กับตัวปลวกที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่นักเรียนจะทำได้ภายในเวลาที่ครูกำหนด (5 - 10 นาที)

นักเรียนอาจคิดและทำแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) เรื่อง ตัวปลวก ได้ดังนี้

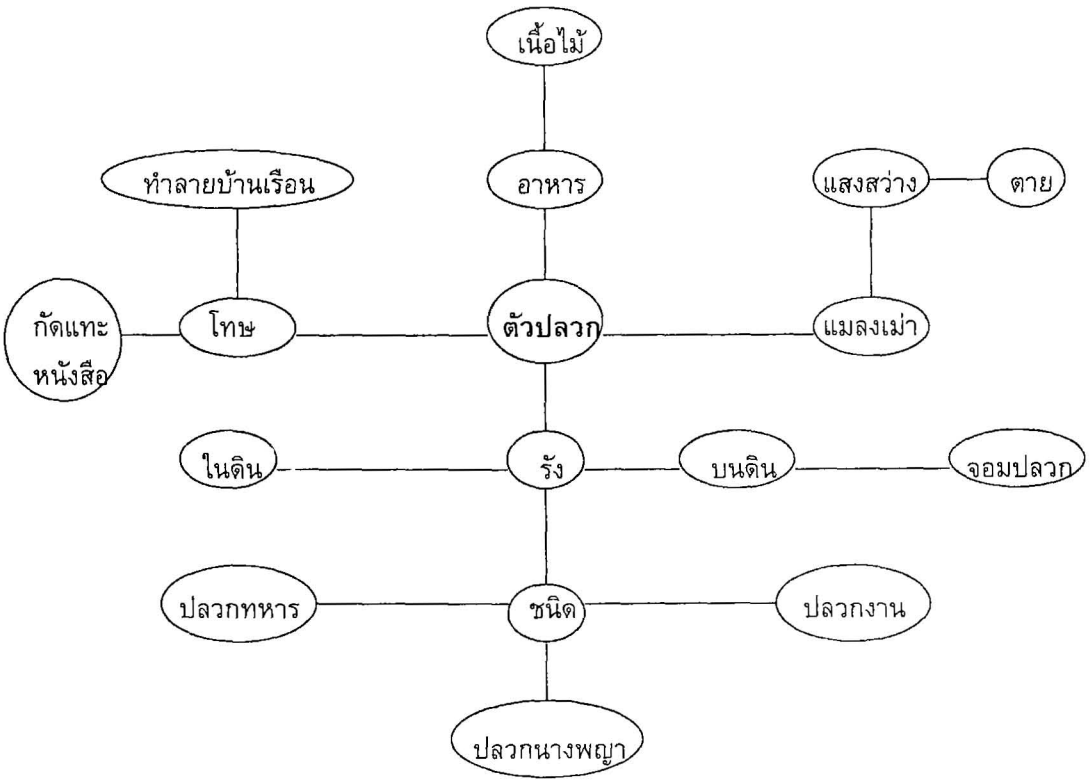

ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนพยายามคิดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับตัวปลวก ให้มากที่สุด เพื่อที่นักเรียนจะได้แผนภาพเครือข่ายความคิดที่สมบูรณ์ที่สุดตามเวลาที่ครูกำหนดให้

3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน แล้วนำแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ที่สัมพันธ์กับ ตัวปลวก ของตนเองมาอภิปรายเปรียบเทียบกับเพื่อน ๆในกลุ่ม แล้วช่วยกันเขียนสรุปแผนภาพเครือข่ายความคิดที่สัมพันธ์กับตัวปลวก ที่เป็นความคิดรวบยอดของกลุ่มลงในใบงาน (กระดาษโปสเตอร์) ที่ครูแจกให้แต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งนำผลงานมาติดแสดงบนกระดานดำ

ครูเน้นย้ำให้นักเรียนเข้าใจว่าทุกแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) มีความถูกต้องทุกแผนภาพถึงแม้ว่าจะไม่เหมือนกัน

4. ครูบอกนักเรียนว่าจะให้อ่านบทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน ให้นักเรียนพิจารณาว่าในบทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน มีข้อมูลตรงตามที่นักเรียนคิดและเขียนไว้ในแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ของตนหรือของกลุ่มหรือไม่ นอกจากข้อมูลที่นักเรียนได้จากแผนภาพเครือข่ายความคิดแล้ว บทอ่านนี้ได้ให้ข้อมูลอะไรอีกบ้าง

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน และ คำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการกำกับความเข้าใจในขณะอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. เมื่อนักเรียนอ่านจบแล้วให้นักเรียนบททวนในใจว่าเข้าใจ และไม่เข้าใจอะไรบ้าง ให้นักเรียนพยายามคิดหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

3. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน หากจำไม่ได้ให้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้วิธีการเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน มีขั้นตอนดังนี้

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหาประเด็นหลักและรายละเอียดที่สัมพันธ์กับ ตัวปลวก ในบทอ่าน

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนโครงร่างสรุปข้อมูลจากบทอ่าน เรื่อง ปลวกแสนขยัน ซึ่งโครงร่างที่ได้อาจมีลักษณะ ดังนี้

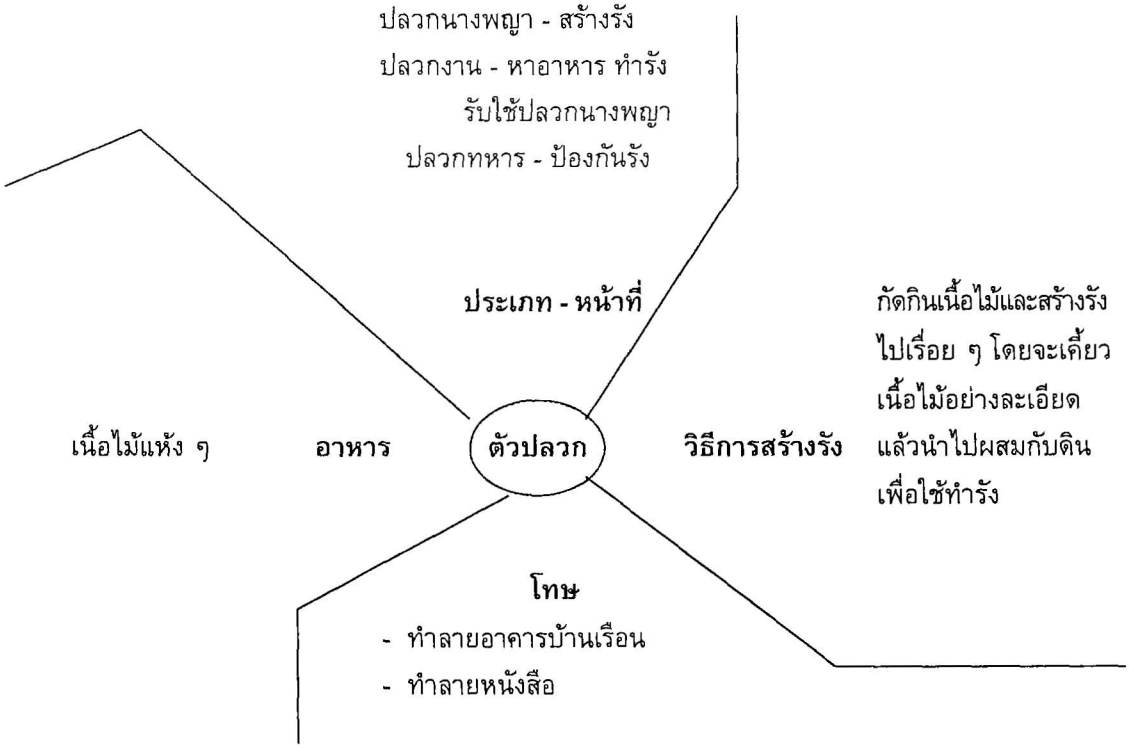

3. เลือกนักเรียนคนหนึ่งออกมาเขียนโครงร่างสรุปบนกระดานดำ นักเรียนทั้งหมดช่วยกันอภิปรายความถูกต้องและช่วยกันต่อเติมโครงร่างนั้นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สร้างขึ้นในขั้น Anticipation เพื่อให้นักเรียนทราบว่าความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับตัวปลวกของนักเรียนนั้นตรงหรือต่างจากความรู้ใหม่อย่างไร และความรู้ที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้นมีอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน
2. ใบงาน (กระดาษโปสเตอร์)
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน

บ่ายวันนี้อากาศสดชื่น ฝนเพิ่งจะตกเป็นวันแรก หลังจากทิ้งช่วงไม่ได้ตกมานานนับเดือน ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ต่างยินดีกันทั่วหน้า ต้นไม้ทุกต้นที่คอยฝนมาเป็นเวลานานผลิใบชูยอดเขียวชอุ่ม สัตว์ทุกชนิดพากันยินดี รวมทั้งปลวกที่อาศัยอยู่ในรังซึ่งมีอาณาเขตลึกลงไปในดิน และส่วนที่เรียกว่าจอมปลวกนั้น คือ ส่วนที่เป็นดินสูงขึ้นมา

ภายในรังปลวกซึ่งแบ่งหน้าที่กันทำงานนั้น ปลวกที่ทำหน้าที่เป็นปลวกงานจะส่งสัญญาให้ปลวกหนุ่ม ปลวกสาว ซึ่งเป็นปลวกที่มีปีกได้รับรู้ถึงสภาพอากาศภายนอกโดยทั่วกัน และภายในจอมปลวกขนาดใหญ่จะมีปลวกตัวผู้ และปลวกตัวเมียที่มีปีกอยู่ไม่มากนัก

ฝนหยุดตกแล้ว คงเหลือไว้แต่ความชุ่มฉ่ำและสดชื่นไปทั่วบริเวณ ท้องฟ้าโปร่งอากาศบริสุทธิ์

ภายในจอมปลวกมีปลวกรวมกันอยู่นับแสน นับล้านตัวแห่งนี้ จะมีปลวกหนุ่ม ปลวกสาว ที่มีปีกรอเวลาอยู่แล้ว เมื่อปลวกงานเจาะรูเปิดประตูจอมปลวก บรรดาปลวกหนุ่ม ปลวกสาวที่มีปีกทั้งหลายจะรีบบินขึ้นสู่ท้องฟ้าอย่างรวดเร็ว ปลวกพวกนี้เองที่เรียกว่า "แมลงเม่า" และเมื่อออกจากรังได้ ปลวกหนุ่มสาวเหล่านั้นต่างตื่นเต้นดีใจเพราะเป็นโอกาสที่จะได้หาคู่ โดยธรรมชาติของปลวก ปลวกหนุ่มปลวกสาวที่ออกจากรังเหล่านั้นจะใช้เวลาหาคู่อยู่เพียงประมาณยี่สิบนาที ก็จะได้คู่ที่ถูกใจ แล้วจะพากันบินลงบนพื้นดินแล้วปลดปีกออกทิ้งไป แล้วหาที่ซ่อนตัวตามที่ชื้น ๆ หรือตามกองไม้ผุ ๆ แล้วชวนกันเข้าไปอาศัยอยู่ในไม้ขนาดใหญ่ที่กองสุม ๆ กัน จากนั้นก็จะช่วยกันสร้างรังอย่างตั้งอกตั้งใจ

ปลวกกินไม้แห้ง ๆ ที่แสนจะแข็งเป็นอาหาร โดยจะกัดกินเนื้อไม้ แล้วก็แทรกตัวเข้าไปอยู่ในเนื้อไม้ที่กัดกินนั้นลึกเข้าไปเรื่อย ๆ ทำให้เนื้อไม้ถูกทำลายไปทีละนิดทีละน้อย ปลวกหลายตัวจะกัดกินไม้ไปขณะที่สร้างรังไปเรื่อย ๆ ด้วยความขยันขันแข็ง และขณะที่กัดกินเนื้อไม้ทีละนิด ทีละน้อยนั้น ปลวกไม่ได้กินไม้แล้วถ่ายทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่ปลวกจะเคี้ยวเนื้อไม้จนปนละเอียด แล้วนำไปผสมกับดินเพื่อใช้ทำรัง รังปลวกที่อยู่เหนือพื้นดิน... คือจอมปลวกนั่นเอง ปลวกจะกัดไม้และสร้างรังตลอดเวลา ไม่มีวันหยุดพักผ่อน ปลวกทุกตัวจะทำหน้าที่ของมันเอง

เวลาผ่านไป 1 ปี ปลวกหนุ่มปลวกสาวที่บินออกมาจากรังแล้วช่วยกันสร้างรังใหม่เริ่มมีลูก และมีรังขนาดใหญ่มาก เพราะมีอาหารอุดมสมบูรณ์ แทบไม่น่าเชื่อว่าภายในรังของปลวกจะมีลูก ๆ มากมายถึงสามหมื่นตัวโดยใช้เวลาเพียงปีเดียวเท่านั้น และปลวกสาวตัวแรกไม่ได้เป็นปลวกสาวธรรมดาอีกต่อไป แต่กลายสภาพมาเป็น "นางพญาปลวก" หรือบางทีเรียกว่า "ปลวกนางพญา" ซึ่งมีตัวใหญ่มาก ใหญ่กว่าปลวกทุกตัวภายในรังนั้น รูปร่างอ้วนกลมสมบูรณ์มีลำตัวยาวกว่าปลวกทุกตัว ท้องใหญ่ มีห้องอาศัยอยู่เป็นการส่วนตัวและไม่ต้องทำงาน งานทุกชนิดเป็นหน้าที่ของปลวกตัวอื่น ๆ ปลวกทุกตัวจะแบ่งหน้าที่กันทำงานเป็นพวก ๆ ไม่ก้าวก่ายซึ่งกันและกัน ภายในรังปลวกจะแบ่งเป็นห้อง ๆ มากมายหลายห้องจนนับไม่ถ้วน ทุก ๆ ห้องจะมีทางติดต่อถึงกันได้โดยสะดวก ปลวกที่มีหน้าที่การงานอย่างเดียวกันจะมีลักษณะของห้องเหมือนกันอยู่ใกล้ ๆ กัน การทำงานของแผนกต่าง ๆ จะมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

หน้าที่และชนิดของปลวกภายในรัง

ปลวกพวกแรก เรียกกันว่า "ปลวกทหาร" ซึ่งเป็นปลวกที่มีเขี้ยวใหญ่แข็งแรง แต่ไม่ได้ใช้เขี้ยวเป็นอาวุธ ปลวกทหารมีหน้าที่ป้องกันรัง เหมือนทหารป้องกันประเทศชาติ ถ้ามีศัตรูเข้ามาทำร้ายประชากรชาวปลวก หรือมาทำลายรังซึ่งเปรียบเสมือนบ้านของปลวก ปลวกทหารจะส่งสัญญาณเตือน

ให้สมาชิกชาวปลวกทั้งหลายได้รู้ตัว โดยการเอาหัวชนไม้ให้รังสั่นสะเทือน สมาชิกปลวกทั้งหลายก็จะวิ่งหลบภัยไปอยู่ในที่ที่ปลอดภัยต่อไป ปลวกทหารไม่ต้องหาอาหาร

อีกพวกหนึ่งคือ "ปลวกงาน" ซึ่งมีทั้งตัวผู้ตัวเมีย ปลวกส่วนใหญ่จะมีหน้าที่เป็นปลวกงาน ทำงานทุกอย่างที่ไม่ใช่รักษาความปลอดภัยและออกไข่ เช่น หาอาหาร ทำรัง รับใช้ปลวกนางพญา คาบไข่ไปรับผิดชอบ เลี้ยงดูปลวกตัวเล็ก ๆ

การออกไข่เป็นหน้าที่ของปลวกนางพญา ปลวกนางพญาอาศัยอยู่ในห้องพิเศษที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ มีปลวกงานคอยปรนนิบัติรับใช้ตลอดเวลา ปลวกนางพญามีอายุยืนมากสามารถออกไข่ได้วันละนับพันฟอง ออกไข่มาแล้วก็ไม่ต้องเลี้ยงดู เพราะมีปลวกงานคอยรับไปเลี้ยงดูอีกที

ปลวกมีตัวสีขาวนุ่มนิ่ม และตลอดชีวิตปลวกจะอยู่แต่ในรังที่มืดสนิท ถ้าถูกแสงแดดปลวกจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกินห้าชั่วโมงก็จะตาย แสงแดดหรือแสงสว่างจึงไม่มีความจำเป็นสำหรับปลวก เพราะปลวกตาบอด ปลวกใช้หนวดเป็นเครื่องคลำหาเส้นทาง ปลวกสามารถเดินไปมาภายในรังมืด ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว

ปรับจาก หนังสือ ชุดชีวิตสัตว์ เรื่อง ปลวกแสนขยัน ของ รัชนี นพรัตน์เขต

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. สถานที่ที่ตัวปลวกใช้สร้างรัง คือ.....
2. ภายในรังของปลวก จะมีปลวกอาศัยอยู่.....ชนิด คือ.....
   .....
3. ปลวกหนุ่มปลวกสาว มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า.....
4. เมื่อฝนหยุดตกปลวกหนุ่มปลวกสาวจะบินออกจากรังเพื่อจุดประสงค์ใด.....
   .....
5. อาหารของปลวก ได้แก่อะไรบ้าง.....
6. เมื่อเวลาผ่านไปปลวกสาวจะกลายสภาพเป็นปลวกชนิดใด.....
   .....
7. ปลวกที่มีหน้าที่ป้องกันรังและส่งสัญญาณเตือนให้สมาชิกรู้ตัวว่ามีศัตรู คือ.....
   .....
8. หน้าที่ของ ปลวกงาน คือ.....
   .....
9. เพราะเหตุใดประชากรปลวกในแต่ละรังจึงมีมากเป็นแสนเป็นล้านตัว.....
   .....
10. อวัยวะส่วนที่เป็นหนวดของปลวกมีประโยชน์อย่างไร.....
    .....

แผนการสอนที่ 11 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บทอ่าน เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 31 - 33)

ความคิดรวบยอด

การทำงานใด ๆ ก็ตาม ถ้าผู้กระทำมีความกตัญญู รู้จักวางแผน มีความรอบคอบและมีวินัย การทำงานนั้นย่อมประสบผลสำเร็จ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้
2. เล่าเรื่องจากบทอ่านตามลำดับเนื้อเรื่องได้
3. เลือกประโยคที่คิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่อง พร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) เป็นกลวิธีที่ช่วยฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทำให้พฤติกรรมการอ่านเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร ให้นักเรียนอ่านในใจในย่อหน้าที่ 1 เป็นเวลา 1 นาที ต่อไปให้นักเรียนปิดบทอ่านพร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในใจในย่อหน้าแรกแล้วเขียนคำถามลงในใบงานของตนเอง เช่น ในเรื่องกล่าวถึงใครบ้าง บุคคลที่กล่าวถึงมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ทหารเอกของพระรามมีใครบ้าง เป็นต้น

2. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านคำถามที่คิดไว้ให้เพื่อนฟัง แล้วแข่งขันกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด กลุ่มใดตอบถูกต้องและเร็วที่สุดจะได้คะแนน 1 คะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ในการตั้งคำถามให้นักเรียนพยายามตั้งคำถามไม่ให้ซ้ำกัน ครูยกตัวอย่างคำถามที่นักเรียนตั้งมาและลองอภิปรายถึงคุณภาพของคำถามว่าสามารถกระตุ้นความคิดของผู้ตอบคำถามได้มากเพียงใด เช่น

(คำถาม) พระรามออกผนวชและเดินป่าเป็นเวลากี่ปี คำตอบคือ 14 ปี ซึ่งเป็นคำตอบที่หาได้ทันทีจากเนื้อเรื่องที่อ่าน

(คำถาม) การรบกันระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายทศกัณฐ์นั้นนักเรียนคิดว่าฝ่ายใดจะชนะและทำไมจึงคิดเช่นนั้น เป็นคำตอบที่ผู้อ่านจะต้องคิดหาเหตุผลหรือคาดการณ์ล่วงหน้า โดยพิจารณาจากเนื้อเรื่องประกอบ คือ ฝ่ายพระรามมีพิเภก ซึ่งเป็นน้องชายของทศกัณฐ์และถูกขับไล่ออกจากเมือง ได้บอกยุทธวิธีการรบแก่พระรามเสมอ หากครูเห็นว่าคำถามและคำตอบยังไม่เพียงพออาจจะยกตัวอย่างเพิ่มเติมมากขึ้นเพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของคำถามแต่ละประเภทได้

3. จากนั้นครูให้นักเรียนอ่านบทอ่านในย่อหน้าที่สองอีก และตั้งคำถามเขียนลงในกระดาษของตนและพยายามตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ และร่วมกันวิจารณ์ถึงคำถามและคำตอบอีกเหมือนในขั้นตอนที่ 1 และ 2 อีก จนครูแน่ใจว่านักเรียนจะสามารถตั้งคำถามคิดวิจารณ์หาเหตุผลจากบทอ่านได้

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีการกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร หากจำไม่ได้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการเลือกประโยคที่ชอบหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วคัดเลือกประโยคจากเนื้อเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร ที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคสำคัญและน่าสนใจที่สุดเขียนลงในใบงาน พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้น โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องเก็บประโยคและเหตุผลของตนให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ครูเลือกนักเรียนออกมา 1 คน ให้ออกมาอ่านประโยคที่ตนเองเลือกให้เพื่อน ๆ ฟัง พร้อมทั้งบอกเพื่อนด้วยว่าประโยคนั้นอยู่บรรทัดไหน จากนั้นครูให้นักเรียนคนอื่น ๆ ร่วมกันอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคจะพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตั้งคำถามและการตอบคำถาม
   1.2 การเล่าเรื่อง
   1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ มีเรื่องย่อว่า พระนารายณ์อวตารลงมาเป็นพระราม อภิเษกกับนางสีดา ท้าวทศรถพระบิดาจำพระทัยให้โอรสอีกองค์หนึ่งครองเมืองแทนพระราม และให้พระรามออกผนวช เดินป่าเป็นเวลา 14 ปี มีพระลักษณ์ซึ่งเป็นอนุชา และนางสีดาตามเสด็จไปด้วย นางสีดาถูกบริวารยักษ์ของทศกัณฐ์มาลวงล่อให้นางต้องไปอยู่กรุงลงกา เมืองของทศกัณฐ์ พระรามออกตามหานางสีดา โดยมีหนุมาน สุครีพ องคต เป็นทหารเอก มีพวกลิงจากเมืองขีดขิน และเมืองท้าวมหาชมพูเป็นกองทัพ เมื่อกองทัพไปถึงกรุงลงกา ก็ตั้งพลับพลาที่นอกเมือง องคตถือพระราชสานน์ของพระรามไปขอนางสีดาคืนจากทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ไม่ยอม ให้เสนาจับองคต องคตฆ่าเสนายักษ์ตายไป 4 ตน ทศกัณฐ์ได้ยกฉัตรเพื่อป้องกันแสงอาทิตย์ไม่ให้ฝ่ายพระรามมองเห็นกรุงลงกา พิเภกผู้เป็นอนุชาของทศกัณฐ์ที่ถูกขับไล่ออกจากกรุงลงกามาขออยู่กับพระราม พิเภกคอยทำนายเหตุการณ์ของสงคราม และบอกยุทธวิธีแก่พระรามเสมอ ครั้งนี้พิเภกทูลพระรามให้ใช้ทหารไปหักฉัตรที่กรุงลงกา สุครีพรับอาสาไปหักฉัตร เรื่องรามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร มีดังนี้

ทศกัณฐ์อับอายขายหน้ายิ่งนักที่องคตฆ่าสี่เสนาตาย ซ้ำกล่าวขานประจานไว้มากมาย ยิ่งคิดก็ยิ่งแค้นจะติดตามฆ่าหรือก็ทำไม่ได้ เร่าร้อนฤทัยจนไม่เป็นอันทำอะไร คิดไปคิดมาคิดได้ว่ามีฉัตรของพระอัยกาให้ไว้ อานุภาพล้ำเลิศนัก กูจะยกขึ้นแล้วสังหารศัตรูให้ตายหมด คิดดังนั้นแล้วก็รีบสั่งเสนาจัดการยกฉัตรขึ้นทันที กรุงลงกาก็มืดราวกับราตรีกาล ทศกัณฐ์เห็นเช่นนั้นก็ชวนนางมณโฑขึ้นไปบนฉัตรแก้วแล้วมองลงไปข้างหน้า นางมณโฑพิศดูหมู่โยธาเห็นว่าบรรดาหมู่โยธาเหล่านี้ล้วนแต่เทวาเป็นวานรทั้งนั้น อาจจะช้อนพิภพเมืองอินทร์หรือจะพลิกแผ่นมหาสมุทรก็ย่อมทำได้โดยง่าย ทั้งมนุษย์สององค์ก็เผ่าพงษ์ท้าวทศรถนัดดาท้าวอัชบาลทรงเดชเลิศเลอยิ่งนัก จึงทูลทศกัณฐ์ว่า

"ขอให้พระองค์จงไตร่ตรองดูให้จงดีศึกครั้งนี้มิใช่เล็กนะเพคะ"

"ข้อนี้น้องอย่าได้ห่วงเลย" ตัวพี่ก็ทรงศักดาวราฤทธิ์กะอีมนุษย์ตัวนิด ๆ เท่านี้จะต้องไปกลัวอะไรมัน"

ฝ่ายบรรดาเสนาวานรทั้งหลายเห็นมืดปุปปัปราวกับใครมาดับพระอาทิตย์เช่นนั้นก็ตกใจวุ่นวายไปหมด พระนารายณ์ได้สดับเสียงวานรร้องอื้ออึง ทั้งเห็นมืดครึ้มบดบังแสงอาทิตย์เช่นนั้นก็ประหลาดพระทัยนัก จึงมีบัญชาตรัสถามพระยาพิเภกว่า

"เกิดเหตุประการใดขึ้นหรือท่าน"

พิเภกทูลว่า "ขอเดชะอันเกิดชอุ้มคลุ้มควันราวกับราตรีดังนี้ ก็เพราะทศพักตร์ยักษาให้ยกฉัตรขึ้นบังแสงตะวันไว้ ฝ่ายเราไม่แลเห็น แต่มันแลเห็นเรา ฉัตรนี้เป็นของท้าวธาดาพรหม ขอจงได้โปรดให้ทหารไปหักฉัตรนี้เสียเถิด ถ้าช้าไปแล้วมันจะส่งทหารออกมาสังหารทัพเราเสีย"

ทรงทราบดังนั้นแล้ว พระนารายณ์ก็มีบัญชาแก่เสนาทั้งหลายที่ประชุมอยู่ ณ ที่นั้นว่าใครจะอาสาไปหักฉัตรในกรุงลงกา พระยาสุครีพทูลว่า

"ครั้งก่อนหนุมานอาสาไปถวายพระธำมรงค์ องคตไปสื่อสารครั้งนี้ขอประทานอนุญาตจะไปหักฉัตรด้วยตนเองพะยะค่ะ"

พระรามมีความยินดียิ่งนัก อวยชัยให้พรแล้วสุครีพก็เหาะลิ่วลัดนิ้วมือเดียวก็มาถึงกรุงลงกา เห็นฉัตรใหญ่ตั้งสูงตระหง่านอยู่กลางเมือง ท้าวทศเศียรกับนางสนมกำนัลอยู่พร้อมเพรียงกันบนฉัตรนั้น ข้างล่างมีบรรดาหมู่ยักษ์มากมายรักษาอยู่อย่างแข็งขัน คิดไปว่าถ้าขืนเข้าไปอย่างนี้เห็นจะต้องต่อตีรบพุ่งกันใหญ่

อย่ากระนั้นเลยเราจำบังตามันไว้ไม่ให้เห็นตัว คิดแล้วสุครีพก็ร่ายเวทย์นิมิตกายตัวใหญ่เท่าบรมพรหมสูงตระหง่านเงื้อมเวหา อันหมู่ยักษาทั้งหลายหาเห็นตัวไม่ แล้วแกว่งพระขรรค์อันแวววาวเดินตามถนนพระเสื้อเมืองลงกาเห็นลิงใหญ่ตัวเท่าเขาอัศกรรณเดินมาเช่นนั้น ความกลัวสองมือปิดตารีบเหาะหนีไปยังเนินจักรวาลทันที พอถึงฉัตรสุครีพก็คลายวิทยามนต์สำแดงฤทธิ์กวัดแกว่งพระขรรค์ ชี้หน้า แล้วร้องประกาศว่า

"เหม่ เหม่ ไอ้ทศพักตร์ยักษ์ร้าย มึงเก่งจริงทำไมไม่ออกมาต่อสู้กัน มาลอบยกฉัตรเช่นนี้หาใช่ลูกผู้ชายไม่ บัดนี้พระนารายณ์ใช้ให้กูมาสับหัวมึงให้เหมือนสับหัวปลาให้สมน้ำหน้าไอ้คนอัปรีย์"

ทศกัณฐ์ได้ยินสุครีพว่าเช่นนั้นก็กริ้วโกรธกระทืบบาทตวาดลั่น

"เหม่ เหม่ ไอ้สุครีพ มึงนี่โง่นัก ยกย่องมนุษย์ว่าเป็นพระนารายณ์ อย่างหน้าด้านไม่มียางอายกูไม่กลัวหรอกเว้ย จะฆ่าได้ก็แต่พาลีเท่านั้น กูหาเหมือนพาลีไม่ ถ้าขืนอวดดีประเดี๋ยวมึงจะไม่รอดชีวัน"

"เหวย ทศกัณฐ์ยี่สิบมือ มึงอย่าอวดจะสู้กับนายกูเลย แต่เพียงกูเท่านั้นมึงก็จะม้วยลงแล้ว" ว่าแล้วกระทืบบาทกวัดแกว่งพระขรรค์ทะยานขึ้นฉัตรทันที

บรรดานางกำนัลเห็นสุครีพเผ่นขึ้นมาดังนั้น ก็ร้องหวีดว้ายตะกุยตะกายกันเป็นพัลวันบ้างวิ่งไปกอดทศกัณฐ์ บ้างก็เรียกร้องกันโกลาหล ทศเศียรพะวักพะวนไม่รู้จะทำอย่างไรดี มือหนึ่งกอดนางมณโฑไว้ อีกมือหนึ่งคว้านางอัคคี อีกสิบเจ็ดมืออุ้มฝูงนางกำนัล อีกมือหนึ่งถือพระขรรค์กวัดแกว่งถอยกรูด ๆ พระยาสุครีพเห็นทศกัณฐ์ถอยไม่เป็นกระบวนดังนั้น ก็กระโดดเข้าใส่ถีบทศกัณฐ์กระเด็นไป แล้วสุครีพก็ทำท่าจะชิงนางมณโฑ ยักคิ้วหลิ่วตาหลอก ทศกัณฐ์เจ็บใจนักเป็นห่วงเมียก็เป็นห่วง มือเดียวจึงสู้อย่างจนตรอก สุครีพไม่รอช้ารีบบุกรุกไล่พอได้ทีก็ถีบทศกัณฐ์กระเด็นไป และในทันใดนั้นเองก็เผ่นฉวยยอดฉัตรน้าวลงมาหักฉัตรเสียด้วยกำลังอันเกรียงไกร ทั้งทศกัณฐ์นางสนมกำนัลก็หกคะเมนไม่เป็นท่าลงมากลิ้งอยู่ที่พื้น พอฉัตรแก้วหักอากาศก็แจ่มใส

สุครีพเอาเท้าขวาคีบมงกุฎทศกัณฐ์ไว้ได้ ลอยอยู่นอกอากาศร้องเยาะว่า

"เหวย เหวย ไอ้ทศพักตร์ อวดดีนักเป็นอย่างไร กูอยากจะตัดเศียรมึงแต่ก็เกรงองค์อวตารจะว่าเกินบัญชา กูจะเอาแต่มงกุฎไปถวาย" ว่าแล้วก็สำแดงฤทธิ์เหาะกลับมาทูลถวายมงกุฎทศกัณฐ์ และกราบทูลให้ทรงทราบทุกประการ พระนารายณ์ดีพระทัยยิ่งนักตรัสชมเชยสุครีพเป็นอันมาก

จาก หนังสือชุดวรรณคดีอมตะของไทย สำนวนร้อยแก้ว เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร ของ เปรมเสรี พิมพ์ครั้งที่ 11.

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. พระรามกับพระลักษณ์มีความสัมพันธ์กันอย่างไร.....
   .....
2. นางสีดามีความสัมพันธ์กับพระรามในฐานะอะไร.....
3. เพราะเหตุใดนางสีดาจึงไปอยู่กรุงลงกา.....
   .....
4. ฉัตรที่ทศกัณฐ์ยกขึ้นมีอานุภาพอย่างไร.....
5. ทำไมพิเภกจึงทราบถึงอานุภาพของฉัตรที่ทศกัณฐ์ใช้ในการรบครั้งนี้.....
   .....
6. เพราะเหตุใดในการรบครั้งนี้สุครีพจึงมีขนาดตัวใหญ่กว่าปกติ.....
   .....
7. ทศกัณฐ์เป็นยักษ์ซึ่งมีลักษณะของร่างกายอย่างไร.....
   .....
8. เมื่อสุครีพหักฉัตรได้แล้วสภาพบรรยากาศในกรุงลงกาเป็นอย่างไร.....
   .....
9. เพราะเหตุใดสุครีพจึงไม่ฆ่าทศกัณฐ์.....
   .....
10. ในการต่อสู้กันครั้งนี้ทำไมสุครีพจึงสามารถเอาชนะทศกัณฐ์ได้.....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 12 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 34 - 36)

ความคิดรวบยอด

การรู้จักวางแผนคิดการรบอย่างรอบคอบ รู้จักใช้กลอุบายลวงข้าศึกทำให้สามารถป้องกันบ้านเมืองไว้ได้

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้
2. เล่าเรื่องจากบทอ่านตามลำดับเนื้อเรื่องได้
3. เลือกประโยคที่คิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่องพร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) เป็นกลวิธีที่ช่วยฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทำให้พฤติกรรมการอ่านเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร ให้นักเรียนอ่านในใจในย่อหน้าที่ 1 เป็นเวลา 1 นาที ต่อไปให้นักเรียนปิดบทอ่านพร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในใจในย่อหน้าแรก แล้วเขียนคำถามลงในใบงานของตน เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ตรงกับสมัยของพระมหากษัตริย์ไทยที่มีพระนามว่าอะไร ใครเป็นผู้สั่งให้มีการเกณฑ์ทัพใหญ่มาตีประเทศไทย

2. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านคำถามที่คิดไว้ให้เพื่อนฟัง แล้วแข่งขันกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด กลุ่มใดตอบถูกต้องและเร็วที่สุดจะได้คะแนน 1 คะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ในการตั้งคำถามให้นักเรียนพยายามตั้งคำถามที่ไม่ซ้ำกัน ครูยกตัวอย่างคำถามที่นักเรียนตั้งมาและอภิปรายถึงคุณภาพของคำถามว่าสามารถกระตุ้นความคิดของผู้ตอบคำถามได้มากเพียงใด เช่น

(คำถาม) สงครามครั้งนี้มีกี่ทัพ คำตอบคือ 9 ทัพ ซึ่งเป็นคำตอบที่หาได้ทันทีจากเรื่องที่อ่าน

(คำถาม) การทำสงครามในสมัยก่อนนั้น มีจุดมุ่งหมายอย่างไร เป็นคำตอบที่ผู้อ่านจะต้องคิดหาสาเหตุของการทำศึกสงครามกัน โดยอาจจะใช้ความรู้เดิมมาประกอบการตอบคำถามด้วย หากครูเห็นว่าคำถามและคำตอบยังไม่เพียงพออาจจะยกตัวอย่างเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของคำถามแต่ละประเภทได้

3. จากนั้นครูให้นักเรียนอ่านบทอ่านในย่อหน้าที่สองอีก และตั้งคำถามเขียนลงในกระดาษของตนและพยายามตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ และร่วมกันวิจารณ์ถึงคำถามและคำตอบอีกเหมือนในขั้นตอนที่ 1 และ 2 จนครูแน่ใจว่านักเรียนสามารถตั้งคำถามคิดวิจารณ์หาเหตุผลจากบทอ่านได้

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียนดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร หากจำไม่ได้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการเลือกประโยคที่ชอบหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วให้คัดเลือกประโยคจากเรื่อง ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร ที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคที่น่าสนใจที่สุด เขียนลงในใบงาน พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้น โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องเก็บประโยคและเหตุผลของตนให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ครูเลือกนักเรียนออกมา 1 คน ให้ออกมาอ่านประโยคที่ตนเองเลือกมาให้เพื่อน ๆ ฟังพร้อมทั้งบอกเพื่อนด้วยว่าประโยคนั้นอยู่บรรทัดไหน จากนั้นครูให้นักเรียนร่วมอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจจะนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตั้งคำถามและการตอบคำถาม
   1.2 การเล่าเรื่อง
   1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร

ในปีที่กรุงเทพมหานครเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ ๆ เป็นสมัยต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระเจ้าปดุงกษัตริย์พม่าได้สั่งให้เกณฑ์กองทัพใหญ่ แบ่งออกเป็น 9 ทัพ ยกมาตีกรุงเทพฯ พร้อม ๆ กัน โดยพระเจ้าปดุงทรงคุมทัพ 5 ทัพ มาทางด่านเจดีย์สามองค์ เมืองกาญจนบุรี อีก 3 ทัพ ยกเข้ามาทางด่านแม่ละเมาะ แขวงเมืองตาก ทางด้านบ้องตี้ และทางเชียงแสน ส่วนทัพสุดท้ายยกเข้ามาทางเมืองมลิวัลย์ เพื่อตีหัวเมืองทางปักษ์ใต้ของไทย

ทัพพม่าที่ยกมาตีหัวเมืองปักษ์ใต้ มี แกงหวุ่นแมงยีเป็นแม่ทัพ แกงหวุ่นแมงยีได้แบ่งกำลังออกเป็น 3 ทัพย่อย

ทัพแรก เป็นทัพบกยกไปตีเมืองกระ เมืองชุมพร และเมืองไชยา

ทัพที่สอง เป็นทัพเรือยกไปตีเมืองตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง และเมืองถลาง

ทัพสุดท้าย แกงหวุ่นแมงยี เป็นผู้คุมทัพทำนองทัพหลวงยกติดตามทัพหน้าทั้งสองเข้ามา

การสงครามที่เมืองปักษ์ใต้ในครั้งนั้น กองทัพพม่าสามารถตีเมืองกระ เมืองชุมพร เมืองไชยา เมืองตะกั่วป่า และเมืองตะกั่วทุ่งได้ตามลำดับ จากนั้นทัพพม่าก็ยกทัพมาล้อมเมืองถลางเอาไว้

เวลานั้นพอดีพระยาถลางเจ้าเมืองเพิ่งถึงแก่อนิจกรรม ยังไม่ทันได้ตั้งผู้ใดขึ้นมาแทน คุณหญิงจันภรรยาพระยาถลาง ซึ่งรักษาราชการแทนอยู่กับนางมุกน้องสาวได้ประชุมปรึกษาหารือกับคณะกรรมการเพื่อเตรียมการรักษาเมืองอย่างแข็งขัน ที่ประชุมได้ตกลงมอบหน้าที่ให้คุณหญิงจันเป็นผู้บัญชาการทั่วไป ส่วนนางมุกนั้นให้เป็นผู้ช่วย คุณหญิงจันกับคุณหญิงมุกและคณะกรรมการร่วมปรึกษากันในการตั้งค่าย ในที่สุดก็ได้เลือกตั้งค่ายไว้สองค่าย ส่งปืนใหญ่ประจำค่ายละกระบอก ทหารและอาวุธพร้อม ราษฎรที่อยู่นอกค่ายก็ให้อพยพเข้ามาอยู่ในค่ายและให้ขนเสบียงอาหารเข้ามาให้หมด ที่ขนไม่ได้ก็ให้ทำลายเสียเพื่อไม่ให้เหลือเป็นกำลังของข้าศึกต่อไป ส่วนราษฎรในเมืองก็เกณฑ์มาช่วยรบทั้งหญิงชาย

ทัพเรือพม่าข้ามจากเมืองตะกั่วทุ่งมาแล้ว ยกพลขึ้นบกสร้างค่ายใหญ่ไว้ที่ริมทะเลและค่ายเล็กอีกสองค่ายล้อมเมืองถลางเอาไว้ ทางฝ่ายคุณหญิงจันคุณหญิงมุก ก็ให้ระดมยิงปืนใหญ่จากค่าย ขู่ขวัญพม่าไว้ตลอดเวลา พร้อมกันนั้นก็หาอุบายเพื่อที่จะขับไล่ข้าศึกให้ถอยออกไปให้จงได้ เมืองถลางเป็นเมืองเล็กมีพลเมืองน้อย ที่เป็นชายและรู้จักใช้อาวุธก็ได้ออกไปประจำอยู่ที่ค่าย เพื่อตั้งรับทัพพม่าเสียเกือบหมด กองทัพที่คุณหญิงทั้งสองยกขบวนไปนั้นจึงต้องใช้พลเมืองหญิงที่แต่งตัวอย่างชาย อาวุธที่ใช้ถือก็เป็นอาวุธลวงตาทำด้วยกิ่งไม้รมให้ดำ การยกทัพไปนี้ก็เพื่อเป็นอุบายทำให้ข้าศึกเห็นว่าไทยมีกำลังรบมาก

กองทัพของคุณหญิงจัน คุณหญิงมุก เมื่อถึงค่ายก็ให้รวมกำลังกับทหารที่ค่ายออกมาเดินแปรแถวทำทีเหมือนจะเข้าโจมตีค่ายพม่า ฝ่ายพม่าเห็นดังนั้นก็ยกพลออกจากค่ายมาตั้งรับ คุณหญิงจันสั่งให้ระดมยิงปืนใหญ่น้อยไปยังค่ายพม่า กระสุนปืนตกใกล้ค่ายพม่า ถูกกิ่งไม้ใหญ่ตรงที่ชุมนุมทหารพอดี ทำให้ขบวนทัพเริ่มขวัญเสีย ทางฝ่ายคุณหญิงจันเห็นดังนั้น ก็ให้โห่ร้องขึ้นพร้อมกัน พร้อมกับระดมยิงไปอีก ทัพพม่าแตกตื่นอลหม่าน ถอยกลับเข้าไปรวมกำลังอยู่ในค่าย พอพลบค่ำคุณหญิงจันก็ให้ขบวนทหารหญิงกลับเข้าเมือง พอวันรุ่งขึ้นก็ทำซ้ำอีก

กองทัพพม่าถูกยิงรบกวนอยู่เนือง ๆ จะบุกเข้าตีเมืองถลางก็ไม่ได้ ประกอบกับทหารก็พากันเสียขวัญ เนื่องจากเข้าใจว่าไทยมีกำลังมาก จึงได้รื้อค่ายถอยร่นไปตั้งให้ห่างตัวเมืองออกไปอีก ฝ่ายกองทัพชาวเมืองถลางเห็นดังนั้นก็ขยับค่ายรุกไล่ตาม และใช้ปืนใหญ่ยิงระดมเข้าไปในกองทัพพม่า ทำให้พวกพม่าแตกตื่นเป็นอย่างมาก กองทัพพม่าเอาชนะกองทัพคุณหญิงจัน คุณหญิงมุกไม่ได้ ล้อมอยู่ได้เป็นเวลาหนึ่ง

เดือนเศษ ขาดเสบียงอาหารก็ถอยทัพลงเรือแล่นกลับไป ทางฝ่ายเมืองถลาง เห็นข้าศึกยกทัพกลับไปแล้ว ก็เลิกทัพกลับเข้าเมือง แต่งค่ายคูประตูเมืองไว้พรักพร้อม เตรียมไว้รับข้าศึกที่อาจจะหวนกลับมาอีก แต่พม่าก็ไม่กล้ากลับมาย่ำยีเมืองถลางอีกเลย

ด้วยกลยุทธการศึกและความกล้าหาญของคุณหญิงจัน ทัพพม่าจึงไม่สามารถตีหักเอาเมืองถลางได้และต้องเลิกทัพกลับไปในที่สุด เมื่อศึกสงบแล้ว คณะกรรมการเมืองจึงมีใบบอกเข้ามากราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชให้ทรงทราบ และในปีพุทธศักราช 2329 นั้น ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตั้งให้คุณหญิงจันเป็นท้าวเทพสตรีและนางมุกน้องสาวเป็นท้าวศรีสุนทร วีรสตรีของชาติสืบมา

ปรับจาก หนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับประถมศึกษา ชุด "วีรกรรมไทย" ของ ทิพวรรณ แสวงศรี

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. พระมหากษัตริย์พระองค์แรกของกรุงรัตนโกสินทร์มีพระนามว่า.....
   .....
2. พระเจ้าปดุงกษัตริย์พม่า ได้สั่งเกณฑ์ทัพใหญ่มาตีกรุงเทพฯ จำนวน.....ทัพ
3. ผู้คุมทัพพม่ามาตีหัวเมืองทางปักษ์ใต้ของประเทศไทย มีชื่อว่า.....
4. เมื่อพม่ายกทัพมาล้อมเมืองถลาง ซึ่งขณะนั้นพระยาถลางซึ่งเป็นเจ้าเมืองเพิ่งถึงแก่อนิจกรรมจึงมี
   .....รักษาราชการแทน
5. คุณหญิงจันและคุณหญิงมุกวางแผนและใช้กลอุบายลวงข้าศึกในการรบอย่างไร.....
   .....
   .....
   .....
   .....
6. เพราะเหตุใดกองทัพพม่าจึงถอยทัพกลับไปจากเมืองถลาง.....
   .....
   .....
7. คุณหญิงจันและคุณหญิงมุกสามารถป้องกันเมืองถลางไว้ได้เพราะอะไร.....
   .....
8. เมื่อศึกสงบแล้วคุณหญิงจันและคุณหญิงมุกได้รับความดีความชอบจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในสมัยนั้น อย่างไร.....
   .....
9. ปัจจุบันนี้เมืองถลาง คือ จังหวัด.....
   .....
10. ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร เป็นแบบอย่างของอนุชนรุ่นหลังในด้านใด.....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 13 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย | ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ช้างเกเร | เวลา 3 คาบ (คาบที่ 37 - 39)

ความคิดรวบยอด

การใช้สติปัญญาคิดวางแผนด้วยความรอบคอบ ย่อมจะสามารถเอาชนะผู้ที่มีร่างกายและพลกำลังที่เหนือกว่าได้

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. คิดจินตนาการเกี่ยวกับบทอ่านที่ครูบรรยายให้ฟังได้
2. อภิปรายถึงการวางแผนคิดดำเนินการแก้แค้นศัตรูด้วยการใช้สติปัญญาได้
3. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญหลังจากอ่านบทอ่านได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ช้างเกเร

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการสร้างจินตนาการ (Imagination) เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างอารมณ์และบรรยายเกี่ยวกับ สภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งซึ่งเป็นที่อาศัยของโขลงช้างใหญ่ ก่อนที่จะอ่านเนื้อเรื่องโดยวิธีการดังนี้

1. ครูสร้างบรรยากาศห้องเรียนให้เงียบสงบ และให้นักเรียนนั่งหลับตาและฟังคำบรรยายของครูเกี่ยวกับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าหิมพานต์ซึ่งเป็นป่าใหญ่ และมีสัตว์อาศัยอยู่มากมายหลายชนิด และในจำนวนนั้นก็มีช้างป่าโขลงใหญ่ถึงแปดหมื่นเชือกอาศัยอยู่ด้วย โดยมีพญาช้างนำบริวารเที่ยวตระเวนหาอาหาร...

ครูให้นักเรียนจินตนาการตามสิ่งที่บรรยายเป็นเวลา 1 นาที แล้วครูก็ดึงความสนใจของนักเรียนโดยการบรรยายถึงนางนกไส้ตัวหนึ่งที่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์เช่นเดียวกัน และได้ออกไข่อยู่ตรงทางเดินและกกไข่อยู่กระทั่งลูกนกเล็ก ๆ ได้ออกมาดูโลก... จนวันหนึ่งก็ได้พบกับโขลงช้างใหญ่ซึ่งมีพญาช้างเป็นหัวหน้า ซึ่งพญาช้างก็ได้เตือนนางนกไส้ไว้ว่าจะมีช้างเกเรเดินผ่านมา และเมื่อช้างเกเรผ่านมาก็ได้กระทืบลูกนางนกไส้ตายโดยไม่ฟังเสียงขอร้องวิงวอนของนางนกไส้เลย...นางนกไส้เศร้าโศกเสียใจเป็นอย่างมาก... ครูบอกให้นักเรียนค่อย ๆ ลืมตาขึ้น

2. ครูให้เวลานักเรียน 10 นาที ในการเขียนบรรยายความรู้สึกและเขียนถึงภาพในจินตนาการที่นักเรียนได้สร้างขึ้นจากข้อ 1 ลงในใบงานที่ครูแจกให้

3. ครูให้นักเรียนนำสิ่งที่เขียนบรรยายความรู้สึกและเขียนบรรยายถึงภาพในจินตนาการจากข้อ 2 มาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกกัน

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีการกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง ช้างเกเร และคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบายวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียนดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่าน แล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง ช้างเกเร ถ้าจำไม่ได้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้วิธีการเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญของหน่วยความคิด (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านเรื่อง ช้างเกเร มีขั้นตอนดังนี้

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน แล้วให้ช่วยกันอภิปรายใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญของข้อมูลจากบทอ่านเรื่อง ช้างเกเร ซึ่งโครงร่างสรุปใจความสำคัญของข้อมูลจากบทอ่านเรื่อง ช้างเกเร อาจมีลักษณะ ดังนี้

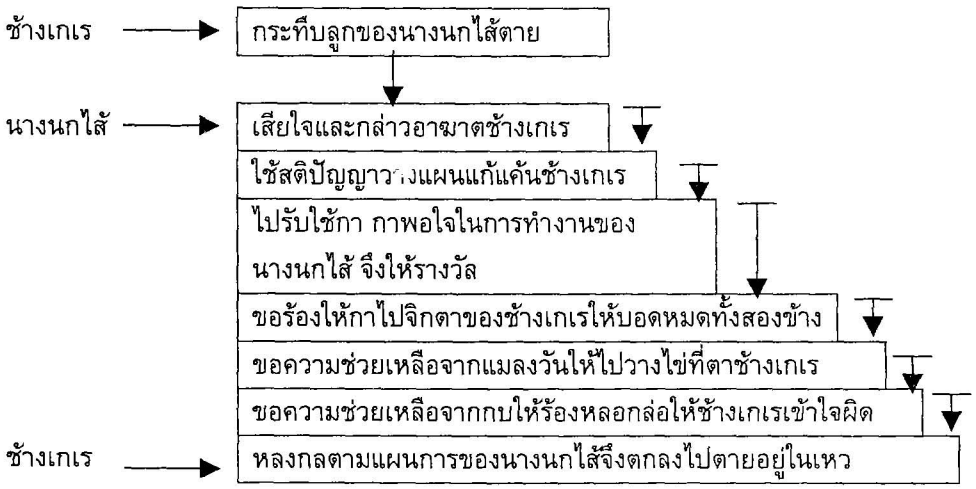

3. เลือกนักเรียนกลุ่มหนึ่งออกมาเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านเรื่อง ช้างเกเร แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและต่อเติมโครงร่างให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ช้างเกเร
2. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
3. ใบงาน
4. บทบรรยายเพื่อสร้างบรรยากาศพื้นฐาน (ขั้น Anticipation)
5. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอภิปราย
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ช้างเกเร

แต่กาลก่อนในป่าหิมพานต์เป็นที่อาศัยของโขลงช้างใหญ่ มีบริวารช้างมากมาย ถึงแปดหมื่นเชือก พญาช้างที่เป็นหัวหน้ามีจิตใจเมตตา ไม่ข่มเหงสัตว์อื่น เมื่อถึงเวลาออกหากินพญาช้างก็จะนำบริวารเที่ยวตระเวนไปหาอาหารอยู่ตามป่า

นางนกไส้ตัวหนึ่งอาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์เช่นเดียวกัน แม่นกออกไข่อยู่กลางทางเดินในป่าและกกไข่อยู่กระทั่งลูกนกเล็ก ๆ ออกมาดูโลก วันหนึ่งพญาช้างพาโขลงช้างเดินผ่านมาตามเส้นทางนี้ลูกนกยังไม่แข็งแรงพอที่จะบินหลบหนีได้ แม่นกจึงรีบบินไปขอร้องพญาช้าง

"ได้โปรดเถิดเจ้าค่ะ ! พญาช้างผู้เป็นใหญ่ในป่า ขอท่านจงเมตตาไว้ชีวิตลูกน้อยของข้าด้วย" นางนกอ้อนวอน "ลูกข้ายังเล็กนัก ปีกไม่กล้าขาไม่แข็งพอที่จะหลีกทางให้แก่ท่านและบริวาร ขออย่าได้เหยียบย่ำทำลายลูกข้าเลย"

"วางใจเถอะ แม่นกไส้ อย่าหวาดกลัวไปเลย ข้าไม่ทำลายลูกเจ้าหรอกน่า" พญาช้างเกิดความสงสาร ยืนคร่อมลูกนกไว้ ปล่อยให้บริวารช้างแปดหมื่นเชือกเดินผ่านไปจนหมด ก่อนที่พญาช้างจะจากไปยังหันมาบอกนางนกด้วยความห่วงใย

"เออ... ข้าขอเตือนเจ้าไว้ก่อนว่า ประเดี๋ยวจะมีช้างเกเรเดินผ่านมา มันนิสัยพาลชอบข่มเหงผู้อื่น คงจะไม่ยอมทำตามคำขอร้องของเจ้าง่าย ๆ หรอกนะ อ้อนวอนให้ดีเถอะ"

ไม่นานช้างเกเรก็เดินมาถึง นางนกจึงเข้าไปวิงวอน

"พ่อช้างจ๋า ข้าขอร้องสักครั้งนะจ๊ะ โปรดอย่าทำอันตรายลูกน้อยที่กีดขวางทางเดินของท่านนึกว่าเมตตาสงสารลูกนกตาดำ ๆ เถอะจ๊ะ"

แทนที่ช้างเกเรจะสงสารแม่นก กลับโมโหตะคอกใส่

"หนอยแน่ะ... นางนกไส้ ตัวเล็กแค่เนี้ย ยังบังอาจมาขวางทางช้างผู้ยิ่งใหญ่ อยากรู้นักเจ้าจะทำไมข้าหากข้าจะเหยียบลูกของเจ้า" ช้างเกเรพูดอวดดี ถือว่ามีกำลังเหนือกว่า

"อย่า...อย่าทำอย่างนั้น สงสารลูกข้าเถอะ" นางนกร้องห้ามเสียงหลง น่าเวทนานัก

ช้างเกเรไม่ยอมฟังเสียง ยกเท้าใหญ่กระทืบลงบนร่างของลูกนกจนแบนติดพื้น แม่นกทั้งโกรธแค้นทั้งเสียใจ แต่นกเล็ก ๆ อย่างนางไม่สามารถทำอะไรโต้ตอบช้างตัวโต ๆ จึงบินหนีพร้อมกล่าวคำอาฆาตทิ้งท้าย

"ฝากไว้ก่อน เจ้าช้างเกเร ข้าจะต้องตามมาแก้แค้นให้สาสมเชียว อย่านึกว่าสัตว์ใหญ่จะรังแกสัตว์เล็กได้ฝ่ายเดียว ข้านี่แหละจะทำให้เจ้ารู้ว่าสติปัญญาสามารถเอาชนะกำลังกายได้แล้วเราจะได้เห็นกัน"

"ได้เลย...เจ้าจะมาแก้แค้นเมื่อไหร่ละ ข้าพร้อมเสมอ" ช้างรับคำท้า

ถึงนกไส้จะตัวเล็กแต่ก็ฉลาด นางวางแผนแก้แค้นช้างเกเรอย่างรอบคอบ แล้วเริ่มทำตามแผนโดยไปรับใช้กา กาพอใจในการทำงานของนกไส้จึงอยากให้รางวัล

"เจ้ารับใช้ข้าดีมาก อยากได้อะไรตอบแทนบ้างละ" กาถามแม่นก

"มีสิ่งเดียวที่ข้าต้องการ" แม่นกรอโอกาสนี้อยู่แล้ว "คือขอให้ท่านช่วยไปจิกตาช้างเกเรให้บอดหมดทั้งสองข้าง ท่านจะทำให้ข้าได้รึเปล่า"

"อ๋อ ! ได้ซี เรื่องง่าย ๆ แค่นี้เอง แล้วข้าจะทำให้นะ" การับปาก

แม่นกดีใจที่แผนการขั้นแรกสำเร็จ นางจึงดำเนินการตามแผนขั้นต่อไป โดยการไปขอความช่วยเหลือจากพวกพ้องอีก

"พี่แมลงวันจ๋า ช่วยข้าหน่อยนะจ๊ะ" แม่นกไปพบแมลงวัน

"จะให้ข้าทำอะไรละ !" แมลงวันร้องถาม

"ถ้าพี่พบช้างเกเรที่ถูกนกจิกตาล่ะก็ ช่วยไปวางไข่ที่ตาช้างด้วยนะจ๊ะ"

"โธ่เอ๊ย ! เรื่องจ้อย ข้าทำได้สบายมาก" แมลงวันเต็มใจช่วยเหลือ

แล้วแม่นกก็บินไปที่บึงน้ำกลางป่า แลเห็นกบกำลังดักจับแมลงอยู่ริมบึง

"สวัสดีจ๊ะลุงกบ" แม่นกทักทาย "ข้ามีเรื่องมาขอความช่วยเหลือจ๊ะ คือเวลาที่ลุงเห็นช้างตาบอดเดินเปะปะมาล่ะก็ ลุงช่วยไปร้องอยู่บนยอดเขานะจ๊ะ ล่อให้ช้างขึ้นมาข้างบนไงล่ะ พอขึ้นมาแล้วทีนี้ลุงก็ไปร้องอยู่ก้นเหว ลุงทำได้มั้ยจ๊ะ"

"อะไรกันนักกันหนา นังนกน้อยใช้ให้ข้าขึ้นเขา แล้วยังลงเหว" กบแก่ขี้บ่นพึมพำในคอแล้วนิ่งคิด นางนกไส้จึงเล่าเรื่องราวให้ฟัง และกบยอมช่วยเหลือในที่สุด

"อ๊บ...อ๊บ" เสียงกบร้องมาแต่ไกล

"โอ...น้ำ บึงต้องอยู่ตรงนั้นแน่" ช้างเกเรดีใจ สำคัญผิดคิดว่ากบร้องอยู่ที่บึง

ช้างเกเรเดินมุ่งหน้ามาตามทิศทางของเสียงกบ ปีนป่ายขึ้นไปบนยอดเขา กบร้องอยู่ตรงปากเหว เมื่อเห็นช้างเดินโซเซใกล้จะถึง ก็กระโดดลงไปร้องอยู่ก้นเหว ช้างตาบอดจึงก้าวพลาดตกลงไปตายอยู่ในเหวนั่นเอง

จาก หนังสือชุด จะเล่าให้ฟัง ตอน ช้างเกเร ของ ต้อยติ่ง

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. ช้างจะหากินและอาศัยอยู่รวมกันอย่างไร.....
2. ธรรมชาติของช้างจะอาศัยและหากินอยู่ที่ไหน.....
3. ช้างที่เป็นหัวหน้าและนำช้างตัวอื่น ๆ ไปหาอาหารเรียกว่า.....
   .....
4. จากเรื่องที่อ่าน พญาช้างและช้างเกเรมีนิสัยแตกต่างกันอย่างไร.....
   .....
   .....
5. เพราะเหตุใดนางนกไส้จึงต้องอ้อนวอนขอชีวิตลูกนกจากช้างเกเร.....
   .....
   .....
6. นางนกไส้คิดวางแผนแก้แค้นช้างเกเรอย่างไร.....
   .....
7. เพราะเหตุใดกาจึงให้ความร่วมมือกับนางนกไส้ในการแก้แค้นช้างเกเร.....
   .....
8. จุดประสงค์ของนางนกไส้ที่ต้องการให้กาจิกตาช้างเกเรและให้แมลงวันวางไข่ที่ตาของช้างเกเรก็เพราะต้องการอะไร.....
   .....
9. การที่ช้างเกเรเดินตามทิศทางของเสียงกบ แสดงว่าช้างเกเรต้องการอะไร.....
   .....
10. เพราะเหตุใดช้างเกเรจึงตกลงไปตายอยู่ในเหว.....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 14 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บทอ่าน เรื่อง พ่อค้าสองสหาย เวลา 3 คาบ (คาบที่ 40 - 42)

ความคิดรวบยอด

การใช้สติปัญญาคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ทำให้ประสบผลสำเร็จและปลอดภัยจากอันตราย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้
2. เล่าเรื่องจากบทอ่านตามลำดับเนื้อเรื่องได้
3. เลือกประโยคที่คิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่องพร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง พ่อค้าสองสหาย

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) เป็นกลวิธีที่ช่วยฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามที่เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทำให้พฤติกรรมการอ่านเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง พ่อค้าสองสหาย ให้นักเรียนอ่านในใจในย่อหน้าที่ 1 เป็นเวลา 1 นาที ต่อไปให้นักเรียนปิดบทอ่านพร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในใจในย่อหน้าแรกแล้วเขียนคำถามลงในใบงานของตนเอง เช่น พ่อค้าทั้งสองมีนิสัยแตกต่างกันอย่างไร พ่อค้ามีกองเกวียนคนละกี่เล่ม เป็นต้น

2. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านคำถามที่คิดไว้ให้เพื่อนฟัง แล้วแข่งขันกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด กลุ่มใดตอบถูกต้องและเร็วที่สุดจะได้คะแนน 1 คะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ในการตั้งคำถามให้นักเรียนพยายามตั้งคำถามไม่ให้ซ้ำกัน ครูยกตัวอย่างคำถามที่นักเรียนตั้งมาและลองอภิปรายถึงคุณภาพของคำถามว่าสามารถกระตุ้นความคิดของผู้ตอบคำถามได้มากเพียงใด เช่น

(คำถาม) พ่อค้าไปขายของที่ไหน คำตอบคือเมืองต่าง ๆ ซึ่งเป็นคำตอบที่หาได้ทันทีจากเนื้อเรื่องที่อ่าน

(คำถาม) ลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันของพ่อค้าทั้งสองจะมีผลต่อการประกอบอาชีพของพ่อค้าหรือไม่ และลักษณะนิสัยเช่นไรจึงจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพพ่อค้าเร่ได้ดีกว่ากัน เป็นคำตอบที่ผู้อ่านจะต้องคิดหาเหตุผลขึ้นมาตอบ หากครูเห็นว่าคำถามและคำตอบยังไม่เพียงพออาจจะยกตัวอย่างเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของคำถามแต่ละประเภทได้

3. จากนั้นครูให้นักเรียนอ่านบทอ่านย่อหน้าที่สองอีกและตั้งคำถามเขียนลงในกระดาษของตน พร้อมทั้งตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ และแข่งขันกันตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 จนครูแน่ใจว่านักเรียนจะสามารถตั้งคำถามคิดวิจารณ์หาเหตุผลจากบทอ่านได้

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจขณะที่อ่าน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบาย ถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้ตรวจสอบสิ่งที่เข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การพยายามเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรมหรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น และเมื่อเข้าใจให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง พ่อค้าสองสหาย หากจำไม่ได้ให้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการอภิปรายใจความสำคัญหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วคัดเลือกประโยคจากเนื้อเรื่องพ่อค้าสองสหายที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคสำคัญและน่าสนใจที่สุดเขียนลงในใบงานพร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้น โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องเก็บประโยคและเหตุผลของตนให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ครูเลือกนักเรียนออกมา 1 คน ให้ออกมาอ่านประโยคที่ตนเองเลือกให้เพื่อน ๆ ฟัง พร้อมทั้งบอกเพื่อนด้วยว่าประโยคนั้นอยู่บรรทัดไหน จากนั้นครูให้นักเรียนร่วมอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคจะพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจจะนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง พ่อค้าสองสหาย
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 การเล่าเรื่อง
   1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. การร่วมกิจกรรม

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง พ่อค้าสองสหาย

ในกรุงพาราณสีมีพ่อค้าสองคนเป็นเพื่อนเกลอกัน แต่นิสัยแตกต่างกันมาก คนหนึ่งเฉลี่ยวฉลาดสุขุมรอบคอบ จะทำอะไรก็พิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน แล้วจึงตัดสินใจ ส่วนอีกคนหนึ่งด้อยปัญญาเชื่อคำคนง่ายโดยไม่พิจารณาให้รอบคอบ ทำให้ตัดสินใจผิดพลาดอยู่บ่อย ๆ ทั้งสองเป็นพ่อค้าเร่ มีกองเกวียนคนละ 500 เล่ม บรรทุกสินค้าจากกรุงพาราณสี ออกเดินทางไปเร่ขายของตามเมืองต่าง ๆ เป็นประจำ พอขายของหมดก็กลับเมืองมาขนสินค้าไปอีก

ครั้งหนึ่ง พ่อค้าสองสหายจะเดินทางไปค้าขายยังเมืองเดียวกัน แต่ออกเดินทางไม่พร้อมกัน พ่อค้าด้อยปัญญาคุมกองเกวียนบรรทุกสินค้าเดินทางล่วงหน้าไปก่อน หนทางที่จะไปเมืองนั้นต้องรอนแรมอยู่กลางทะเลทราย พ่อค้าจึงเตรียมบรรทุกโอ่งน้ำไปใช้อาบใช้กินให้เพียงพอ

กองเกวียนของพ่อค้าเดินทางมาถึงทะเลทรายกว้างใหญ่สุดสายตา ขณะนั้นเองมีกองเกวียนอีกขบวนหนึ่งเดินทางสวนมา ผู้คนบนเกวียนเนื้อตัวเปียกโชกราวกับถูกฝนกระหน่ำอย่างหนัก ล้อเกวียนก็เปรอะเปื้อนโคลนเลอะเทอะ

"นาย...ดูกองเกวียนพวกนั้นซิ เหมือนกับเดินทางฝ่าฝนมาเลยน่ะ" พ่อค้าจึงหยุดเกวียนซักถามให้สิ้นสงสัย

"ไปไหนมา พรรคพวก" พ่อค้าร้องถาม

"เพิ่งกลับมาจากเมืองข้างหน้านี่แหละ" ชายผู้คุมกองเกวียนตอบ

"โอ้โฮ ! มากลางทางเจอฝนตกจั้ก ๆ เลย น้ำท่วมเจิ่งนองไปหมด ดูซิ ! พวกข้าเปียกฝนจนหนาวสั่นเชียว" ซุ่มเสียงของเขาสั่นสะท้านเหมือนหนาวจริง ๆ

"ฝนเรอะ ดีจัง บ่อน้ำข้างหน้าคงมีน้ำเต็มเปี่ยมละซี" พ่อค้าด้อยปัญญาได้ฟังเช่นนั้นก็เชื่อทันทีโดยไม่ยับยั้งชั่งใจไตร่ตรอง ตะโกนสั่งลูกน้องในกองเกวียน

"เฮ้ย ! พวกเรา เทน้ำทิ้งไปเถอะ ข้างหน้าน้ำท่าเยอะแยะ"

"จ๊ะ นาย เกวียนเราจะได้เบา ๆ เดินทางเร็วขึ้นอีก" ลูกน้องเห็นด้วยรีบเทน้ำที่บรรทุกมาทิ้งหวังได้พบน้ำบ่อหน้า

พ่อค้าคุมกองเกวียนเดินทางฝ่าแดดร้อนระอุกลางทะเลทรายมาตลอดทั้งวันยังไม่มีวี่แววว่าจะพบน้ำที่ไหนสักแห่ง มีแต่ความแห้งแล้งอยู่เบื้องหน้า น้ำที่เตรียมมาก็เททิ้งไปหมดแล้วพอตกเย็นทุกคนในกองเกวียนก็กระหายน้ำมาก เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้านอนหมดเรี่ยวหมดแรงอยู่กลางทะเลทรายนั่นเอง

แท้จริงกองเกวียนที่สวนทางมานั้นเป็นพวกยักษ์ ทำอุบายปลอมตัวมาหลอกให้พ่อค้าหลงเชื่อว่าข้างหน้ามีน้ำอุดมสมบูรณ์ จะได้เทน้ำทิ้งไป แล้วอดน้ำจนหมดแรง คืนนั้นยักษ์พาสมัครพรรคพวกเข้ามาจับพ่อค้าและบริวารรวมทั้งวัวเทียมเกวียนกินเป็นอาหารจนหมดสิ้นเหลือแต่กองกระดูกทิ้งไว้ข้างเกวียนบรรทุกสินค้า แล้วพวกยักษ์ก็กลับไปล่าเหยื่อรายใหม่

หลังจากนั้นไม่นาน พ่อค้าคนฉลาดก็คุมกองเกวียน 500 เล่ม เดินทางติดตามมาในเส้นทางเดียวกัน พอถึงทะเลทราย ยักษ์ใช้อุบายเดิมหลอกพ่อค้าว่ามีฝนตกหนัก แต่พ่อค้าคนนี้มีสติปัญญา ไม่หลงเชื่อใครง่าย ๆ

"นาย เขาว่าข้างหน้ามีฝนตกแน่ะ เห็นมั้ยเขาเปียกปอนกันมาเชียว แล้วเราจะแบกน้ำไปให้หนักเกวียนทำไม หาน้ำฝนข้างหน้าไม่ดีกว่าเรอะ" ลูกน้องหลงกลยักษ์

"แต่เดี๋ยวก่อน ข้าว่ามันยังไง ๆ อยู่นา" พ่อค่าเฉลียวใจ แหงนหน้าพิจารณาลมฟ้าอากาศ "ดูฟ้าข้างหน้าก็ปลอดโปร่งแจ่มใส แดดเปรี้ยงไม่เห็นมีเมฆตั้งเค้าสักนิด" พ่อค้าบอกลูกน้อง "ถ้าฝนตกหนักจริง ๆ อยู่แค่นี้ต้องได้ไอฝนเย็นฉ่ำแล้วล่ะ" คำสันนิษฐานของพ่อค้ามีเหตุผลน่าฟัง

"โธ่ ! นาย คิดมากไปได้ ก็เห็นอยู่กับตาว่าพวกกองเกวียนเปียกฝนจนโชก แล้วจะไม่มีน้ำได้ไง" ลูกน้องยังเถียงอีก

"โบราณว่าไว้ อย่าหมายน้ำบ่อหน้า เราก็ต้องฟังคำ" ผู้เป็นนายเตือนสติ

"เอาอย่างนี้ก็แล้วกันไหน ๆ แบกน้ำมาจนถึงทะเลทราย ทนหนักไปอีกหน่อยเถอะนะพอเห็นเค้ามีฝนจึงค่อยเททิ้ง" พ่อค้าฉลาดไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วตัดสินใจ แผนของยักษ์จึงไม่สำเร็จ

กองเกวียนเดินทางข้ามทะเลทราย พบแต่เปลวแดดแผดร้อน และฝุ่นทรายแห้งผากไม่มีน้ำสักหยด พ่อค้าและบริวารได้อาศัยน้ำที่บรรทุกใส่เกวียนมาดื่มดับกระหายระหว่างทาง ในที่สุดก็มาถึงบริเวณที่กองเกวียนของพ่อค้าด้อยปัญญาจอดทิ้งไว้ ไม่เห็นผู้คนสักคนเดียว มีแต่กระดูกกระจัดกระจายกลาดเกลื่อนอยู่บนพื้นทราย พ่อค้าฉลาดเดาเหตุการณ์ได้ทันที

"เกือบหลงกลแล้วมั๊ยล่ะ" พ่อค้าหันมาบอกลูกน้อง "เจ้าพวกกองเกวียนที่เปียกฝนต้องเป็นยักษ์ปลอมตัวมาแน่ ๆ ทำอุบายหลอกให้ตายใจ ใครหลงเชื่อก็ต้องถูกจับกินเหมือนเพื่อนข้านี่แหละ" พ่อค้ากวาดสายตามองกองกระดูกด้วยความสลดใจ สินค้ามีค่ายังเต็มเพียบอยู่ในเกวียน เจ้าของไม่มีโอกาสได้ไปขาย

"ช่วยกันขนสินค้าเหล่านี้ไปด้วย ไหน ๆ เจ้าของก็ตายไปแล้ว ทิ้งไว้กลางทะเลทรายให้เปล่าประโยชน์ทำไม" พ่อค้าบงการลูกน้อง แล้วกำชับ "เร็ว ๆ เข้านะ เราต้องรีบไปจากนี่ก่อนที่ยักษ์จะตามมาเล่นงาน"

พ่อค้าและบริวารเร่งรีบเดินทางไปจนพ้นอันตรายจากยักษ์ เมื่อถึงที่หมายเขาก็นำสินค้าออกขายจนหมด แล้วเดินทางกลับกรุงพาราณสีอย่างปลอดภัย

จาก หนังสือชุด จะเล่าให้เจ้าฟัง ตอน พ่อค้าสองสหาย ของ ต้อยติ่ง

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. นิสัยเฉลียวฉลาดสุขุมและรอบคอบของพ่อค้าคนที่หนึ่ง ส่งผลต่ออาชีพพ่อค้าเร่ของเขาอย่างไร.....
   .....
   .....
2. สภาพกลางทะเลทรายที่พ่อค้าต้องเดินทางผ่านไปนั้นเป็นเช่นไร.....
   .....
3. พวกยักษ์ทำอุบายปลอมตัวมาหลอกพ่อค้าเร่นั้นเพื่อหวังผลอะไร.....
   .....
   .....
4. พ่อค้าด้อยปัญญาและลูกน้องต้องตกเป็นเหยื่อของพวกยักษ์เพราะสาเหตุใด.....
   .....
5. การที่มีใครมาบอกอะไรนั้น เราจะเชื่อได้หรือไม่ เพราะเหตุใด.....
   .....
6. พ่อค้าคนฉลาดสามารถนำลูกน้องและกองเกวียนไปค้าขายได้อย่างปลอดภัย เพราะเหตุใด.....
   .....
   .....
7. นักเรียนคิดว่าการที่พ่อค้าคนฉลาดได้นำสินค้าที่ไม่มีเจ้าของไปขายด้วยนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด.....
   .....
   .....

แผนการสอนที่ 15 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บทอ่าน เรื่อง จับค้างคาวที่บ้านสวน เวลา 3 คาบ (คาบที่ 43 – 45)

ความคิดรวบยอด

การจับค้างคาวนั้นจะต้องมีการวางแผน ใช้กลอุบายหลอกล่อทำด้วยความรอบคอบและรวดเร็ว

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ระดมความคิดจากสิ่งที่ตนเองรู้ที่สัมพันธ์กับคำรวบยอดที่ครูกำหนดให้และนำมาเขียนเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดได้
2. อธิบายถึงวิธีการจับค้างคาวได้
3. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง จับค้างคาวที่บ้านสวน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการวางแผนก่อนอ่าน (PReP : Pre - Reading Plan) เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนอ่านและประเมินความรู้เดิมของนักเรียนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน คือ จับค้างคาวที่บ้านสวนมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแนะนำคำรวบยอด (Word Concept) ของเรื่องที่จะอ่าน คือ ค้างคาว แก่นักเรียนแล้วเขียนไว้บนกระดานดำ ให้นักเรียนคิดและพูดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับค้างคาว (Word Concept) แล้วช่วยกันออกมาเขียนข้อมูลต่าง ๆ ไว้ด้านหนึ่งของกระดานดำ

สิ่งที่นักเรียนคิดและเขียนอาจได้แก่

- บินได้ ⟶ มีปีก
- เหมือนหนู
- มีมือ 2 มือ
- มีหู 2 หู
- ชอบกินผลไม้
- อยู่ตามถ้ำ
- นอนห้อยหัว
- เลี้ยงลูกด้วยนม
- มีขา 2 ขา
- หากินตอนกลางคืน
- มีตา 2 ตา ดวงตาสีแดง

ฯลฯ

ครูให้นักเรียนดูข้อมูลที่นักเรียนเขียนบนกระดานดำ

2. ครูชี้แนะให้นักเรียนจัดข้อมูลที่เขียนไว้บนกระดานดำตามคุณลักษณะ เช่น

ลักษณะ	- มีปีก 2 ปี	ที่อยู่อาศัย	- อยู่ตามถ้ำ	นิสัย	- หากินเวลากลางคืน
	- มีหู 2 หู		- ต้นไม้		- นอนห้อยหัว
	- มีขา 2 ขา		- ที่มืด ๆ	อาหาร	- ผลไม้
	- ตัวคล้ายหนู				
	- ดวงตาสีแดง 2 ตา				
	- เลี้ยงลูกด้วยนม				

3. ครูชี้แนะให้นักเรียนสร้างโครงร่างเครือข่ายความรู้ (Network Associations) บนกระดานดำ (ใช้พื้นที่อีกด้านหนึ่งที่เหลือ)

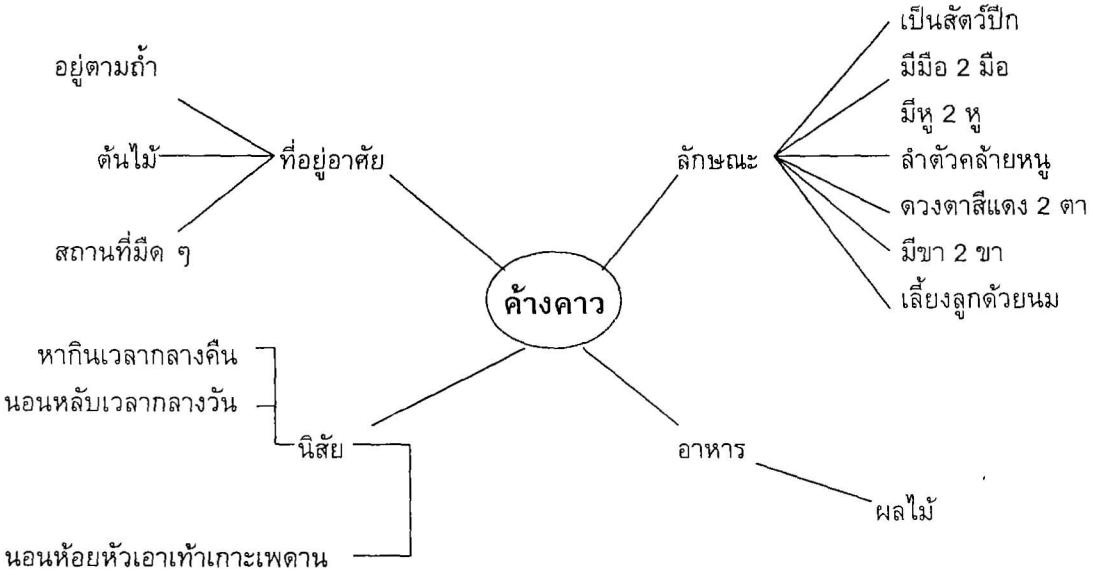

ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดข้อมูลที่สัมพันธ์กับค้างคาวเพิ่มเติมและสร้างเครือข่ายเพิ่มขึ้นจนนักเรียนไม่สามารถหาข้อมูลได้อีกต่อไป ให้นักเรียนลอกโครงร่างเครือข่ายความรู้ที่สัมพันธ์กับ ค้างคาว บนกระดานดำลงในใบงานของตน

4. กำหนดจุดประสงค์ของการอ่าน โดยครูบอกนักเรียนว่าจะได้อ่านบทอ่านที่สัมพันธ์กับค้างคาว ขณะที่นักเรียนอ่านให้นักเรียนพิจารณาดูว่าในบทอ่านมีข้อมูลที่กล่าวถึง ลักษณะที่อยู่อาศัยและอาหารของค้างคาว ตรงตามที่นักเรียนเขียนไว้ในโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับค้างคาวหรือไม่ และนอกจากข้อมูลที่เขียนไว้ในโครงร่างแล้ว บทอ่านนี้ได้ให้ข้อมูลอะไรอีกบ้างที่สัมพันธ์กับค้างคาว

เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาเขียนโครงร่างเครือข่ายความรู้ที่สัมพันธ์กับเรื่องค้างคาว ให้ได้มากที่สุด

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีการกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกบทอ่าน เรื่อง จับค้างคาวที่บ้านสวน และแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง จับค้างคาวที่บ้านสวน หากจำไม่ได้ให้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ให้นักเรียนเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน เพื่อร่วมกันอภิปรายประเด็นหลักและใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

2. ให้นักเรียนเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญของข้อมูลจากบทอ่านเรื่อง จับค้างคาวที่บ้านสวน ซึ่งโครงร่างที่ได้อาจมีลักษณะ ดังนี้

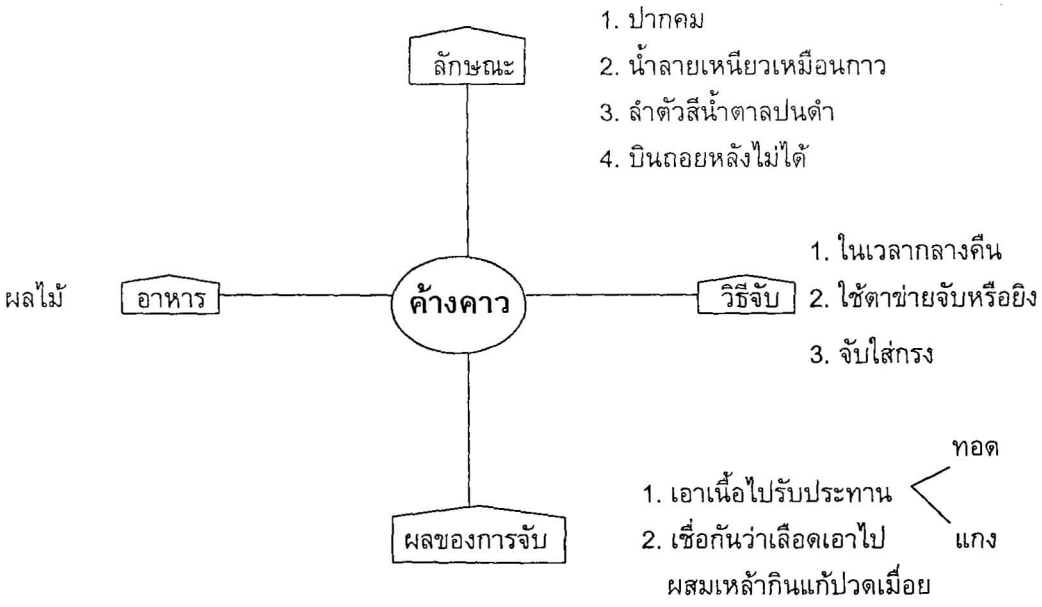

3. เลือกนักเรียนคนหนึ่งออกมาเขียนโครงร่างสรุปบนกระดานดำ นักเรียนทั้งหมดช่วยกันอภิปรายความถูกต้องและช่วยกันต่อเติมโครงร่างนั้นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สร้างขึ้นในขั้น Anticipation และ Realization เพื่อให้นักเรียนทราบว่าความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับค้างคาวของนักเรียนนั้นตรงหรือต่างจากความรู้ใหม่อย่างไร และความรู้ที่เพิ่มขึ้นนั้นมีอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง จับค้างคาวที่บ้านสวน
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การร่วมกิจกรรม
   1.2 การอธิบาย
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง จับค้างคาวที่บ้านสวน

ลูกชายเจ้าของโรงฆ่าหมูกับผมและเพื่อนออกจากโรงฆ่าหมูเพื่อไปดูเขาดักค้างคาว เราออกมายืนอยู่ที่สะพานไม้หน้าบ้านร้าง มีซุ้มลัดดาอยู่เบื้องบนใต้ซุ้มเป็นประตูซึ่งปิดตายประตูนั้นทำด้วยไม้สักเก่าแก่อายุไม่น้อยกว่า 50 ปี แต่ยังไม่ผุพัง หน้าประตูมีแท่นสองข้างเป็นที่สำหรับเจ้าของบ้านออกมาใส่บาตร เรานั่งแท่นนี้ ใต้ซุ้มลัดดาตรงข้ามฟากคลองเป็นลานกว้างขึงตาข่ายเหมือนจอหนัง เจ้าฮั้วเขาบอกให้นั่ง นิ่ง ๆ เงียบ ๆ ถ้าคุยกันเสียงอึกทึกค้างคาวมันจะไม่ผ่านมา ผู้ดักค้างคาวเป็นผู้มีอายุเห็นจะราวสัก 40 ปี เจ้าฮั้วเขาเรียก "ลุงป๊อก" เขาว่าแกใจดีใครจะไปดูการดักค้างคาว แกไม่ว่า แต่ไม่ชอบให้ทำเสียงอึกทึกเพราะเท่ากับไล่ให้ค้างคาวบินไปทางอื่น รอบ ๆ บริเวณนั้นโดยทั่วไปเป็นสวนผลไม้ ค้างคาวมันบินมาหาผลไม้ มะม่วง มะปราง ชมพู่ กิน

เรานั่งอยู่ครู่หนึ่ง มองดูตาข่ายสีขาวที่ขึงดักอยู่ ตัวลุงป๊อกนั่งอยู่ใต้ต้นไม้เล็ก ๆ จะเป็นต้นตะขบหรือต้นอะไรก็ลืมไปเสียแล้ว

ใกล้ตัวแกมีกรงสี่เหลี่ยมขนาดกว้างประมาณ 2 ฟุตเศษ สูงพอ ๆ กับส่วนกว้างทั้งสี่ด้านรอบ ๆ ขึงด้วยลวดตาข่าย ด้านใต้เป็นไม้ประตูปิดเปิดทำด้วยไม้ ด้านบนเป็นไม้ซี่แบนกว้างราว 1 นิ้ว ตีเว้นช่องสลับกันไว้ใส่ค้างคาวตรงกลาง เขาทำราวกลม ๆ ให้มันเกาะ เมื่อดักค้างคาวได้เขาจะจับมันใส่กรงนี้

เรานั่งตบยุงเปาะแปะ คอยดูว่าเมื่อไหร่ค้างคาวจะบินมาติดตาข่าย เห็นมันบินมาบ้างแต่ผ่านไปไม่ตรงมาที่ตาข่าย แล้วก็ได้ยินเสียง อี๊ด อี๊ด เป็นเสียงแปลกชอบกลจะว่าเสียงหนูร้องก็ไม่ใช่ กระซิบถามเจ้าฮั้วว่าเสียงอะไร เขาบอกว่านั่นเป็นเสียงลุงป๊อกเอานิ้วถูปากเรียกทำเสียงเลียนเสียงร้องของค้างคาวหลอกให้ค้างคาวคิดว่าพวกมันร้องเรียก

พอได้ยินคำอธิบายผมก็นึกออกทันทีว่าเสียงคล้าย ๆ อย่างนี้เคยได้ยินเมื่อค้างคาวมากินชมพู่ที่บ้านตอนดึก ๆ บางทีมันแย่งกันกินเกิดตีกันร้องเสียงแบบนี้แหละ นับว่าผู้ดักค้างคาวทำเสียงได้คล้างคลึงมาก

ถ้าเขาดักได้เขาจะใช้ค้างคาวตัวที่จับได้เป็นสื่อ โดยบีบก้นของมันให้มันร้องเรียกเพื่อนมาติดตาข่าย ค้างคาวนั้นมันมีขอที่บริเวณใกล้หัวปีก เมื่อบินชนตาข่ายมันถอยหลังไม่เป็นมันพยายามบินดันไปข้างหน้าคือเดินหน้าท่าเดียว ขอที่หัวปีกจึงเกี่ยวพันตาข่ายยุ่งไม่มีทางหลุดรอดไปได้

ผู้ดักกระวีกระวาดลุกขึ้นเดินไปที่ปลายเชือกผูกรอกซึ่งหย่อนลงมาผูกไว้กับโคนเสา สังเกตว่าค้างคาวติดทางด้านไหนของตาข่าย ถ้าติดค่อนไปทางด้านขวาเขาก็โรยเชือกทางด้านขวาปล่อยให้ตาข่ายหย่อนลงมาถึงพื้นดิน แล้วปลดค้างคาวออกจากตาข่าย การปลดนี้ต้องใช้ความชำนาญและทำในความมืดเพราะจุดตะเกียงหรือให้มีแสงไฟไม่ได้ ค้างคาวตัวอื่นที่บินอยู่ในบริเวณแถบนั้นจะหนีไปหมด เพราะมันไม่ชอบแสงไฟ

ตอนปลดนี้ค้างคาวมักจะส่งเสียงร้องด้วยความตกใจกลัว ก็มักจะมีเพื่อนมันที่ได้ยินเสียงมาบินวนเวียนสังเกตการณ์ ผู้ดักจะรีบจับค้างคาวที่ปลดได้จากตาข่ายยัดใส่ในกรงแล้วรีบสาวเชือกดึงตาข่ายให้สูงขึ้นสู่ยอดเสาสูงเสมอกันทั้งสองข้างโดยเร็วการทำงานทั้งหมดใช้เวลาไม่เกิน 1 นาที

ค้างคาวนั้นปากมันแหลมงุ้มและคมเหมือนนกแก้ว ถ้าเกิดถูกกัดเลือดไหลโซมทีเดียวจึงต้องเก่งจริง ๆ จึงจะจับมันได้ก็เหมือนพวกขุดปูทะเลจับมัดปูนั่นแหละ ทั้ง ๆ ที่มันอ้าก้ามใหญ่สองข้างราวกับคีมเหล็กพร้อมที่จะหนีบแต่ชาวทะเลก็จับมันมัดได้โดยไม่ยากเลย เพราะจุดอ่อนของปูที่กลางหลังนั่นเอง ถ้าค้างคาวติดตรงเกือบกึ่งกลางตาข่ายและสูงเกือบถึงส่วนที่สูงสุดในรูปการเช่นนี้จะต้องหย่อนเชือกลงมา

ทั้งสองปลายมิฉะนั้นปลดไม่ถึงแต่ก็ไม่เป็นของยากสำหรับลุงป๊อก เพราะไม่ว่าจะติดตรงส่วนไหนก็เห็นแก โรยตาข่ายลงมาได้อย่างรวดเร็ว และจับตัวเซลยมีปีกยัดเข้ากรงได้โดยง่ายดายทุกครั้งไป

ค้างคาวแม่ไก่เป็นค้างคาวที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ใหญ่กว่าค้างคาวบัวและค้างคาวลูกหนูซึ่งเป็นขนาดกลางและเล็กตามลำดับ ปีกของมันเป็นแผ่นหนังสีดำ ตัวมีสีน้ำตาลปนดำ ค้างคาวมันมีน้ำลายเหนียวเป็นกาว ถ้าถูกยิงที่ปีกทะลุมันจะเลียรอยขาดของปีกด้วยน้ำลายเหมือนเรือรั่วชาวเรืออุดยาด้วยชันนั่นแหละ เว้นแต่ถ้ายิงถูกหัวปีกตรงที่เป็นกระดูกหักหรือถูกลำตัวตรงที่สำคัญ ๆ มันจึงจะตกลงมาข้อนี้ก็ไม่แน่เสมอไป เพราะเคยปรากฏว่ามันถูกยิงด้วยปืนลมลูกกรดบินไปไม่ไหวมันก็เกาะห้อยอยู่กับกิ่งไม้บางทีตายติดอยู่อย่างนั้นก็มี

การยิงค้างคาวด้วยปืนลมลูกกรดนั้นต้องใช้ไฟฉายส่องตามันทำให้มันตาฟาง มันจะเกาะกิ่งไม้นิ่งมองเห็นตาแดงเหมือนตากระต่ายถูกแสงไฟ ต้องเล็งยิงตรงกลางให้แน่ใจว่าเป็นลำตัวหรือหัวของมัน ถ้ายิงถูกปีกมันจะบินหนีไปได้ทุกที

ประโยชน์ของมันก็คือเลือด เอาผสมกับเหล้าโรงต้องกินเช้ามืดเขานิยมกินตอนหน้าหนาวเชื่อว่าแก้ปวดแก้เมื่อยดีนัก วิธีกินคือเชือดคอมันเอาเลือดสด ๆ ผสมลงไปในแก้วเหล้าครั้งละตัวหนึ่งหรือสองตัวก็ได้มีผู้นิยมกินกันมาก แต่ต้องให้ลุงป๊อกแกจัดการให้ ส่วนตัวของมันก็ถลกหนังโดยตัดหัวออกดูคล้ายหนูพุกหรือกระต่าย

วิธีทำต้องชำนาญ โดยตัดหรือดึงเส้นสาบออกเสียก่อนมิฉะนั้นเนื้อเหม็นสาบกินไม่ได้ ก็เช่นเดียวกับแพะนั่นแหละต้องเอาส่วนที่เหม็นสาบออกเสียก่อนจึงจะไม่มีกลิ่นสาบ เนื้อค้างคาวหวานอร่อยกว่าเนื้อไก่ แกงเผ็ดผัดเผ็ดอร่อย บางคนชอบทาเกลือพริกไทยกระเทียมทอดแบบหมูทอดอร่อยดีเหมือนกันที่นิยมกินกันเพราะมันหายากแต่บางคนก็กินไม่เป็นเพราะไม่เคยกิน

ค้างคาวเป็นสัตว์สะอาดกว่าหนู มันกินผลไม้อย่างเดียวไม่กินกากอาหารอย่างหมูอย่างปลาสวายเทโพหรือสังขวาดซึ่งมีผู้นิยมบริโภคเนื้อกันเป็นอย่างมากนั้นเสียอีก

ปรับจากหนังสือ เรื่อง เด็กบ้านสวน ของ พ.เนตรรังษี. หน้า 231 - 237 ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2540

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. เพราะเหตุใดการจับค้างคาวจึงทำในเวลากลางคืน.....
   .....
2. อาหารของค้างคาวคืออะไร.....
3. เพราะเหตุใดการจับค้างคาวจึงต้องอาศัยความเงียบ.....
   .....
4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการจับค้างคาว ได้แก่.....
5. เพราะเหตุใดผู้จับค้างคาวจึงต้องทำเสียงเลียนเสียงร้องของค้างคาว.....
   .....
6. เพราะเหตุใดการจับหรือปลดค้างคาวออกจากตาข่ายจึงต้องทำในความมืด.....
   .....
7. ทำไมผู้เขียนจึงคิดว่าค้างคาวเป็นสัตว์ที่สะอาดกว่าหนู.....
   .....
8. ค้างคาวจะใช้เวลาพักผ่อนในช่วงเวลาใด.....
9. ลักษณะการจับเกาะกิ่งไม้ของค้างคาวเพื่อพักผ่อนนั้นจะเป็นอย่างไร.....
   .....
10. นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่าเลือดของค้างคาวสามารถแก้อาการปวดเมื่อยได้ และทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 16 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย | ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง แร้งกับนายพราน | เวลา 3 คาบ (คาบที่ 46 - 48)

ความคิดรวบยอด

ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เป็นการกระทำความดีที่ยิ่งใหญ่และเป็นที่ชื่นชมของผู้ที่พบเห็น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้
2. เล่าเรื่องจากบทอ่านตามลำดับเนื้อเรื่องได้
3. เลือกประโยคที่คิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่อง พร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง แร้งกับนายพราน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนคำถามตามเนื้อเรื่อง (ReQuest : Reciprocal Questioning) เป็นกลวิธีที่ช่วยฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามที่เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทำให้พฤติกรรมการอ่านเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง แร้งกับนายพราน ให้กับนักเรียนแล้วให้นักเรียนอ่านในใจในย่อหน้าที่หนึ่ง เป็นเวลา 1 นาที ต่อไปให้นักเรียนปิดบทอ่านพร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในใจในย่อหน้าแรก แล้วเขียนคำถามลงในใบงานของตนเอง เช่น แร้งหาอาหารมาเลี้ยงใคร ทำไมแร้งหนุ่มจึงไม่บ่นหรือย่อท้อต่อความยากลำบากเลย เป็นต้น

2. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านคำถามที่คิดไว้ให้เพื่อนฟัง แล้วแข่งขันกันตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ที่สุด กลุ่มใดตอบถูกต้องและเร็วที่สุดจะได้คะแนน 1 คะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ในการตั้งคำถามให้นักเรียนพยายามตั้งคำถามไม่ให้ซ้ำกัน ครูยกตัวอย่างคำถามที่นักเรียนตั้งมาและลองอภิปรายถึงคุณภาพของคำถามว่าสามารถกระตุ้นความคิดของผู้ตอบคำถามได้มากเพียงใด เช่น

(คำถาม) แร้งหาอาหารมาเลี้ยงใคร คำตอบ คือ พ่อแม่ที่แก่ชราและตาบอดทั้งสองข้าง ซึ่งเป็นคำตอบที่หาได้ทันทีจากบทอ่าน

(คำถาม) ทำไมแร้งหนุ่มจึงไม่บ่นและย่อท้อต่อความยากลำบากในการหาอาหารเลย เป็นคำตอบที่ผู้อ่านจะต้องหาเหตุผลมาอธิบายด้วย โดยการใช้ความคิดของผู้อ่านประกอบ หากครูเห็นว่าคำถามและคำตอบยังไม่เพียงพออาจจะยกตัวอย่างเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของคำถามแต่ละประเภทได้

3. จากนั้นครูให้นักเรียนอ่านบทอ่านย่อหน้าที่สองอีก และตั้งคำถามเขียนลงในกระดาษของตน พร้อมทั้งตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้และแข่งขันกันตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 จนครูแน่ใจว่านักเรียนจะสามารถตั้งคำถามคิดวิจารณ์หาเหตุผลจากบทอ่านได้

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียนพร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถามและตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจดีแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง แร้งกับนายพราณ หากจำไม่ได้ให้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการอภิปรายใจความสำคัญหลังการอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วคัดเลือกประโยคจากเนื้อเรื่อง แร้งกับนายพรานที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคสำคัญและน่าสนใจที่สุดเขียนลงในใบงานพร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้น โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องเก็บประโยคและเหตุผลของตนให้เป็นความลับที่สุด

2. ครูเลือกนักเรียนออกมา 1 คน ให้ออกมาอ่านประโยคที่ตนเองเลือกให้เพื่อน ๆ ฟังพร้อมทั้งบอกเพื่อนด้วยว่าประโยคนั้นอยู่บรรทัดไหน จากนั้นครูให้นักเรียนร่วมอภิปรายถึงความเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคจะพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจจะนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง แร้งกับนายพราน
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตั้งคำถามและการตอบคำถาม
   1.2 การเล่าเรื่อง
   1.3 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง แร้งกับนายพราน

นานมาแล้ว ยังมีแร้งตัวหนึ่ง เที่ยวเสาะแสวงอาหารมาเลี้ยงพ่อแม่ที่แก่ชราแล้วและยังมีดวงตาที่บอดทั้งสองข้างด้วย แต่แร้งผู้เป็นลูกก็ไม่เคยรังเกียจคิดทอดทิ้งพ่อแม่เลยบางครั้งต้องบินไปหาอาหารระยะทางไกล ๆ แล้วยังต้องคาบอาหารกลับมาด้วยซึ่งนับว่าเป็นภาระที่หนักมาก แต่แร้งหนุ่มก็ไม่เคยบ่นไม่เคยย่อท้อเลย

วันหนึ่งแร้งเข้าไปหาอาหารในป่าช้า ซึ่งมันคิดว่าเป็นที่ที่ปลอดภัยและมีอาหารให้กิน โดยเฉพาะคนส่วนใหญ่จะไม่เข้าไปในป่าช้าแน่ ๆ มันจึงคิดว่าคงไม่มีนายพรานคนใดเขาไปดักบ่วงไว้แน่ แต่ความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้นเสียแล้ว เพราะเหตุเนื่องจากสัตว์หลายชนิดมักไปขุดคุ้ยซากศพที่ฝังไว้ในป่าช้ามากินเสมอ ๆ จึงมีนายพรานชาวเมืองสาวัตถีคนหนึ่งนำบ่วงไปดักสัตว์ไว้ในป่าช้า

ส่วนแร้งหนุ่มเมื่อบินเข้าไปหาอาหารในป่าช้าโดยไม่ได้สังเกตว่ามีบ่วงของนายพรานดักอยู่ จึงได้ติดบ่วงของนายพรานเข้า มันจึงร้องไห้คร่ำครวญถึงพ่อแม่ซึ่งแก่ชราและตาบอดที่คอยอยู่ที่รัง มันได้ร้องไห้คร่ำครวญถึงพ่อแม่อย่างน่าเวทนายิ่งนัก "โธ่ อันตัวเรานี้ก็แสนจะลำบากออกหาอาหารมาตั้งแต่เช้ามืดจนค่ำทุกวัน เพื่อที่จะนำอาหารมาเลี้ยงพ่อแม่ที่แก่ชราซ้ำยังตาบอดทั้งสองข้างอีกด้วย แต่เมื่อเราต้องมาติดบ่วงนายพรานเสียเช่นนี้แล้วใครจะนำอาหารไปให้พ่อแม่ได้ละท่านคงต้องทนทุกข์ทรมานเพราะความหิวป่านนี้ท่านก็คงจะคอยเรียกหาเราแล้ว ทำอย่างไรเราจึงจะเอาอาหารไปให้ท่านได้ล่ะ โธ่ช่างน่าสงสารจริงเราตายก็หาเสียดายชีวิตไม่ แต่เราตายแล้วพ่อแม่เราก็จะอดตายด้วย มันแสนจะเป็นบาปกรรมอะไรเช่นนั้น เราคงไม่รอดชีวิตแน่แล้ว ถ้าชาติหน้ามีจริงเราจะกลับมาเลี้ยงท่านใหม่"

ฝ่ายนายพรานแอบได้ยินเข้าก็ให้สงสัยเป็นยิ่งนักว่าแร้งอะไรกันทำไมจึงพูดภาษามนุษย์ได้ เราไม่เคยเห็นเลย มันน่าแปลกจริงนะ แต่ก็ให้รู้สึกสงสารแร้งยิ่งนัก จึงเข้าไปถามแร้งอีกว่า "เราได้ยินท่านร้องไห้รำพันถึงพ่อแม่ที่ชราและตาบอดนั้นจริงหรือ แร้งจึงตอบว่า "จริงจ๊ะเรามีพ่อและแม่ที่แก่ชราและตาบอดที่ต้องเลี้ยงดูอยู่ แต่เราโชคไม่ดีเกิดมาติดบ่วงเช่นนี้เราคงไม่สามารถนำอาหารไปเลี้ยงท่านได้ และป่านนี้ท่านคงจะหิวมากแล้วเพราะท่านไม่ได้กินอาหารมาสองมื้อแล้วเพราะเราหาอาหารไม่ได้กินแต่น้ำมาสองวันแล้วและเราก็อยู่ไกลจากที่นี่ถึงสิบโยชน์ด้วย" นายพรานจึงรู้สึกสงสัยว่าทำไมอยู่ไกลถึงสิบโยชน์แต่สามารถมองเห็นซากศพได้แต่ไม่สามารถแลเห็นบ่วงของเรา "คนเราเมื่อถึงคราวเคราะห์ก็มิอาจหนีพ้นได้ ต่อให้เก่งอย่างไรก็เถอะ" เมื่อนายพรานได้ฟังคำตอบของแร้งก็ยิ่งสงสารเวทนาและยังชื่นชมในความกตัญญูของแร้งหนุ่มอีกด้วย จึงได้ตอบไปว่า "ท่านเป็นสัตว์แต่ก็ยังมีความกตัญญูรู้คุณไม่ทอดทิ้งผู้มีพระคุณเป็นการทำความดีที่ใหญ่หลวง ไม่เหมือนกับมนุษย์บางคนขาดความรับผิดชอบ ขาดความกตัญญู และไร้ซึ่งศีลธรรมอันดีที่มนุษย์ควรประพฤติ ถ้าเราฆ่าท่านก็เท่ากับเราฆ่าสัตว์ถึงสามชีวิต ซึ่งเราก็จะกลายเป็นคนใจบาปอย่างมหันต์ ต่อไปนี้เราจะเลิกการฆ่าสัตว์จะไม่ทำอาชีพนายพรานอีกต่อไปแล้ว" จากนั้นนายพรานก็ปล่อยแร้งหนุ่มไป จากคำพูดของแร้งทำให้นายพรานหันไปรักษาศีลห้าและได้ออกบวชในเวลาต่อมา และยังได้เลี้ยงดูพ่อแม่เช่นเดียวกับแร้งหนุ่ม

ส่วนแร้งหนุ่มตั้งแต่นั้นมาได้มีอาหารกินอุดมสมบูรณ์ดีขึ้น และอาศัยอยู่ในถ้ำที่เขาคิชฌกูฏต่อไปจนสิ้นชีวิต และได้เกิดเป็นมนุษย์ในชาติต่อไป อันเนื่องมาจากความดีในการเลี้ยงดูพ่อแม่ส่วนหนึ่งและจากความดีที่ทำให้นายพรานเลื่อมใสในคำพูดแล้วกลับตัวกลับใจไปรักษาศีลและเลี้ยงดูพ่อแม่อีกส่วนหนึ่ง

จาก หนังสือ พระเจ้า 500 ชาติ ของ จอม บุญตาเพศ ป.

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. อาหารของพวกแร้ง คืออะไร.....
2. การที่แร้งหนุ่มหาอาหารมาเลี้ยงพ่อแม่ด้วยความยากลำบาก แต่ไม่เคยบ่นหรือย่อท้อเลยแสดงว่าแร้งหนุ่มมีคุณธรรมในด้านใด.....
3. แร้งหนุ่มเข้าไปในป่าช้าเพื่อจุดประสงค์อะไร.....
4. ทำไรแร้งหนุ่มจึงคิดว่าป่าช้าเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย.....
   .....
5. สิ่งที่แร้งหนุ่มเป็นห่วงมาก เมื่อมันบินไปติดบ่วงของนายพรานคืออะไร.....
   .....
6. สาเหตุที่ทำให้นายพรานปล่อยแร้งไป เพราะอะไร.....
   .....
   .....
7. เพราะเหตุใดนายพรานจึงเลิกฆ่าสัตว์ และรักษาศีลห้าแล้วได้ออกบวชในเวลาต่อมา.....
   .....
   .....
   .....
8. แร้งหนุ่มได้เกิดเป็นมนุษย์ในชาติต่อมา เนื่องจากเหตุใด.....
   .....
   .....
   .....

แผนการสอนที่ 17 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บทอ่าน เรื่อง หลุมโจน เวลา 3 คาบ (คาบที่ 49 – 51)

ความคิดรวบยอด

การคิดและวางแผนการจับปลาอย่างรอบคอบ ทำให้ได้ผลประโยชน์คุ้มค่าและไม่เกิดความเสียหายจนเกินควร

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. เขียนจินตนาการจากการฟังบทอ่านที่ครูบรรยายให้ฟังได้
2. อธิบายถึงวิธีการทำหลุมโจนได้
3. เลือกประโยคที่ชอบและคิดว่าสำคัญที่สุดในเรื่องพร้อมทั้งบอกเหตุผลได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง หลุมโจน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการสร้างจินตนาการ (Imagination) เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างอารมณ์และบรรยายเกี่ยวกับเรื่อง หลุมโจน ก่อนที่จะอ่านเนื้อเรื่องโดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เงียบสงบและให้นักเรียนนั่งหลับตาและฟังครูบรรยายเกี่ยวกับท้องทุ่งนาในระยะข้าวเริ่มสุก น้ำที่ขังอยู่ในแอ่งกลางนาเริ่มงวดลง ขณะนั้นชายสองคนพ่อลูกกำลังเดินฝ่าเปลวแดดซึ่งกำลังร้อนจัดไปบนคันนาอย่างไม่เร่งรีบนัก.....

ครูให้นักเรียนจินตนาการตามสิ่งที่บรรยายเป็นเวลา 1 นาที แล้วครูก็ดึงความสนใจของนักเรียนโดยการบรรยายถึงเสียงปลาที่กำลังว่ายไปมาอยู่ในนาข้าว.... ครูบอกให้นักเรียนค่อย ๆ ลืมตาขึ้น

2. ครูให้เวลานักเรียน 10 นาที ในการเขียนบรรยายความรู้สึกและเขียนถึงภาพในจินตนาการที่นักเรียนได้สร้างขึ้นจากข้อ 1 ลงในใบงานที่ครูแจกให้

3. ครูให้นักเรียนนำสิ่งที่เขียนบรรยายความรู้สึก และเขียนถึงภาพในจินตนาการจากข้อ 2 ออกมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกกัน

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง หลุมโจน และคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพยายามนึกถึงคำถาม และตอบคำถามของตนเองไปด้วยในใจ

3. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. เมื่ออ่านจนจบแล้วให้ทบทวนถึงบทอ่าน และพยายามนึกถึงส่วนที่เป็นใจความสำคัญของบทอ่านเรื่อง หลุมโจน หากจำไม่ได้ให้เปิดบทอ่านทบทวนใหม่

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้กิจกรรมการอภิปรายใจความสำคัญหลังอ่าน (Save the Last Word for Me) เป็นกิจกรรมที่ช่วยผู้อ่านฝึกฝนคิดพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนทุกคนคัดเลือกประโยคจากบทอ่านเรื่อง หลุมโจน ที่นักเรียนคิดว่าเป็นประโยคที่น่าสนใจที่สุด พร้อมทั้งเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกประโยคนั้น เขียนลงในใบงาน โดยเก็บประโยคและเหตุผลของการเลือกประโยคให้เป็นความลับมากที่สุด

2. ให้นักเรียนออกมาอ่านประโยคที่เลือกมาให้เพื่อนฟัง พร้อมทั้งบอกบรรทัดที่ประโยคนั้นอยู่ให้เพื่อนทราบ เพื่อให้เพื่อนหาประโยคได้ง่ายขึ้น จากนั้นครูให้นักเรียนคนอื่น ๆ ร่วมกันอภิปรายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้น

3. เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายจบแล้ว เจ้าของประโยคพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคนั้นเป็นคนสุดท้าย ครูจะอภิปรายเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าของประโยคแสดงความคิดเห็นที่อาจนำไปสู่การเข้าใจผิด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง หลุมโจน
2. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
3. ใบงาน
4. บทบรรยายเพื่อสร้างบรรยากาศพื้นฐาน (ขั้น Anticipation)
5. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอธิบาย
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง หลุมโจน

น้ำที่ขังทันทุ่งค่อย ๆ ลดระดับลงตั้งแต่เดือนยี่ พอเดือนสามแผ่นดินก็เริ่มหมาดน้ำ ได้ระยะข้าวในนาสุกจนเกือบจะเก็บเกี่ยวได้พอดี นาลุ่มยังคงมีน้ำขังอยู่ในแอ่งกลางนา อากาศหนาวค่อย ๆ หายไป ดวงอาทิตย์ที่เคยอ้อมทุ่งกำลังคืนกลับสู่วิถีโคจรเดิมพร้อม ๆ กับความร้อนที่กล้าแรงขึ้นทุกวัน

น้ำในแอ่งกลางนาเริ่มงวดลง เจ้าของนารู้ดีว่ากลางนาที่ข้าวกำลังเริ่มสุกนั้นมีปลากหลากหลายยั่วให้ลงไปจับ แต่ข้าวที่ยังไม่ได้เกี่ยวทำให้ไม่มีใครกล้าย่ำลงไปจับปลา

เปียตามพ่อมาดูนา เด็กน้อยแว่วเสียงขลุกขลักจากดงข้าวก็แหงนมองหน้าพ่อ

"เสียงปลาน่ะลูก" พ่อบอกแล้วยิ้มเหมือนนึกอะไรขึ้นมาได้

"ตัวคงโตน่ะพ่อ?" ลูกชายครุ่นคิด

"นั่นนะสิ!" พ่อว่า

"จับไหมพ่อ?" ลูกชายถามด้วยน้ำเสียงกระตือรือร้น

"ได้ไม่คุ้มเสีย" พ่อบอกลูกชายหลังจากคิดอย่างรอบคอบแล้ว

"เสียอะไรพ่อ?"

"อ้าว! ก็ข้าวยังไงลูก กว่าจะไถ หว่าน ประคับประคองมาจนวันนี้ใช้เวลานานหลายเดือน ถ้าเราลงไปจับปลาก็ต้องย่ำลงไป ปลามันไม่ได้อยู่ที่เดียวนี่ลูก มันว่ายไปว่ายมา เราก็ต้องย่ำไปย่ำมาข้าวก็ล้มระเนระนาดหมด" พ่ออธิบาย ลูกชายพยักหน้ารับรู้

"เสียดายปลานะพ่อนะ"

"รอให้น้ำงวดกว่านี้อีกนิดพ่อจะทำหลุมโจนเก็บให้หมดทั้งนาเลย" พ่อหัวเราะขณะเดินดูนาข้าวด้วยความหวังอันสดใส

แดดกล้าขึ้นทุกวัน ข้าวในนาสุกเกือบได้ที่แล้ว เปียเห็นพ่อเตรียมพลั่วเตรียมเสียมและกระป๋องตักน้ำก็เร่เข้าไปใกล้ ๆ

"ออกทุ่งหรือพ่อ?"

"ฮือ!" พ่อขานรับในลำคอ "พ่อจะทำหลุมโจน"

"หลุมโจนดักปลา!" เปียดีใจ เขาอยากกินปลาทุ่งเนื้อแน่น ๆ มานานแล้ว

"ผมช่วยถือ" ลูกชายอาสาหิ้วกระเป๋งตักน้ำ พ่อยื่นเสียมอันเล็กให้อีกอัน

"เอาเสียมสอดเข้าไปในหูกระป๋องใส่บ่าแบกไปสบายกว่าหิ้วให้เกะกะ" พ่อบอก ลูกชายทำตาม

พ่อใช้ผ้าขาวม้าโพกหัว ลูกชายคว้าหมวกเก่าของพ่อสวมฉับลงไป เดินนำหน้าพ่อเลี้ยวออกปากตรอกหลังบ้านลอดไประหว่างกอไผ่สองฝากทาง

เปียกับพ่อเดินฝ่าเปลวแดดมาตามคันนาที่คดเคี้ยว เด็กน้อยร่าเริงตามวัยดั่งผีเสื้อสวยโฉบบินไปในฟ้ากว้าง ลูกชายถึงนาก่อนพ่อ หันไปดูพ่อที่ดุ่มเดินมา เปียกวักมือเร่งพ่อให้มาไว ๆ พ่อโบกมือให้เหมือนจะบอกว่าอย่างเร่งร้อนไปเลยลูกรัก ชีวิตต้องมีจังหวะต้องรู้จักการรอคอย...

พ่อมาถึงก็วางพลั่วใหญ่ลง ชวนลูกชายไปหนองน้ำตาขาวที่อยู่ไม่ไกลไปถึงพ่อโกยโคลนกันหนองใส่กระป๋อง จ้วงน้ำใส่มาเต็มปรี่

"เอาไปทำไมหือพ่อ?"

"ยังไม่บอก"

"โธ่พ่อ"

"เออน่าเดี๋ยวก็รู้เองแหละ"

เปียเดินตามพ่อมางง ๆ ไม่รู้ว่าพ่อเอาโคลนใหม่ น้ำใหม่ ใส่กระป๋องมาทำไมให้หนักขี้โคลนกลางนาก็มีถมเถไป

"พ่อเรานี่บ๊อง ๆ พิกล" เปียคิดในใจแล้วรีบเอามือปิดปากตัวเองเกิดยมบาลได้ยินเข้ามีหวังตกนรกทองแดงแหง ๆ

พ่อพาลูกชายแหวกกอข้าวเข้าไปกลางนา น้ำยังมีอยู่พอควร เสียงปลาโดดโผงผางอยู่ตรงโน้นตรงนี้ พ่อเปียถอยห่างออกมาที่ดินแห้งหมาด ๆ ตัดใจดึงข้าวทิ้งไปบ้างแล้วใช้เสียมกับพลั่วแทงลงไปในดินเป็นรูปเหลี่ยมไม่ใหญ่นักแต่ค่อนข้างลึก

ขุดหลุมเสร็จพ่อบอกให้เปียช่วยทำลำรางเล็ก ๆ จากน้ำมายังปากหลุมโจนโดยให้ลำรางตังกล่าวห่างจากปากหลุมประมาณ 1 ศอก

พ่อเอาโคลนทากันหลุมและรอบ ๆ หลุม จากนั้นให้เปียเอามือควักโคลนยาไปตามลำรางเล็ก ๆ นั้นให้ทั่ว เทน้ำในกระเป๋งลงไปในหลุมให้หมด

สองพ่อลูกมอมแมมไปด้วยโคลนเหงื่อซึมใบหน้าและแผ่นหลัง

"เดี๋ยวคืนนี้พอปลาได้กลิ่นโคลนใหม่มันก็จะคิดว่ามีน้ำใหม่อยู่แถวนี้ก็จะพากันกระเสือกกระสนมาตามร่องที่เราทำไว้ พอมาสุดช่วงนี้" พ่อชี้ไปตรงจุดที่ร่องรางเล็ก ๆ มาสิ้นสุดใกล้ปากหลุมโจน" กลิ่นโคลนกลิ่นน้ำใหม่จะโชยความหอมออกมาเจ้าปลาก็จะดีดตัวเองโจนผลุงเข้าไปอยู่กันหลุม" พ่ออธิบายให้เปียฟังก่อนจะเก็บเครื่องมือ

"อ๋อ เขาถึงเรียกว่าหลุมโจนใช่ใหม่พ่อ?" พ่อพยักหน้าแทนคำตอบ

"เย็นแล้วกลับกันเถอะ พรุ่งนี้เช้าเอาข้องใบใหญ่มานะลูก" พ่อรวบเครื่องมือไว้ทั้งหมดแล้วหันมาชวนลูกชายก่อนจะลัดเลาะไปตามคันนา เปียเดินตามหลังมาติด ๆ

"รู้หรือยังละว่าโคลนใหม่ น้ำใหม่ ใช้ทำอะไร?" พ่อถามโดยไม่หันมามอง

"พ่อนี่ยอดจริง ๆ" ลูกชายชม "เมื่อกี้หนูคิดว่าพ่อนี่ทำอะไรบ๊อง ๆ พิกล ที่แท้ก็วางแผนจับปลานั่นเอง" ลูกชายหัวเราะลั่นทุ่งกระโดดพรวดเกาะคอพ่อ สองขาสอดเข้าสะเอวอย่างแม่นยำ พ่อกางแขนออกกลัวด้ามพลั่วด้ามเสียมจะถูกลูกชาย ก้าวเดินตุปัดตุเป๋เพราะเกรงแรงกระแทกที่ลูกชายกระโดดมาปะทะจนเกือบจะหล่นคันนา

"ปลามันโจนหยั่งงี้ไหมพ่อ?" ลูกชายชะโงกหน้าไปถาม มือเปื้อนโคลนเอื้อมไปดึงแก้มพ่อเลอะเทอะไปทั้งสองคน

ปรับจาก วรรณกรรมเยาวชน ชุดในทุ่งกว้าง ตอน หลุมโจน ของ ถวัลย์ มาศจรัส

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. หลุมโจนเป็นการกระทำเพื่อหวังผลอะไร.....
2. สถานที่ที่ใช้ทำหลุมโจน คือ.....
3. เพราะเหตุใดพ่อจึงบอกกับเปียว่าการย่ำลงไปจับปลาในนาข้าวเป็นการกระทำที่ได้ไม่คุ้มเสีย.....
   .....
4. โคลนใหม่และน้ำใหม่มีประโยชน์อย่างไรในการทำหลุมโจน.....
   .....
5. การทำหลุมโจนจะใช้เวลาช่วง.....เพื่อวางแผนให้ปลาตกลงมาในหลุมในช่วงเวลา
   .....
6. อุปกรณ์ในการทำหลุมโจน ประกอบด้วยอะไรบ้าง.....
   .....
7. ช่วงฤดูที่เหมาะกับการทำหลุมโจนดักปลาในนาข้าว คือ.....
8. เพราะเหตุใดการทำหลุมโจนจึงต้องทำในช่วงเวลาที่น้ำในนางวดลงมากแล้ว.....
   .....
   .....
9. หลุมโจนที่เปียกับพ่อช่วยกันทำมีลักษณะอย่างไร.....
   .....
10. หลุมโจนมีวิธีการทำอย่างไร.....
    .....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 18 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ เวลา 3 คาบ (คาบที่ 52 – 54)

ความคิดรวบยอด

ระบบสุริยจักรวาลมีดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลาง มีดาวเคราะห์เป็นบริวาร 9 ดวง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ระดมความคิดจากสิ่งที่ตนเองรู้ที่สัมพันธ์กับคำรวบยอดที่ครูกำหนดให้และนำมาเขียนเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดได้
2. อภิปรายเรื่องระบบสุริยจักรวาลได้
3. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการสร้างแผนภาพเครือข่ายความคิด (Clustering) เป็นกิจกรรมก่อนอ่านที่ช่วยดึงความรู้เดิมของผู้เรียนออกมาเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดที่สัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน คือ นักสำรวจนอกพิภพ มีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนที่จะให้นักเรียนอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ ครูแนะนำคำรวบยอดของบทอ่าน คือ สุริยจักรวาล (Word Concept) ให้กับนักเรียน แล้วให้นักเรียนเขียนคำศัพท์ สุริยจักรวาลลงบนใบงานที่ครูแจกให้พร้อมทั้งเขียนวงกลมล้อมรอบไว้ ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับสุริยจักรวาล แล้วเขียนคำศัพท์ที่นึกได้ลงใกล้ ๆ กับคำศัพท์คำแรก คือ สุริยจักรวาล (คำศัพท์แกน) และเขียนวงกลมล้อมรอบคำศัพท์นั้นพร้อมทั้งขีดเส้นโยงความสัมพันธ์คำศัพท์นั้นเข้ากับคำศัพท์แกน คือ สุริยจักรวาล
2. ครูให้นักเรียนระดมความคิดและทำกิจกรรมเหมือนข้อ 1 จนได้แผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ที่สัมพันธ์กับสุริยจักรวาล ที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่นักเรียนจะทำได้ภายในเวลาที่ครูกำหนดให้ 5 –10 นาที นักเรียนอาจคิดและทำเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) เรื่อง สุริยจักรวาล ได้ดังนี้

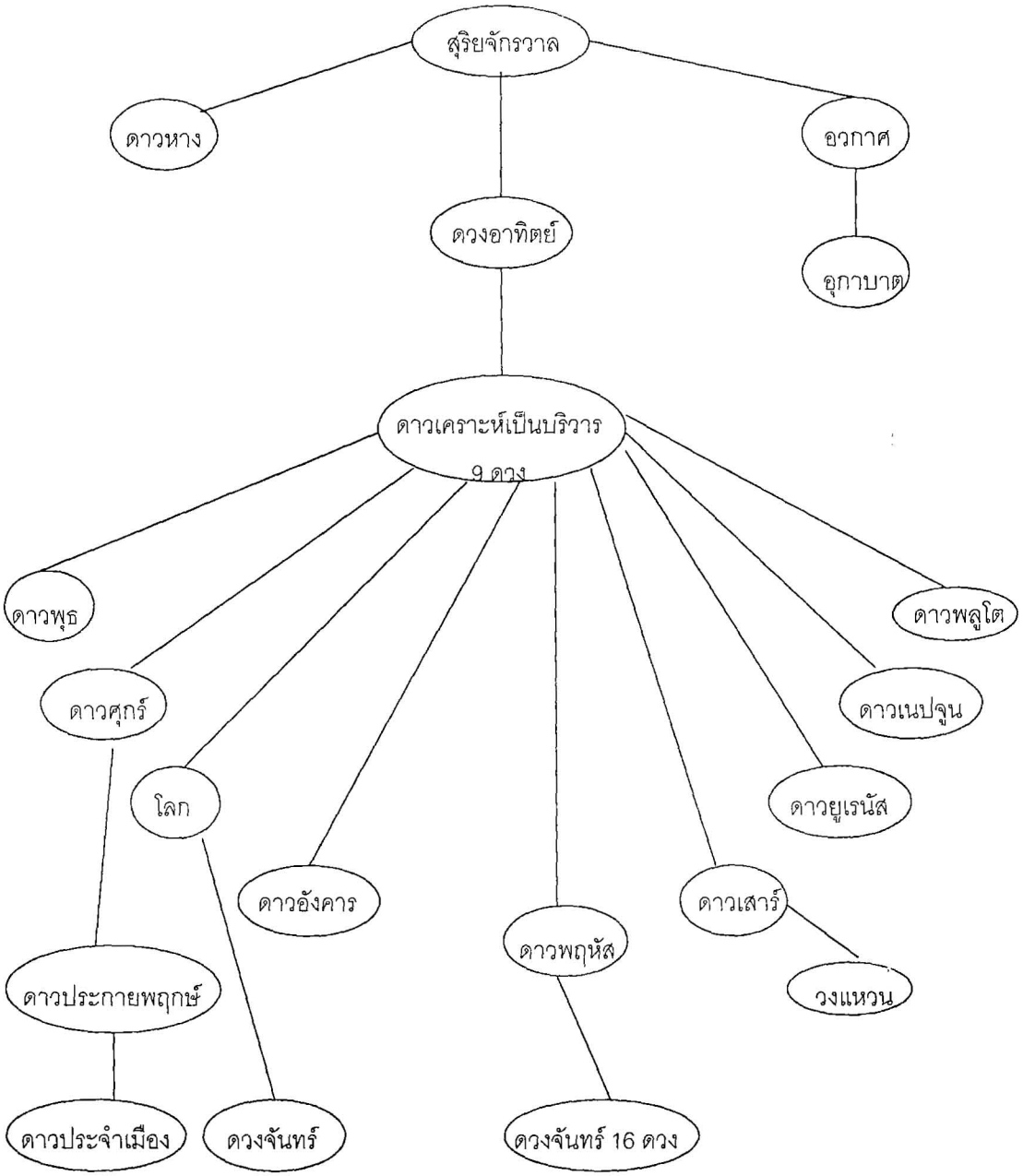

ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนพยายามคิดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับ สุริยจักรวาล ให้มากที่สุดเพื่อนักเรียนจะได้แผนภาพเครือข่ายความคิดที่สมบูรณ์ที่สุดตามเวลาที่กำหนด

3. กำหนดจุดประสงค์ของการอ่าน โดยครูบอกนักเรียนว่าจะได้อ่านบทอ่านเรื่องนักสำรวจนอกพิภพ ให้นักเรียนพิจารณาว่าในบทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ มีข้อมูลตรงตามที่นักเรียนคิดและเขียนไว้ในแผนภาพเครือข่ายความคิดหรือไม่ และมีข้อมูลอะไรที่นักเรียนได้เพิ่มเติมจากการอ่านบทอ่านเรื่องนักสำรวจนอกพิภพ

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีการกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีวิธีการดังนี้ คือ

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ และคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ตนเองเข้าใจและไม่เข้าใจ ให้นักเรียนพยายามหาสาเหตุของความไม่เข้าใจข้อความนั้น ๆ ให้กับตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การเดาความหมายในสิ่งที่ไม่เข้าใจ พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรม หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น เมื่อเข้าใจแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

3. เมื่อนักเรียนอ่านบทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ จนเข้าใจแล้วให้นักเรียนอ่านเพื่อทบทวนความเข้าใจใหม่พร้อมทั้งพิจารณาถึงความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่านบทอ่านที่นอกเหนือจากการเขียนแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) จากขั้น Anticipation เพิ่มขึ้นโดยใช้ปากกาสีแดง

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้วิธีการเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) ของหน่วยความคิดจากบทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหาประเด็นหลักและรายละเอียดที่สัมพันธ์กับสุริยจักรวาลในบทอ่าน

2. ครูให้นักเรียนแต่ละคนเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) ของข้อมูลจากบทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ ซึ่งโครงร่างที่ได้อาจมีลักษณะดังนี้

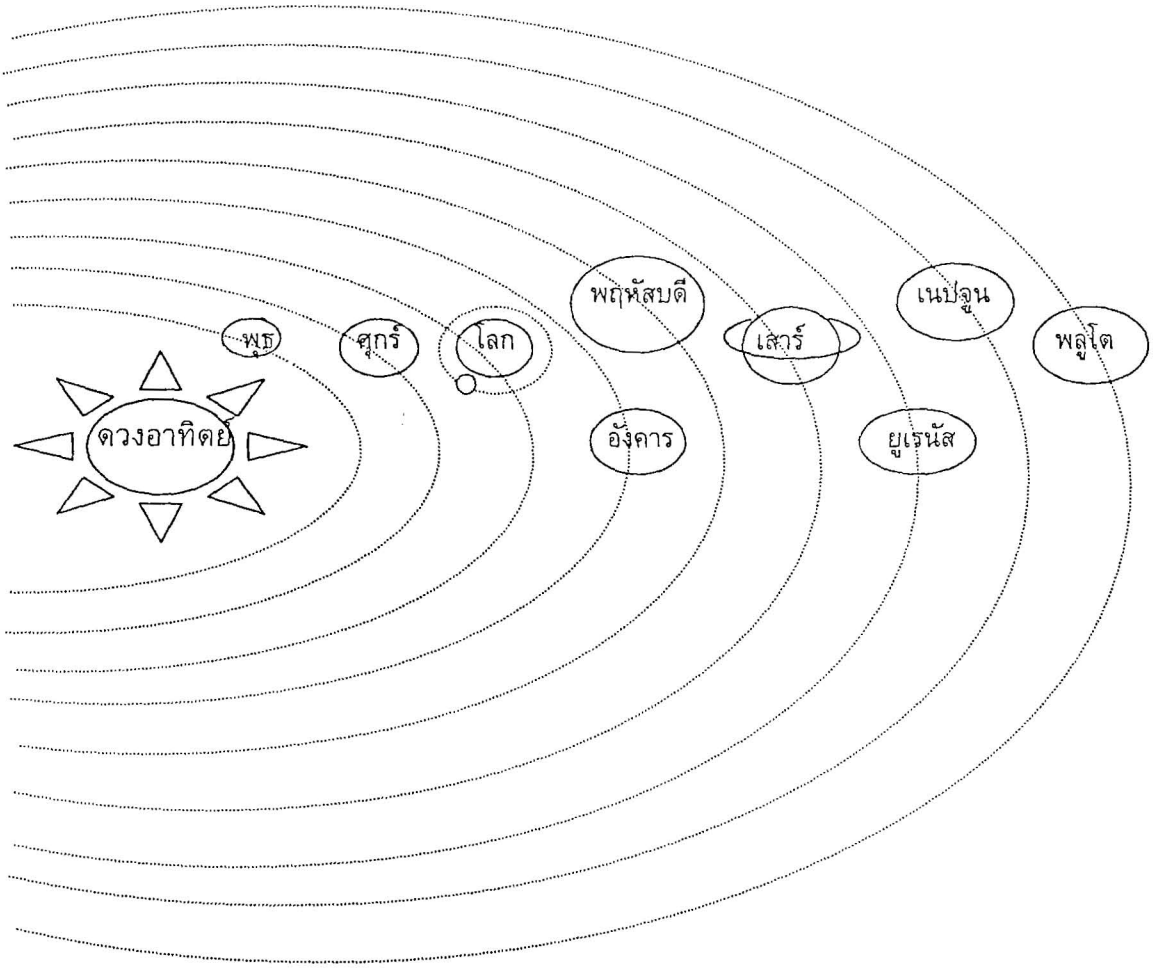

ระบบสุริยจักรวาล

การเกิดดาวตก	ส่วนประกอบ	การสังเกต	เหตุที่เกิด
ผีพุ่งใต้ ดาวตก อุกกาบาต	นิเกิ้ลและเหล็ก	- แสงสว่างเป็นทางยาวบนฟ้า พุ่งตกสู่พื้นโลก - ลูกไฟขนาดใหญ่และมีเสียงระเบิด - เป็นหลุม เรียกว่า หลุมอุกกาบาต	สะเก็ดดาวที่ถูกดูดเข้ามาในชั้นบรรยากาศและออกซิเจน ทำให้เกิดการลุกไหม้ และเคลื่อนที่ตกลงมาอย่างรวดเร็ว บางครั้งสะเก็ดดาวที่เผาไหม้ไม่หมดตกลงมาสู่พื้นผิวโลก

3. ครูเลือกนักเรียนหนึ่งคน ออกมาเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ บนกระดานดำ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแก้ไขเพิ่มเติมให้โครงร่างสรุปใจความสำคัญสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับแผนภาพเครือข่ายความคิดที่สัมพันธ์กับสุริยจักรวาล ที่ทำไว้ในขั้น Anticipation และขั้น Realization เพื่อให้นักเรียนทราบว่าความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับสุริยจักรวาลนั้นตรงหรือต่างจากความรู้ใหม่ที่ได้จากบทอ่านอย่างไรและนักเรียนได้รับความรู้ ใหม่อะไรเพิ่มเติมขึ้นบ้าง

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ
2. ใบงาน
3. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอภิปราย
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

บทอ่านเรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ

ชูพงศ์พร้อมเพื่อน ๆ และครูเดินทางถึงท้องฟ้าจำลองแต่เช้าตรู่ ทุกคนจึงมีเวลาเดินเล่นบริเวณรอบ ๆ ชมนิทรรศการที่สัมพันธ์กับ ดวงดาวต่าง ๆ มองไปมีศูนย์วิทยาศาสตร์ที่น่าศึกษามาก จนกระทั่งเวลา 9 โมงเช้าประตูเริ่มเปิด นักเรียนต่างเริ่มเดินทยอยเข้าไปหาที่นั่งตามอัธยาศัย ทุกคนตื่นเต้นที่ได้มาในวันนี้ และได้แหงนหน้าดูเพดานซึ่งมีสีขาวเหมือนท้องฟ้า เจ้าหน้าที่ของท้องฟ้าจำลองได้แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับท้องฟ้า อวกาศ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวต่าง ๆ ท้องฟ้าเริ่มมืด อากาศเริ่มเย็นลง เสียงเงียบสงัดทุกคนเริ่มมองเห็นดาวทีละดวงสองดวงและมากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ จนนับไม่ถ้วน ดวงจันทร์เต็มดวงค่อย ๆ โผล่ขึ้นมาจากขอบฟ้าด้านตะวันออกลอยสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ผู้บรรยาย "สวัสดีนักเรียนและท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน วันนี้ขอนำท่านเข้าสู่อวกาศ" จากนั้นได้อธิบายเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับระบบสุริยจักรวาล เมื่อกล่าวถึงดาวดวงไหนก็จะมีแสงจากไฟฉายชี้ให้เห็นด้วย นักเรียนตั้งใจฟังด้วยความสนใจ

ผู้บรรยายได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของระบบสุริยจักรวาล ชูพงศ์ฟังและคิดตามไปอย่างเคลิบเคลิ้มคล้ายกับว่าตนเองท่องอยู่ในอวกาศ มองไปยังหมู่ดาวที่เรียกว่า สุริยจักรวาล มีดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางมีดาวเคราะห์ 9 ดวงเป็นบริวารเรียงลำดับจากดวงอาทิตย์

ดาวพุธอยู่ใกล้ดวงอาทิตย์มากที่สุดและดวงเล็กมากที่สุด ในตอนค่ำหากมองขึ้นไปบนท้องฟ้าทางทิศตะวันตกจะพบดาวดวงหนึ่งสว่างสุกใส ทุกคนรู้จักกันดีและเรียกชื่อว่า **ดาวประจำเมือง** และจะพบอีกครั้งในตอนเช้าตรู่ เรียกว่า **ดาวประกายพฤกษ์** ดาวดวงนี้มีขนาดใกล้เคียงกับโลกมาก ดาวดวงนี้คือ **ดาวศุกร์**

โลกอยู่ห่างจากดวงอาทิตย์เป็นอันดับที่สาม โลกมีดวงจันทร์เป็นบริวาร 1 ดวง ดาวเคราะห์ที่เป็นบริวารของดวงอาทิตย์ทั้งหมด 9 ดวง ได้แก่ ดาวพุธ ดาวศุกร์ โลก ดาวอังคาร ดาวพฤหัสบดี ดาวเสาร์ ดาวยูเรนัส ดาวเนปจูน ดาวพลูโต

ในอวกาศยังเต็มไปด้วยสะเก็ดดาว ฝุ่นละออง กลุ่มก๊าซเป็นจำนวนมาก สำหรับสะเก็ดดาวที่ลอยคว้างอยู่นั้น เมื่อเข้ามาอยู่ในบรรยากาศของโลกจะถูกแรงดึงดูดของโลกดึงดูดเข้ามาสู่พื้นผิวของโลก ขณะที่สะเก็ดดาวพุ่งตกลงมาอย่างรวดเร็วนั้นจะเสียดสีกับอากาศเกิดการลุกไหม้ มองเห็นแสงสว่างเป็นทางยาวบนท้องฟ้าเรียกว่า **ผีพุ่งใต้**

ชูพงศ์และเพื่อน ๆ มองเห็นแสงสว่างวูบเป็นทางบนท้องฟ้าแล้วหายไป ผู้บรรยายอธิบายต่อ "บางครั้งสะเก็ดดาวเหล่านั้นลุกไหม้ไม่หมด ก็จะมองเห็นพุ่งตกลงสู่พื้นดินเรียกว่า **ดาวตก**"

ชูพงศ์และเพื่อน ๆ ร้องออกมาเกือบพร้อมกันว่า "แบบนี้ที่เราเห็นที่หมู่บ้านเราไงล่ะ ดาวตกนี่เอง แหละ"

ผู้บรรยายยังบอกอีกว่า "โลกมีแรงดึงดูดจึงสามารถดึงดูดสะเก็ดดาวสู่พื้นผิวโลกได้ สะเก็ดดาวที่ตกลงมา เรียกว่า **หลุมอุกกาบาต**

ลักษณะของดาวตก หรือผีพุ่งใต้ หรืออุกกาบาตที่สำคัญ ได้แก่

- มีแสงลุกไหม้วูบวาบจากเบื้องบนลงมาอย่างรวดเร็ว
- ปรากฏทุกคืนยิ่งดึก ๆ จะเห็นมากกว่า และเคลื่อนที่เร็วกว่าตอนหัวค่ำ

- นาน ๆ จะมีชนิดเป็นลูกไฟขนาดใหญ่ หรืออาจมีเสียงระเบิดด้วย
- บางครั้งเห็นร่วงพรูดุจห่าฝนลงมาจากกลุ่มดาวบางกลุ่ม
- มีองค์ประกอบเป็นเหล็กและนิเกิ้ล ซึ่งลุกไหม้ในเบื้องสูงหมด
- แสงวูบวาบเกิดจากมันเคลื่อนตัวอย่างรวดเร็วลงมาเสียดสีกับบรรยากาศชั้นบนอย่างรุนแรงและเสียดสีกับออกซิเจนที่อยู่ใกล้โลกจึงลุกไหม้ขึ้น

ดาวตกหรือผีพุ่งใต้เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ ไม่มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อมนุษย์แต่อย่างใด"

ไฟเริ่มสว่างขึ้นแล้ว ทุกคนมีความรู้สึกเหมือนกับนอนหลับอยู่ชายทุ่งนาท้ายบ้านและเห็นปรากฏการณ์ธรรมชาติมากมาย

ปรับจาก "หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาชั้น ป. 5 เรื่อง นักสำรวจนอกพิภพ ตอน ท้องฟ้าจำลอง" ของ สมบูรณ์ โพธิอะ, ปี 2535

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. ระบบสุริยจักรวาล คืออะไร.....
   .....
2. เราสามารถมองเห็นดาวประจำเมืองได้ในเวลาใด.....
3. ดาวประกายพฤกษ์คือดาวดวงเดียวกับดาวอะไร.....
4. สะเก็ดดาวที่ถูกแรงดึงดูดของโลกดึงดูดเข้ามาสู่ผิวโลกเรียกว่า.....
5. ดาวเคราะห์ที่อยู่ไกลดวงอาทิตย์มากที่สุด มีชื่อว่า.....
6. เพราะอะไรโลกและดาวดวงอื่น ๆ ที่เป็นบริวารของดวงอาทิตย์จึงเป็นดาวเคราะห์.....
   .....
7. ในเวลากลางวันโลกจะได้รับแสงสว่างจาก.....และในเวลากลางคืนโลกจะได้รับแสงสว่างจาก.....
8. ผีพุ่งใต้เกิดจากอะไร.....
   .....
   .....
9. หลุมอุกกาบาต คืออะไร.....
   .....
10. ถ้าเราหลงป่าในเวลากลางคืนเราจะดูทิศได้จากอะไร.....
    .....

แผนการสอนที่ 19 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ผีเสื้อแสนสวย เวลา 3 คาบ (คาบที่ 55 – 57)

ความคิดรวบยอด

ผีเสื้อเป็นแมลงที่สวยงามและช่วยแพร่พันธุ์ดอกไม้ มีอยู่ 2 ประเภท คือ ผีเสื้อธรรมดาและผีเสื้อราตรี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ระดมความคิดจากสิ่งที่ตนเองรู้ ที่สัมพันธ์กับหัวเรื่องหรือคำรวบยอดที่ครูกำหนดและเขียนเป็นโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมได้
2. อธิบายถึงวงจรชีวิตของผีเสื้อได้
3. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการวางแผนก่อนอ่าน (PReP : Pre – Reading Plan) เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนอ่าน และประเมินความรู้เดิมของนักเรียนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน คือ ผีเสื้อแสนสวยตามขั้นตอนดังนี้

1. ครูแนะนำหัวข้อเรื่อง ผีเสื้อ แก่นักเรียน แล้วนำภาพผีเสื้อให้นักเรียนดู ให้นักเรียนคิดและพูดถึงสิ่งที่นักเรียนทราบที่สัมพันธ์กับ ผีเสื้อ แล้วช่วยกันออกมาเขียนข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นไว้ด้านหนึ่งของกระดานดำ

สิ่งที่นักเรียนเขียนอาจได้แก่

- แมลง
- มีขา 6 ขา
- ปีกสวยงาม
- ช่วยผสมเกสรดอกไม้
- กินน้ำหวานจากดอกไม้
- ออกลูกเป็นไข่
- หนอนผีเสื้อ
- ดักแด้
- ตัวเต็มวัย
- กินใบไม้
- ผีเสื้อกลางวัน
- ผีเสื้อกลางคืน
- มีหนวด

ครูให้นักเรียนดูข้อมูลที่นักเรียนเขียนบนกระดานดำ

2. ครูชี้แนะให้นักเรียนจัดข้อมูลที่เขียนไว้บนกระดานดำตามคุณลักษณะ เช่น

ลักษณะ
- มีขา 6 ขา
- มีหนวด
- ปีกสวยงาม

ประเภท
- ผีเสื้อกลางวัน
- ผีเสื้อกลางคืน

ประโยชน์
- ช่วยผสมเกสรดอกไม้
- ให้ความสวยงาม

วงจรชีวิต
- ไข่
- หนอนผีเสื้อ
- ดักแด้
- ตัวเต็มวัย

โทษ
- เมื่อเป็นหนอนผีเสื้อกินพืชผลทางการเกษตร

อาหาร
- ใบไม้
- น้ำหวาน

3. ครูชี้แนะให้นักเรียนสร้างโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิม (Network Association) บนกระดานดำ (ใช้พื้นที่ที่เหลืออีกด้านหนึ่ง)

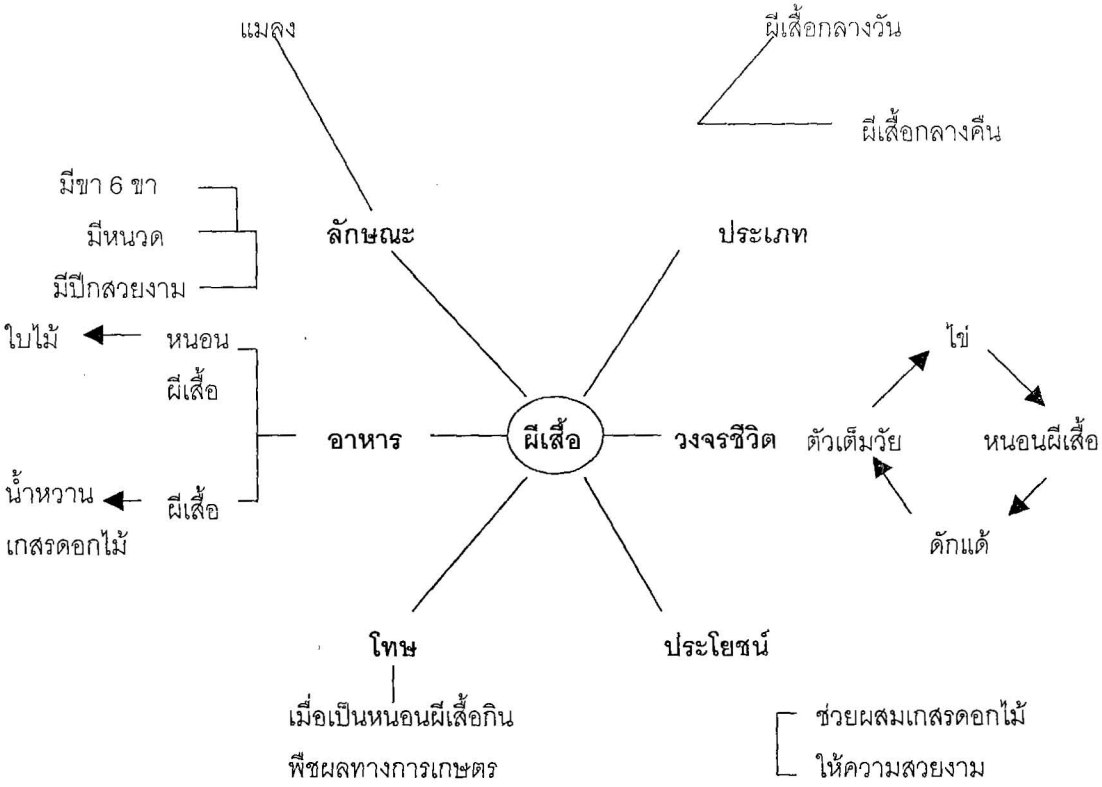

ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดข้อมูลเพิ่มเติมที่สัมพันธ์กับผีเสื้อ และสร้างโครงร่างเครือข่ายความรู้เพิ่มขึ้น จนนักเรียนไม่สามารถหาข้อมูลได้อีกต่อไป ให้นักเรียนลอกโครงร่างเครือข่ายความรู้ที่สัมพันธ์กับผีเสื้อ บนกระดานดำลงในใบงานของตน

4. กำหนดจุดประสงค์ของการอ่าน โดยครูบอกนักเรียนว่าจะได้อ่านบทอ่านเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย ในขณะที่อ่านให้นักเรียนพิจารณาดูว่าในบทอ่านมีข้อมูลตรงตามที่นักเรียนเขียนไว้ในโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมเรื่อง ผีเสื้อ หรือไม่ นอกจากข้อมูลที่นักเรียนเขียนไว้ในโครงร่างแล้วบทอ่านนี้ได้ให้ข้อมูลอะไรอีกบ้างที่สัมพันธ์กับผีเสื้อ

เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการอ่าน มาเขียนโครงร่างเครือข่ายความรู้เรื่องผีเสื้อให้ได้มากที่สุด

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย และแจกคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียนดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. เมื่ออ่านจบและเขียนเครื่องหมายแล้ว ให้นักเรียนทบทวนในใจว่า เข้าใจหรือไม่เข้าใจ อะไรบ้าง

3. ตรวจสอบสิ่งที่ไม่เข้าใจ พยายามคิดหาสาเหตุของความไม่เข้าใจ และหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างความเข้าใจให้กับตนเอง โดยการพยายามเดาความหมายจากบริบท หรือสนทนากับเพื่อนหรือเปิดพจนานุกรมดูความหมาย และเมื่อเข้าใจความหมายของข้อความแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

4. นำใบงานโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับผีเสื้อที่นักเรียนลอกไว้มาพิจารณา ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ข้างข้อมูลความรู้เดิมที่ตรงกับข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่านและให้นักเรียนใช้ข้อมูลที่ได้เรียนรู้จากบทอ่านเขียนขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้นให้ได้มากที่สุด (โดยใช้ปากกาต่างสีจากที่ลอกครั้งแรก) เสร็จแล้วเปรียบเทียบงานของตนกับของเพื่อนข้างเคียง

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ให้นักเรียนเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านมีขั้นตอนดังนี้

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายหาประเด็นหลักและรายละเอียดที่สัมพันธ์กับผีเสื้อในบทอ่าน

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย ลงในใบงาน (กระดาษโปสเตอร์) ที่ครูแจกให้ ซึ่งโครงร่างที่ได้อาจมีลักษณะดังนี้

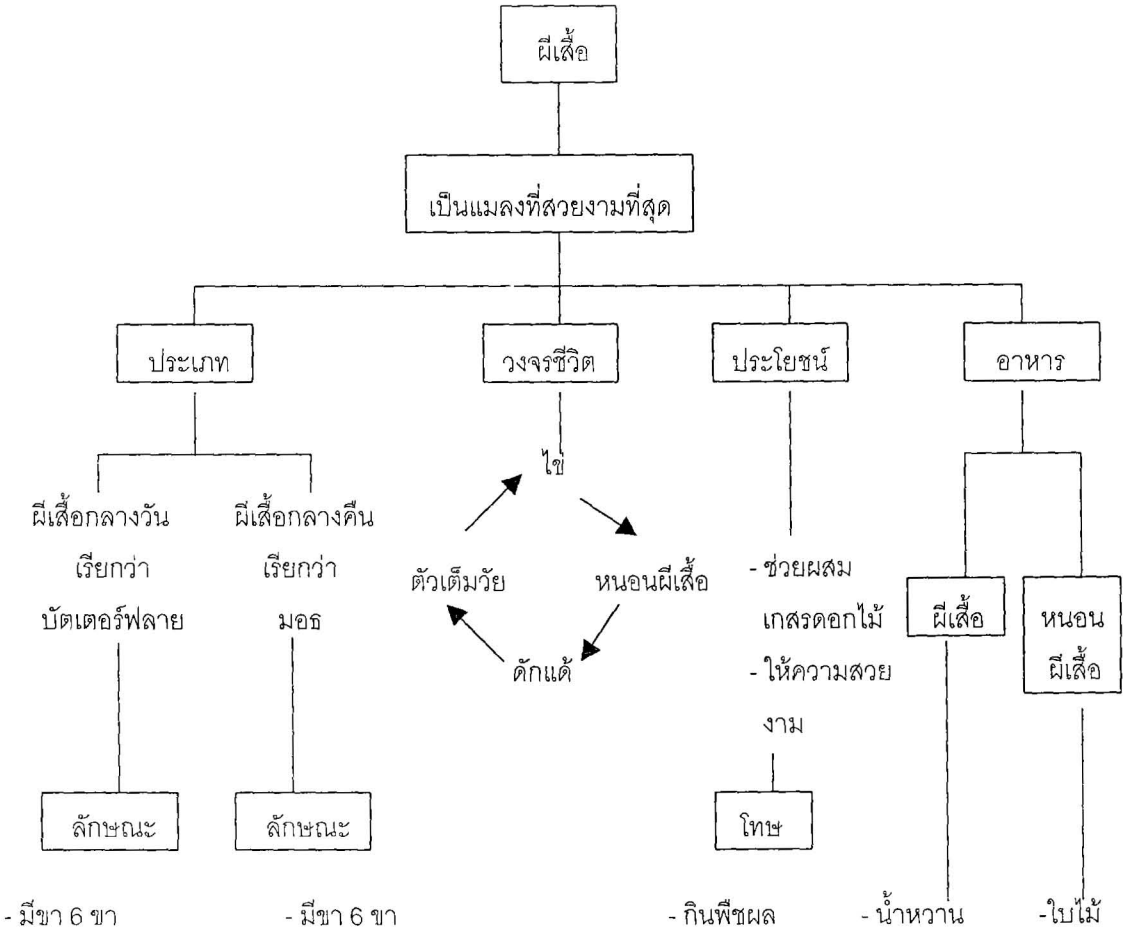

3. เลือกนักเรียนกลุ่มหนึ่งออกมาเขียนโครงร่างสรุปบนกระดานดำ นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแก้ไขเพิ่มเติมให้โครงร่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับโครงร่างเครือข่ายความรู้เดิมที่สร้างขึ้นในขั้น Anticipation และ Realization เพื่อให้นักเรียนทราบว่าความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับผีเสื้อของนักเรียนนั้นตรงหรือต่างจากความรู้ใหม่อย่างไร และความรู้ที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้นมีอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย
2. ใบงานสำหรับเขียนโครงร่างเครือข่ายความรู้ (ขั้น Anticipation)
3. แบบฝึกหัด
4. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอธิบาย
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย

เพราะโลกนี้มีผีเสื้อดอกไม้จึงมีความหมาย ผีเสื้อช่วยแพร่พันธุ์ดอกไม้และแต้มสีสันให้โลกโดยไม่รู้ตัว น่าแปลกที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีสัตว์หลายชนิดลดจำนวนลงหรือกระทั่งสูญพันธุ์ไป แต่ผีเสื้อกลับเป็นสัตว์โลกชนิดเดียวที่มีชีวิตยืนยาวมาตั้งแต่ร้อยล้านปีก่อน โดยที่ยังคงลักษณะเผ่าพันธุ์ไว้ได้อย่างวิเศษ

ผีเสื้อที่เราเห็นบินว่อนอยู่ทั้งกลางวันและกลางคืนนั้น มีอยู่ 2 ประเภทเท่านั้น คือ ผีเสื้อธรรมดาที่เรียกว่า บัตเตอร์ฟลาย (Butterfly) กับผีเสื้อราตรี ที่เรียกว่า มอธ (Moth) ซึ่งมีรูปร่างหน้าตาแตกต่างกัน

ผีเสื้อธรรมดามีหนวดเส้นเล็ก ๆ ปลายสุดเป็นปม รูปร่างก็ผอม เอวคอด ส่วนผีเสื้อราตรีนั้นรูปร่างอวบอ้วนกว่า หนวดก็เส้นโต ๆ แปลก ๆ สีปีกของผีเสื้อธรรมดาจะงามฉูดฉาดและมีลวดลายต่าง ๆ เวลาหยุดนิ่งจะหุบปีกประกบกันตั้งฉากกับลำตัว ออกบินหาน้ำหวานตอนกลางวัน ส่วนผีเสื้อราตรีสีทึมทึบเวลาเกาะนิ่งจะกางปีกแบนติดพื้น

การเจริญเติบโตของผีเสื้อจะแบ่งออกเป็น 4 ระยะ

ระยะแรก เป็นไข่ แม่ผีเสื้อจะวางไข่ตามใบไม้เพื่อให้ตัวอ่อนที่เรียกว่า หนอนผีเสื้อฟักออกไข่แล้วกินใบไม้เป็นอาหารได้เลย

ระยะที่ 2 หนอนผีเสื้อ เมื่อตัวหนอนฟักออกจากไข่แล้วบางชนิดก็จะมีเส้นใยคลุมกันแดดกันฝนด้วย ตัวหนอนเหล่านี้จะกินอาหารทั้งกลางวันและกลางคืน และเจริญเติบโต

ระยะที่ 3 ดักแด้ หลังจากกินจนเต็มที่แล้ว ตัวหนอนผีเสื้อจะเข้าเกราะกลายเป็นดักแด้อยู่นิ่งประมาณ 10 วัน เกราะนี้จะค่อย ๆ ปริออก

ระยะที่ 4 ตัวเต็มวัย เมื่อออกจากเกราะแล้วเป็นผีเสื้อ ตัวเต็มวัยที่มีลวดลายสีสันต่าง ๆ เหมือนแม่ผีเสื้อ หลังจากเกาะนิ่ง ๆ สักพักหนึ่ง ผีเสื้อเหล่านี้ก็พร้อมที่จะออกโบยบิน

ถึงแม้ผีเสื้อจะเคยมีจำนวนมากมายมหาศาลในโลก แต่ปัจจุบันนี้สภาพธรรมชาติถูกทำลายไปมาก รวมทั้งการใช้สารเคมีอย่างผิด ๆ การทำลายป่าใหญ่ที่เป็นแหล่งอาหารสำคัญของผีเสื้อ ได้ทำให้ผีเสื้อลดจำนวนลงจนกระทั่งบางชนิดสูญพันธุ์ไปอย่างน่าเสียดาย ทั้ง ๆ ที่ผีเสื้อเป็นสัตว์โลกที่ไม่มีพิษมีภัยใด ๆ เลย ตรงกันข้ามกลับช่วยแต่งแต้มสีสันสวยงามและมีชีวิตชีวาให้แก่โลก

จาก แมกกาซีนไดโนเสาร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 พฤศจิกายน 2533

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. เมื่อกล่าวถึงผีเสื้อโดยทั่วไปแล้วเราจะคิดถึงอะไร.....
2. อาหารของผีเสื้อคืออะไร.....
3. วงจรชีวิตของผีเสื้อ มี.....ระยะ
4. ให้นักเรียนเขียนภาพแสดงวงจรชีวิตของผีเสื้อ

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....
5. ผีเสื้อมีประโยชน์ที่สำคัญ คือ.....
6. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผีเสื้อลดจำนวนลงและบางชนิดสูญพันธุ์ไป คืออะไร.....

   .....
7. ถ้าจำนวนผีเสื้อลดลงอย่างรวดเร็วจะเกิดผลกระทบอย่างไร.....

   .....
8. ผีเสื้อมี.....ประเภท คือ.....กับ.....
9. ความงามของผีเสื้ออยู่ที่อวัยวะส่วนใด.....
10. ผีเสื้อกลางวันมีลักษณะแตกต่างจากผีเสื้อกลางคืนอย่างไร.....

    .....

    .....

    .....

แผนการสอนที่ 20 (กลุ่มทดลอง)

วิชาภาษาไทย | ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
บทอ่าน เรื่อง ตุ๊กตาไทย | เวลา 3 คาบ (คาบที่ 58 – 60)

ความคิดรวบยอด

ตุ๊กตาเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เด็กนิยมใช้เป็นของเล่นกันมาทุกยุคทุกสมัย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ระดมความคิดจากสิ่งที่ตนเองรู้ที่สัมพันธ์กับคำรวบยอดที่ครูกำหนดและนำมาเขียนเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดได้
2. เล่าเรื่องเกี่ยวกับตุ๊กตาได้
3. เขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้

เนื้อหา

บทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้น Anticipation : กิจกรรมก่อนอ่าน

ใช้วิธีการสร้างแผนภาพเครือข่ายความคิด (Clustering) เป็นกิจกรรมก่อนอ่านที่ช่วยดึงความรู้เดิมของผู้เรียนออกมาเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิดที่สัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน คือ ตุ๊กตาไทย ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนที่จะให้นักเรียนอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย ครูบอกคำสำคัญ (Word Concept) ของบทอ่าน คือ ตุ๊กตา ให้กับนักเรียน แล้วให้นักเรียนเขียนคำศัพท์ ตุ๊กตา ลงบนใบงานที่ครูแจกให้พร้อมทั้งเขียนวงกลมล้อมรอบไว้ ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับตุ๊กตาแล้วเขียนคำศัพท์ที่นึกได้ลงใกล้ ๆ กับคำศัพท์คำแรก คือ ตุ๊กตา (คำศัพท์แกน) และเขียนวงกลมล้อมรอบคำศัพท์นั้นพร้อมทั้งขีดเส้นโยงความสัมพันธ์คำศัพท์นั้นเข้ากับคำศัพท์แกน คือ ตุ๊กตา
2. ครูให้นักเรียนระดมความคิดและทำกิจกรรมเหมือนข้อ 1 จนได้แผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ที่สัมพันธ์กับตุ๊กตาที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่นักเรียนจะทำได้ภายในเวลาที่ครูกำหนดให้ 5 – 10 นาที นักเรียนอาจคิดและทำเป็นแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) เรื่อง ตุ๊กตา ได้ดังนี้

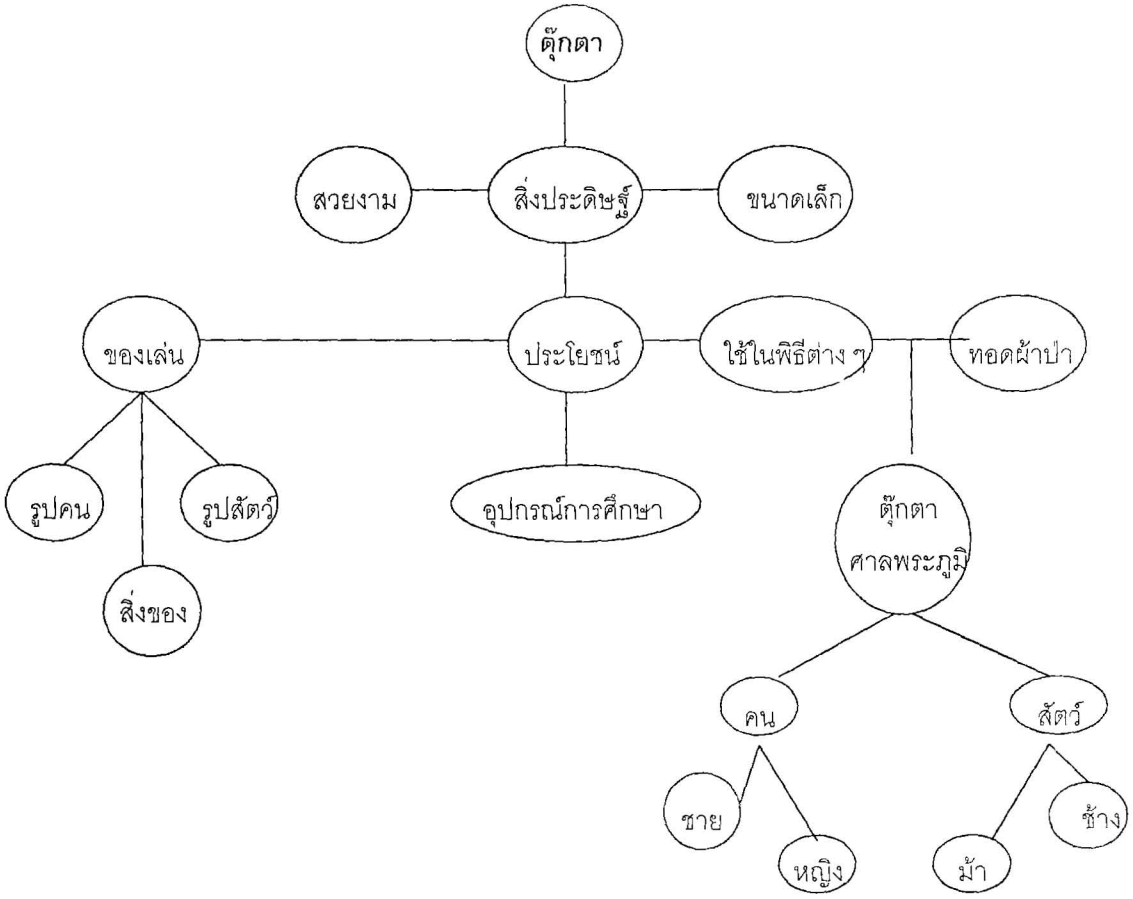

ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนพยายามคิดถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับ ตุ๊กตา ให้มากที่สุดเพื่อนักเรียนจะได้แผนภาพเครือข่ายความคิดที่สมบูรณ์ที่สุดตามเวลาที่กำหนด

3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน แล้วนำเอาแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ที่สัมพันธ์กับตุ๊กตาของตนเองมาอภิปรายเปรียบเทียบกับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม แล้วช่วยกันเขียนสรุปแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ที่สัมพันธ์กับตุ๊กตา ที่เป็นความคิดรวบยอดของกลุ่มลงในใบงาน (กระดาษโปสเตอร์) ที่ครูแจกให้แต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งนำผลงานมาติดแสดงบนกระดานดำ

ครูเน้นย้ำให้นักเรียนเข้าใจว่าทุกแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) มีความถูกต้องทุกแผนภาพ ถึงแม้ว่าจะไม่เหมือนกัน

4. กำหนดจุดประสงค์ของการอ่าน โดยครูบอกนักเรียนว่าจะได้อ่านบทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย ให้นักเรียนพิจารณาว่าในบทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย มีข้อมูลตรงตามที่นักเรียนคิดและเขียนไว้ในแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) ของกลุ่มหรือไม่ นอกจากข้อมูลที่นักเรียนได้จากแผนภาพเครือข่ายความคิดแล้ว บทอ่านนี้ได้ให้ข้อมูลอะไรอีกบ้าง

ขั้น Realization : กิจกรรมขณะอ่าน

ใช้วิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART : A Self Monitoring Approach to Reading and Thinking) ซึ่งเป็นวิธีการกำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน มีวิธีการดังนี้

1. ครูแจกบทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย และคำชี้แจงในการอ่านให้กับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการอ่านแบบวิธีการกำกับความเข้าใจในการอ่าน (SMART) ให้กับนักเรียน ดังนี้

คำชี้แจง ในขณะอ่านให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่อ่านแล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ข้างข้อความเมื่อเข้าใจข้อความที่อ่าน หรือเติมเครื่องหมาย ✕ ข้างข้อความนั้นเมื่อไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน

2. เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนตรวจสอบสิ่งที่ไม่เข้าใจ ลองอ่านซ้ำและพยายามเดาความหมายในสิ่งที่ไม่เข้าใจ พยายามคิดหาสาเหตุของความไม่เข้าใจ และหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างความเข้าใจให้กับตนเอง โดยการพยายามเดาความหมายจากบริบท พยายามอ่านซ้ำ เปิดพจนานุกรมเพื่อดูความหมาย หรืออาจจะสนทนากับเพื่อนข้างเคียงเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นต้น และเมื่อเข้าใจความหมายของข้อความแล้วให้เติมเครื่องหมาย ✓ ต่อจากเครื่องหมาย ✕ ด้วยปากกาสีแดง

3. เมื่อนักเรียนอ่านบทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย จนเข้าใจแล้วให้นักเรียนอ่านเพื่อทบทวนความเข้าใจใหม่ พร้อมทั้งพิจารณาถึงความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่านบทอ่านที่นอกเหนือจากการเขียนแผนภาพเครือข่ายความคิด (Cluster) จากขั้น Anticipation เพิ่มขึ้นโดยใช้ปากกาต่างสีกัน

ขั้น Contemplation : กิจกรรมหลังอ่าน

ใช้วิธีการเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ให้นักเรียนเข้ากลุ่มเดิมของตน แล้วให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายหาประเด็นหลักและรายละเอียดที่สัมพันธ์กับ ตุ๊กตาไทย ในบทอ่าน

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) ของข้อมูลจากบทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย ซึ่งโครงร่างที่ได้อาจมีลักษณะ ดังนี้

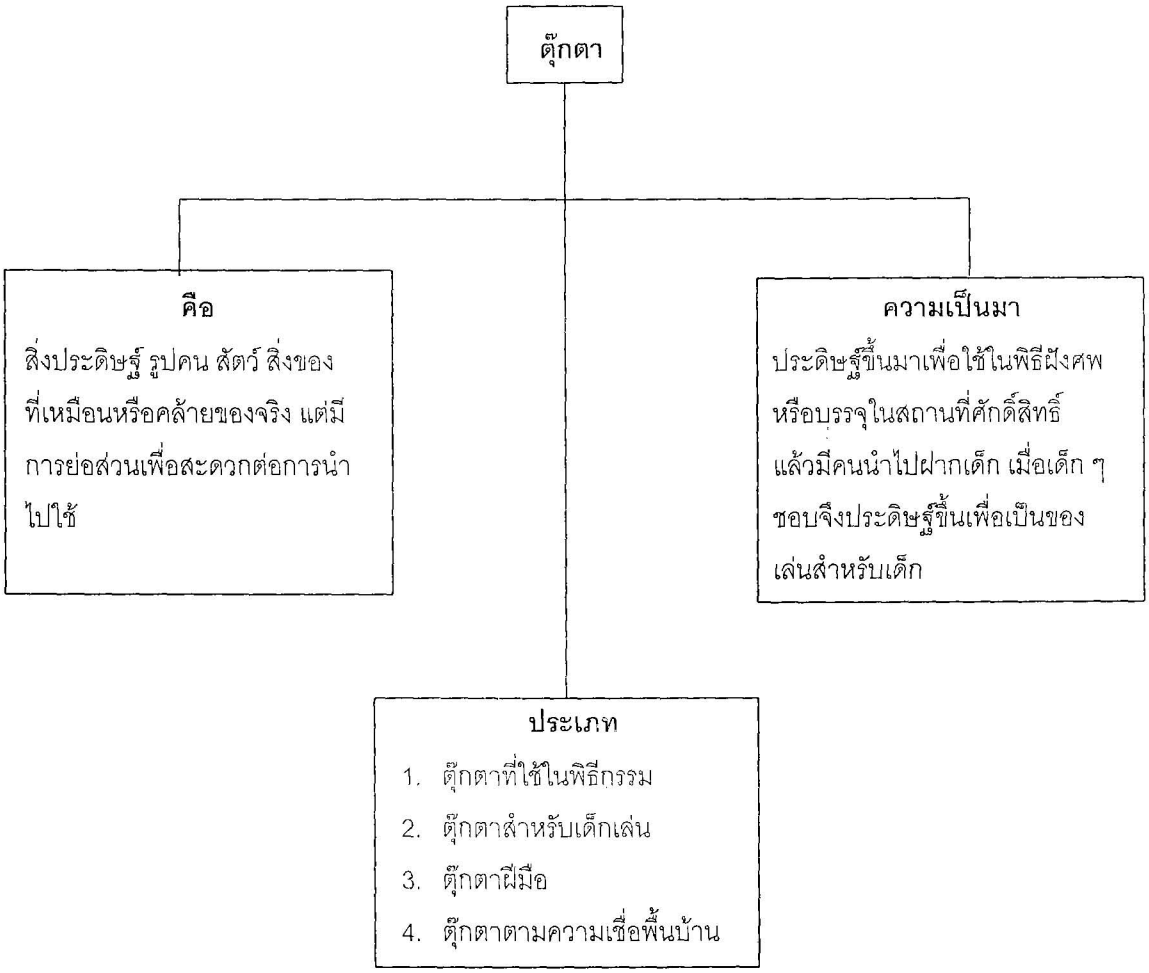

3. เลือกนักเรียนกลุ่มหนึ่งออกมาเขียนโครงร่างสรุปใจความสำคัญ (Graphic Post Organizer) จากบทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย บนกระดานดำ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแก้ไขเพิ่มเติมให้โครงร่างสรุปใจความสำคัญสมบูรณ์ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับโครงร่างเครือข่ายความคิดที่สัมพันธ์กับตุ๊กตาที่ทำไว้ในขั้น Anticipation และขั้น Realization เพื่อให้นักเรียนทราบว่าความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับตุ๊กตานั้นต่างจากความรู้ใหม่อย่างไรบ้าง และนักเรียนได้รับความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย
2. กระดาษโปสเตอร์และปากกาเมจิก
3. ใบงาน
4. คำชี้แจงในการอ่าน (ขั้น Realization)
5. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การเล่าเรื่อง
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก
บทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย

ตุ๊กตาเป็นสิ่งประดิษฐ์รูปคน สัตว์ สิ่งของ ที่ประดิษฐ์ขึ้นให้เหมือนจริงหรือคล้ายของจริงด้วยวัสดุต่าง ๆ และส่วนมากจะถูกย่อส่วนให้มีขนาดเล็กกว่าของจริง เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ ตุ๊กตาเป็นของเล่นที่เด็กนิยมกันมาทุกยุคสมัย เด็ก ๆ ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด ล้วนชอบตุ๊กตาทั้งสิ้น

แต่เดิมมา คนคงไม่ได้ตั้งใจประดิษฐ์ตุ๊กตาให้เป็นของเล่นของเด็ก แต่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในพิธีฝังศพ หรือบรรจุในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ต่อมาเมื่อมีคนไปพบเข้าจึงนำกลับบ้านไปฝากเด็ก ผู้ใหญ่จะเห็นเด็ก ๆ ชอบนำตุ๊กตามาเล่น จึงคิดประดิษฐ์ตุ๊กตาสำหรับเด็กเล่นขึ้น แต่เดิมมาคงทำกันแบบง่าย ๆ ใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ดิน ผ้า ไม้ ทางมะพร้าว เปลือกข้าวโพด เปลือกหอย หญ้าปล้อง เป็นต้น ต่อมาจึงได้มีวิวัฒนาการประดิษฐ์ตุ๊กตาให้สวยงาม ประณีตขึ้น เพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ

ตุ๊กตาไทย มีหลายประเภท จำแนกตามจุดมุ่งหมายของการใช้ ดังนี้

1. ตุ๊กตาที่ใช้ในพิธีกรรม ตุ๊กตาประเภทนี้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ตุ๊กตาศาลพระภูมิ เป็นตุ๊กตาคนรับใช้ชายหญิงและช้างม้า ตุ๊กตาชะนีสีเหลืองใช้ในพิธีทอดผ้าป่า เป็นต้น

2. ตุ๊กตาสำหรับเด็กเล่น ตุ๊กตาประเภทนี้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้เด็กเล่น มักทำอย่างง่าย ๆ จากวัสดุที่หาได้ใกล้ ๆ ตัว

ตุ๊กตาผ้าที่ทำจากผ้าแถบของผู้หญิง หรือผ้าขาวม้าของผู้ชาย นำมาม้วนปลายสองข้างเข้าหากันแล้วผูกด้วยเชือก

ตุ๊กตาผ้ายัดนุ่นทำเป็นรูปคนหรือสัตว์ต่าง ๆ เช่น ช้าง แมว เต่า หนอน ฯลฯ ใช้ผ้าเย็บเป็นส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย แล้วยัดนุ่นนำมาเย็บประกอบกันเป็นตุ๊กตา

ตุ๊กตากระดาษทำจากการปั้นหุ่นดินเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ ทาด้วยน้ำมันแล้วเอากระดาษสาหรือกระดาษหนังสือพิมพ์มาตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ แช่น้ำ ทาแป้งเปียก แล้วนำไปแปะลงบนหุ่นให้หนา ๆ เสร็จแล้วจึงกรีดกระดาษออกจากหุ่น นำออกตากแดดให้แห้งแล้วจึงทาสีแต่งเติมหน้าตาให้น่ารัก ที่นิยมทำกันมาก คือตุ๊กตาหมู ยีราฟ และม้าลาย มีตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่

3. ตุ๊กตาฝีมือ ตุ๊กตาประเภทนี้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อแสดงฝีมือทางศิลปะให้เด็กและผู้ชมได้ชมความงามอันประณีตละเอียดอ่อน ผู้ประดิษฐ์ตุ๊กตาประเภทนี้นับว่าเป็นศิลปินที่ควรแก่การยกย่อง ตุ๊กตาฝีมือที่มีชื่อเสียงและมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมมีหลายลักษณะด้วยกัน ดังนี้

ตุ๊กตาชาววัง ศิลปินผู้ประดิษฐ์ คือ นางแฉ่ง สาครวาสี (สกุลเดิม สุวรรณโน) เป็นตุ๊กตาเดี่ยวรูปคน สูงประมาณ 2 – 4 ซม. มีทั้งผู้ใหญ่ วัยรุ่น และเด็ก แต่งกายตามวัฒนธรรมไทยสมัยต่าง ๆ แสดงอิริยาบถต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ตุ๊กตาเด็กผมจุกกำลังนั่งเล่น ตุ๊กตาผู้หญิงท่ายืนแต่งกายแบบชาวเหนือ

ตุ๊กตาบางกอกดอลล์ ศิลปินผู้ประดิษฐ์ คือ คุณหญิงทองก้อน จันทวิมล เป็นตุ๊กตาตัวโขนตัวละครจากวรรณคดีและละครรำต่าง ๆ เช่น ตุ๊กตารจนาเสี่ยงพวงมาลัย ตุ๊กตาชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ตุ๊กตาชาวไทยสมัยต่าง ๆ ตุ๊กตาชาวบ้านอาชีพต่าง ๆ ตุ๊กตาบางกอกดอลล์นี้จะเน้นการประดิษฐ์ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

ตุ๊กตาชาวบ้านอยุธยา ศิลปินผู้ประดิษฐ์ คือ นางสาวสุดใจ เจริญสุข เป็นตุ๊กตาที่แสดงการดำเนินชีวิตประจำวันและศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น ตุ๊กตามอญซ่อนผ้า ตุ๊กตายายนั่งไกวเปลหลาน เป็นต้น

ตุ๊กตาของนายจักรพันธุ์ โปษยกฤต เป็นตุ๊กตาที่แสดงศิลปวัฒนธรรมไทย ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตบรรจง ใช้เวลาในการประดิษฐ์มาก เช่น ตุ๊กตาเด็กโกนจุก ตุ๊กตานางกวัก และตุ๊กตากุมารน้อย เป็นต้น

4. ตุ๊กตาตามความเชื่อพื้นบ้าน ตุ๊กตาประเภทนี้ประดิษฐ์ขึ้นง่าย ๆ ด้วยฝีมือชาวบ้าน ใช้ในเชิงไสยศาสตร์ เช่น ตุ๊กตาเสียกบาล เป็นตุ๊กตาที่ถูกหักคอ ใช้สมมติเป็นตัวแทนของคนป่วยเพื่อหลอกผีว่าคนป่วยผู้นั้นได้ตายไปแล้ว จะได้ไม่มาเอาชีวิตคนป่วย ตุ๊กตานางกวักเป็นตุ๊กตาหญิงสาวยกมือขวากวักไปข้างหน้า ใช้บูชาเพื่อเรียกลูกค้าให้เข้าร้าน และกวักเงินทองโชคลาภมาให้ เป็นต้น

ตุ๊กตาไม่ว่าจะเป็นประเภทใด ล้วนมีคุณค่าทั้งสิ้น ตุ๊กตาบางประเภทใช้เล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน บางประเภทใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษาได้ บางประเภทใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ บางประเภทเป็นผลงานทางศิลปะที่แสดงความงามอันประณีตละเอียดอ่อน ตุ๊กตาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทยที่เราต้องภาคภูมิใจและรักษาไว้ตลอดไป

จาก สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 13 หน้า 140 - 143

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ใจความถูกต้องและสมบูรณ์

1. ตุ๊กตาเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีลักษณะอย่างไร.....
2. เพราะเหตุใดผู้ประดิษฐ์จึงย่อส่วนของตุ๊กตาให้มีขนาดเล็กกว่าของจริง.....
   .....
3. แรกเริ่มคนประดิษฐ์ตุ๊กตาเพื่อจุดประสงค์ใด.....
   .....
4. ตุ๊กตาไทยมีทั้งหมด.....ประเภท คือ.....
   .....
5. ตุ๊กตาศาลพระภูมิ ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์อย่างไร.....
6. ตุ๊กตาที่วางขายในร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้าในเมืองใหญ่ ๆ เป็นตุ๊กตาประเภทใด.....
   .....
7. ตุ๊กตาที่ใช้บูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลและเชื่อว่าจะนำโชคลาภ เงินทองมาให้ คือตุ๊กตาประเภทใด.....
   .....
8. ตุ๊กตามอญซ่อนผ้าและตุ๊กตายายนั่งไกวเปลหลานเป็นตุ๊กตาที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านที่ไหน.....
9. ตุ๊กตาเป็นของเล่นที่เหมาะสมกับบุคคลในวัยใด.....
10. ตุ๊กตาเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีประโยชน์หลายอย่าง เช่น.....
    .....
    .....
    .....

แผนการสอนที่ 1 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 1 - 3)

ความคิดรวบยอด

ครอบครัวที่มีฐานะมั่นคง คนในครอบครัวต้องรู้จักประหยัด ร่วมมือกันทำงานและมีอาชีพสุจริต

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. เขียนคำศัพท์ในบทเรียนได้
2. บอกความหมายของคำศัพท์ในบทเรียนได้
3. ตั้งคำถามและตอบคำถามได้

เนื้อหา

บทเรียนเรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำภาพของครอบครัวมาให้นักเรียนดู แล้วสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ เรื่องสถาบันครอบครัว

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนอ่านคำที่กำหนดให้จากบัตรคำ ได้แก่คำว่า พัฒนา สิทธิ คุณภาพ สร้างสรรค์ พระราชดำรัส พระราชทาน สงเคราะห์ อนุเคราะห์ ประสบการณ์ บริสุทธิ์ใจ พระบรมราโชวาท ขวนขวาย มัธยัสถ์ โฆษณา สุรุ่ยสุร่าย

2. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน

3. ครูแบ่งบัตรคำเป็นชุด ๆ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายความหมายของคำจากบัตรคำ หรือค้นคว้าจากพจนานุกรม

4. ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาเขียนคำและความหมายของคำบนกระดานดำ แล้วให้ทุกคนอ่านพร้อม ๆ กัน

ขั้นสรุป

นักเรียนร่วมกันสรุปผลจากการที่แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานแล้วสรุปเป็นสาระสำคัญแล้วจดบันทึกลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพครอบครัว
2. เนื้อเรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข
3. บัตรคำ
4. กระเป๋าผนัง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตั้งคำถาม การตอบคำถาม และการแสดงความคิดเห็น
   1.2 การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
   1.3 การรายงาน
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 2 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 4 - 6)

ความคิดรวบยอด

ครอบครัวที่มีฐานะมั่นคง คนในครอบครัวต้องรู้จักประหยัด ร่วมมือกันทำงานและมีอาชีพสุจริต

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ตั้งคำถามจากบทเรียนได้
2. ตอบคำถามจากบทเรียนได้
3. เล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ได้

เนื้อหา

บทเรียนเรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข

1. หน้าที่ของสมาชิก
2. ประเด็นปัญหา
   - 2.1 หน้าที่ของพ่อและแม่
   - 2.2 หน้าที่ของลูก
   - 2.3 วัฒนธรรมไทยอันดีที่เด็กพึงปฏิบัติต่อผู้ใหญ่
   - 2.4 หลักการปฏิบัติและการใช้จ่ายในครอบครัว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนถึงหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนเอง

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนอ่านบทเรียนเรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข โดยการอ่านสำรวจด้วยการอ่านเร็ว อ่านข้าม และการกวาดสายตา เพื่อจับประเด็นสำคัญของเรื่อง

2. นักเรียนช่วยกันตั้งคำถาม หลังจากนั้นครูนำคำถามที่นักเรียนตั้งขึ้นมาเขียนบนกระดานดำ เช่น

   - ประเทศประกอบด้วยสังคมหน่วยย่อย ๆ อะไรบ้าง
   - สมาชิกในครอบครัวมีใครบ้าง

- หน้าที่ของพ่อบ้าน แม่บ้านสมัยก่อน และสมัยนี้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
- เด็กและผู้ใหญ่มีหน้าที่ต่างกันอย่างไร

ฯลฯ

3. นักเรียนช่วยกันตอบคำถามจากคำถามที่ตั้งขึ้น
4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายประเด็นปัญหาที่เขียนไว้บนกระดานดำ

ขั้นสรุป

ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานผลการอภิปรายตามหัวข้อหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาข้อสรุป และแนวคิดที่ได้จากเรื่อง

สื่อการเรียนการสอน

เนื้อเรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   - 1.1 การตั้งคำถามและตอบคำถาม
   - 1.2 การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
   - 1.3 ความตั้งใจในการอ่าน
   - 1.4 การรายงาน
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 3 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 7 - 9)

ความคิดรวบยอด

แผนภาพโครงเรื่องจะช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการเล่าเรื่องและเขียนเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. เขียนแผนภาพโครงเรื่องได้
2. ใช้แผนภาพโครงเรื่องในการเล่าเรื่องได้
3. ใช้แผนภาพโครงเรื่องในการเขียนเรื่องได้

เนื้อหา

เขียนแผนภาพโครงเรื่อง เล่าเรื่อง และเขียนเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนอ่านในใจบทเรียนเรื่องอยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เพื่อเป็นการทบทวนบทเรียน

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงเรื่อง เพื่อลำดับความคิดและแยกแยะประเด็นสำคัญของเรื่องได้

2. ครูแจกแผนภาพโครงเรื่อง ซึ่งทำเป็นใบงาน ดังนี้

ครอบครัวคือหน่วยย่อยของประเทศ

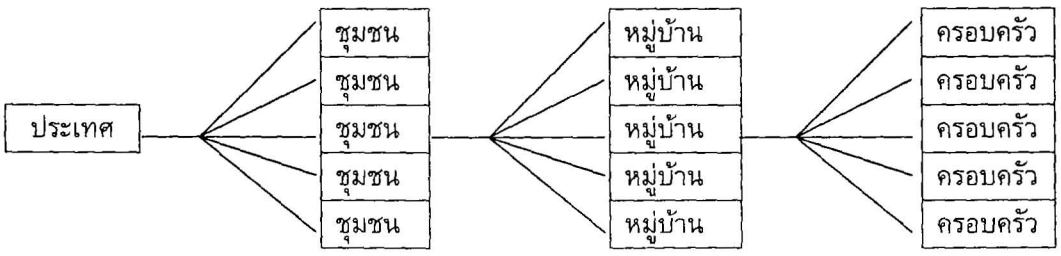

หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

สมาชิก	หน้าที่	
	สมัยก่อน	**ปัจจุบัน**
พ่อ	เป็นหัวหน้าครอบครัว หารายได้เลี้ยงครอบครัว	ประกอบอาชีพ ดูแลบ้าน เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนลูกให้ลูกได้รับการศึกษา
แม่	ดูแลบ้าน ดูแลความเป็นอยู่ของคนในบ้าน	ประกอบอาชีพ ดูแลบ้าน อบรมลูกให้ลูกได้รับการศึกษา
ลูก	ศึกษาเล่าเรียน ฝึกหัดทำงานการต่าง ๆ ช่วยงานบ้าน	ศึกษาเล่าเรียน ฝึกหัดทำงานการต่าง ๆ ช่วยงานบ้าน

หลักปฏิบัติของการอยู่ร่วมกัน

ทุกคน	
1. รับทบาทและรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ของตน 2. ยอมรับบทบาทและหน้าที่ของกันและกัน 3. รักใคร่กลมเกลียวกัน 4. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	
ผู้ใหญ่	**เด็ก**
1. อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ ความดี 2. ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความเมตตา เอ็นดู 3. เป็นแบบอย่างที่ดี	1. เคารพ เชื่อฟัง คิดตามอย่างมีเหตุผล 2. สุภาพ อ่อนน้อม 3. ดูแบบอย่าง และปฏิบัติตาม

หลักปฏิบัติในการสร้างฐานะครอบครัว

หลักปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติ	รู้จักแสวงหาทรัพย์	รู้จักใช้จ่ายแล้วเก็บรักษาทรัพย์
ผู้ใหญ่	1. ประกอบอาชีพสุจริต 2. ขยันขันแข็ง มานะ อดทน 3. เพียรพยายามไม่ย่อท้อ	1. ใช้จ่ายทรัพย์อย่างประหยัด 2. เลือกซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค ที่มีคุณภาพและมีคุณค่าตามความเหมาะสมและจำเป็น 3. ดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้ได้คงทน
เด็ก	1. หมั่นศึกษาเล่าเรียนเพื่อจะได้มีเครื่องมือสำหรับประกอบอาชีพที่ดีและสุจริตในภายหน้า 2. ขวนขวายหาความรู้จากผู้ใหญ่ จากการสังเกต การฝึกหัดช่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้	1. ใช้จ่ายทรัพย์อย่างประหยัด 2. บริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย 3. ใช้ของที่มีคุณภาพดีราคาไม่แพง 4. เก็บรักษาสิ่งของเครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ

3. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับวิธีการเขียนข้อมูลในแผนภาพโครงเรื่อง โดยให้อ่านเรื่องในบทเรียน แล้วแบ่งออกเป็นตอน ๆ ตามเหตุการณ์ของเรื่อง แล้วเติมข้อมูลลงในแผนภาพโครงเรื่อง

4. นักเรียนช่วยกันเติมข้อความในแผนภาพโครงเรื่อง ดังกล่าวข้างต้น

5. นักเรียนตรวจสอบแผนภาพโครงเรื่องจากบทเรียนอีกครั้งหนึ่งแล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

6. ครูให้นักเรียน 2 - 3 คน เล่าเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่อง

7. นักเรียนแต่ละคนเขียนเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่องโดยใช้ภาษาของนักเรียนเอง แล้วตรวจสอบกับบทเรียน เพื่อแก้ไขสำนวน ตัวสะกด การันต์ และเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์

8. นักเรียนคัดลอกข้อเขียนของตนเองลงสมุด

ขั้นสรุป

ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 3 โดยให้เขียนข้อความลงในช่องว่าง เช่น

1) ประเทศประกอบด้วยสังคมหน่วยย่อยที่สุด คือ.....

2) ครอบครัวดีมีสุข ต้องมีคนในครอบครัวที่.....

ฯลฯ

สื่อการเรียนการสอน

1. แผนภาพโครงเรื่องอยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข
2. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การเล่าเรื่อง
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจผลงาน

แผนการสอนที่ 4 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 10 - 12)

ความคิดรวบยอด

การรู้จักหลักเกณฑ์ทางภาษาในเรื่องลักษณะของคำบุพบท เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเขียนและการพูด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายความหมายของคำบุพบทได้
2. บอกชนิดของคำบุพบทได้ถูกต้อง

เนื้อหา

คำบุพบท

- บุพบทบอกสถานที่ ได้แก่ ใน บน ใต้ ที่ นอก ใกล้ ไกล
- บุพบทบอกความเป็นเจ้าของ ได้แก่ แห่ง ของ
- บุพบทบอกความเกี่ยวข้อง ได้แก่ กับ แก่ แด่ ต่อ เพื่อ สำหรับ ด้วย ทั้ง โดย ตาม ฯลฯ
- บุพบทบอกเวลา ได้แก่ เมื่อ ตั้งแต่ จน กระทั่ง แต่ ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนอ่านเรื่อง คำบุพบท จากความรู้ทางภาษาท้ายบทเรียน

ขั้นสอน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 6 - 7 คน อภิปรายและสรุปกฎเกณฑ์ทางภาษา ตามหัวข้อต่อไปนี้ แล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน เช่น
   - ความหมายของคำบุพบท
   - การนำไปใช้ ใช้อย่างไร
   - การแต่งประโยคโดยใช้คำบุพบท
2. ครูแจกใบงานให้นักเรียน แล้วให้แต่ละกลุ่มหาตัวอย่างคำบุพบทเขียนในตารางใบงานแล้วส่งครู

ใบงานเขียนคำบุพบทในตารางต่อไปนี้

คำบุพบท	ชนิด	ประโยค

3. ให้แต่ละกลุ่มอ่านคำ บุพบท ชนิด และประโยค จากใบงาน แล้วนำใบงานส่งครู

4 ให้นักเรียนแต่งประโยคจากคำบุพบท เช่นคำว่า แก่ กับ เพื่อ สำหรับ ตาม ท่อง ฯลฯ

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนสรุปความหมาย ชนิด และการนำไปใช้ของคำบุพบท
2. ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 5 โดยให้เลือกคำบุพบทเติมในช่องว่างให้ถูกต้อง เช่น

1) เราข้ามแม่น้ำ <u>โดย</u> เรือ

2) ถาดใบนี้ทำ<u>ด้วย</u> พลาสติก

ก. ด้วย ข. บน ค. โดย ง. แก่

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข
2. บัตรคำ
3. แผนภูมิคำ (ใบงาน)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 ตอบคำถาม
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 5 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 13 - 15)

ความคิดรวบยอด

การรู้จักหลักเกณฑ์ทางภาษาในเรื่องลักษณะของคำสันธาน เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเขียนและการพูด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายความหมายของคำสันธานได้
2. บอกชนิดของคำสันธานได้ถูกต้อง

เนื้อหา

คำสันธาน

- คำสันธานเชื่อมประโยคที่มีเนื้อความคล้อยตามกัน ได้แก่ ก็ กับ และ ครั้น...ก็ ครั้น...จึง ฯลฯ
- คำสันธานเชื่อมประโยคที่มีเนื้อความขัดแย้งกัน ได้แก่ แต่ แต่ว่า แต่...ก็ ถึง...ก็
- คำสันธานเชื่อมประโยคที่มีเนื้อความเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ หรือ มิฉะนั้น หรือไม่ก็ ไม่...ก็
- คำสันธานเชื่อมประโยคที่มีใจความเป็นเหตุเป็นผลกัน ได้แก่ จึง ดังนั้น ฉะนั้น เหตุเพราะ เหตุว่า เพราะฉะนั้น...จึง ฉะนั้น...จึง ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

นักเรียนอ่านเรื่อง คำสันธาน จากความรู้ทางภาษาท้ายบทเรียน

ขั้นสอน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 6 - 7 คน อภิปรายและสรุปกฎเกณฑ์ทางภาษาตามหัวข้อต่อไปนี้ แล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน เช่น
   - ความหมายของคำสันธาน
   - การนำไปใช้ ใช้อย่างไร
   - การแต่งประโยคโดยใช้คำสันธาน
2. ครูแจกใบงานให้นักเรียน แล้วให้แต่ละกลุ่มหาตัวอย่าง คำสันธาน เขียนในตารางใบงานที่ครูแจกให้แล้วนำส่งครู

ใบงาน เขียนคำสันธานในตารางต่อไปนี้

คำสันธาน	ชนิด	ประโยค

ขั้นสรุป

ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 7 โดยให้เลือกคำสันธานมาเติมในช่องว่างให้เหมาะสม ตัวอย่างเช่น

1) เธอมาเรียน หรือ มาเล่น
(เพราะ ถ้า หรือ)

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข
2. แผนภูมิคำ
3. แถบประโยค

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 6 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 16 - 18)

ความคิดรวบยอด

การรู้จักหลักเกณฑ์ทางภาษาในเรื่องลักษณะของคำอุทาน เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเขียนและการพูด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายความหมายของคำอุทานได้
2. บอกชนิดของคำอุทานได้ถูกต้อง

เนื้อหา

คำอุทาน

- อุทานแสดงความสงสัย ได้แก่ เอ๊ะ!
- อุทานแสดงความดีใจ ได้แก่ ไชโย!
- อุทานแสดงความเจ็บปวด ได้แก่ โอ๊ย!
- อุทานแสดงความสงสาร ได้แก่ โธ่!
- อุทานแสดงความแปลกใจ ได้แก่ โอ้โฮ!

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

นักเรียนอ่านเรื่อง คำอุทาน จากความรู้ทางภาษาท้ายบทเรียน

ขั้นสอน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 6 - 7 คน อภิปรายและสรุปกฎเกณฑ์ทางภาษาตามหัวข้อต่อไปนี้ แล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน เช่น
   - ความหมายของคำอุทาน
   - การนำไปใช้ ใช้อย่างไร
   - การแต่งประโยคโดยใช้คำอุทาน
2. ครูแจกใบงานให้นักเรียน แล้วให้แต่ละกลุ่มหาตัวอย่าง คำอุทาน เขียนในตารางใบงานแล้วนำส่งครู

คำอุทาน เขียนคำในตารางต่อไปนี้

คำอุทาน	ชนิด	ประโยค

ขั้นสรุป

ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 8 เรื่อง การเติมคำอุทานให้เหมาะสม ตัวอย่างเช่น

1) <u>โอ้โฮ !</u> วันนี้ตื่นแต่เช้าจะไปไหนกันจ๊ะ
2) <u>โอ๊ย !</u> ปวดฟันจริง

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข
2. แผนภูมิคำ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 7 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 19 - 21)

ความคิดรวบยอด

ความรู้เรื่องการใช้อักษรย่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการอ่านและการเขียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถเขียนอักษรย่อได้ถูกต้อง

เนื้อหา

การใช้อักษรย่อ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำแผนภูมิเพลง คำย่อ มาติดบนกระดานดำ จากนั้นครูเปิดเครื่องบันทึกเสียง เพื่อให้นักเรียนร้องตามจังหวะพร้อม ๆ กัน

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนเขียนอักษรย่อบนกระดานดำ โดยการยกตัวอย่างคำที่นักเรียนใช้บ่อย ๆ เช่น วัน เดือน โรงเรียน
2. ให้นักเรียนอ่านตัวอย่างอักษรย่อในหนังสือเรียน และฝึกการอ่านที่ถูกต้อง คือ ต้องอ่านเต็มคำ
3. แบ่งกลุ่มนักเรียน หาอักษรย่อจากหนังสือพิมพ์ พร้อมทั้งส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้น แล้วรวบรวมเขียนเป็นแผนภูมิติดไว้ในชั้นเรียน

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 10 เรื่อง การเขียนชื่อเต็มของอักษรย่อ ตัวอย่างเช่น

1) ก.พ. <u>กุมภาพันธ์</u>
2) ครม. <u>คณะรัฐมนตรี</u>

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข
2. หนังสือพิมพ์
3. บัตรคำที่ใช้อักษรย่อ
4. แผนภูมิเพลง คำย่อ
5. เทปบันทึกเสียง แถบบันทึกเสียง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การรายงาน
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 8 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 22 - 24)

ความคิดรวบยอด

การมีความรู้เรื่องการใช้ถ้อยคำสำนวนจะทำให้นักเรียนใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการฟัง พูด อ่าน เขียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนได้เหมาะสมกับข้อความหรือเหตุการณ์ได้

เนื้อหา

การเลือกใช้ถ้อยคำสำนวน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนอ่านเรื่อง การเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนจากหนังสือแล้วให้นักเรียนช่วยกันทายภาพปริศนาที่ครูชูให้ดู เพื่อทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวนภาษา

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน ค้นคว้าถ้อยคำสำนวนจากหนังสือเรียนในบทต่าง ๆ ที่เรียนมาแล้ว จากนั้นให้นักเรียนรวบรวมนำมาเขียนแผนภูมิและนำมาแต่งประโยค
2. ครูนำบัตรคำสำนวน จำนวน 5 สำนวน มาให้นักเรียนทุกคนแต่งเป็นเรื่องราวตามจินตนาการของนักเรียน
3. นักเรียนทุกคนออกมาอ่านเรื่องราวที่แต่งขึ้นให้เพื่อนฟัง ครูเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นสรุป

ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 11 เรื่อง การเขียนสำนวนภาษาและความหมายแล้วแต่งประโยค

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข
2. หนังสือสำนวนไทย
3. บัตรคำสำนวน
4. ภาพปริศนา 5 ภาพ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 9 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 25 - 27)

ความคิดรวบยอด

การเขียนข้อความที่มีความยาว 1 - 2 ย่อหน้า เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเขียนทั่วไป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถเขียนเรื่องตามที่กำหนดให้ได้

เนื้อหา

การเขียนเรื่องที่มีความยาว 1 - 2 ย่อหน้า ตามรูปแบบที่กำหนดให้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำตัวอย่างการเขียนข้อความที่มีความยาว 1 - 2 ย่อหน้า มาติดบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนสังเกตรูปแบบการเขียน วิเคราะห์รูปแบบการเขียน ซึ่งมีประโยคใจความสำคัญอยู่ตอนต้นย่อหน้า

ขั้นสอน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนเขียนเรื่องที่มีความหมาย 1 - 2 ย่อหน้า ตามรูปแบบ คือ

1.1 นักเรียนใช้หัวข้อเดิมจากตัวอย่างที่ครูนำมาให้ดู แล้วเขียนใหม่โดยกำหนดที่วางประโยคใจความสำคัญเอง

1.2 นักเรียนช่วยกันเลือกหัวข้อสำหรับเขียนเรื่อง โดยครูกำหนดให้กลุ่มต่าง ๆ เขียนประโยคใจความสำคัญไว้ที่ใดที่หนึ่งในย่อหน้า

1.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันศึกษาหาข้อมูลและช่วยกันเรียบเรียง โดยครูช่วยให้คำปรึกษาแนะนำ

2. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเรื่องที่เขียนแล้วมาอ่านให้เพื่อนฟัง

ขั้นสรุป

ครูมอบหมายแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 12 โดยการเขียนเรื่อง "เมื่อฉันไปซื้อของ" ตามหัวข้อที่กำหนดและวาดภาพประกอบ

หัวข้อที่ 1 เวลาและสถานที่ที่ไป
หัวข้อที่ 2 รายการของที่ต้องการ
หัวข้อที่ 3 วิธีการเลือกซื้อ
หัวข้อที่ 4 รายการของที่ซื้อได้

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างผลงานการเขียนข้อความที่มีความยาว 1 - 2 ย่อหน้า
2. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษาเล่ม 1 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 ความตั้งใจทำงาน
   1.2 ความสนใจในการอ่าน
   1.3 การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน

แผนการสอนที่ 10 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 4 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข เวลา 3 คาบ (คาบที่ 28 - 30)

ความคิดรวบยอด

การอ่านบทร้อยกรองนอกจากจะช่วยให้ผู้ฟังเห็นความไพเราะของภาษาแล้วยังทำให้ผู้ฟังได้ข้อคิดจากบทร้อยกรองอีกด้วย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้
2. อ่านจับใจความสำคัญได้
3. สรุปข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

บทร้อยกรองเรื่อง ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ จากหนังสือเรียนภาษาไทย หน้า 94 - 95

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนอ่านออกเสียงธรรมดาจากบทร้อยกรอง เรื่อง ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญพร้อมกันทั้งชั้น และแนะนำถึงการอ่านออกเสียงคำต่าง ๆ ให้ชัดเจนและถูกต้องเพื่อความไพเราะแก่ผู้ฟัง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนอ่านคำยากในบทร้อยกรองจากบัตรคำจนคล่อง เช่น มวล มนุษย์ เปรื่อง ปรีชาเชี่ยว แฮ กิจ สอดส่อง เพียบ ฯลฯ
2. ครูอ่านให้นักเรียนฟังเป็นจังหวะด้วยเสียงธรรมดา
3. ครูอ่านทำนองเสนาะโคลงสี่สุภาพและกาพย์ยานี 11 ให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนสังเกตความแตกต่างของจังหวะ
4. นักเรียนอ่านออกเสียงตามครูเป็นจังหวะ ด้วยเสียงธรรมดาและอ่านเป็นทำนองเสนาะ
5. นักเรียนฝึกอ่านเป็นทำนองเสนาะคนละวรรค หรือคนละบท
6. แบ่งกลุ่มนักเรียนช่วยกันหาความหมายของคำศัพท์ในบทร้อยกรอง เขียนความหมายบทร้อยกรอง โดยครูแบ่งให้เขียนกลุ่มละ 1 บท แต่ละกลุ่มรายงานความหมายของบทที่ได้รับมอบหมายแล้วช่วยกันสรุปรวมทั้งหมด

ขั้นสรุป

1. นักเรียนสรุปข้อคิดที่ได้จากบทร้อยกรอง
2. ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 15 เรื่องการเขียนความหมายของคำ ตัวอย่างเช่น

ปรีชา หมายความว่า.....

เสาะ หมายความว่า.....

วิทยา หมายความว่า.....

ฯลฯ

3. ทำแบบฝึกหัดที่ 4 ข้อ 3 เรื่อง การตอบคำถามจากบทร้อยกรอง ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ

สื่อการเรียนการสอน

1. แผนภูมิบทร้อยกรองเรื่อง "ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ"
2. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง อยู่กันอย่างไรให้เป็นสุข
2. บัตรคำ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอ่าน
   1.2 การร่วมกิจกรรม
   1.3 การรายงาน
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 11 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 31 - 33)

ความคิดรวบยอด

การทำงานใด ๆ ก็ตาม ถ้าผู้กระทำมีความกตัญญู รู้จักวางแผน มีความรอบคอบ และมีวินัย การทำงานนั้นย่อมประสบความสำเร็จ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อ่านบทเรียนได้
2. ตั้งคำถามจากบทเรียนได้
3. ตอบคำถามจากบทเรียนได้
4. เล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ได้

เนื้อหา

บทเรียนเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำรูปภาพตัวละครในเรื่อง รามเกียรติ์ มาให้นักเรียนดูแล้วสนทนากับนักเรียนในเรื่องประวัติความเป็นมาของเรื่อง รามเกียรติ์

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนอ่านออกเสียงคำที่กำหนดให้จากบัตรคำ ได้แก่ วรรณคดี โปรดเกล้าฯ พระนารายณ์ อวตาร อภิเษก ราชาภิเษก พระมเหสี ผนวช เพลา พระราชสาสน์ เสนา ฉัตร กริ้ว อนุชา ยุทธวิธี ฯลฯ พร้อมทั้งให้นักเรียนแต่ละคนบอกความหมายของคำ
2. ให้นักเรียนอ่านบทเรียน เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร โดยการอ่านสำรวจด้วยการอ่านเร็ว อ่านข้าม และการกวาดสายตา เพื่อจับประเด็นสำคัญของเรื่อง
3. นักเรียนช่วยกันตั้งคำถาม หลังจากนั้นครูนำคำถามที่นักเรียนตั้งขึ้นมาเขียนบนกระดานดำ เช่น
   - ตัวละครในเรื่องมีใครบ้าง
   - เนื้อเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร
   - เหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นที่ไหน

ฯลฯ

4. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 -6 คน ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายประเด็นปัญหาที่เขียนไว้บนกระดานดำ ประเด็นปัญหา เช่น

- เหตุใดพิเภกจึงไปช่วยพระรามซึ่งเป็นฝ่ายตรงกันข้าม
- ทำไมทศกัณฐ์จึงป้องกันฉัตรไว้ไม่ได้

ขั้นสรุป

ให้แต่ละกลุ่มรายงานผลการอภิปรายตามหัวข้อหน้าชั้นเรียน เพื่อหาข้อสรุปและแนวคิดที่ได้จากเรื่อง

สื่อการเรียนการสอน

1. เนื้อเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร
2. บัตรคำ
3. กระเป๋าผนัง
4. แถบประโยค

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   - 1.1 การอ่าน
   - 1.2 การตั้งคำถาม
   - 1.3 การตอบคำถาม
   - 1.4 การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 12 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 34 - 36)

ความคิดรวบยอด

แผนภาพโครงเรื่องจะช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการเล่าเรื่องและเขียนเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. เล่าเรื่องจากหนังสือเรียนหน้า 98 - 113 ได้
2. เขียนแผนภาพโครงเรื่องได้

เนื้อหา

1. หนังสือเรียนหน้า 98 - 113
2. เล่าเรื่อง เขียนแผนภาพโครงเรื่อง และเขียนเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ให้นักเรียนดูภาพจากหนังสือเรียนภาษาไทย หน้า 97, 99, 101, 103, 105, 107, 109, 111, 113 ครูและนักเรียนสนทนาร่วมกันจากเหตุการณ์ในภาพ

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนช่วยกันพิจารณาโครงเรื่องว่าควรจะแบ่งออกเป็นกี่ตอน หรือกี่เหตุการณ์ เช่น

เหตุการณ์ที่ 1	ความเดิมของเรื่อง
เหตุการณ์ที่ 2	ทศกัณฐ์ยกฉัตรบังแสงอาทิตย์
เหตุการณ์ที่ 3	สุครีพอาสาพระรามไปหักฉัตร
เหตุการณ์ที่ 4	สุครีพหักฉัตร

2. แจกใบงานแผนภาพโครงเรื่องให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม แล้วอธิบายให้ฟัง
3. นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันเติมข้อความในแผนภาพโครงเรื่อง แล้วนำมารายงานหน้าชั้นเรียน
4. นักเรียนช่วยกันพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อความในแผนภาพโครงเรื่อง ตามข้อเสนอแนะของครู

ใบงานแผนภาพโครงเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

ตัวละครสำคัญ :

ตัวละครที่เป็นตัวประกอบ :

เรื่องเกิดที่ไหน :

เรื่องเกิดเวลาใด :

ปัญหาที่เกิดในเรื่อง :

1.

2.

เหตุการณ์ที่ 1. ความเดิมของเรื่อง

สถานที่และตัวละคร :

ปัญหา :

การกระทำ :

ผลของการกระทำ :

เหตุการณ์ ที่ 2. ทศกัณฐ์ยกฉัตรบังแสงอาทิตย์

สถานที่และตัวละคร :

ปัญหา :

การกระทำ :

ผลของการกระทำ :

ฯลฯ

ขั้นสรุป

ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 5 ข้อ 3 โดยให้เขียนย่อเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร
2. แผนภาพโครงเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การเล่าเรื่อง
   1.2 การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 13 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 37 - 39)

ความคิดรวบยอด

คำราชาศัพท์เป็นถ้อยคำที่ใช้ตามลำดับชั้นของบุคคล การรู้คำราชาศัพท์ทำให้เข้าใจความหมายและใช้ภาษาได้ถูกต้องทั้งการพูดและการเขียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. บอกคำนาม ที่เป็นคำราชาศัพท์ได้
2. บอกคำสรรพนาม ที่เป็นคำราชาศัพท์ได้
3. บอกคำกริยา ที่เป็นคำราชาศัพท์ได้

เนื้อหา

คำราชาศัพท์ จากหนังสือเรียนภาษาไทยเล่ม 1 หน้า 119 - 121

- คำนามราชาศัพท์
- คำสรรพนามราชาศัพท์
- คำกริยาราชาศัพท์

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำข่าวในสำนักพระราชวังจากหนังสือพิมพ์มาอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความหมายของคำราชาศัพท์

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนอ่านความรู้ทางภาษาท้ายบทเรียนเรื่อง คำราชาศัพท์ ทั้งคำนามราชาศัพท์ สรรพนามราชาศัพท์ และกริยาราชาศัพท์ จากหนังสือแบบเรียนภาษาไทย หน้า 11 9 - 121
2. ครูให้นักเรียนออกมาเขียนคำราชาศัพท์บนกระดานดำ โดยครูเป็นผู้กำหนดคำให้เขียน ใครเขียนได้ถูกต้องจะเป็นผู้ชนะ เช่น พระพักตร์ พระโอษฐ์ พระราชทาน ฉลองพระองค์ พระหัตถ์ พระหทัย ข้าพระพุทธเจ้า ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท เสวยราชย์ ประสูติ ฯลฯ
3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มค้นหาคำราชาศัพท์เพิ่มเติม พร้อมกับเขียนความหมายด้วย
4. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารายงานคำราชาศัพท์ที่ค้นคว้ามาให้เพื่อน ๆ ฟัง

ขั้นสรุป

ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด โดยให้นักเรียนอ่านคำที่ครูกำหนดให้แล้วเขียนคำลงในช่องว่างตามชนิดของคำ ตัวอย่างเช่น พระเนตร พระทนต์ ข้าพระพุทธเจ้า ประทับ ถวาย ฉลองพระองค์ พระอัยกา ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท เสวย พระองค์ ฯลฯ

คำนาม	คำสรรพนาม	คำกริยา
1. พระเนตร	1. ข้าพระพุทธเจ้า	1. ประทับ
2. พระทนต์	2. ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท	2. ถวาย
3. ฉลองพระองค์	3. พระองค์	3. เสวย
4. พระอัยกา		

สื่อการเรียนการสอน

1. ประกาศของสำนักพระราชวังจากหนังสือพิมพ์
2. บัตรคำราชาศัพท์
3. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตอบคำถาม
   1.2 ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 14 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 40 - 42)

ความคิดรวบยอด

การอ่านออกเสียงกลอนบทละคร นอกจากจะทำให้เห็นความไพเราะของภาษาแล้ว ยังเป็นการช่วยสืบทอดวัฒนธรรมในการอ่านทำนองเสนาะ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถอ่านบทร้อยกรองประเภทกลอนบทละครได้ถูกต้อง

เนื้อหา

กลอนบทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร จากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 หน้า 100 -113

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูเปิดเครื่องบันทึกเสียงการอ่านทำนองเสนาะกลอนบทละครให้นักเรียนฟังแล้วสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการอ่านกลอนบทละคร
2. ให้นักเรียนอ่านความรู้ทางภาษาท้ายบทเรียน เรื่อง การอ่านบทร้อยกรองประเภทกลอนบทละคร

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนสังเกตและทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของกลอนบทละครและวิธีอ่าน
2. นักเรียนสังเกตและฝึกอ่านกลอนบทละครเรื่องอื่น ๆ ที่ครูและเพื่อนช่วยกันหามา
3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วฝึกอ่านกลอนบทละครในบทเรียนจนคล่อง

ขั้นสรุป

ครูสรุปผลการอ่านบทละครของนักเรียน พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

สื่อการเรียนการสอน

1. เครื่องบันทึกเสียง แถบบันทึกเสียงการอ่านกลอนบทละคร
2. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอ่าน
   1.2 การร่วมกิจกรรมกลุ่ม

แผนการสอนที่ 15 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 43 - 45)

ความคิดรวบยอด

การคัดลายมือเป็นการฝึกให้นักเรียนทำงานอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยและประณีต

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถเขียนคำและข้อความได้ถูกต้องสวยงาม และมีระเบียบ

เนื้อหา

บทร้อยกรอง เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร จากหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 หน้า 100, 112

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำตัวอย่างการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด และครึ่งบรรทัดมาให้นักเรียนดูแล้วสนทนาเกี่ยวกับหลักของเรื่องการคัดลายมือ ได้แก่ การนั่ง การวางสมุด การจับดินสอ

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนคัดบทร้อยกรองตัวบรรจงเต็มบรรทัด จากหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 หน้า 100
2. ให้นักเรียนคัดบทร้อยกรองตัวบรรจงครึ่งบรรทัด จากหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 หน้า 112
3. เมื่อคัดเสร็จแล้วให้นำมาส่งครูตรวจ

ขั้นสรุป

ครูสรุปผลการคัดลายมือของนักเรียนว่าคัดได้สวยงาม สะอาดถูกต้องเป็นระเบียบเรียบร้อยเพียงใด

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร
2. ตัวอย่างการคัดลายมือ

การวัดและประเมินผล

ตรวจสมุดคัดลายมือของนักเรียนทุกคน โดยพิจารณาจากความถูกต้อง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด และความสวยงาม

แผนการสอนที่ 16 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 46 - 48)

ความคิดรวบยอด

การอ่านคำศัพท์ และการรู้ความหมายของคำศัพท์ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการอ่านบทเรียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงบทเรียนได้ถูกต้อง

เนื้อหา

คำศัพท์จากบทเรียนเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร จากหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 หน้า 115 - 118

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูอ่านคำยากในบทเรียนซึ่งเป็นบทร้อยกรอง เช่น ท้าวทศพักตร์ วานร องอาจ อหังการณ์ ไฟกัลป์ ฤทธิ์รงค์ อัยการ รังสรรค์ รณรงค์ โลกันตร์ เขาพระเมรุ ธรณี อัญชลี สนับเพลา อลงการ์ เครื่องมาศ ฯลฯ โดยให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามครูพร้อมกัน

ขั้นสอน

1. ครูเขียนกลอนบทละครบนกระดานดำ ตั้งแต่ อันทศเศียรกุมภัณฑ์... จนถึง ตลอดจนกองทัพพลับพลาชัย แล้วให้นักเรียนฝึกอ่านเป็นทำนองเสนาะตามครูอีกครั้ง
2. ให้นักเรียนอ่านเองเป็นกลุ่มและอ่านทีละคน
3. นักเรียนช่วยกันกำหนดกฎเกณฑ์ในการอ่านออกเสียง ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและกลอนบทละคร เช่น
   - ความถูกต้องชัดเจน
   - แบ่งวรรคตอนถูกต้อง
   - ความคล่องแคล่วในการอ่าน ไม่อ่านตะกุกตะกัก ไม่อ่านตู่ตัว ไม่อ่านยานคาง
   - ใช้น้ำเสียงในการอ่านเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน
   - อ่านทำนองเสนาะกลอนบทละครได้ถูกต้อง
   - มีท่าทางเหมาะสมขณะอ่าน
4. ให้นักเรียนอ่านทีละคน และให้เพื่อนวิจารณ์การอ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมาย โดยให้แต่งประโยคจากคำยากที่ครูกำหนดให้ เช่น รณรงค์ วานร เขาพระเมรุ สนับเพลา

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ
2. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอ่าน
   1.2 การร่วมกิจกรรม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 17 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 49 - 51)

ความคิดรวบยอด

การอภิปรายเป็นการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อหาข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผล

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

1. อภิปรายเรื่องที่อ่านได้
2. สรุปข้อคิดจากเรื่องในบทเรียนได้

เนื้อหา

การอภิปรายและสรุปข้อคิดเห็นจากเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร จากหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 หน้า97 -113

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูและนักเรียนช่วยกันทบทวนถึงหลักเกณฑ์ในการอภิปรายที่ดีว่ามีอะไรบ้าง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องจากบทเรียน เช่น
   - ความเป็นไปได้ที่ยักษ์กับคนจะรบกัน
   - ฉัตรแก้วไม่น่าบังแสงอาทิตย์ได้หมด
   - สุครีพไม่น่าเข้าถึงทศกัณฐ์ได้ง่ายดาย
2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะนิสัย การประพฤติ ปฏิบัติของตัวละคร เช่น พระราม ทศกัณฐ์ สุครีพ
3. ให้นักเรียนสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ทั้งหมดโดยใช้เหตุผลและความน่าจะเป็นไปได้

ขั้นสรุป

1. นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากบทเรียน ซึ่งเรื่องนี้อาจสรุปได้ว่า "ธรรมย่อมชนะอธรรม"

2. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 5 ข้อ 9 โดยเขียนแผนภาพโครงเรื่องตามแนวคิดที่ครูกำหนดให้

แนวคิดของเรื่อง : .....

แผนภาพโครงเรื่อง : .....

ตัวละคร : .....

สถานที่ : .....

เวลา : .....

เหตุการณ์ที่ 1 : .....

เหตุการณ์ที่ 2 : .....

เหตุการณ์ที่ 3 : .....

ผลสุดท้ายของเรื่อง : .....

ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง : .....

สื่อการเรียนการสอน

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 อภิปราย
   1.2 การสรุปข้อคิดจากเรื่อง
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 18 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 52 - 54)

ความคิดรวบยอด

การอภิปรายเป็นการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อหาข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผล

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

1. อภิปรายเรื่องที่อ่านได้
2. สรุปข้อคิดจากเรื่องในบทเรียนได้

เนื้อหา

การอภิปรายและสรุปข้อคิดเห็นจากเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร จากหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 หน้า 97 - 113

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะนิสัย การประพฤติปฏิบัติของตัวละครในเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม และให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ จากเนื้อเรื่องทั้งหมดโดยใช้เหตุผลและความน่าจะเป็นไปได้ แล้วรายงานหน้าชั้นเรียน
2. ครูและเพื่อนวิจารณ์การพูด ชี้ข้อบกพร่อง และให้ข้อเสนอแนะ
3. ให้นักเรียนทุกคนจดบันทึกผลการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม

ขั้นสรุป

ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด โดยให้นักเรียนเขียนสรุปข้อคิดที่ได้จากบทเรียน เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

สื่อการเรียนการสอน

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่องรามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอภิปราย
   1.2 การสรุปข้อคิดจากเรื่อง
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 19 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 55 - 57)

ความคิดรวบยอด

การเขียนอธิบายความคิดเชิงเหตุผล เป็นการฝึกใช้เหตุผลประกอบความคิด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถเขียนอธิบายความคิดเชิงเหตุผลได้

เนื้อหา

การเขียนอธิบายความคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำตัวอย่างการเขียนอธิบายความคิดเชิงเหตุผลมาอ่านให้นักเรียนฟัง เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนของนักเรียนต่อไป

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนตั้งคำถามจากเรื่องที่ขึ้นต้นด้วยทำไม (คำถามที่ส่งเสริมความคิด) เช่น
   - ทำไมสุครีพจึงอาสาพระรามไปหักฉัตร
   - ทำไมทศกัณฐ์ไม่ยอมคืนนางสีดา
   - ทำไมทศกัณฐ์จึงนำฉัตรบังแสงอาทิตย์
2. นักเรียนเขียนตอบคำถามโดยใช้เหตุผลประกอบ เช่น
   - สาเหตุที่สุครีพอาสาพระรามไปหักฉัตรแก้วในกรุงลงกาเพราะสุครีพมีความจงรักภักดีต่อพระราม

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 5 ข้อ 10 เรื่องการเขียนบทสนทนาของตัวละคร ให้ตัวละครแสดงเหตุผลประกอบความคิด ตัวอย่างเช่น

สุครีพกับทศกัณฐ์ : เมื่อสุครีพใช้เท้าคีบมงกุฎทศกัณฐ์ไว้ได้แล้ว
สุครีพ : .....
ทศกัณฐ์ : .....

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างการเขียนอธิบายเชิงเหตุผล
2. แบบฝึกหัดภาษาไทย จากหนังสือแบบฝึกหัดภาษาไทย เล่ม 1 หน้า 63

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การตั้งคำถาม
   1.2 การตอบคำถาม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 20 (กลุ่มควบคุม)

วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เนื้อหา บทที่ 5 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร เวลา 3 คาบ (คาบที่ 58 - 60)

ความคิดรวบยอด

การอ่านบทร้อยกรองนอกจากจะทำให้ผู้ฟังเข้าถึงรสและเห็นความไพเราะของภาษาแล้ว ยังช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนี้แล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

1. อ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้
2. จับใจความสำคัญจากเนื้อเรื่องที่อ่านได้
3. สรุปข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้
4. เขียนแสดงความรู้สึกได้
5. คัดบทร้อยกรองได้

เนื้อหา

อ่านบทร้อยกรองเรื่อง ศรีธนญชัย ตอน หลอกให้ลงน้ำ และตอนช้างเผือกงาดำ จากหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 หน้า 124 - 125

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูเปิดเครื่องบันทึกเสียงการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนจากการอ่านเมื่อครั้งที่แล้วให้นักเรียนฟัง แล้วสนทนาเกี่ยวกับเรื่องการอ่านทำนองเสนาะ

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนฝึกอ่านบทร้อยกรองเป็นจังหวะด้วยเสียงธรรมดาและอ่านทำนองเสนาะ
2. นักเรียนค้นหาคำยากจากเรื่อง ชลธี อัญชลี กลเม็ด เคล็ด ภูบาล โองการ เล่ห์กล สมเด็จจอมนรินทร์ ภูธร ฯลฯ และฝึกอ่านพร้อมทั้งหาความหมายจากพจนานุกรม
3. นักเรียนอ่านบทร้อยกรองและจับใจความสำคัญ
4. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปรายเรื่องในประเด็นต่อไปนี้
   - ทำไมศรีธนญชัยจึงชนะพระราชา
   - ช้างเผือกงาดำมีจริงหรือไม่ เพราะเหตุใด

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนสรุปข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน เช่น การใช้สติปัญญา ไหวพริบ ช่วยให้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้สำเร็จ

2. ให้นักเรียนเขียนแสดงความรู้สึกอย่างสั้น ๆ ว่านักเรียนชอบอ่านเรื่องของศรีธนญชัยหรือไม่ เพราะเหตุใด

3. ให้นักเรียนคัดบทร้อยกรองลงสมุด

4. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 5 ข้อ 13 โดยการย่อเรื่อง ศรีธนญชัย ตอน หลอกให้ลงน้ำเป็นร้อยแก้ว

สื่อการเรียนการสอน

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียงการอ่านทำนองเสนาะ
3. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา เล่ม 1 เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สุครีพหักฉัตร
4. พจนานุกรม

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
   1.1 การอ่าน
   1.2 การสรุปข้อคิดจากเรื่อง
   1.3 การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก ค

- แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน
- แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 **จำนวน 40 ข้อ** **เวลา 60 นาที**

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก คือ ก ข ค ง จำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน ใช้เวลา 60 นาที ให้นักเรียนตอบคำถามให้ครบทุกข้อ
2. ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้แล้วตอบคำถาม โดยพิจารณาข้อความที่อ่านเป็นหลัก
3. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วเขียนเครื่องหมาย (X) ลงในช่อง ☐ ของตัวเลือกในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0				X

4. ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ง เป็นข้อ ก ให้ทำดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0	X			~~X~~

5. หากนักเรียนมีข้อสงสัยใด ๆ ให้ถามผู้ควบคุมการสอบ

::::::::: ขอให้นักเรียนทุกคนโชคดี **:::::::::**

คำชี้แจง อ่านบทประพันธ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 1 – 2

"สติคือหางเสือ	ถือท้ายเรือไว้ให้เที่ยง
ถือไว้อย่าให้เอียง	ตัดแล่นเลี่ยงข้ามคงคา"

1. "หางเสือ" เปรียบได้กับส่วนใดของรถยนต์

   ก. เกียร์ ข. คันเร่ง

   ค. ห้ามล้อ ง. พวงมาลัย

2. ใจความสำคัญของบทประพันธ์นี้คืออะไร

   ก. ควรใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต

   ข. ควรใช้สติปัญญาในการศึกษาเล่าเรียน

   ค. ควรใช้ความเพียรพยายามในการทำงาน

   ง. ควรใช้ความเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 3

"คืนส่งท้ายปีเก่า มีรายการโทรทัศน์จนถึงสองยาม ฉันยังทนนั่งดูทั้งที่พรุ่งนี้ฉันต้องตื่นเวลาย่ำรุ่งเพื่อไปใส่บาตร"

3. เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในวันใด

   ก. 1 มกราคม ข. 31 มกราคม

   ค. 1 ธันวาคม ง. 31 ธันวาคม

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 4 – 5

"แคโรทีน เป็นสารสีเหลืองแสดซึ่งมีอยู่ในผักผลไม้ การกินแคโรทีนเพิ่มขึ้นช่วยลดอัตราการเป็นมะเร็งในหลายส่วนของร่างกาย แคโรทีนเป็นแหล่งเกิดของวิตามินเอ นั่นคือ ร่างกายสามารถนำแคโรทีนไปเปลี่ยนเป็นวิตามินเอได้ จึงพลอยป้องกันโรคตาบอด เพราะขาดวิตามินเอได้ด้วย"

4. จากเรื่องที่อ่าน หากนักเรียนขาดสารแคโรทีน นักเรียนควรจะเลือกรับประทานผักและผลไม้ในข้อใด

   ก. ฟักเขียว น้อยหน่า ข. ฟักทอง มะละกอ

   ค. แตงกวา ลางสาด ง. ผักคะน้า มะพร้าว

5. ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อะไรในการเขียนเรื่องนี้

ก. ต้องการแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักแคโรทีน

ข. ต้องการให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าของแคโรทีน

ค. ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับผักผลไม้ที่มีแคโรทีน

ง. ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและประโยชน์ของแคโรทีน

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 6 – 7

> "จากช่องจำหน่ายตั๋วที่สถานีรถไฟหัวลำโพง มีแถวยาวเหยียดของผู้โดยสารที่ทุกคนภาวนาตรงกันขอให้ตนได้เขยิบเข้าไปซื้อตั๋วเร็ว ๆ"

6. ที่ช่องจำหน่ายตั๋วมีสภาพเป็นเช่นไร

ก. การซื้อตั๋วชุลมุนวุ่นวาย ข. ผู้โดยสารยืนเรียงแถวยาว

ค. ผู้โดยสารต่างเห็นแก่ตัว ง. มีผู้คนเบียดเสียดยัดเยียด

7. ในที่สุดเหตุการณ์นี้จะเป็นเช่นไร

ก. ผู้โดยสารทุกคนได้ตั๋ว ข. มีจำนวนผู้โดยสารน้อยลง

ค. ผู้โดยสารรีบเข้าแถวใหม่ ง. ทุกคนภาวนาน้อยลง

คำชี้แจง อ่านบทประพันธ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 8 – 9

"สักวาหวานอื่นมีหมื่นแสน	ไม่เหมือนแม้นพจมานที่หวานหอม
กลิ่นประเทียบเปรียบดวงพวงพยอม	อาจจะน้อมจิตโน้มด้วยโลมลม
แม้นล้อลามหยามหยาบไม่ปลาบปลื้ม	ดังดูดดื่มบรเพ็ดต้องเข็ดขม
ผู้ดีไพร่ไม่ประกอบชอบอารมณ์	ใครฟังลมเมินหน้าระอาเอย"

8. บทสักวานี้ให้คติตรงกับข้อใด

ก. พูดง่ายฟังยาก ข. พูดดีเป็นศรีแก่ปาก

ค. เค็มยิ่งกว่าเกลือ ง. อดเปรี้ยวไว้กินหวาน

9. "ลม" ในบทสักวานี้ หมายถึงอะไร

ก. เสียง ข. กริยา

ค. ท่าทาง ง. คำพูด

คำชี้แจง อ่านบทประพันธ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 10

"เด็กของชาติหากขาดผู้ใหญ่ปั้น	อนาคตนับวันจะปี้ป่น
จะเติบโตเพียงเห็นเป็นรูปคน	ส่วนจิตใจจะมืดมนไม่เป็นการ"

10. คำว่า "ปั้น" น่าจะหมายถึงสิ่งใด

ก. การเลี้ยงดู ข. การช่วยเหลือ

ค. การอบรมสั่งสอน ง. การชมเชยให้กำลังใจ

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 11 – 13

"ไหมคำเป็นหนอนหนังสือ แว่นตาโตของหล่อนเป็นเครื่องหมายบอกได้อย่างดี ถ้าหากว่าหล่อนพอจะรวบรวมเงินค่าขนมได้สักสี่สิบห้าสิบบาท เงินจำนวนนั้นก็จะกลายเป็นหนังสือเล่มใหญ่แทนที่จะเป็นข้าวของกระจุกกระจิกสวย ๆ งาม ๆ อย่างเด็กสาวคนอื่น ๆ แต่ว่าหล่อนใจอ่อนเป็นขี้ผึ้งถูกลนไฟทุกครั้งที่เห็นหนังสือ บรรณารักษ์ที่โรงเรียนจำหล่อนได้แม่นยำกว่าเพื่อน เพราะหล่อนเข้าห้องสมุดทุกวันก็ว่าได้"

11. ไหมคำมีนิสัยต่างจากเพื่อน ๆ อย่างไร

ก. ชอบซื้อขนม ข. ชอบเข้าห้องสมุด

ค. ชอบเรียนหนังสือ ง. ชอบซื้อเครื่องประดับ

12. "ข้าวของกระจุกกระจิก" น่าจะหมายถึงสิ่งใดบ้าง

ก. ดินสอ ปากกา ยางลบ ข. ลูกอม ลูกเกด ลูกกวาด

ค. กิ๊บติดผม เข็มกลัดเสื้อ ต่างหู ง. แป้งผัดหน้า ลิปสติก ครีมทาผิว

13. "ใจอ่อนเป็นขี้ผึ้งถูกลนไฟ" หมายความว่าอย่างไร

ก. หูเบา เชื่อคนง่าย ข. ชอบทำตามใจตนเอง

ค. ใจคอโลเลไม่หนักแน่น ง. หักห้ามใจตนเองไม่ได้เมื่อพบสิ่งถูกใจ

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 14

"โรงเรียนวัดบึงบัวในยามหน้าน้ำ มองเหมือนเกาะเล็ก ๆ ท่ามกลางผืนน้ำอันกว้างใหญ่ เด็กนักเรียนทุกคนต้องอาศัยเรือเป็นพาหนะในการเดินทางมาเรียนหนังสือ"

14. คำว่า หน้าน้ำ ในที่นี้หมายถึงข้อใด

ก. อยู่ในช่วงต้นฤดูฝน ข. อยู่ในช่วงกลางฤดูฝน

ค. อยู่ในช่วงปลายฤดูฝน ง. อยู่ในช่วงหลังฤดูฝน

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 15

> "ถ้าต้นไม้เล็ก ๆ เหล่านี้ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ได้รับน้ำแห่งความรักและความอบอุ่นชโลมรด ได้รับปุ๋ยชั้นดีแห่งสติปัญญาและความนึกคิด ไม่นานนักมันจะผลิดอกแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์"

15. จากข้อความที่ว่า "ได้รับปุ๋ยชั้นดีแห่งสติปัญญา" ข้อความที่ขีดเส้นใต้น่าจะมาจากอะไร

ก. สิ่งแวดล้อม ข. พ่อแม่อบรมสั่งสอน

ค. การได้รับการศึกษา ง. ได้รับการส่งเสริมจากสังคม

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 16 – 17

> "ชีวิตคนเรานั้นสั้นนัก ความตายอยู่ใกล้แค่เอื้อม สักวันหนึ่งมันจะมาพรากเอาคนที่เรารักไป...รักกันทำดีให้กันเสียแต่วันนี้ก่อนที่จะสายเกินไป..."

16. คำว่า "มัน" หมายถึงข้อใด

ก. ความดี ข. ความจริง

ค. ความทุกข์ ง. ความตาย

17. ผู้พูดข้อความนี้มีความต้องการอย่างไร

ก. ชี้แจง ข. แนะนำ

ค. เตือนสติ ง. บอกกล่าว

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 18 – 19

> "วันนี้เป็นวันหยุดชดเชย สุพัตราไม่ไปทำงาน เธอจะทำหมูปิ้งอร่อย ๆ รับประทานกับข้าวเหนียวร้อน ๆ สุพัตราล้างเนื้อหมูสันในที่ซื้อมาจากตลาดใหม่ ๆ ผึ่งเนื้อบนตะแกรงแล้วแล่เนื้อออกเป็นชิ้นบาง ๆ ใส่ชามไว้ โขลกกระเทียม พริกไทย รากผักชี เกลือ จนละเอียด แล้วเคล้ากับเนื้อหมู ใส่ซอส น้ำปลา น้ำตาล แล้วเคล้าให้เข้ากันจนทั่วอีกครั้งหนึ่ง หมักทิ้งไว้ประมาณครึ่งชั่วโมง หลังจากนั้นก็นำหมูที่หมักไว้เสียบไม้ย่างบนเตาถ่านไฟปานกลาง คอยระวังไม่ให้ไฟไหม้เกรียมจะขมไม่อร่อย"

18. ขั้นตอนใดที่ควรทำเป็นอันดับสุดท้าย

ก. ล้างเนื้อ ข. ผึ่งเนื้อ

ค. แล่เนื้อ ง. หมักเนื้อ

19. ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อะไรในการเขียนเรื่องนี้

ก. ต้องการแนะนำให้ทำหมูปิ้ง ข. ต้องการเชิญชวนให้ทำหมูปิ้ง

ค. ต้องการสาธิตวิธีการทำหมูปิ้ง ง. ต้องการอธิบายวิธีการทำหมูปิ้ง

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 20 – 21

> "ไม่ว่าสิ่งใดไม่ไกลเกินฝัน หากเริ่มเก็บเล็กผสมน้อยแต่วันนี้สิ่งที่ฝันย่อมเป็นจริงได้"

20. ข้อความนี้เป็นข้อความประเภทใด

ก. คำแนะนำ ข. คำชักชวน

ค. คำตักเตือน ง. คำให้กำลังใจ

21. ข้อความนี้แสดงว่าต้องการให้ผู้อ่านเป็นคนอย่างไร

ก. ละเอียด ข. ตระหนี่

ค. มัธยัสถ์ ง. รอบคอบ

คำชี้แจง อ่านบทประพันธ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 22 - 24

ปากใจไม่ตรงกัน	ความสัมพันธ์ไม่ยั่งยืน
ใจเกลียดแต่ปากผึ้น	พูดแต่งลิ้นสิ้นความหมาย
ปากใจให้ตรงเถิด	ผลจักเกิดทั้งต้นปลาย
ผู้พูดใจสบาย	ผู้ฟังแล้วเข้าใจตรง

22. "พูดแต่งลิ้น" มีความหมายตรงกับข้อใด

ก. พูดไม่จริง ข. พูดสอพลอ

ค. พูดเพ้อเจ้อ ง. พูดส่อเสียด

23. ความในบทที่สองชี้ให้เห็นประโยชน์ของการพูดในลักษณะใด

ก. การพูดโกหก ข. การพูดเยาะเย้ย

ค. การพูดส่อเสียด ง. การพูดอย่างจริงใจ

24. บทประพันธ์นี้เกี่ยวข้องกับเรื่องใด

ก. ความอดทน ข. ความสามัคคี

ค. ความจริงใจ ง. ความรับผิดชอบ

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 25

> "สภาพชีวิตประจำวันของคนทำงานนอกบ้านหลายคน บีบบังคับให้ต้องรับประทานอาหารนอกบ้านมากขึ้น สภาพ "แม่บ้านถุงพลาสติก" จึงมีอยู่มากมาย และโอกาสจะพบกับโรคภัยไข้เจ็บก็มีสูง เช่น โรคนิ่ว นอนไม่หลับ ผิวหนังอักเสบ เนื่องจากการกินอาหารไม่ถูกหลักอนามัย"

25. สาเหตุของปัญหาคืออะไร

ก. การทำงานที่รีบเร่ง ข. การแพร่กระจายของเชื้อโรค

ค. การใส่เครื่องชูรสในการปรุงอาหาร ง. การซื้ออาหารนอกบ้านมารับประทาน

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 26 - 27

> "เป็นไข้หวัด ไม่สบาย ควรดื่มน้ำมาก ๆ แล้วเข้านอนแต่หัวค่ำ"

26. ข้อความนี้เป็นคำกล่าวในลักษณะใด

ก. ชี้แจง ข. แนะนำ

ค. ตักเตือน ง. บอกกล่าว

27. บุคคลที่กล่าวข้อความนี้น่าจะเป็นใคร

ก. แม่ ข. แพทย์

ค. ผู้มีความรู้ ง. ผู้ใหญ่ทั่วไป

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 28 - 29

> "เราต้องยอมรับว่าทุกวันนี้ การเรียนการสอนของประเทศไทย ยังเป็นแบบนกแก้วนกขุนทองอยู่เลย เด็กไม่มีวันจะประดิษฐ์คิดค้นถ้อยคำที่จะพูดเอง ต้องตามครูตลอด ยุคนี้เด็กต้องมีความคิดเป็นของตัวเองแล้ว"

28. ผู้เขียนต้องการเสนอความคิดเรื่องใดแก่ผู้อ่าน

ก. การสอนให้เด็กรู้จักคิด ข. การเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู

ค. การเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ง. การยอมรับสภาพการสอนในปัจจุบัน

29. ถ้าการเรียนการสอนยังเป็นแบบนกแก้วนกขุนทองอยู่ อนาคตเด็กไทยจะเป็นอย่างไร

ก. คิดไม่เป็น ข. ชอบเลียนแบบ

ค. ไม่มีระเบียบวินัย ง. ไม่กล้าแสดงออก

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 30 - 31

> "ติดปีกกลับประเทศไปเถอะ เรารักและภูมิใจในสินค้าไทย"

30. "ติดปีกกลับประเทศไปเถอะ" น่าจะหมายถึง

ก. ชาวต่างชาติ ข. นักท่องเที่ยว

ค. สินค้าต่างประเทศ ง. นกที่นำมาจากต่างประเทศ

31. จากข้อความดังกล่าว นักเรียนคิดว่ามีสาเหตุมาจากอะไร

ก. สังคม ข. ค่านิยม

ค. การเมือง ง. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 32 - 33

> "เอ๊ะ! นี่เธอผู้คนทำไมถึงได้เบียดเสียดกันแบบนี้ น่าเบื่อออก ร้อนก็ร้อนรู้อย่างนี้ ไม่มาดูหรอก นอนอยู่กับบ้านดูทีวีดีกว่า นี่ถ้าไม่ใช่นักร้องคนโปรดฉันไม่มาดูหรอก"

32. เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่ใด

ก. บริเวณตลาดสด ข. บริเวณโรงภาพยนต์

ค. บริเวณเวทีคอนเสิร์ต ง. บริเวณห้างสรรพสินค้า

33. ทำไมคนพูดถึงได้มาที่นี่

ก. เพื่อนของเขาชวน ข. เบื่อการดูทีวีอยู่กับบ้าน

ค. อยากออกมาเปิดหูเปิดตา ง. เป็นการแสดงของนักร้องที่ชอบ

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 34 – 35

> "จะทำอะไรก็ควรดูฐานะของตนเสียก่อน ไม่ควรเอาอย่างคนอื่นที่เขามีฐานะดีกว่าเรา"

34. ข้อความนี้มีความหมายเปรียบเทียบได้กับสุภาษิตอะไร

ก. เห็นช้างขี้อย่าขี้ตามช้าง ข. รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา

ค. มือไม่พายอย่าเอาเท้าราน้ำ ง. ตักน้ำใส่กะโหลกชะโงกดูเงา

35. ถ้ามีบุคคลไม่ปฏิบัติตามข้อความข้างต้นบุคคลนั้นจะอยู่ในสภาวะใดมากที่สุด

ก. ล้มละลาย ข. สุขภาพทรุดโทรม

ค. ครอบครัวแตกแยก ง. ล้มเหลวในการทำงาน

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 36 – 37

> "สองข้างทางเล็ก ๆ ที่พวกเขาเข้าแถวเรียงหนึ่งตามกันไปนั้น ดอกไม้ป่าหลากสีชูช่อบานสะพรั่ง ผีเสื้อตอมขวักไขว่ นกหลายชนิดส่งเสียงร้องอยู่บนต้นไม้ใหญ่ บ้างก็โผบินไปมา มานะชวนเพื่อน ๆ ร้องเพลงด้วยความสุขใจ พวกเขาเดินไม่เร็วนักเพราะเป็นห่วงเพื่อน ๆ บางครั้งทางเดินสูงชันขรุขระ บางครั้งก็ลาดต่ำ ก้อนหินโผล่ขึ้นมาระเกะระกะตะปุ่มตะป่ำจึงค่อย ๆ เดิน"

36. เหตุการณ์นี้น่าจะเกิดขึ้นที่ใด

ก. ในป่า ข. สวนดอกไม้

ค. สวนสาธารณะ ง. สวนหลังบ้าน

37. สภาพทางที่ใช้เดินเป็นอย่างไร

ก. ราบเรียบ ข. มีดอกไม้หลากสี

ค. เต็มไปด้วยขวากหนาม ง. เต็มไปด้วยก้อนหินมากมาย

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 38 – 39

> "ท่ามกลางลมอรุณที่พลิ้วผ่าน และหมอกยามเช้ายังไม่สลาย หยาดน้ำค้างเปียกชื้นบนใบไม้ เสียงผึ้งภมรตอมเกสรชมพู่ดังหึ่ง ๆ ไม่ขาดเสียง..."

38. ข้อความนี้ กล่าวถึงเรื่องใด

ก. ฤดูกาล ข. สวนชมพู่

ค. ธรรมชาติ ง. การดำรงชีวิตของผึ้ง

39. จากข้อความนี้นักเรียนคิดว่าน่าจะเป็นฤดูอะไร

ก. ฤดูฝน ข. ฤดูร้อน

ค. ฤดูหนาว ง. ฤดูใบไม้ผลิ

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 4 0

> "โปรดระวัง ! ห้ามใช้มือเปียก เปิด – ปิด สวิตช์ไฟฟ้า หรือจับเครื่องใช้ไฟฟ้า เพราะกระแสไฟฟ้า อาจมาหาตัวเราได้ เพราะความชื้นเป็นตัวนำไฟฟ้า"

40. ข้อความนี้เน้นความสำคัญของเรื่องใด

ก. ความชื้น ข. ตัวนำไฟฟ้า

ค. กระแสไฟฟ้า ง. ข้อระวังในการใช้เครื่องไฟฟ้า

แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

วิชาภาษาไทย **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** **เวลา 45 นาที**

ฉบับที่ 1 ข้อ 1

คำชี้แจง คนเราทุกคนย่อมเคยผ่านเรื่องดี เรื่องร้าย เรื่องดีใจและเสียใจหรือประทับใจและยังจำได้ไม่ลืม ขอให้นักเรียนเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ที่นักเรียนประทับใจเกี่ยวกับ "โรงเรียน" มา 1 เรื่อง พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่องที่เขียนด้วย โดยใช้ขั้นตอนการเขียนตามอรรถลักษณะดังนี้ คือ นำเข้าเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ เล่าเหตุการณ์ สรุป และแสดงความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

วิชาภาษาไทย **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** **เวลา 45 นาที**

ฉบับที่ 1 ข้อ 2

คำชี้แจง คนเราทุกคนย่อมมีความคิดความฝัน ที่เรียกว่า จินตนาการแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงขอให้นักเรียนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการของนักเรียนเขียนเรื่องเกี่ยวกับ "อาชีพในอนาคต" ของนักเรียน ว่าเมื่อโตขึ้นนักเรียนจะเป็นอะไรมา 1 เรื่อง พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่องที่เขียนด้วย โดยใช้ขั้นตอนการเขียนตามอรรถลักษณะดังนี้ คือ เริ่มเรื่อง ชี้ปมปัญหา สาเหตุของปัญหา และเหตุการณ์ตามกาลเทศะ และลงท้ายด้วยคติสอนใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

วิชาภาษาไทย **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** **เวลา 45 นาที**

ฉบับที่ 1 ข้อ 3

คำชี้แจง อาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเราทุกคน และทุกคนย่อมมีอาหารที่ตนเองชอบเป็นพิเศษ ขอให้นักเรียนเขียนเรื่องเกี่ยวกับการแสดงวิธีทำอาหารที่นักเรียนชอบมา 1 เรื่อง โดยใช้ขั้นตอนการเขียนตามอรรถลักษณะ ดังนี้ คือ เป้าหมาย แจกแจงวัสดุอุปกรณ์ การวางแผน ลำดับวิธีดำเนินงานและแสดงผลผลิตที่ได้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

วิชาภาษาไทย **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** **เวลา 45 นาที**

ฉบับที่ 2 ข้อ 1

คำชี้แจง คนเราทุกคนย่อมเคยผ่านเรื่องดี เรื่องร้าย เรื่องดีใจและเสียใจหรือประทับใจและยังจำได้ไม่ลืม ขอให้นักเรียนเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ที่นักเรียนประทับใจเกี่ยวกับ "วันปิดภาคเรียน" มา 1 เรื่อง พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่องที่เขียนด้วย โดยใช้ขั้นตอนการเขียนตามอรรถลักษณะ ดังนี้ คือ นำเข้าเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ เล่าเหตุการณ์ สรุป และแสดงความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

วิชาภาษาไทย **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** **เวลา 45 นาที**

ฉบับที่ 2 ข้อ 2

คำชี้แจง คนเราทุกคนย่อมมีความคิดความฝัน ที่เรียกว่า จินตนาการแตกต่างกัน ดังนั้น จึงขอให้นักเรียนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการของนักเรียนเขียนเรื่องเกี่ยวกับตัวของนักเรียนเองว่า หากนักเรียนเป็น "ผู้วิเศษ" นักเรียนจะทำอย่างไร มา 1 เรื่อง พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่องที่เขียนด้วย โดยใช้ขั้นตอนการเขียนตามอรรถลักษณะดังนี้ คือ เริ่มเรื่อง ชี้ปมปัญหา สาเหตุของปัญหา เล่าเหตุการณ์ตามกาลเทศะ และลงท้ายด้วยคติสอนใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

วิชาภาษาไทย **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** **เวลา 45 นาที**

ฉบับที่ 2 ข้อ 3

คำชี้แจง สิ่งหนึ่งที่นักเรียนต้องการคือ ของเล่น และหากเป็นสิ่งที่นักเรียนประดิษฐ์ขึ้นมาเองก็คงจะเป็นของเล่นที่มีความหมายและมีค่าสำหรับนักเรียนมาก ขอให้นักเรียนเขียนเรื่องเกี่ยวกับการแสดงวิธีการประดิษฐ์ของเล่นจากเศษวัสดุ มา 1 เรื่อง โดยใช้ขั้นตอนการเขียนตามอรรถลักษณะ ดังนี้ คือ เป้าหมาย แจกแจงวัสดุอุปกรณ์ การวางแผน ลำดับวิธีดำเนินงาน และแสดงผลผลิตที่ได้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

- คุณภาพแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน
- คุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน
- คะแนนความเข้าใจในการอ่านระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- คะแนนความสามารถในการเขียนระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 8 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	R
1	.65	.29	21	.41	.70
2	.51	.63	22	.69	.29
3	.66	.22	23	.41	.44
4	.64	.37	24	.57	.63
5	.58	.33	25	.41	.44
6	.63	.37	26	.57	.29
7	.48	.55	27	.74	.22
8	.41	.48	28	.54	.55
9	.41	.40	29	.59	.63
10	.59	.40	30	.59	.51
11	.42	.59	31	.36	.37
12	.44	.55	32	.74	.48
13	.61	.37	33	.58	.66
14	.55	.29	34	.61	.33
15	.51	.55	35	.45	.37
16	.66	.66	36	.58	.25
17	.62	.25	37	.52	.55
18	.71	.40	38	.53	.29
19	.66	.40	39	.40	.48
20	.49	.37	40	.71	.63

แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่น 0.82

ตาราง 9 แสดงค่าความเชื่อมั่นการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน ฉบับที่ 1

คนที่	ผู้ตรวจคนที่ 1 (X)				ผู้ตรวจคนที่ 2 (Y)				X^2	Y^2	XY
	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม			
1	22	16	22	60	22	16	22	60	3600	3600	3600
2	17	15	19	51	15	16	20	51	2601	2601	2601
3	21	18	18	57	22	16	18	56	3249	3136	3192
4	19	18	20	57	20	18	21	59	3249	3481	3363
5	13	16	16	45	13	15	15	43	2025	1849	1935
6	18	19	21	58	20	17	21	58	3364	3364	3364
7	18	18	24	60	21	19	23	63	3600	3969	3780
8	18	17	21	56	20	17	21	58	3136	3364	3240
9	18	19	24	61	19	19	25	63	3721	3969	3843
10	21	20	23	64	21	19	22	62	4096	3844	3968
11	23	18	22	63	22	18	22	62	3969	3844	3906
12	14	21	21	56	15	19	21	55	3136	3025	3080
13	14	12	24	50	13	12	24	49	2500	2401	2450
14	18	18	20	56	20	19	20	59	3136	3481	3304
15	15	18	23	56	17	20	24	61	3136	3721	3416
16	17	20	21	58	19	19	20	58	3364	3364	3364
17	14	17	18	49	16	17	20	53	2401	2809	2597
18	16	16	20	52	17	18	22	57	2704	3249	2964
19	13	14	23	50	16	15	21	52	2500	2704	2600
20	14	20	18	52	15	18	21	54	2704	2916	2808
21	15	19	23	57	16	20	23	59	3249	3481	3363
22	17	20	21	58	16	19	23	58	3364	3364	3364
23	10	15	21	46	11	14	19	44	2116	1936	2024
24	19	18	17	54	18	18	18	54	2916	2916	2916
25	19	22	23	64	19	22	22	63	4096	3969	4032

ตาราง 9 (ต่อ)

คนที่	ผู้ตรวจคนที่ 1 (X)				ผู้ตรวจคนที่ 2 (Y)				X^2	Y^2	XY
	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม			
26	12	13	20	45	12	14	22	48	2025	2304	2160
27	17	16	24	57	16	17	23	56	3249	3136	3192
28	20	15	23	58	17	16	21	54	3364	2916	3132
29	19	13	20	52	16	14	20	50	2704	2500	2600
30	24	18	21	63	22	18	22	62	3969	3844	3906
$\sum$		(X) =		1,665		(Y) =		1,681	93,243	95,057	94,072

การตรวจให้คะแนนความสามารถในการเขียนของผู้ตรวจ 2 คน มีค่าความเชื่อมั่น 0.91

ตาราง 10 แสดงค่าความเชื่อมั่นการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน ฉบับที่ 2

คนที่	ผู้ตรวจคนที่ 1 (X)				ผู้ตรวจคนที่ 2 (Y)				X^2	Y^2	XY
	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม			
1	24	21	24	69	23	23	22	68	4761	4624	4692
2	18	17	22	57	20	19	21	60	3249	3600	3420
3	23	18	23	64	21	20	20	61	4096	3721	3904
4	22	18	22	62	20	18	21	59	3844	3481	3658
5	16	19	22	57	17	19	19	55	3249	3025	3135
6	21	14	21	56	20	15	19	54	3136	2916	3024
7	22	17	22	61	21	19	19	59	3721	3481	3599
8	19	18	21	58	20	19	20	59	3364	3481	3422
9	22	18	23	63	23	19	21	63	3969	3969	3969
10	18	19	23	60	20	19	21	60	3600	3600	3600
11	23	20	21	64	21	20	20	61	4096	3721	3904
12	21	18	20	59	20	18	21	59	3481	3481	3481
13	19	22	20	61	18	20	19	57	3721	3249	3477
14	21	20	21	62	20	19	18	57	3844	3249	3534
15	22	19	21	62	22	20	18	60	3844	3600	3720
16	20	21	22	63	19	20	22	61	3969	3721	3843
17	19	19	17	55	22	18	18	58	3025	3364	3190
18	19	19	20	58	19	19	18	56	3364	3136	3248
19	19	20	19	58	18	21	19	58	3364	3364	3364
20	21	19	23	63	21	17	24	62	3969	3844	3906
21	21	18	23	62	21	16	20	57	3844	3249	3534
22	21	20	21	62	22	19	20	51	3844	2601	3162
23	18	18	18	54	16	20	16	52	2916	2704	2808
24	23	19	19	61	21	20	17	58	3721	3364	3538
25	22	19	19	60	20	20	19	59	3600	3481	3540

ตาราง 10 (ต่อ)

คนที่	ผู้ตรวจคนที่ 1 (X)				ผู้ตรวจคนที่ 2 (Y)				X^2	Y^2	XY
	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม			
26	21	17	23	61	22	17	21	60	3721	3600	3660
27	23	19	23	65	21	18	22	61	4225	3721	3965
28	21	21	19	61	21	19	21	61	3721	3721	3721
29	23	19	23	65	22	18	23	63	4225	3969	4095
30	21	19	22	62	22	20	22	64	3844	4096	3968
$\sum$		(X)	=	1,825		(Y)	=	1,773	111,327	105,133	108,081

การตรวจให้คะแนนความสามารถในการเขียนของผู้ตรวจ 2 คน มีค่าความเชื่อมั่น 0.68

ตาราง 11 แสดงคะแนนความเข้าใจในการอ่านระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ที่	กลุ่มทดลอง		ที่	กลุ่มควบคุม	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน		ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	19	24	1	21	27
2	16	21	2	23	24
3	19	28	3	21	25
4	10	22	4	28	28
5	23	31	5	21	21
6	13	18	6	17	19
7	15	21	7	25	25
8	20	28	8	22	22
9	16	28	9	24	27
10	30	34	10	10	22
11	18	25	11	20	20
12	18	36	12	26	27
13	19	28	13	18	21
14	18	22	14	17	28
15	32	35	15	21	22
16	27	33	16	16	20
17	26	34	17	27	28
18	12	17	18	18	18
19	23	27	19	27	27
20	20	23	20	27	30
21	27	34	21	22	27
22	19	24	22	22	25
23	13	23	23	19	23
24	27	36	24	19	21
25	30	38	25	15	20

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	กลุ่มทดลอง		ที่	กลุ่มควบคุม	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน		ก่อนเรียน	หลังเรียน
26	27	28	26	18	24
27	28	34	27	26	27
28	22	25	28	25	28
29	22	24	29	26	27
30	31	36	30	25	28
รวม	640	808	รวม	646	731
เฉลี่ย	21.33	27.93	เฉลี่ย	21.53	24.36

ตาราง 12 แสดงคะแนนความสามารถในการเขียนระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง									กลุ่มควบคุม								
ก่อนเรียน					หลังเรียน				ก่อนเรียน					หลังเรียน			
ที่	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ที่	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม
1	15	17	14	46	17	20	17	54	1	15	13	14	42	18	15	18	51
2	12	15	11	38	18	19	18	55	2	13	11	10	34	14	11	16	41
3	16	14	17	47	21	19	20	60	3	14	14	21	49	18	16	23	57
4	16	14	14	44	20	18	18	56	4	15	13	11	39	17	14	14	45
5	16	16	19	41	22	18	18	58	5	16	12	11	39	20	13	13	46
6	16	16	15	47	17	18	16	51	6	16	12	13	41	20	13	13	46
7	15	14	12	41	17	16	17	50	7	14	13	8	35	16	13	10	39
8	16	17	13	46	19	18	18	55	8	15	15	11	41	18	15	11	44
9	15	13	10	38	17	15	16	48	9	15	17	17	49	18	18	17	53
10	16	16	14	46	21	19	22	62	10	14	12	15	41	15	15	17	47
11	13	17	15	45	18	19	20	57	11	16	14	14	44	20	15	16	51
12	15	16	17	48	22	17	23	62	12	15	13	19	47	17	15	19	51
13	16	15	12	43	21	17	15	53	13	16	14	19	49	18	16	20	54
14	15	10	13	38	19	13	18	50	14	15	14	15	44	21	15	17	53
15	16	14	14	44	22	16	18	56	15	17	16	14	47	17	17	14	48
16	14	17	14	45	18	19	16	53	16	15	13	15	43	18	13	18	49
17	17	17	16	50	22	20	24	66	17	16	16	19	51	19	17	20	56
18	14	12	14	40	15	14	16	45	18	18	15	13	46	19	16	17	52
19	16	17	15	48	20	18	18	56	19	18	13	14	45	19	14	17	50
20	13	16	11	40	20	19	22	61	20	17	16	16	49	19	17	19	55
21	19	12	10	41	23	14	19	56	21	17	14	16	47	18	14	18	50
22	18	13	15	46	19	15	23	57	22	16	12	11	39	18	14	19	51
23	11	12	17	40	18	13	20	51	23	16	13	20	49	17	14	22	53
24	13	12	16	41	21	14	17	52	24	17	13	14	44	20	15	18	53
25	15	16	15	46	17	17	21	55	25	17	13	16	46	22	13	17	52
26	17	14	15	46	18	16	21	55	26	10	10	13	33	15	13	13	41
27	15	15	15	45	20	18	18	56	27	16	15	19	50	19	16	20	55

ตาราง 12 (ต่อ)

กลุ่มทดลอง									กลุ่มควบคุม								
ก่อนเรียน					หลังเรียน				ก่อนเรียน					หลังเรียน			
ที่	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ที่	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	รวม
28	16	15	13	44	17	16	19	52	28	15	15	15	45	18	15	16	49
29	14	15	15	44	18	16	19	53	29	16	15	15	46	20	17	15	52
30	15	15	13	43	17	17	18	52	30	17	13	17	47	19	14	17	50
รวม	455	442	414	1,311	574	508	565	1,647	รวม	467	409	445	1,321	547	443	504	1,494
เฉลี่ย	15.16	14.73	13.80	43.70	19.13	16.93	18.83	54.90	เฉลี่ย	15.56	13.63	14.83	44.03	18.23	14.76	16.80	49.80

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อเขียนหรือบทความที่ใช้เป็นสื่อในการสอนอ่านของกลุ่มทดลอง

1. อาจารย์วชิราภรณ์ วัชรกาพ
   อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
   (ครูดีเด่นด้านการสอนวิชาภาษาไทย รางวัลคุรุสภา)
2. อาจารย์สุมาลี น่วมพารา
   อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนราชวินิตประถมบางแค สำนักงานการประถมศึกษา
   กรุงเทพมหานคร
   (ครูดีเด่นด้านการสอนวิชาภาษาไทย ของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร)
3. อาจารย์จันทนา วงษ์วิโรจน์
   อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดปากน้ำ (พิบูลสงคราม) จังหวัดนนทบุรี

แผนการสอน

1. รองศาสตราจารย์ดวงเดือน เทศวานิช
   คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร
2. อาจารย์วันดี วุฒิโภค
   ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
3. อาจารย์สุรีย์ ศรีภา
   อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวัดท่าหิน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสวี
   จังหวัดชุมพร
   (ครูต้นแบบด้านการสอนวิชาภาษาไทย)

แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านและแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

1. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์
   ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธ์พานิช
   ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาติกานนท์
   โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายมัธยม)

ผู้ร่วมตรวจให้คะแนนในแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนของนักเรียน

อาจารย์สุภาพ รติวัฒน์

อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก จังหวัดชุมพร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอรวรรณ น้อยมุข
วัน เดือน ปีเกิด	25 กันยายน 2508
สถานที่เกิด	อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	75 หมู่ 12 ตำบลท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร 86140
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านเขาล้าน ตำบลครน อำเภอสวี จังหวัดชุมพร 86130

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2521	ระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 77 (บ้านเนินสันติ) อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
พ.ศ. 2524	ระดับมัธยมศึกษา จากโรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
พ.ศ. 2527	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากวิทยาลัยเทคนิคชุมพร
พ.ศ. 2529	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2532	กศ.บ. (วิชาเอกคหกรรมศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
พ.ศ. 2544	กศ.ม. (วิชาเอกการประถมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ